

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Sotsiaalteaduskond

Õiguse instituut

Aleksandr Kozlov

Teose originaalsuse ja loomingulisuse kriteerium

Magistritöö

Juhendaja: lektor Addi Rull, LL.M

Tallinn 2015

SISUKORD

Sissejuhatus	4
I. Originaalsuse kriteerium rahvusvahelistes lepingutes	7
1.1. Berni konventsioon	7
1.1.1. Artikli 2 lõige 5	13
1.2. TRIPS-leping.....	15
1.3. WIPO autoriõiguse leping.....	17
II. Originaalsuse kriteerium Euroopa Liidu õiguses	21
2.1. Arvutiprogrammide direktiiv 2009/24/EÜ	25
2.2. Andmebaaside direktiiv 96/9/EÜ	32
2.3. Kaitse tähtaja direktiiv 2006/116/EÜ	35
2.4. Kriteeriumide ühtsest iseloomust.....	41
2.5. Euroopa Kohtu tõlgendus.....	43
2.5.1. Kohtuotsus <i>Infopaq</i> C-5/08	45
2.5.2. Kohtuotsus <i>BSA</i> C-393/09.....	56
2.5.3. Kohtuotsus <i>Painer</i> C-145/10.....	60
2.5.4. Kohtuotsus <i>FAPL</i> C-403/08 ja C-429/08	68
2.5.5. Kohtuotsus <i>Football Dataco</i> C-604/10	69
2.5.6. Kohtuotsus <i>SAS</i> C-406/10	72
2.5.7. Originaalsuse hindamise testid.....	79
III. Originaalsuse kriteerium Eesti õiguses	83
3.1. AutÕS § 4.....	85
3.2. Originaalsuse testi kasutamine Eesti kohtupraktikas	110
3.2.1. Riigikohtu lahend nr 3-2-1-128-04.....	119
Kokkuvõte	123
Originality and Creativity Criterion of the Work	126
Kasutatud allikad	127

Lühendite loetelu

Andmebaaside direktiiv	Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 1996. aasta direktiiv 96/9/EÜ andmebaaside õiguskaitse kohta
Arvutiprogrammide direktiiv	Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/24/EÜ arvutiprogrammide õiguskaitse kohta
Berni Konventsioon	Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioon
BSA	EKo 22.12.2010, C-393/09, <i>Bezpečnostní softwarová asociace</i>
FAPL	EKo 4.10.2011, liidetud kohtuasjad C-403/08 ja C-429/08, <i>Football Association Premier League jt</i>
<i>Football Dataco</i>	EKo 01.03.2012, C-604/10, <i>Football Dataco jt.</i>
<i>Infopaq</i>	EKo 16.07.2009, C-5/08, <i>Infopaq International</i>
Infoühiskonna direktiiv	Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiv 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas
Kaitse tähtaja direktiiv	Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/116/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaja kohta
Komisjon	Euroopa Komisjon
Naaberõigused	autoriõigusega kaasnevad õigused
<i>Painer</i>	EKo 1.12.2011, C-145/10, <i>Painer</i>
SAS	EKo 2.05.2012, C-406/10, <i>SAS Institute (SAS)</i>
TRIPS-leping	intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping
WCT	WIPO autoriõiguse leping
WIPO	Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsioon

Sissejuhatus

Teose originaalsuse kriteerium on autoriõiguse kõige olulisem ja samas keerulisem põhimõte. Kriteerium on juba olemusest tulenevalt väga üldine, kuna peab hõlmama väga erinevaid teoseliike väga erinevatest valdkondadest. Originaalsuse kriteeriumi probleem on seotud mitte ainult kriteeriumi määratlemise, vaid ka hindamisega.¹ Kriteeriumi hindamine sõltub õiguspoliitikast, mis omakorda seondub traditsioonide ja õiguslike kontekstidega.² Kriteeriumi tõlgendatakse väga erinevalt mitte ainult erinevates õigussüsteemides, s.o Kontinentaal-Euroopa ja *common law* süsteemides, vaid ka ühe õigussüsteemi siseselt. Näiteks Kontinentaal-Euroopa süsteemis, kuhu kuulub ka Eesti, esineb väga suur erinevus teoreetilise käsitluse ja kriteeriumi praktilise kohaldamise vahel.³ Arvutiprogrammide ühtse originaalsuse kriteeriumi Euroopa Liidu tasandil kehtestamise põhjuseks oli olukord, kus Saksamaal oli arvutiprogrammide suhtes erinevalt teistest liikmesriikidest kehtestatud väga range originaalsuse standard.⁴

Väga üldiselt ja seega suuresti erinevaid tõlgendusi võimaldavalt on originaalsuse kriteerium sätestatud ka Eesti autoriõiguse seaduses⁵ – teos peab olema autori enda intellektuaalse loomingu tulemus⁶. Seega, tegemist on olulise probleemiga, millest sõltub teoste kasutajate käitumine, kelle jaoks võib olla ebaselge, kus asub piir kaitstava ja vabalt kasutatava teose vahel. Samuti sõltub kohaldatava originaalsuse määra selgusest kohtute koormus, kuna ebaselge standard põhjustab rohkelt vaidlusi. Kõnealune küsimus omab tähtsust ka teoste loojate jaoks – lähtuvalt arusaamast sellest, et teos on või ei ole piisavalt originaalne, võib autor võtta vastu vastavaid otsuseid, nt teose avaldamise kohta. Originaalsuse kriteeriumi sisu on oluline mitte ainult tulevikus loodavate, vaid ka juba loodud teoste puhul.⁷ Arusaama muutumisel originaalsuse kriteeriumi sisu suhtes võib varem originaalseks peetava teose vaba kasutamine osutada õiguspäraseks ja vastupidi. Lähtuvalt eelnimetatust on väga oluline määratleda Eesti autoriõiguse süsteemi originaalsuse kriteeriumi võimalikult täpne sisu.

---

¹ Casas Vallés, R. The requirement of originality – Derclaye, E. (toim). Research Handbook on the Future of EU Copyright. Cheltenham; Northampton: Edward Elgar Publishing 2009, lk 102– 132; lk 102.

² *Ibid.*, lk 103.

³ Rahmatian, A. Originality in UK copyright law: the old “skill and labour” doctrine under pressure. *International Review of Intellectual Property and Competition Law* 2013/44 (1), lk 4–34; lk 18–19.

⁴ Karnell, G. W. G. European Originality: A Copyright Chimera. *Scandinavian Studies in Law* 2002/42, lk 73–82; lk 76.

⁵ AutÕS. RT I, 29.10.2014, 4.

⁶ § 4 lg 2.

⁷ Casas Vallés, *op.cit.*, lk 103.

Käesoleva töö hüpotees: originaalsuse kriteeriumi sisustamine Eesti õigussüsteemis ei ole selge.

Käesoleva töö uurimisküsimused:

1. Millist mõju avaldavad Eesti autoriõiguse süsteemi originaalsuse kriteeriumi tõlgendusele rahvusvahelised lepingud, Euroopa liidu asjakohased direktiivid ja Euroopa Kohtu praktika?
2. Kuidas sisustatakse Eesti õigussüsteemis originaalsuse mõistet?

Käesoleva töö esimeses osas analüüsitakse Eesti suhtes jõustunud rahvusvahelistes lepingutes sätestatud kriteeriumi ja sellega seotud põhimõtteid. Esimese osa eesmärk on uurida, millist mõju omavad rahvusvahelistes lepingutes sätestatud originaalsuse kriteeriumid ja põhimõtted Eesti autoriõiguse süsteemi kriteeriumi tõlgendusele. Erilist tähtsust omab see, et keskset rolli omav Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioon⁸ on Eesti autoriõiguse seaduse otsene algallikas.⁹ Rahvusvaheliste lepingute mõju omab tähtsust eelkõige Eesti kriteeriumi ja seonduvate põhimõtete väljakujunemise ja algse sisustamise kontekstis, mis aitab paremini mõista kriteeriumi arengut.

Töö teises osas analüüsitakse Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud originaalsuse kriteeriumi ja sätetele antud Euroopa Kohtu tõlgendusi. Asjakohased rahvusvahelised lepingud on aluseks ka EL autoriõiguse valdkonna direktiividele ning viimastes täpsustatakse kogu Euroopa Liidus kohaldatavat originaalsuse kriteeriumi. Suuremat tähtsust omavad Euroopa Kohtu otsused, kuna nendes antakse EL õigusaktides sätestatud kriteeriumidele konkreetne sisu. Kui direktiivide eesmärk originaalsuse kriteeriumi puhul on lähendada Kontinentaal-Euroopa ja *common law* standardeid, siis Euroopa Kohus täpsustab, milliseid tunnuseid kriteerium sisaldab ja millised tunnused on välistatud. Veel üks oluline Euroopa Kohtu otsuste analüüsi eesmärk on tuvastada kriteeriumi kohaldamise praktiliste näidete põhjal võimalikud originaalsuse hindamise testid ja nende kohustuslikkus.

Kolmandas osas analüüsitakse nii esialgset kui ka pärast Euroopa Liiduga ühinemist kehtestatud originaalsuse kriteeriumi. Kolmanda osa eesmärk on analüüsida kriteeriumi autoriõiguse seaduses, õigusteadlaste tõlgendustes ja Eesti kohtupraktikas. Õigusteadlaste seisukohtade ja kohtuotsustes antud tõlgenduste võrdlemise tulemusena jõutakse järeldusele Eesti kriteeriumi

---

⁸ Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works of September 9, 1886. Paris Act of July 24, 1971, as amended on September 28, 1979. WIPO, Geneva.

⁹ Pisuke, H. Eesti autoriõiguse kujunemine ja areng aastani 2002. *Juridica* 2002/10, lk 647–655; lk 653.

sisu kohta. Veel üks eesmärk on uurida võimalike originaalsuse hindamistestide kohaldamise vajadust ja olulisust praktiliste kohtuvaidluste näitel.

Töös on kasutatud teoreetilist ja kvalitatiivset uurimismeetodit. Töös on kasutatud hulgaliselt teadusallikaid, nii teadusartikleid kui ka monograafiaid. Kasutatud allikate suur hulk on tingitud originaalsuse kriteeriumi ebamäärasusest nii rahvusvahelisel, Euroopa Liidu kui ka Eesti siseriiklikul tasemel. Lisaks esineb suuresti erinevaid Euroopa Kohtu otsuste tõlgendusi. Paljude erinevate seisukohtade analüüs ja võrdlemine võimaldasid jõuda üldistavate ja põhjalikult kaalutletud järeldusteni. Käesoleva töö suur maht on samuti tingitud nimetatud asjaolust.

I. Originaalsuse kriteerium rahvusvahelistes lepingutes

Eesti Vabariigi suhtes jõustunud rahvusvahelised lepingud, sealhulgas autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste (naaberõiguste) valdkonnas, on Eesti õigussüsteemi osa ning omavad seaduste ja alamalseisvate õigusaktide suhtes ülimuslikku jõudu¹⁰. Mõne kõnealuse valdkonna rahvusvahelise lepingu osaline on ka Euroopa Liit,¹¹ seetõttu on kõnealuste lepingute teatud regulatsioon Eesti suhtes siduv ka Euroopa Liidu direktiivide kaudu. Eesti Vabariik on kõigi oluliste autoriõigusealaste rahvusvaheliste lepingute osaline.

Mitmepoolsed rahvusvahelised lepingud kujutavad endast üldiselt võttes kõige asjakohasemat intellektuaalomandi õiguste reguleerimise viisi.¹² Kõnealused lepingud kehtestavad kaitse miinimumstandardid,¹³ millele osalisriikide regulatsioon peab vastama. Autoriõiguse ja naaberõiguste valdkonnas on olemas seitse kehtivat ja ülemaailmselt tunnustatud mitmepoolset lepingut. Kõnealuste lepingute tähtsust kinnitab asjaolu, et sageli võetakse neid piirkondlike rahvusvaheliste lepingutega kehtestatava kaitsestandardi alusena.¹⁴ Samasugune olukord esineb ka kahepoolsetes kokkulepetes.¹⁵ Enamik autoriõiguse ja naaberõiguste valdkonna Euroopa Liidu õigusakte sisaldavad samuti viiteid üldtunnustatud rahvusvahelistele lepingutele või toetuvad nende sätetele¹⁶.

1.1. Berni konventsioon

Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioon (Berni konventsioon) võeti vastu 9. septembril 1886. aastal Pariisis ning see on esimene paljude osalistega rahvusvaheline leping

---

¹⁰ PS § 123 teine lause. RT 1992, 26, 349.

¹¹ Kõnealused lepingud on Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni (WIPO) autoriõiguse leping, WIPO esituse ja fonogrammide leping ja TRIPS-leping.

¹² Commission of the European Communities. Green Paper on Copyright and the Challenge of Technology – Copyright Issues Requiring Immediate Action, COM(88) 172 final, Brussels, 7 June 1988, lk 226, punkt 7.3.1.

¹³ Sobel, L. S. The Framework of International Copyright. *Cardozo Arts & Entertainment Law Journal* 1989/8 (1), lk 1–26; lk 4.

¹⁴ Näiteks Соглашение о сотрудничестве в области охраны авторского права и смежных прав, 24 сентября 1993 г. Содружество Независимых Государств, Москва, artiklid 2 ja 3; North American Free Trade Agreement Between the Government of Canada, the Government of the United Mexican States and the Government of the United States of America, December 17, 1992. NAFTA Secretariat, Washington D.C, artikli 1701 lõige 2.

¹⁵ Von Lewinski, S. *International Copyright Law and Policy*. Oxford: Oxford University Press 2008, lk 382–383, punkt 12.80.

¹⁶ Vt viide 118 allpool.

autoriõiguse valdkonnas¹⁷. Berni konventsiooni on korduvalt muudetud, kuid sellele vaatamata on see ka tänapäeval tähtsaim rahvusvaheline autoriõiguse leping¹⁸. Sellel põhinevad intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu¹⁹ (TRIPS-leping) autoriõiguse sätted ning see on aluseks ka WIPO autoriõiguse lepingule²⁰ (WCT) ja vähesel määral WIPO esituse ja fonogrammide lepingule²¹. Konventsioonile viidatakse ka vähemtähtsates rahvusvahelistes lepingutes, nagu on nimetatud eespool. Eesti ühines Berni konventsiooniga esmakordselt 1927. aastal ja taasühines sellega 1994. aastal²². Kuigi esimese Eesti Vabariigi ajal autoriõiguse seadust vastu ei võetud, mõjutas Berni konventsiooniga ühinemine autoriõiguse kujunemist Eestis.²³ Taasiseseisvumise alguses vastuvõetud autoriõiguse seaduse väljatöötamisel oli Berni konventsioon autoriõiguse alaste sätete otsene algallikas²⁴.

Berni konventsioon rajaneb kahel põhimõttel: rahvuslik kohtlemine ja miinimumõigused võõrteoste.²⁵ Rahvuslik või võrdne kohtlemine tähendab seda, et teistest osalisriikidest pärit teoste suhtes tuleb kohaldada siseriiklikku regulatsiooni ehk tagada neile võrdne kaitse. Kuid võrdse kohtlemise põhimõtte ei kehti mis tahes teoste suhtes. Konventsiooni artikli 5 lõikes 1 väljendatud põhimõtet tuleb tõlgendada, lähtudes artiklis 2, eelkõige selle lõikes 1 antud teose määratlusest. Teiste sõnadega, osalisriikidel puudub kohustus kaitsta artikliga 2 hõlmamata võõrteoseid.²⁶ Miinimumkaitse põhimõtte²⁷ osas võib öelda, et selle eesmärk on vähendada siseriiklike regulatsioonide võimalikku ebaproportsionaalsust,²⁸ kuna iga osalisriik tagab

---

¹⁷ Pisuke, H. (viide 9), lk 649.

¹⁸ *Ibid.*, lk 649.

¹⁹ Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights. Annex 1C of the Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization, 15 April 1994. WTO, Geneva. Lepingu eestikeelne tekst, millest on lähtunud tsiteerimisel, on avaldatud: Intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping. Lisa 1C. RT II 1999, 22, 123. Ratifitseerimise seadus on avaldatud: RT II 1999, 22, 123.

²⁰ WIPO Copyright Treaty, December 20, 1996. WIPO, Geneva. Lepingu eestikeelne tekst, millest on lähtunud tsiteerimisel, on avaldatud: WIPO autoriõiguse leping (WCT). Genf (1996). Euroopa Liidu Teataja eriväljaanne 2004, 11. Välistuhted, 33. köide, lk 210–216.

²¹ WIPO Performances and Phonograms Treaty, December 20, 1996. WIPO, Geneva. Lepingu ratifitseerimise seadus on avaldatud: RT II 2006, 14, 40; Eesti suhtes jõustus leping 2010. aastal.

²² Konventsiooni eestikeelne tekst, millest on lähtunud tsiteerimisel, on avaldatud: Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioon. Mitteametlik tõlge. RT II 1994, 16, 49. Konventsiooniga ühinemise seadus on avaldatud: RT II 1994, 16, 49.

²³ Pisuke, H. (viide 9), lk 651–652.

²⁴ Vt viide 9 eespool. Seaduse väljatöötamisel on kasutatud ka mitme riigi vastavaid seadusi, kuid ainult võrdlusmaterjalina, samuti WIPO autoriõiguse mudelseadust, kuid ainult meetoodilise eeskujuna: *ibid.*

²⁵ Von Lewinski, S. (2008), lk 100, punkt 5.02.

²⁶ Ricketson, S., Ginsburg, J. C. International Copyright and Neighbouring Rights: The Berne Convention and Beyond. 2nd ed. Volume I. Oxford: Oxford University Press 2006, lk 400, punkt 8.01.

²⁷ Põhimõtte on sätestatud selgesõnaliselt artiklis 19.

²⁸ Näiteks teoste kaitsetähtaja või originaalsuse kriteeriumi osas.

konventsiooni asjaomastes sätetes määratletud miinimumkaitse.²⁹ Konventsiooni kaitsest ulatuslikuma kaitse kehtestamine keelatud ei ole, kuid sellega seoses tuleb arvestada rahvusliku kohtlemise põhimõtet. Tuleks märkida, et miinimumkaitse põhimõte ei kehti siseriiklike teoste suhtes, kuid üldjuhul ei soovi riigid siseriiklike teoseid diskrimineerida, vaid kehtestavad ka viimaste suhtes samasuguse kaitse.³⁰ Originaalsuse kriteeriumiga seonduvalt tähendab miinimumkaitse põhimõte väga madala originaalsuse standardi kehtestamise või isegi originaalsuse kriteeriumi kehtestamata jätmise võimalust.³¹

Originaalsuse kriteeriumiga on suuremal või väiksemal määral seotud mitmed muud sätted. Üheks oluliseks küsimuseks on see, mida tuleb Berni konventsiooni mõistes teosena käsitleda. Konventsiooni artiklis 2 lõikes 1 on sätestatud, et väljend „kirjandus- ja kunstiteosed“ hõlmab igasuguseid tooteid kirjanduse, teaduse või kunsti valdkonnas. Viide teaduse valdkonna toodetele siiski ei tähenda, et konventsiooniga oleksid hõlmatud ka teaduslikud leiutised või avastused.³² Sellele järgneb näidisloetelu teostest, loetelu olemusele viitab juba loetelule eelnev fraas „nagu näiteks“. Lisaks näidisloetelule on mõned kaitstavad teoseliigid sätestatud ka kõnealuse artikli lõigetes 3 ja 5. Kuigi viitest, et kaitstakse igasuguseid tooteid ja sellest, et tegemist on näidisloeteluga, võib tekkida arusaam, et konventsiooniga on vaikimisi kaitstud ka kõik muud teosed kirjanduse, teaduse või kunsti valdkonnas, nii see siiski ei ole. Kõnealune loetelu hõlmab neid teoseliike, mida on ajalooliselt tunnustatud teostena siseriiklikes regulatsioonides, loetelu on konventsiooni arengu käigus pidevalt pikenenud.³³ Konventsiooni areng näitas, et praktikas ei oma tähtsust, kas artiklis 2 loetlemata teos võiks konventsiooni kohase kaitse teoreetiliselt saada, teoseliigi sisaldumine loetelus ja mujal artiklis 2 jääb ainsaks kindlaks kaitse garantiiks.³⁴ Näitena võiks tuua arvutiprogramme ja andmebaase, mille kaitsmiseks oli tarvis sõlmida eraldi lepingu – WCT.³⁵ Lisaks tuleks märkida, et loetlemata teos

---

²⁹ Ricketson, Ginsburg, *op.cit.*, lk 460, punkt 8.63.

³⁰ Von Lewinski, S. (2008), lk 108, punkt 5.30.

³¹ Ledendal, J. Copyright Protection of Software under the TRIPS Agreement – Software reengineering and reverse engineering in the context of international trade law. Sweden: Department of Business Law, School of Economics and Management, Lund University 2010, lk 240. Teiste sõnadega, konventsiooni standardist leebema standardi kohaldamine tähendab suurema arvu teoste kaitsmist, mis maksimumkaitse põhimõtte puudumisel konventsioonis ei oleks sellega vastuolus.

³² Dreier, T. Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works – Dreier, T., Hugenholtz, P. B. (toim). Concise European Copyright Law. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2006, lk 7–85; lk 12, punkt 2 alapunkt a.

³³ Ricketson, Ginsburg, *op.cit.*, lk 409, punkt 8.09.

³⁴ *Ibid.*, lk 409–410, punkt 8.11. Kõnealune järeldus tuleneb ka artikli 2 lõikest 6, allikas: *ibid.*, lk 409, punkt 8.09.

³⁵ Kõnealused teoseliigid on kaitstud ka TRIPS-lepinguga.

võiks teoreetiliselt saada kaitset vastavalt rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsioonile³⁶, toetudes enamiku osalisriikide edaspidise praktika kui rahvusvahelise lepingu tõlgendamise allika sättele.³⁷ Kõnealune võimalus on siiski pigem teoreetiline.³⁸ Samuti on oluline, et konventsioonis on loetletud üldised teoseliigid, seega on nende sisustamine ehk alamliikide määratlemine iga osalisriigi otsustada³⁹. Tuleb märkida, et eespool kirjeldatud olukord võimaldas *common law* riikidel hõlmata autoriõigusliku kaitsega ka intellektuaalse tegevuse tulemusi, mida Kontinentaal-Euroopa riikides käsitletakse naaberõiguste objektidena^{40 41}.

Eespool käsitletust tuleneb, et näiteks lühiteosed: fraasid, reklaamlauseid, teoste pealkirjad ei ole Berni konventsiooniga kaitstud. Samuti järeldeb eespool käsitletust, et kuna konventsioonis on loetletud ainult üldised teoseliigid, on loetelus märkimata teoseliikide suhtes võimalik kehtestada erineva, eelkõige rangema originaalsuse kriteeriumi⁴². Teisest küljest, kaitstavate teoseliikide suhtes on eri riikidel üldiselt olemas ühine arusaam,⁴³ seega peaks enamik teoseliike olema vastavalt osalisriikide edaspidise praktika põhimõttele konventsiooni kaitsega hõlmatud.⁴⁴ Kõnealune tõlgendus tähendab, et üldtunnustatud, st enamiku teoseliikide suhtes peaks konventsiooni kriteerium siiski kehtima.

Konventsiooniga kaitstavate teoseliikide seas eristuvad fotograafiateosed ja tarbekunstiteosed, sh tööstusdisainilahendused ja kasulikud mudelid. Kõnealuste teoseliikide kaitsetähtaeg on võrreldes muude teoseliikidega kaks korda lühem.⁴⁵ Fotograafiateoste ebavõrdset madalal kaitsetasemel on ajaloolised põhjused, nimelt on eri riikide suhtumine fotograafiateostesse olnud

---

³⁶ Vienna Convention on the Law of Treaties, 23 May 1969. United Nations, New York.

³⁷ Ficsor, M. Guide to the Copyright and Related Rights Treaties Administered by WIPO and Glossary of Copyright and Related Rights Terms. Geneva: World Intellectual Property Organization 2003, lk 25, punkt BC-2.20.

³⁸ Ricketson, Ginsburg, *op.cit.*, lk 410, viide 31.

³⁹ Sterling, J.A.L. World Copyright Law: Protection of Authors' Works, Performances, Phonograms, Films, Video, Broadcasts and Published Editions in National, International and Regional Law. 3rd ed. London: Sweet & Maxwell 2008, lk 333, punkt 7.04.

⁴⁰ Goldstein, P. International Copyright: Principles, Law, and Practice. Oxford; New York: Oxford University Press 2001, lk 158. Näiteks Ameerika Ühendriikides ja Ühendkuningriigis on autoriõigusega kaitstud fonogrammid ja radio- ja telesaated, allikas: *ibid*, lk 157–158. Goldstein leiab, et seisukoht naaberõiguste objektides autori loomingulisuse puudumise kohta on õiguslik fiktsioon: *ibid*, lk 198.

⁴¹ See võimalus peaks tulenema ka miinimumkaitse põhimõttest, allikas: Ledendal, *op.cit.*, lk 251.

⁴² Nagu on öeldud eespool, leebema kriteeriumi kehtestamine on konventsiooniga igal juhul kooskõlas.

⁴³ Sterling, *op.cit.*, lk 333, punkt 7.04.

⁴⁴ Selleks on siiski vaja, et ükski osalisriik ei oleks asjaomasele tõlgendusele vastu, allikas: Ricketson, Ginsburg, *op.cit.*, lk 410, viide 31.

⁴⁵ Arvestades erinevust kaitse tähtaja arvutamise aluses on erinevus veelgi suurem.

väga erinev⁴⁶. Erinevused olid tingitud riikide erinevast arusaamast sellest, kas fotode loomisega seotud oskused on piisavad, et fotosid saaks originaalsete kunstiteostena üldse käsitleda.⁴⁷ Tõenäoliselt kutsus kõnealuseid lahknevusi esile see, et tegemist oli uue, harjumatu ja tehnoloogiapõhise teoseliigiga. Ka kaitse tähtaja osas oli osalisriikidel ületamatuid erimeelsusi.⁴⁸ Fotograafiateoste kaitsetaseme erinev regulatsioon konventsioonis ei mõjuta siiski originaalsuse kriteeriumi kohaldamist – ka kõnealuste teoste suhtes kehtib samasugune originaalsuse standard. Tarbekunstiteoste lühike kaitsetähtaeg on seotud sellega, et kõnealused teosed asuvad autoriõiguse ja tööstusomandiõiguse piiiril; tegemist ei ole n-ö puhtalt kunstivaldkonna teostega, vaid neid kasutatakse pigem kui tavatooteid.⁴⁹ Tarbekunstiteoste puhul võimaldab konventsioon määrata kindlaks siseriiklike seaduste kohaldamise ulatuse ja samuti nende kaitse siseriiklikud tingimused.⁵⁰ Sätte sõnastusest⁵¹ ja kõnealuse teoseliigi sisaldumisest kaitstavate teoseliikide loetelus peaks tulenema, et osalisriikidel ei ole õigust jätta tarbekunstiteosed kui üldliik autoriõigusega üldse kaitsmata. Kaitse peab kas või mõnede tarbekunstiteoste suhtes siiski esinema. Säte sisaldab ka vastastikkuse põhimõtet – kui ühes osalisriigis on teatud tarbekunstiteos kaitstud ainult disainilahenduse või kasuliku mudelina sel viisil, et autoriõiguslik kaitse on normiliselt välistatud,⁵² on sellel teosel ka muudes osalisriikides õigus ainuüksi kõnealusele kaitsele.⁵³ Tarbekunstiteoste kaitse tingimuste määratlemise vabadus võimaldab jätta kohustusliku miinimumkaitse teatud elemendid kohaldamata.⁵⁴ Viimatimainitud aspektist tuleneb võimalus kohaldada konventsiooni originaalsuse kriteeriumist erineva kriteeriumi. Teiste sõnadega, osalisriikidel on õigus kehtestada konventsiooni kriteeriumist rangem kriteerium.⁵⁵

---

⁴⁶ Ricketson, Ginsburg, *op.cit.*, lk 442-443, punkt 8.48. Pikemalt on kõnealust küsimust käsitletud nimetatud allikas lehekülgedel 442-452, punktides 8.48–8.57.

⁴⁷ Ricketson, S. *International Conventions – Gendreau, Y. et al (toim). Copyright and Photographs: An International Survey.* London; The Hague; Boston: Kluwer Law International 1999, lk 15–45; lk 18–19. Ühest küljest on võimalik luua foto tavalise nupulevajutusega, teisalt aga võib foto loomine nõuda märkimisväärseid oskusi, allikas: Ricketson, Ginsburg, *op.cit.*, lk 443, punkt 8.48.

⁴⁸ Ricketson, *op.cit.*, lk 27.

⁴⁹ Ficsor, M. (2003), lk 33, punkt BC-2.67.

⁵⁰ Artikkel 2 lõige 7.

⁵¹ Võrdluseks tuleneb artikli 2 lõikest 4 ja artikli 2bis lõikest 1 kaitse mittekohaldamise võimalus selgesõnaliselt.

⁵² Näitena võib tuua Austraalia ja Ühendriikide regulatsioone, vt Ricketson, Ginsburg, *op.cit.*, lk 468–469, punkt 8.69.

⁵³ *Ibid.*, lk 464–465, punktid 8.66–8.67. Vastastikkuse põhimõtet ei kohaldata kui selline erikaitse teises riigis puudub, allikas: Ficsor, M. (2003), lk 33, punkt BC-2.70.

⁵⁴ *Ibid.*, lk 33, punkt BC-2.68.

⁵⁵ Leebema kriteeriumi kehtestamine on miinimumkaitse põhimõtte kohaselt võimalik kõigi teoseliikide suhtes, seda küsimust käsitletakse allpool. Rangema kriteeriumi näitena võib tuua täiendava, sisuliselt kvaliteedi kriteeriumi kehtestamist Beneluxi õiguses, allikas: Ricketson, Ginsburg, *op.cit.*, lk 468, punkt 8.69, samuti muude teoseliikidega võrreldes rangema kriteeriumi kehtestamist Saksamaa õiguses: Schricker, G. Farewell to the "level of creativity" (Schopfungshöhe) in German copyright law?

Veel üks tähtis originaalsuse kriteeriumiga seotud säte on täiendavate kriteeriumide, eelkõige teose väärtuse ja eesmärgi ebaolulisus autoriõigusliku kaitse saamiseks. Kõnealune põhimõte ei ole sätestatud otseselt, kuid tuleneb artikli 2 lõikes 1 sisalduva mõiste „tooted“ tõlgendusest.⁵⁶ Nimelt tähendab see mõiste seda, et teos on kaitstav selle valmistamise hetkel ning et intellektuaalse loominguga täiendavad kriteeriumid, näiteks standard või kvaliteet, ei ole olulised.⁵⁷ See tähendab, et ka lapse joonistus peaks olema kaitstav, sest autori oskused ega teose väärtus, antud juhul kunstiline, tähtsust ei oma. Sellega seoses on oluline, et kõnealuse põhimõtte sisaldumine konventsioonis on leidnud kinnitust ka ühes konventsiooni väljatöötamise dokumendis.⁵⁸

Konventsioon sisaldab ka autoriõiguslikku üldpõhimõtet, mille kohaselt ei kaitsta teoses sisalduvaid ideid ja fakte. Ka see põhimõte ei ole sätestatud otseselt.⁵⁹ Ideed, meetodid, põhimõtted jms on tavaliselt originaalsed, kuid kaitstav on ainult nende originaalne väljendus. Tuleb märkida, et miinimumkaitse põhimõtte kohaselt on teoreetiliselt võimalik kehtestada ka ideede, põhimõtete jms kaitse.⁶⁰ Kõnealune võimalus on siiski üksnes teoreetiline, kuna ideede kaitsmine oleks selgelt ebaproportsionaalne ja takistaks autoriõiguse ja sellega seotud valdkondade arengut. Faktid ei ole iseenesest originaalsed, sest nad on objektiivse reaalsuse, mitte aga intellektuaalse loominguga väljendus. Teisest küljest, faktide originaalne esitus on autoriõigusega kaitstav, millele viitab ka artikli 2 lõige 8 – kaitstavad ei ole ainult need faktid, mis omavad vaid pressiteabelist iseloomu ehk millele ei ole lisatud hinnangut, analüüsi vms. Lisaks sellele on konventsioonis⁶¹ nähtud ette võimalus jätta autoriõiguslikku kaitset andmata ametlikele juriidilistele tekstidele ja nende ametlikele tõlgetele ning poliitilistele kõnedele ja kohtuprotsesside käigus peetud kõnedele. Kõnealuste sätete aluseks on ühiskondlik huvi, täpsemini teabevabaduse põhimõte.⁶²

International Review of Intellectual Property and Competition Law 1995/26 (1), lk 41–48; lk 41–42. Saksamaa õiguses on kõnealust ranget kriteeriumi laiendatud hiljem mitmele muule teoseliigile, seejärel on aga sellest loobutud, allikas: *ibid.*, lk 43.

⁵⁶ Ricketson, Ginsburg, *op.cit.*, lk 403–404, punktid 8.03–8.04. Põhimõtet on võimalik tuletada ka nõudest kaitsta teoseid sõltumata nende väljendusviisist või -vormist, allikas: Ficsor, M. (2003), lk 24, punkt BC-2.11.

⁵⁷ Ricketson, Ginsburg, *op.cit.*, lk 403, punktid 8.03–8.04.

⁵⁸ *Ibid.*, lk 404, punkt 8.04.

⁵⁹ *Ibid.*, lk 407, punkt 8.07. Lisaks ideedele ja faktidele nimetatakse seoses kõnealuse põhimõttega ka kunstiteoste ainestikku, allikas: *ibid.*

⁶⁰ Ledendal, *op.cit.*, lk 251–252.

⁶¹ Artikli 2 lõige 4 ja artikli 2bis lõige 1.

⁶² Von Lewinski, S. (2008), lk 127, punkt 5.80 ja samas viide nr 154.

1.1.1. Artikli 2 lõige 5

Konventsiooni sätete üheks tõlgendamisallikaks on selle preambul. Berni konventsiooni preambulis on rõhutatud autorite õiguste kaitse tagamist. See viitab konventsiooni eesmärgile kaitsta autori õigusi, toetudes Kontinentaal-Euroopa autoriõiguse süsteemile.⁶³ Ka autori isiklike õiguste kaitse sätete lisamine konventsiooni viitab Kontinentaal-Euroopa lähenemise kasutuselevõtule. Sellest saab järeldada, et Berni konventsiooni originaalsuse kriteeriumi tuleks tõlgendada lähtuvalt Kontinentaal-Euroopa lähenemisest ehk autori isikupära väljenduse alusel. Teisest küljest, preambul sisaldab ka eesmärki kaitsta autorite õigusi võimalikult tõhusal viisil, mis viitab kavatsusele tagada autoritele tugev ja tõhus kaitse.⁶⁴ Tugeva kaitse nõue osutab pigem madalale originaalsuse standardile,⁶⁵ mis vastab üldise õiguse riikide kriteeriumile.⁶⁶ Lisaks tuleks märkida, et kõnealune nõue ei tähenda tingimata kõrgeimat võimalikku kaitset, vaid pigem kõrgeimat kaitset, mis on võimalik antud riigis, arvestades majanduslikke ja sotsiaalseid tingimusi ja avalikku huvi.⁶⁷ See tähendab võimalust kohandada konventsiooni üldisi sätteid, milleks on ka kaudselt sätestatud originaalsuse kriteerium, oma õigussüsteemile vastavalt. Seega, konventsiooni preambul ei osuta originaalsuse kriteeriumi suhtes ühe konkreetse õigussüsteemi lähenemise kehtestamisele.

Konventsioonis puudub originaalsuse kriteeriumi selge määratlus. Mõistet „originaalne“ kasutatakse mitmes sättes, lisamata selle sisu. Kõnealust mõistet kasutatakse kahes tähenduses – esiteks osutatakse sellele, et tuletatud teoseid käsitletakse teiste teostega võrdväärselt ja seega saavad nad kaitse samadel tingimustel ning teiseks selleks, et tuletatud teoseid esialgsest teosest eristada.⁶⁸ Samuti kasutatakse seda mõistet selleks, et eristada algupärast teost selle koopiatest.⁶⁹ Kriteeriumi selge määratluse puudumine ei tähenda siiski, et originaalsuse kriteerium konventsioonis puudub. Esiteks esineb see konventsiooni artikli 2 lõikes 5, milles on sätestatud, et teoste kogumikke kaitstakse juhul, kui nad sisu valiku ja korralduse tõttu moodustavad

---

⁶³ Pisuke, H. Cultural Dimension in Estonian Copyright Law. *Juridica International* 2004/9, lk 45–51; lk 48–49.

⁶⁴ Ficsor, M. (2003), lk 21, punkt BC-Pr.5.

⁶⁵ Kuna kaitse peaks hõlmama võimalikult paljusid intellektuaalse tegevuse tulemusi.

⁶⁶ Vt ka autorite kõrgetasemelise kaitse aspekti analüüsi peatükis 2.5.1, lk 43.

⁶⁷ Ficsor, M. (2003), lk 21, punkt BC-Pr.5 ja BC-Pr.6.

⁶⁸ Ricketson, Ginsburg, *op.cit.*, lk 474, punkt 8.75.

⁶⁹ Artikkel 14ter, lõige 1.

intellektuaalse loomingu.⁷⁰ Teiseks tuleneb see konventsiooni väljatöötamise ajaloost. Põhjus, miks originaalsuse kriteerium ei ole põhiliste teoseliikide suhtes sätestatud, seisneb selles, et mõiste „kirjandus- ja kunstiteosed“ hõlmab mõisteid „looming“, „intellektuaalne looming“ ja „isiklik looming“.⁷¹ Seevastu kogumikteoste puhul on kriteeriumi selgesõnaline määratlemine õigustatud, kuna tegemist on „piiripealse“⁷² teoseliigiga.⁷³ Põhiliste teoseliikide suhtes kõnealuste täpsustavate mõistete sisseviimist konventsiooni on kaalutud, kuid sellest on loobutud, kuna nende rõhutamine võib kaasa tuua täiendavaid kriteeriume pooldavat tõlgendamist ja seega kaitse nõrgendamist.⁷⁴ Mõisted „looming“, „intellektuaalne looming“ ja „isiklik looming“ viitavad Kontinentaal-Euroopa lähenemisele, üldise õiguse süsteemides kasutatakse vastavalt määratlust „originaalne teos“.⁷⁵ Teisest küljest, Kontinentaal-Euroopa lähenemisele iseloomulik üldjuhul kõrge loomingulisuse standard kriteeriumist pigem ei tulene. Kõrge loomingulisuse nõue põhineb sageli täiendavatel kriteeriumidel, mille kohaldamine oleks konventsiooniga vastuolus.⁷⁶ Kontinentaal-Euroopa lähenemise mittekehtestamist kinnitab ka

---

⁷⁰ Kõnealusel sättel peatutakse põhjalikumalt järgmises peatükis.

⁷¹ Ricketson, Ginsburg, *op.cit.*, lk 403, punkt 8.03.

⁷² Ingl „borderline works“.

⁷³ Ricketson, Ginsburg, *op.cit.*, lk 402–403, punkt 8.03.

⁷⁴ Bureaux Internationaux Réunis pour la Protection de la Propriété Intellectuelle. Documents de la Conférence réunie à Bruxelles du 5 au 26 juin 1948. Genève: BIRPI 1951, lk 154–5; viidatud teoses Ricketson, Ginsburg, *op.cit.*, lk 403, viide 10.

⁷⁵ Mitme Euroopa riigi, sh üldise õiguse riikide kriteeriumi sõnastus on toodud: Casas Vallés, *op.cit.*, lk 106. Mõistet „originaalne teos“ on traditsiooniliselt tõlgendatud kui mittekooperimise ja autori töö ja oskuste (ingl „skill and labour“) nõuet. Ameerika Ühendriikides on mõned ringkonnakohtud tõlgendanud originaalsust ka kui loomingulisuse nõuet, kuid enamik on lähtunud traditsioonilisest tõlgendusest, allikas: Gervais, D. J. Feist Goes Global: A Comparative Analysis of the Notion of Originality in Copyright Law. *Journal of the Copyright Society of the U.S.A.* 2002/49 (4), lk 949–982; lk 952, 954. Loomingulisuse nõuet kaasa toonud muutus toimus suhteliselt hiljuti – *common law* süsteemi mõjusaimates riikides Ameerika Ühendriikides 1991. aastal ja Ühendkuningriigis 2001 aastal, allikas: *ibid.*, lk 952–954, sh viide 16; lk 959–960, sh viide 61. Muutus Ühendkuningriigi kriteeriumis puudutab siiski ainult kunstiteoseid ning vastavalt allpool viidatud Andreas Rahmatiani seisukohale ei pruugi kohtud sellest alati lähtuda. Siinjuures on oluline, et 1948. aastal Berni konventsiooni lisatud originaalsuse kriteeriumi suhtes kõnealused uued tõlgendused tähtsust ei oma ning tõlgenduste kohane nõutav loomingulisuse määr antud küsimuses oluline ei ole. Ühendkuningriigi kriteeriumi osas tuleb lisaks märkida, et loomingulisuse nõuet võidakse Ühendkuningriigis kohaldada teatud erandjuhtudel, eelkõige spetsiifilise teoseliigi – tarbekunstiteoste suhtes ja samuti ühisautorsuse korral, allikas: Rahmatian, *op.cit.*, lk 15. Kõnealused erandid on traditsioonilise lähenemise taustal siiski ebaolulised. Tuleks lisada, et siin ei ole käsitletud muutusi Ühendkuningriigi kriteeriumis, mille on toonud kaasa Euroopa Liidu õigus.

⁷⁶ Tuleb märkida, et kõrge loomingulisuse määr võib tuleneda ka liiga range originaalsuse hindamiskriteeriumi ehk testi kohaldamisest, kõnealune probleem esineb näiteks kogumike ja andmebaaside hindamiskriteeriumi puhul, mida käsitletakse allpool. Hindamistest ei kujuta endast täiendavat kriteeriumi, kuna test on üksnes originaalsuse kindlakstegemise vahend ning ei ole eraldiseisev kriteerium.

preambul.⁷⁷ Samas, kõrge loomingulisuse standardi kohaldamine ei ole ka välistatud – juhul, kui standardi põhjendamise alusena ei võeta täiendavaid kriteeriume.

Üldiselt võib öelda, et konventsiooni kriteerium nõuab teatud loomingulisust, kuid selle määr selge ei ole. Üldise õiguse lähenemisega seoses on oluline, et kahtlemata on nõutav vähemalt minimaalne, kas või kaduvväike loomingulisus. Samas, tuginedes konventsiooni miinimumkaitse põhimõttele on võimalik kohaldada ka konventsiooni kriteeriumist leebema, nt üldise õiguse originaalsuse standardi.⁷⁸

1.2. TRIPS-leping

TRIPS-leping on Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamislepingu osa⁷⁹ ning sellega reguleeritakse erinevaid intellektuaalomandi valdkondi. Eesti on kõnealuse lepingu osapool alates 1999. aastast. TRIPS-lepingul on autoriõiguse valdkonna rahvusvaheliste lepingute seas väga oluline osa: leping on ühtlustanud autoriõiguse regulatsiooni üle maailma⁸⁰ ning laiendanud Berni konventsiooni viimase versiooni kohaldamist konventsiooni eelmiste versioonidega ühinenud riikidele ja ka konventsiooniga mitteühinenud riikidele⁸¹. Originaalsuse kriteeriumiga seotud oluline erinevus võrreldes varasemate konventsioonidega⁸² on arvestamine uute tehniliste arengutega⁸³. Ülejäänud aspektides on erinevused Berni konventsiooniga väga väikesed⁸⁴, sest vastavalt TRIPS-lepingu artikli 9 lõikele 1 on Berni konventsiooni põhilised sätted TRIPS-lepingu osa. Seega tuleb teoste originaalsuse osas kohaldada Berni konventsiooni originaalsuse kriteeriumi.

---

⁷⁷ Seda kinnitab kaudseltselt ka asjaolu, et konventsiooni kriteerium ei hõlma selliseid kõnealusele lähenemisele ja kõrgele loomingulisuse määrale osutavaid mõisteid nagu „autori isikupära“ või „autori isikupära pits“.

⁷⁸ Ledendal, *op.cit.*, lk 241.

⁷⁹ Vt viide 19 eespool.

⁸⁰ Senftleben, M. WIPO Copyright Treaty (WCT) – Dreier, T., Hugenholtz, P. B. (toim). Concise European Copyright Law. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2006, lk 87–120; lk 87, punkt 2.

⁸¹ Dreier, T., Hugenholtz, P. B. Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS) (WTO Agreement, Annex 1C) – Dreier, T., Hugenholtz, P. B. (toim). Concise European Copyright Law. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2006, lk 195–209; lk 197, punkt 2.

⁸² Lisaks Berni konventsioonile nimetatakse praeguseks ajaks tähtsuse kaotanud Ülemaailmset autoriõiguse konventsiooni (*Universal Copyright Convention*).

⁸³ Sterling, *op.cit.*, lk 854, punkt 22.01.

⁸⁴ Oluline erinevus esineb siiski moraalse õiguste osas, mida TRIPS-lepinguga ei kaitsta.

TRIPS-lepinguga kaitstakse kahte uut teoseliiki: arvutiprogramme ja andmekogusid. Arvutiprogramme käsitletakse TRIPS-lepingus selgesõnaliselt kirjandusteostena Berni konventsiooni tähenduses. See ei olnud alati nii: varem vaieldi selle üle, kas arvutiprogrammid peaksid olema kaitstavad *sui generis* õigusega, naaberõigustega, autoriõigusega ja isegi patentidena.⁸⁵ TRIPS-lepinguga otsustati anda arvutiprogrammidele kirjandusteoste alane kaitse ja sellest on saanud rahvusvaheline standard. Andmekogude sätet saab pidada uueks teoseliigiks ainult tinglikult. Erinevus Berni konventsioonist seisneb eelkõige selles, et konventsiooni kohaselt kaitstakse selgesõnaliselt ainult autoriõigusega kaitstavate teoste kogumikke, seevastu TRIPS-lepinguga kaitstakse mis tahes materjali kogusid. Samas leitakse, et ka Berni konventsiooni asjaomast sätet tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab ka autoriõigusega mittekaitstavate materjalide kogusid.⁸⁶

Veel üks erinevus andmekogusid ja kogumikke käsitlevate sätete osas Berni konventsiooni ning TRIPS-lepingu ja WCT vahel on väga oluline seoses originaalsuse kriteeriumi kohaldamisega. Nimelt peab intellektuaalne looming vastavalt Berni konventsiooni, täpsemalt selle ingliskeelse versiooni asjaomasele sättele olema väljendatud nii sisu valiku kui ka selle korralduse kaudu.⁸⁷ Teiste sõnadega, kõnealune originaalsuse hindamiskriteerium on kumulatiivne. TRIPS-leping ja WCT nõuavad seevastu valikuliselt kas sisu originaalset valikut või originaalset korraldust. Siiski tuleb ka Berni konventsiooni tõlgendada selliselt, et nõutav on kas sisu valik või sisu korraldus.⁸⁸ Seda kinnitab ka konventsiooni ingliskeelse versiooni suhtes ülimuslik prantsuskeelne versioon, milles on kõnealune kriteerium valikuline.⁸⁹ Kõnealuse sättega seoses on oluline, et andmekogude originaalsuse hindamiskriteeriumi iseloom omab erakordselt suurt mõju kõnealuse teoseliigi kaitstusele. Andmebaaside⁹⁰ iseloomu tõttu on originaalsuse väljendamine nendes väga keeruline, seetõttu tähendaks kumulatiivne hindamiskriteerium praktiliselt kõigi andmebaaside suhtes autoriõigusliku kaitse välistamise.⁹¹

---

⁸⁵ Dworkin, G. Copyright, Patents and/or Sui Generis: What Regime Best Suits Computer Programs? – Hansen, H. C. (toim). International Intellectual Property Law & Policy. Vol. 1. New York; London: Juris Publishing, Inc; Sweet & Maxwell 1996, lk 165–182; lk 166, 177.

⁸⁶ Ficsor, M. (2003), lk 30–31, punkt BC-2.55.

⁸⁷ Artikli 2 lõige 5.

⁸⁸ Ficsor, M. The Law of Copyright and the Internet: The 1996 WIPO Treaties, their Interpretation and Implementation. Oxford [etc.]: Oxford University Press 2002, lk 482, punkt C5.04; Ficsor, M. (2003), lk 31, punkt BC-2.56. Tõlgenduse kohaselt tuleneb konventsiooni artikli 2 lõikest 1, et kaitstakse kõiki originaalseid tooteid – seega ei ole originaalsuse väljendamise konkreetne alus teoses oluline.

⁸⁹ Senftleben, *op.cit.*, lk 97–98, punkt 3.

⁹⁰ Mõiste „andmebaas“ on mõiste „andmekogu“ sünonüüm, vt WCT artikli 5 pealkiri.

⁹¹ Sellel küsimusel peatutakse põhjalikumalt allpool peatükis 2.2., lk 34–35.

Originaalsuse kriteeriumi sisuga seoses tuleks märkida, et miinimumkaitse põhimõtte kohaselt võimaldab ka TRIPS-leping leebema originaalsuse kriteeriumi kehtestamist või isegi kriteeriumist loobumist.⁹² TRIPS-lepingu puhul aga leitakse, et artikli 1 lõiget 1 saab tõlgendada ka teatud viisil maksimumkaitse sätena, kuna väga leebe kriteerium võib takistada rahvusvahelist kaubandust, mis oleks lepinguga vastuolus.⁹³ Veel üks oluline aspekt on ideede, menetluste⁹⁴, töömeetodite või matemaatiliste mõistete mittekaitstuse põhimõte.⁹⁵ Põhimõte ei ole uus, vaid on Berni konventsioonis kaudselt sätestatud põhimõtte selgelt väljendatud ümbersõnastus⁹⁶. Kuna ideede mittekaitstus on autoriõiguse üldtunnustatud põhimõte,⁹⁷ on kõnealuses sättes olulised eelkõige muud objektid. Töömeetodite ja matemaatiliste mõistete osas tuleks märkida, et need ei ole kaitstavad „kui sellised“ – see tähendab, et nende originaalne kirjeldus ehk väljendus on põhimõtteliselt kaitstav.⁹⁸ Kõnealune järeldus on loomulikult kohaldatav ka menetluste suhtes. Nimetatud täpsustus sättes oli vajalik eelkõige seoses andmebaaside ja arvutiprogrammide kaitse kehtestamisega⁹⁹ ning on oluline, et välistada erinevat tõlgendamist.

1.3. WIPO autoriõiguse leping

WCT võeti vastu 1996. aastal, Eesti suhtes jõustus see 2010. aastal.¹⁰⁰ Vastavalt artikli 1 lõikele 1 on leping erikokkulepe Berni konventsiooni artikli 20 tähenduses ja seega tugineb WCT Berni konventsioonil.¹⁰¹ Lepingu vastuvõtmise otsene põhjus on väljendatud preambuli kolmandas lõigus: „info- ja sidetehnoloogiate arenemise ja lähenemise tohutu mõju kirjandus- ja

---

⁹² Ledendal, *op.cit.*, lk 240.

⁹³ *Ibid.*, lk 252. Tuleb märkida, et on võimalik ka vastupidine tõlgendus, allikas: *ibid.*

⁹⁴ TRIPS-lepingu eestikeelses tõlkes on kasutatud mõistet „protsess“, kuid käesoleva töö autori seisukohalt sobiks siin parem WCT identse sätte tõlkes kasutatud mõiste „menetlus“.

⁹⁵ Artikli 9 lõige 2.

⁹⁶ Dreier, Hugenholtz, *op.cit.*, lk 197, punkt 1.

⁹⁷ *Ibid.*, lk 198, punkt 3 alapunkt a; Senftleben, *op.cit.*, lk 92, punkt 1.

⁹⁸ Dreier, Hugenholtz, *op.cit.*, lk 198, punkt 3 alapunkt b.

⁹⁹ Senftleben, *op.cit.*, lk 92, punkt 1. Senftleben käsitleb WCT praktiliselt identset sätet, kuid suure tõenäosusega on see seisukoht kohaldatav ka TRIPS-lepingu asjaomase sätte suhtes, kuna TRIPS-leping, nagu ka WCT, sisaldab ainult kõnealuste teoseliikide regulatsiooni. Seetõttu peaks nimetatud põhimõtte täpsustus olema seotud eelkõige kõnealuste teoseliikidega.

¹⁰⁰ Lepingu ratifitseerimine toimus 2006. aastal, kuid ratifitseerimiskirjad deponeeriti alles 2009. aastal, allikas: Pisuke, H. Autoriõiguse seaduse eesmärk ja ülesanded. *Juridica* 2012/7, lk 491–498; lk 494, viide 16. Lepingu ratifitseerimise seadus on avaldatud: RT II 2006, 14, 39.

¹⁰¹ Alguses oli WCT kavandatud Berni konventsiooni protokollina, allikas: Ficsor, M. The Spring 1997 Horace S. Manges Lecture – Copyright for the Digital Era: The WIPO “Internet” Treaties. *Columbia-VLA Journal of Law & the Arts* 1997/21 (3 4), lk 197–224; lk 201.

kunstiteoste loomisele ja kasutamisele“.¹⁰² WCT on esimene autoriõigust käsitlev rahvusvaheline leping, milles reguleeritakse digitaal- ja võrgutehnoloogiast tulenevaid küsimusi.¹⁰³

Kuna WCT-s on, nagu ka TRIPS-lepingus, tehtud kohustuslikuks Berni konventsiooni põhiliste sätete järgimine,¹⁰⁴ kohaldub ka WCT-s konventsiooni originaalsuse kriteerium. Nagu ka TRIPS-leping, sisaldab WCT arvutiprogrammide ja andmebaaside regulatsiooni. Vastavalt asjakohaseid artikleid selgitavatele ühisdeklaratsioonidele on kõnealuste teoseliikide kaitse ulatus kooskõlas Berni konventsiooni artikliga 2 ja seega ka originaalsuse kriteeriumiga ning vastab TRIPS-lepingu asjakohastele sätetele. Seega vastavad kõnealuseid teoseliike käsitlevad sätted täielikult TRIPS-lepingule ega vaja siin eraldi käsitlemist. Nagu on öeldud eespool, WCT sisaldab ka põhimõtet ideede jms objektide mittekaitstuse kohta, mis on TRIPS-lepingu asjaomase sättega praktiliselt identne. Lisaks eelmises peatükis toodule tuleks märkida, et kõnealuses sättes loetletud objektide puhul on tegemist üksnes näidetega,¹⁰⁵ seega on kaitsealast välistatud ka muud sarnased objektid¹⁰⁶. Kõnealune järeldus peaks kehtima ka Berni konventsiooni asjaomase regulatsiooni suhtes, kuna menetlusi, töömeetodeid, matemaatilisi mõisteid ja muid sarnaseid objekte saab käsitleda samuti ideedena ehk nad peaksid olema hõlmatud mõistega „idee“. Eraldi mainimist väärib artikkel 9, millega kaotati fotograafiateoste ebavõrdne kohtlemine, võrdsustades nende kaitsetähtaega muude teoseliikide omaga. Kõnealune asjaolu kinnitab, et ebavõrdse kohtlemise põhjustas see, et fotograafiateoste kaitse esmakordse kehtestamise ajal oli tegemist uue ja harjumatu teoseliigiga.

Kokkuvõtteks, Berni konventsioon on kõige olulisem rahvusvaheline leping autoriõiguse valdkonnas, sellel põhineb ka TRIPS-leping ja WCT. Seega, konventsiooni originaalsuse kriteerium ja sellega seotud sätted kujutavad endast üldist standardit. Esiteks tuleb märkida, et konventsiooniga on praktikas tagatud kaitse ainult selles märgitud teoseliikidele, mis on toodud

---

¹⁰² Ficsor, M. (2002), lk 414, punkt C-Pr.08. Lepingu eestikeelne tõlge erineb mõnevõrra ingliskeelsest originaaltekstist.

¹⁰³ Senftleben, *op.cit.*, lk 87, punkt 1. Lepinguga reguleeriti esmakordselt õiguskaitset tehnilistest kaitsemeetmetest kõrvalehoidmise vastu ja õiguste teostamist käsitleva teabe aspekti, allikas: *ibid.*, lk 87, punkt 1. Lisaks sisaldab WCT teose internetis kättesaadavaks tegemise õiguse selgesõnalist regulatsiooni, mis on sätestatud artiklis 8.

¹⁰⁴ Artikli 1 lõige 4 ja artikkel 3. Artiklis 3 sisalduv põhimõte „*mutatis mutandis*“ originaalsuse kriteeriumi võimalikule erinevale sisule ei viita, kuna tulenevalt lepingu lõpus asuvast artiklit selgitavast ühisdeklaratsioonist ei ole kõnealune säte originaalsuse kriteeriumiga seotud. Originaalsuse kriteeriumi kaudset regulatsiooni sisaldava Berni konventsiooni artikli 2 lisamist WCT artiklis 3 nimetatud sätete hulka peetakse ülearuseks, allikas: Ficsor, M. (2002), lk 463–464, punktid C3.05–C3.06.

¹⁰⁵ Senftleben, *op.cit.*, lk 92, punkt 1.

¹⁰⁶ Näiteks mõisted, teooriad, põhimõtted.

selle artiklis 2. Lisaks nendele kaitstakse TRIPS-lepingu ja WCT kohaselt ka andmebaase ja arvutiprogramme. Konventsioonis määratletud teoseliigid on üldise iseloomuga ehk üldliigid. Alamliikide määratlemine on osalisriikide otsustada ja seega on alamliikide suhtes teoreetiliselt võimalik kehtestada konventsiooni originaalsuse kriteeriumist erineva, eelkõige rangema kriteeriumi. Üldtunnustatud, st enamiku teoseliikide suhtes peaks konventsiooni kriteerium siiski kehtima, kuid kõnealuse tõlgenduse kehtestamine vajab kõigi osalisriikide poolehoidu. Lisaks võimaldab alamliikide määratlemise vabadus ja miinimumkaitse põhimõtte hõlmata autoriõigusliku kaitsega ka vähemalt osa naaberõiguste objektidest. Teatud teoseliikide, nimelt ametlike juriidiliste tekstide ja nende ametlike tõlgete ning poliitiliste kõnede ja kohtuprotsesside käigus peetud kõnede suhtes on konventsiooniga antud selgesõnaliselt võimalus nende mittekaitsemiseks või osalise kaitse kehtestamiseks. Konventsioonis toodud teoseliikide seas eristuvad märkimisväärselt tarbekunstiteosed – nende kaitstust autoriõigusega võib piirata väga oluliselt, samas peaks kaitse kõnealusele teoseliigile laienema kas või minimaalsel määral. Originaalsuse kriteeriumi osas on oluline, et tarbekunstiteoste suhtes on võimalik kehtestada konventsiooni kriteeriumist oluliselt rangem kriteerium.

Originaalsuse kriteerium on konventsioonis sätestatud otseselt ainult teoste kogumike suhtes. Üldine kriteerium on siiski tuletatav tõlgendamise kaudu. Kriteerium tähendab autori intellektuaalse loomingu tulemust ning nõuab teatud, kas või minimaalset loomingulisust, kuid loomingulisuse täpsem määr selge ei ole. Kõrge loomingulisuse standard kriteeriumist pigem ei tulene, kuna teose väärtuse, eesmärgi ja muude täiendavate kriteeriumide kohaldamine oleks konventsiooniga vastuolus. Samas, kui standardi põhjendamise alusena täiendavaid kriteeriume ei võeta, ei ole kõrge loomingulisuse standardi kohaldamine välistatud. Siinjuures tuleb märkida, et kuna üldine originaalsuse kriteerium ja teose väärtuse jms kriteeriumide mittekohaldamise põhimõtte on sätestatud kaudselt, on võimalik teoreetiliselt nende puudumisele osutav tõlgendus. Käesoleva töö autori seisukohalt tuleks lähtuda siiski üldlevinud tõlgendusest ja konventsiooni väljatöötamise ajaloost, mis osutavad kõnealuse kriteeriumi ja põhimõtte sisaldumisele konventsioonis ja seega nende kohustuslikkusele. Lisaks väärtuse ja muude täiendavate kriteeriumide mittekohaldamise põhimõttele on originaalsuse kriteeriumiga seotud tugevalt ka ideede jms objektide mittekaitse põhimõtte, mis on sätestatud Berni konventsioonis kaudselt ning TRIPS-lepingus ja WCT-s otseselt. Eraldi mainimist väärib miinimumkaitse põhimõtte, mis võimaldab konventsiooni originaalsuse kriteeriumist oluliselt leebema kriteeriumi kehtestamist ja isegi kriteeriumist loobumist, samuti ideede kaitsmist. TRIPS-lepingu kohaselt on kõnealune tegutsemisviis siiski teoreetiliselt vaidlustatav. Kõnealustes rahvusvahelistes lepingutes on

sätetatud ka üldise originaalsuse kriteeriumi kohaldamist täpsustav andmebaaside, sh teoste kogumike originaalsuse hindamiskriteerium. Hindamiskriteerium ei ole kumulatiivne, vaid on valikuline, mis on väga oluline, kuna kriteeriumi iseloom avaldab kõnealuse teoseliigi kaitstusele erakordselt suurt mõju.

II. Originaalsuse kriteerium Euroopa Liidu õiguses

Euroopa Liidus tõstatati autoriõiguse ühtlustamise küsimus juba 1970tel, siis sooviti toetuda autoriõiguse kultuurilisele aspektile.¹⁰⁷ Sellise lähenemise asemel otsustati siiski lähtuda regulatsiooni ühtlustamisel autoriõiguse majanduslikest aspektidest. Nimelt on ELil õigus ühtlustada liikmesriikide regulatsiooni juhul, kui see on vajalik teenuste ja kaupade vaba liikumise saavutamiseks ning siseturu rajamise ja toimimise tagamise eesmärgil.¹⁰⁸ Seetõttu reguleeritakse ELi õigusaktidega erinevalt Berni konventsioonist ainult autori varalisi õigusi.¹⁰⁹ Tuleb märkida, et ELi regulatsiooni põhjendatuses on ka kaheldud.¹¹⁰ Teisest küljest, ükski liikmesriik ei ole ühegi direktiivi põhjendatust, täpsemalt selle vastuvõtnud Euroopa Liidu seadusandja pädevust seni vaidlustanud.¹¹¹ Pealegi leitakse, et autoriõiguse ja naaberõiguste ühtlustamine aitab liikmesriikide regulatsioonide arengule suurel määral kaasa.¹¹²

Eesti autoriõiguse seadusel on ELi autoriõigusealase õigustikuga eriline suhe: 1992. aasta seaduse väljatöötamisel võeti arvesse hiljuti vastuvõetud arvutiprogrammide direktiivi¹¹³ ja isegi

---

¹⁰⁷ Pisuke, H. (viide 63), lk 49.

¹⁰⁸ Von Lewinski, S. Introduction – Walter, M. M., von Lewinski, S. (toim). European Copyright Law. A Commentary. Oxford; New York: Oxford University Press 2010, lk 3–38; lk 11, punkt 1.0.16.

¹⁰⁹ Moraalsete õiguste reguleerimine ELi tasandil oleks keeruline, sest siis tuleks põhjendada nende mõju siseturile.

¹¹⁰ Näiteks Emilianides, A. C. The author revived: harmonisation without justification. European Intellectual Property Review 2004/26 (12), lk 538–541; lk 540 ning Hilty, R. M. Copyright in the internal market. International Review of Intellectual Property and Competition Law 2004/35 (7), lk 760–775; lk 761–762; samuti Tritton, G. *et al.* Intellectual Property in Europe. 2nd ed. London: Sweet & Maxwell 2002, lk 350–351, punktid 4–086 ja 4–087 ja lk 373–374, punkt 4–128. Kaitse tähtaja direktiivi puhul kritiseeritakse kõnealustes töodes siiski mitte ühtlustamise vajalikkust, vaid ühtlustamise alusena võetud lähenemist – suurendada kaitset ehk tähtaega osades liikmesriikides selmet seda muudes liikmesriikides vähendada. *Sui generis* andmebaaside õiguse osas tunnistas isegi komisjon, et regulatsioon eeldatavat majanduslikku mõju ei osutanud, täpsemini seda, et positiivne majanduslik mõju ei ole tõendatud, allikas: Commission of the European Communities. First evaluation of Directive 96/9/EC on the legal protection of databases. DG Internal Market and Services Working Paper. Brussels, 12 December 2005, lk 24, 26. ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/databases/evaluation_report_en.pdf (9.04.2015)

¹¹¹ Dreier, T. The Role of the ECJ for the Development of Copyright in the European Communities. Journal of the Copyright Society of the U.S.A. 2007/54 (2-3), lk 183–230; lk 195. Selle põhjus peitub tõenäoliselt selles, et direktiivide vastuvõtmise käigus on osapooled, sh liikmesriikide esindajad, neid üldiselt toetanud, allikas: *ibid.*, lk 195.

¹¹² Walter, M. M. Status of Harmonization and Outlook. Introductory remarks, Prerequisites of copyright protection: originality, Outlook, Vertical and horizontal harmonization – Walter, M. M., von Lewinski, S. (toim). European Copyright Law. A Commentary. Oxford; New York: Oxford University Press 2010, lk 1464, 1465–1468, 1514–1523, 1464–1465; Outlook, lk 1523, punkt 16.0.147.

¹¹³ Directive 2009/24/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the legal protection of computer programs (codified version), OJ L 111, 5.5.2009, lk 16–22.

alles eelnõu staadiumis olnud rendi- ja laenutamise õiguse direktiivi¹¹⁴ sätteid.¹¹⁵ Nüüdseks on Euroopa Liidu õigusaktid Eesti õigussüsteemi lahutamatu osa. Kõnealustest õigusaktidest oleneb see, kuidas tuleks Eesti õigust tõlgendada ja rakendada. Tähtsust omab ka see, millisel viisil on Euroopa Liit teatud valdkonda reguleerinud. Autoriõiguse valdkond on Euroopa Liidus reguleeritud direktiividega, mis tähendab, et liikmesriikidele on jäetud teatud vabadus Euroopa Liidu regulatsiooni kohaldamisel. Kasutatud on ka *soft-law* lähenemist Euroopa Komisjoni (komisjoni) soovitusel¹¹⁶ näol, milles käsitletakse autoriõiguse valdkonna kitsapiirilist aspekti. Autoriõiguse ja naaberõiguste valdkonda mõjutab ka Euroopa Liidu esmane õigus, nimelt kaupade ja teenuste vaba liikumise põhimõte, Euroopa konkurentsiõiguse regulatsioon ja võrdse kohtlemise põhimõte.¹¹⁷ Samuti tuleks märkida, et direktiivide alusena on arvestataval määral võetud üldtunnustatud rahvusvahelisi lepinguid.¹¹⁸

Materiaalse autoriõiguse valdkonna¹¹⁹ Euroopa Liidu direktiivide¹²⁰ ehk *acquis communautaire* hulka kuulus küllaltki pika aja jooksul seitse direktiivi,¹²¹ hiljuti lisandus veel üks direktiiv¹²². Kõnealuseid direktiive nimetatakse ka ELi autoriõiguse esimeseks sambaks.¹²³ Direktiividega

---

¹¹⁴ Directive 2006/115/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on rental right and lending right and on certain rights related to copyright in the field of intellectual property (codified version), OJ L 376, 27.12.2006, lk 28–35.

¹¹⁵ Pisuke, H. (viide 9), lk 653.

¹¹⁶ Commission Recommendation of 18 May 2005 on collective cross-border management of copyright and related rights for legitimate online music services (2005/737/EC), OJ L 276, 21.10.2005, lk 54–57.

¹¹⁷ Walter, M. M. (viide 112), Vertical and horizontal harmonization, lk 1464, punkt 16.0.3.

¹¹⁸ Näiteks arvutiprogrammide direktiivi ja andmebaaside direktiivi rahvusvahelise raamistiku moodustab Berni konventsioon, allikas: Von Lewinski, S. Status of Harmonization and Outlook. Rights of authors – Walter, M. M., von Lewinski, S. (toim). European Copyright Law. A Commentary. Oxford; New York: Oxford University Press 2010, lk 1472–1482; lk 1475, punkt 16.0.27. Kaitse tähtsuse direktiivi teoste regulatsiooni alusena on võetud samuti Berni konventsiooni teatud sätted: nt põhjendus 5, artikli 1 lõige 1, artikli 7 lõige 1. Infoühiskonna direktiiviga võeti aga ELi õigusesse üle WCT ja WIPO esituse ja fonogrammide lepingu sätted, allikas: Bechtold, S. Directive 2001/29/EC (Information Society Directive) of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society – Dreier, T., Hugenholtz, P. B. (toim). Concise European Copyright Law. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2006, lk 343–403; lk 343, punkt 2.

¹¹⁹ Siin peetakse silmas autoriõiguse valdkonda selle laiemas tähenduses, mis hõlmab ka naaberõiguste regulatsiooni.

¹²⁰ Kuigi direktiive võtavad vastu Euroopa Liidu (varem Euroopa Ühenduse) institutsioonid, nimetatakse neid käesolevas töös mugavuse huvides Euroopa Liidu direktiivideks. Ka muudel juhtudel viidatakse samal eesmärgil üldiselt Euroopa Liidule, mitte aga Euroopa Ühendusele.

¹²¹ Walter, M. M. (viide 112), Introductory remarks, lk 1464, punkt 16.0.1. Kõnealuste direktiivide hulka ei kuulu näiteks intellektuaalomandi õiguste jõustamist käsitlev direktiiv.

¹²² Milles käsitletakse orbeste kasutusviise ehk autoriõiguse väga kitsast aspekti.

¹²³ Pisuke, H. Euroopa Liidu autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste kolm sammast – Pisuke, H., Kelli, A. (toim). Intellektuaalse Omandi Infokiri 2005/2, Tartu Ülikooli Õigusinstituut, lk 8–9; lk 8.

reguleeritakse põhiliselt kas teatud teoseliiki või teatud õigusi.¹²⁴ Mõned direktiivid reguleerivad autoriõiguse teatud aspekti, nt kaitse tähtaja direktiiv¹²⁵. Direktiivide hulgas eristub infoühiskonna direktiiv¹²⁶, mis reguleerib olulise osa autoriõiguse ja naaberõiguste valdkonnast, mitte aga ainult ühte eraldiseisvat aspekti või üksikuid aspekte.¹²⁷ Originaalsuse kriteerium on reguleeritud kolmes direktiivis: kaitse tähtaja direktiivis, arvutiprogrammide direktiivis ja andmebaaside direktiivis¹²⁸. Direktiividega on ühtlustatud vastavalt fotograafiateoste, arvutiprogrammide ja andmebaaside originaalsuse standardid.¹²⁹ Üldiselt võib öelda, et ELi direktiividega ühtlustati autori tähtsamad varalised õigused¹³⁰ ja tähtsamate teoseliikide regulatsioon, arvestades kõnealuste aspektide piisavalt suuri erinevusi liikmesriikides. Sellega seoses võib tekkida küsimus: kas ühtlustamata varaliste ning isiklike ehk moraalsete õiguste suhtes oleks teoreetiliselt võimalik kehtestada direktiivide originaalsuse kriteeriumist¹³¹ erinev kriteerium? Vastus on pigem eitav, kuna sellise regulatsiooni vastavus asjaomastele direktiividele oleks küsitav. Pealegi, erinevate õiguste puhul erineva kriteeriumi kohaldamine vähendaks õigusselgust märkimisväärselt ega oleks tõenäoliselt asjakohane.

---

digar.nlib.ee/digar/show/?id=796 (9.04.2015). Teise samba moodustab õiguste kaitse regulatsioon, kolmanda samba sisuks on õiguste teostamine, allikas: *ibid*, lk 9.

¹²⁴ Von Lewinski, S. (viide 118, esimene lause), lk 1472, punkt 16.0.21.

¹²⁵ Directive 2006/116/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on the term of protection of copyright and certain related rights (codified version), OJ L 372, 27.12.2006, lk 12–18. Kõnealune direktiiv on muudetud direktiiviga 2011/77/EL, kuid muudatus ei ole seotud originaalsuse kriteeriumiga.

¹²⁶ Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society, OJ L 167, 22.6.2001, lk 10–19. Direktiivi nimetatakse ka autoriõiguse direktiiviks.

¹²⁷ Vivant, M. Directive 2001/29/EC on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society – Lodder, A. R., Kaspersen, H. W. K. (toim). eDirectives: Guide to European Union Law on E-Commerce. Commentary on the Directives on Distance Selling, Electronic Signatures, Electronic Commerce, Copyright in the Information Society, and Data Protection. The Hague *etc.*: Kluwer Law International 2002, lk 95–117; lk 95, punkt 5.1.1.

¹²⁸ Directive 96/9/EC of the European Parliament and of the Council of 11 March 1996 on the legal protection of databases, OJ L 77, 27.3.1996, lk 20–28.

¹²⁹ Komisjon on käsitlenud ka kõiki teoseliike hõlmava ühtse originaalsuse kriteeriumi kehtestamise võimalust, kuid leidis, et muude teoseliikide osas esinevad kriteeriumi erinevused liikmesriikides ei ole siseturu toimimisele praktikas probleeme põhjustanud, allikas: Commission of the European Communities. Commission Staff Working Paper on the review of the EC legal framework in the field of copyright and related rights, SEC(2004) 995, Brussels, 19.7.2004, lk 14, punkt 3.1.

¹³⁰ Von Lewinski, S. (viide 118, esimene lause), lk 1482, punkt 16.0.45. Näiteks õigused teose töötlemisele, nt kohandamisele, ja tõlkimisele on ühtlustatud ainult arvutiprogrammide ja andmebaaside suhtes, allikas: *ibid*.

¹³¹ Käesoleva töö autori seisukohalt on tegemist ühtse kriteeriumiga. Seda küsimust käsitletakse peatükis 2.4. allpool.

Direktiividega reguleerimisel on olemas mitmeid negatiivseid aspekte. Originaalsuse kriteeriumi kontekstis on oluline direktiivide kohaldamise üldpõhimõte, mis võimaldab liikmesriikidel erinevat kohaldamist¹³². See tähendab, et liikmesriigid saavad direktiivi sätteid oma õigussüsteemi sobitada ja sellest tulenevalt erinevalt tõlgendada. Selle tulemusena võivad tekkida või täpsemalt säilida erinevad standardid – näiteks andmebaaside direktiiviga ühtlustatud andmebaaside originaalsuse kriteeriumi tõlgendati eri liikmesriikides varem kehtinud kriteeriumidele vastavaks.¹³³ Teisest küljest, arvutiprogrammide direktiiviga seoses olid liikmesriigid¹³⁴ sunnitud oma originaalsuse kriteeriumi muutma.¹³⁵ Sellega seoses on oluline, et kriteeriumi muutmine õigusaktides ei tähenda veel selle muutmist praktikas, sest kriteeriumi täpne sisu on jäetud kohtupraktika sisustada¹³⁶. Mõned teoreetikud leiavad, et näiteks arvutiprogrammide direktiivi kriteerium ei takista kohtutel Saksamaal varem kehtinud kriteeriumi kohaldamist.¹³⁷ Tuleb märkida, et erineva tõlgendamise probleem esineb kõigis õiguse valdkondades.¹³⁸ Direktiivide originaalsuse kriteeriumi puhul on oluline, et kriteerium on paindlik ja selle sisu on küllaltki raskesti määratletav, mille tõttu saab seda oma õigussüsteemile vastavaks väga kergelt sobitada.¹³⁹ Samuti tuleks märkida direktiivide vastuvõtmise menetluse keerukust, mis väljendub rohkearvuliste osapoolte seisukohtade arvestamises ja mida raskendab ajanappus.¹⁴⁰ Sellest tulenevalt on piisavalt selge ja täpse originaalsuse kriteeriumi sätestamine keeruline. Alternatiiv direktiividele oleks reguleerimine määrusega, mis kehtestaks muuhulgas

---

¹³² Von Lewinski, S. (viide 118, esimene lause), lk 1476, punkt 16.0.30.

¹³³ Hugenholtz, B. *et al.* The Recasting of Copyright & Related Rights for the Knowledge Economy (final report). Institute for Information Law of the University of Amsterdam. The Netherlands, 2006, lk 38 ja 213. ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/etd2005imd195recast_report_2006.pdf (9.04.2015)

¹³⁴ Eelkõige Saksamaa.

¹³⁵ Commission of the European Communities. Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee on the implementation and effects of Directive 91/250/EEC on the legal protection of computer programs, COM(2000) 199 final, Brussels, 10.04.2000, lk 6.

¹³⁶ Palethorpe, S., Verhulst, S. Report on the International Protection of Expressions of Folklore under Intellectual Property Law. Final Report. Programme in Comparative Media Law and Policy, University of Oxford. October 2000, lk 28. ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/etd2000b53001e04_en.pdf (9.04.2015)

¹³⁷ Karnell, *op.cit.*, lk 78. Karnelli seisukohalt tuleb kohtutel selleks vältida põhjendustes „ebaõige“ (ingl „wrong“) terminoloogia kasutamist ning vormistada oma põhjendused direktiivi originaalsuse kriteeriumi terminoloogia abil, samas ei ole viimatimainitud nõue tingimata vajalik. Samasugune eeldus kehtib ka originaalsuse kriteeriumi sätete osas liikmesriikide õigusaktides, allikas: *ibid.*, lk 80.

¹³⁸ Rahmatian, *op.cit.*, lk 22. Võõra õigusnormi oma õigussüsteemi sobitamisel kujundab vastuvõttev riik normi selle osalise vastuvõtmise ja taastõlgendamise kaudu ümber: *ibid.*, lk 24.

¹³⁹ *Ibid.*, lk 22.

¹⁴⁰ Hugenholtz *et al.*, *op.cit.*, lk 214. Originaalsuse kriteeriumi puhul muudavad kõnealust olukorda veel keerulisemaks suured erinevused liikmesriikide lähenemises kriteeriumi sisusse.

ühtse originaalsuse kriteeriumi ELis, kuid see võib kaasa tuua suure hulga probleeme¹⁴¹. Pealegi oleks ka sellise reguleerimisviisi puhul kriteerium sätestatud tõenäoliselt üldiselt, mis võimaldaks siseriikliku kohtupraktika käigus taaskord väga erinevat tõlgendamist.

2.1. Arvutiprogrammide direktiiv 2009/24/EÜ

ELi esimene direktiiv autoriõiguse ja naaberõiguste valdkonnas oli arvutiprogrammide direktiiv, selles sätestati ka ühtne originaalsuse kriteerium arvutiprogrammide suhtes. Direktiivi juured pärinevad juba 1985. aastast – komisjoni valgest raamatust „Siseturu väljakujundamine“^{142, 143}. Direktiiv eelnes TRIPS-lepingule ja WCT-le, seega oli Euroopa Liidu meede uuendusmeelne, kuigi see siiski alles järgnes USA vastavale regulatsioonile¹⁴⁴. Arvutiprogrammide kaitse erines liikmesriigiti suuresti – originaalsuse standard oli väga erinev, seitsmes liikmesriigis 12st puudus arvutiprogrammide autoriõiguslik kaitse aga täielikult¹⁴⁵. Seega, arvestades kõnealuse teoseliigi majanduslikku tähtsust, oli ühtlustamine kindlasti vajalik. Originaalsuse kriteeriumiga seoses tuleb märkida, et ühtlustatud kriteeriumi kehtestamise sisuline eesmärk oli Saksamaal kehtinud väga range originaalsuse kriteeriumi tühistamine.¹⁴⁶ Arvutiprogrammide kaitset on direktiivis seotud Berni konventsiooniga: arvutiprogramme kaitstakse autoriõigusega kui kirjandusteoseid Berni konventsiooni tähenduses.¹⁴⁷ Sellest tuleneb, et kõnealusele kaitsele tuleks kohaldada Berni konventsiooni muid vastavaid sätteid, nt formaalsuste puudumist kaitsmisel ja rahvusliku

---

¹⁴¹ Walter, M. M. (viide 112), Outlook, lk 1523, punkt 16.0.148. Lisaks võivad kõnealuse reguleerimisviisi puhul esineda ka mitmed direktiividega reguleerimisele omased probleemid, allikas: Hugenholtz *et al.*, *op.cit.*, lk 221–222.

¹⁴² „Completing the Internal Market“.

¹⁴³ Bently, L. Council Directive 91/250/EEC (Computer Programs Directive) of 14 May 1991 on the legal protection of computer programs – Dreier, T., Hugenholtz, P. B. (toim). Concise European Copyright Law. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2006, lk 211–238; lk 211, punkt 1.

¹⁴⁴ Direktiivi kõrvaleesmärk oli viia ELi õigus arvutiprogrammide kaitset reguleeriva USA õigusega vastavusse. Allikas: Samuelson, P. Comparing U.S. and EC Copyright Protection for Computer Programs: Are They More Different Than They Seem? Journal of Law and Commerce 1994/13 (2), lk 279–300; lk 279–280, sh viide 4.

¹⁴⁵ Tritton *et al.*, *op.cit.*, lk 326, punkt 4–043. Mitmed liikmesriigid kaitsesid arvutiprogramme lepinguõiguse ja konfidentsiaalsuse regulatsiooni kaudu, kuid sellised normid ei laiene kolmandate isikute suhtes: *ibid.*

¹⁴⁶ Karnell, *op.cit.*, lk 76. Kõnealuse kriteeriumi kehtestas Saksamaa Ülemkohus: kohus leidis, et arvutiprogramm on originaalne siis, kui selle loomiseks oli tarvis kasutada keskmisest oluliselt kõrgemaid programmeerimisoskusi, allikas: Bently, L. (2006), lk 217, punkt 4. Kriteerium tulenes tarbekunsteoste autoriõigusega kaitsmise probleemist, kuid selle laiendamine muudele teoseliikidele, sh arvutiprogrammidele, oli väga küsitav, allikas: Schricker, *op.cit.*, lk 42–43, 46.

¹⁴⁷ Artikli 1 lg 1.

kohtlemise põhimõtet.¹⁴⁸ Kehtestades arvutiprogrammidele autoriõiguslik kaitse, ei välista direktiiv kaitset muude õiguslike meetmete, nt patendiõiguse või konkurentsioiguse kaudu.¹⁴⁹

Arvutiprogrammid erinevad teistest teostest oluliselt, tegemist on funktsionaalsete teostega. Direktiiv ei sisalda arvutiprogrammi mõistet, mis seletaks selle olemust. Seda põhjendati asjaoluga, et selline mõiste võib aeguda.¹⁵⁰ Selline lahendus võimaldab hõlmata direktiiviga tulevikuarenguid informaatika ja infotehnoloogia valdkonnas.¹⁵¹ Mõiste on siiski selgitatud teatud määral direktiivi põhjenduses 7. Põhjendusest tuleneb, et arvutiprogrammi üldmõiste hõlmab programme lähtekoodi, objektikoodi ja assemblerikoodi kujul, samuti erinevatele infokandjatele ja ka riistvarale paigutatud programme.¹⁵² Tuleks märkida, et teose kaitstus sõltumata selle väljendusvormist on autoriõiguse üldpõhimõte¹⁵³ ning et arvutiprogrammide määratlus puudub ka WCT-s ja TRIPS-lepingus. Selgitav täpsustus on toodud ka direktiivi ettepanekus, milles rõhutatakse, et arvutiprogrammiga seonduvat dokumentatsiooni, nagu nt kasutusjuhend või hooldusjuhend, arvutiprogrammi osana üldjuhul ei käsitleta.¹⁵⁴

Direktiiv sisaldab originaalsuse kriteeriumiga seotud printsiipi ideede ja põhimõtete autoriõiguse kaitsealast välistamise kohta.¹⁵⁵ Tegemist on selgitava sättega, kuid erinevalt WCT-st ja TRIPS-lepingust sisaldab see olulist täpsustust. Direktiivi kohaselt on loogika, algoritmid ja programmeerimiskeel kaitsealast välistatud ainult sel määral, mil nad sisaldavad ideid ja põhimõtteid.¹⁵⁶ Sellega on direktiivis antud selge vastus olulisele algoritmide kaitstuse

---

¹⁴⁸ Bently, L. (2006), lk 215–216, punkt 1.

¹⁴⁹ Artikli 8 esimene lõik.

¹⁵⁰ Commission of the European Communities. Proposal for a Council Directive on the legal protection of computer programs, COM(88) 816 final, Brussels, 17 March 1989, OJ C 91, 12.4.1989, lk 4–16; Explanatory Memorandum, Part one: General, lk 5, punkt 1.1.

¹⁵¹ Walter, M. M. Computer Program Directive. Article 1 Object of protection – Walter, M. M., von Lewinski, S. (toim). European Copyright Law. A Commentary. Oxford; New York: Oxford University Press 2010, lk 88–108; lk 100, punkt 5.1.26.

¹⁵² Bently, L. (2006), lk 216, punkt 2, alapunkt a. Lisaks selgitatakse kõnealuses põhjenduses, et mõiste hõlmab arvutiprogrammi ettevalmistavat materjali tingimusel, et materjal on oma olemuselt selline, et selle tulemuseks võib hilisemas etapis olla arvutiprogramm.

¹⁵³ Põhimõtte on sätestatud nii Berni konventsioonis, TRIPS-lepingus kui ka WCT-s.

¹⁵⁴ Commission of the European Communities (1989), Explanatory Memorandum, Part two: Particular provisions, lk 9, Article 1(1).

¹⁵⁵ Direktiivi põhjendus 11 ja artikli 1 lg 2.

¹⁵⁶ Walter, M. M. (viide 151), lk 104, punktid 5.1.36–5.1.37. Programmeerimiskeele kaitstuse osas vt peatükk 2.5.6. allpool.

probleemile¹⁵⁷. Kõnealune põhimõte laieneb ükskõik millisele arvutiprogrammi elemendile, sh liidesele.¹⁵⁸ Lisaks on oluline, et erinevalt rahvusvahelistest lepingutest puudub ELi direktiivides üldine miinimumkaitse põhimõte, seetõttu ei ole liikmesriikidel teoreetilist võimalust kehtestada ideede, põhimõtete jms autoriõiguslik kaitse.¹⁵⁹

Originaalsuse kriteerium on sätestatud artikli 1 lõikes 3: originaalsus tähendab seda, et arvutiprogramm on autori enda intellektuaalne looming. Lisaks täpsustatakse, et originaalsuse kindlaksmääramisel ei kohaldata muid kriteeriume. Põhjenduses 8 on märgitud, et keelatud on programmi kvalitatiivsete või esteetiliste kriteeriumide kohaldamine. Sellest saab järeldada, et keelatud on ainult kõnealuste kriteeriumide kohaldamine ehk muude kriteeriumide kohaldamine on lubatud. Põhjenduse sõnastus tuleneb siiski tõenäoliselt soovist rõhutada, et direktiivile ei vasta eelkõige Saksamaa kvalitatiivne kriteerium, mida on nimetatud eespool. Kuna aga direktiivi sättes on kõnealune keeld üldine, tuleb järeldada, et keelatud on mis tahes täiendavad kriteeriumid.¹⁶⁰ Teose väärtuseliste jms kriteeriumide kohaldamise keelu puhul on tegemist autoriõiguse üldpõhimõttega, kuid erinevalt Berni konventsioonist on see sätestatud selgesõnaliselt. Seega, kõnealuses küsimuses välistab direktiiv erineva tõlgendamise ja kõnealune põhimõte on selgelt kohustuslik. Originaalsuse kriteerium koosneb erinevalt Berni konventsiooni kriteeriumist kahest osast – arvutiprogramm peab olema autori enda loodud ja tegemist peab olema intellektuaalse loominguga. Leitakse, et mõiste „intellektuaalne looming“ pärineb Kontinentaal-Euroopa süsteemist, viide „autori enda“ loomingule osutab aga Ühendkuningriigi originaalsuse kriteeriumile.¹⁶¹ Teiste sõnadega, tegemist on kompromisslahendusega Kontinentaal-Euroopa ja üldise õiguse standardite vahel.¹⁶² Viide

---

¹⁵⁷ *Ibid.*, lk 103–104, punktid 5.1.35–5.1.36. Probleem väljendub mõiste „algoritm“ sisustamises, mille kohaselt käsitletakse algoritme vaikimisi ideede, põhimõtete või meetoditena ja seega mittekaitstavate objektidena, allikas: *ibid.*

¹⁵⁸ Samuti põhjendus 11 ja artikli 1 lg 2.

¹⁵⁹ Samuti puudub võimalus kehtestada direktiivide originaalsuse kriteeriumist leebem kriteerium või jätta see hoopis kehtestamata.

¹⁶⁰ Pealegi, põhjenduses ei ole märgitud selgesõnaliselt, et keelatud on üksnes kvalitatiivsed ja esteetilised kriteeriumid.

¹⁶¹ Walter, M. M. (viide 151), lk 96–97, punkt 5.1.17. Tuleb märkida, et kriteerium on tekitanud ka muid tõlgendusi: mõned leiavad, et kriteerium pärineb Inglismaalt, teised aga, et selle läte on Kontinentaal-Euroopa süsteemis, allikas: Derclaye, E. Software copyright protection: can Europe learn from American case law? Part 1. *European Intellectual Property Review* 2000/22 (1), lk 7–16; lk 15.

¹⁶² Hugenholz *et al.*, *op.cit.*, lk 37. Kõnealune tõlgendus on üldtunnustatud, allikas: Derclaye, E. (2000), lk 15.

Ühendkuningriigi standardile tähendab nõuet, et arvutiprogramm ei ole teisest programmist kopeeritud.¹⁶³

Originaalsuse kriteeriumi kompromissi iseloom ei anna aga selget vastust kriteeriumi taseme kohta. Leitakse, et mõiste „intellektuaalne looming“ tähendab üksnes teatud või „mõningast“¹⁶⁴ loomingulisust ning et konkreetne minimaalne loomingulisuse määr nõutav ei ole.¹⁶⁵ Samuti leitakse, et direktiivi kriteerium on rohkem Ühendkuningriigi lähenemise poole kaldu, sisaldades peamiselt mittekopeerimise nõuet.¹⁶⁶ Sellest saab järeldada, et nõutav on ainult kaduvväike, peaaegu olematu loomingulisus. Kriteeriumi väljatöötamise ajaloo seoses tuleb märkida, et vastavalt direktiivi esialgse ettepaneku seletuskirjale ei ole loomingulisus pigem üldse nõutav. Seletuskirjas on viidatud nii autori loomingulisuse kui ka oskuste vajalikkusele,¹⁶⁷ mis viitab vastavalt *droit d'auteur* ja *copyright* süsteemidele ehk kompromisslahendusele. Teisest küljest, originaalsuse kriteeriumi käsitleva sätte seletuses on märgitud, et kriteerium väljendub ainult selles, et teos ei ole kopeeritud.¹⁶⁸ Tavapärastest elementidest¹⁶⁹ koosneva programmi puhul on lisakriteeriumina nimetatud ka *copyright* süsteemi töö ja oskuste kriteeriumi,¹⁷⁰ mis loomingulisust samuti ei nõua¹⁷¹. Seega, kõnealustes kriteeriumi sätte seletustes on võetud

---

¹⁶³ Walter, M. M. (viide 151), lk 96–97, punkt 5.1.17, sh viide 62.

¹⁶⁴ Ingl „[...]some creative activity[...]“.

¹⁶⁵ Walter, M. M. (viide 151), lk 96, punktid 5.1.15.–5.1.16. Andmebaaside direktiivi originaalsuse kriteeriumi osas on väljendatud samasugust seisukohta: Von Lewinski, S. Database Directive – Walter, M. M., von Lewinski, S. (toim). European Copyright Law. A Commentary. Oxford; New York: Oxford University Press 2010, lk 678–828; lk 707, punkt 9.3.10.

¹⁶⁶ Walter, M. M. (viide 151), lk 96, punkt 5.1.15. ja lk 97, punkt 5.1.17, sh viide 63.

¹⁶⁷ Commission of the European Communities (1989), Explanatory Memorandum, Part one: General, lk 5, punktid 2.2, 2.3 ja 2.5; samuti Explanatory Memorandum, Part two: Particular provisions, lk 9, Article 1(2), Article 1(3) ja Article 1(4)(a). Loomingulisust on nimetatud ka seoses rahvusvaheliste konventsioonidega: *ibid.*, Explanatory Memorandum, Part one: General, lk 8, punkt 4. Seletuskirja punktis 3.7 on viidatud ka individuaalsele väljendusele – „[...]individual expression of the work[...]“, kuid esiteks osutati siin mitte autori, vaid teose individuaalsele väljendusele. Teiseks aga mainiti individuaalset väljendust üksnes seoses mittekopeerimise nõudega. Seega, tegemist ei ole viitega autori isikupära kriteeriumile.

¹⁶⁸ *Ibid.*, Explanatory Memorandum, Part two: Particular provisions, lk 9, Article 1(3). Kõnealuse lähenemise kasutuselevõttule osutavad ka seletuskirja punktid 2.6 ja 3.7. Nende sõnastusest tuleneb, et väga piiratud valikute olukorras loodud väga lihtsad programmid peaksid originaalsuse kriteeriumile vastama juhul, kui kõnealused programmid ei koosne tavapärastest elementidest.

¹⁶⁹ Näiteks vabakasutuses olevad või *de facto* standardsed allprogrammid, algoritmid, allikas: *ibid.*, Explanatory Memorandum, Part two: Particular provisions, lk 9, Article 1(4) (a).

¹⁷⁰ *Ibid.* Kriteeriumi tuleks kohaldada tavapäraste elementide kogumi suhtes ehk hinnata tuleks kõnealuste elementide valiku ja kompileerimise käigus kasutatud oskusi ja sellega seotud vaeva: *ibid.* ning *ibid.*, Explanatory Memorandum, Part one: General, lk 6, punkt 2.7.

¹⁷¹ Isegi väga madala loomingulisuse määraga nõude sisaldumine originaalsuse kriteeriumis välistab tavapäraste programmide kaitstuse, allikas: Walter, M. M. (viide 151), lk 96, punkt 5.1.16.

kasutusele ainult *copyright* süsteemi elemente. Arvestades seletuskirjas esinenud loomingulisuse vajalikkust rõhutavaid märkusi tuleb nentida, et seletuskiri on vastuoluline.¹⁷²

Ettepaneku asjaomane säte ise oli siiski erakordselt üldine,¹⁷³ originaalsuse kriteerium ei olnud täpsustatud ka kavandatud direktiivi põhjendustes. Seega, originaalsuse kriteeriumi regulatsioon kavandatud direktiivis sisuliselt puudus¹⁷⁴ ja võimaldas väga laia tõlgendamist¹⁷⁵. Seetõttu võeti kasutusele Euroopa Parlamendi poolt esitatud kriteeriumi versioon – originaalsus kui autori enda intellektuaalne looming.¹⁷⁶ Siinjuures on oluline, et muudetud ettepanekus lisati kriteeriumisse loomingulisuse aspekt, seega kriteeriumi tõlgendamine üksnes mittekooperimise või teatud juhtudel ka üksnes töö ja oskuste nõudena on välistatud. Teiste sõnadega, esialgselt soovist¹⁷⁷ kehtestada Ühendkuningriigi kriteerium on loobutud, tegemist on olulise muutusega lähenemises. Samuti on oluline, et muudetud ettepaneku märkustes ja vastuvõetud direktiivis ei ole ühtegi viidet Ühendkuningriigi lähenemise prevaleerimisele direktiivi originaalsuse kriteeriumis ega loomingulisuse nõude erakordselt madalale tasemele osutavat selgitust. Lisaks tuleb märkida, et Euroopa Parlamendi ettepanekus esitatud originaalsuse kriteerium sisaldas mõistet „pingutus“¹⁷⁸, mis on omane Ühendkuningriigi lähenemisele,¹⁷⁹ kuid kõnealust mõistet direktiivi üle ei võetud.¹⁸⁰ Seega, seisukoht, et direktiivi kriteerium on Ühendkuningriigi

---

¹⁷² Kuigi üks selgesõnaline ja üks mitmeti mõistetav viide loomingulisusele esineb ka kriteeriumi käsitleva sätte seletuses, on kriteeriumi sisu määratletud selgesõnaliselt üksnes *copyright* süsteemi lähenemisest lähtuvalt.

¹⁷³ Commission of the European Communities (1989), Proposal for a Council Directive on the legal protection of computer programs, lk 13, Article 1(4)(a). Säte kohustas kohaldada arvutiprogrammide suhtes samasugust kriteeriumi, nagu ka muude kirjandusteoste suhtes.

¹⁷⁴ Liikmesriikidele on otseselt siduvad ainult direktiivi sätted ning nende tõlgendamisel tuleb arvestada direktiivi põhjendusi. Täiendavat ebaselgust põhjustavad esialgse ettepaneku seletuskirjas sisalduvad kriteeriumi selgitused, mis on teatud määral vastuolulised.

¹⁷⁵ Commission of the European Communities. Amended proposal for a Council Directive on the legal protection of computer programs, COM(90) 509 final, Brussels, 18 October 1990, Commentary on the Articles, lk 5, Article 1.3. Ettepanek on avaldatud: OJ C 320, 20.12.1990, lk 22–30, kuid komisjoni seletusi ei sisalda. Ettepaneku täisversioon on kättesaadav: aei.pitt.edu/11815/1/11815.pdf (9.04.2015).

¹⁷⁶ *Ibid.*, Commentary on the Articles, lk 5, Article 1.3.

¹⁷⁷ Nagu on öeldud eespool, soov oli väljendatud siiski ainult seletuskirjas.

¹⁷⁸ Euroopa Parlamendi poolt esitatud kriteeriumiks oli „autori enda intellektuaalne loominguline pingutus“ („[...] *author's own creative intellectual effort*.“): European Parliament. Legislative Resolution (Cooperation procedure: first reading) embodying the opinion of the European Parliament on the proposal from the Commission to the Council for a directive on the legal protection of computer programs. Minutes of the proceedings of the sitting of Wednesday, 11 July 1990, Part II. Texts adopted by the European Parliament, OJ C 231, 17.9.1990, lk 78–83; lk 79, Amendment No 4 ja lk 83.

¹⁷⁹ Rahmatian, *op.cit.*, lk 5.

¹⁸⁰ Kõnealust asjaolu tõlgendatakse ka kinnituseks enamjaolt Ühendkuningriigi kriteeriumi kasutuselevõtu kohta. Nimelt leitakse, et arvutiprogrammide direktiivi kriteeriumis puudub oletatavalt loomingulisuse nõudele viitav määratlus „intellektuaalne pingutus“, mida oli alguses kavandatud kriteeriumisse lisada. Kusjuures intellektuaalsus tähendab loomingulisust ning intellektuaalne pingutus

lähenemise poole kaldu, ei leia käesoleva töö autori seisukohalt kinnitust. Lähtuvalt eeltoodust, eriti aga loomingulisuse aspekti selgesõnalisest lisamisest kriteeriumi, peaks tulenema, et nõutav on selgelt märgatav ehk mitte kaduvväike loomingulisus. Loomulikult ei tähenda see konkreetse nõutava loomingulisuse määra¹⁸¹ kehtestamise lubatavust.¹⁸² Kaitse saamiseks on piisav minimaalne loomingulisus, kuid see peab olema siiski selgelt märgatav. Siinkohal võib tekkida küsimus, kas direktiivi kriteerium ei tähenda hoopis kõrge loomingulisuse nõuet? Vastus on käesoleva töö autori seisukohalt eitav, kuna esiteks ei ole direktiivi kriteeriumis kasutatud traditsiooniliselt kõrge loomingulisuse nõudele omaseid mõisteid „autori isikupära“ või „isikupära pitser“. Teiseks aga välistab kõnealuse tõlgenduse direktiivi kompromissi iseloom ning sellele tõlgendusele viitavate selgituste puudumine direktiivis ja direktiivi ettepaneku seletuskirjades.¹⁸³

Eespool esitatud originaalsuse standardile kaudselt osutavana saab vaadelda ka komisjoni hilisemat seisukohta. Komisjoni aruandes arvutiprogrammide direktiivi rakendamise ja tagajärgede kohta väljendas komisjon muret selle üle, et Ühendkuningriik ei ole direktiivi originaalsuse kriteeriumi oma õigusesse üle võtnud.¹⁸⁴ Komisjon leidis, et see võib põhjustada arvutiprogrammide ülemäärast kaitset Ühendkuningriigis.¹⁸⁵ Sellest peaks järelduma, et komisjoni seisukohalt on kriteeriumi erinevus *common law* süsteemi kriteeriumist piisavalt oluline. Seega, kuna kaduvväikese loomingulisuse nõude korral on kõnealune erinevus pigem minimaalne, peaks see tähendama kaduvväikese loomingulisuse nõudest kõrgema

---

tähendab loomingulist pingutust: Walter, M. M. (viide 151), lk 93–94, punktid 5.1.8, 5.1.9 ja 5.1.11. Walter leiab, et arvutiprogrammide direktiivi kriteeriumis sisaldav mõiste „loomingulisus“ on seotud lahutamatu „autori enda“ kriteeriumiga ehk mittekopeerimise nõudega. Teiste sõnadega, mõiste „looming“ tähendab loomingut toodangu või valmistatud objekti tähenduses, mitte aga objektis väljendatud loomingulisuse tähenduses. Käesoleva töö autor kõnealuse seisukohaga ei nõustu. Esiteks, mõiste „intellektuaalne“ ei võrdu mõistega „loominguline“. Intellektuaalsus viitab mõistusele, vaimsele tegevusele, samas ei pruugi vaimse tegevuse tulemus olla loominguline. Näiteks arvutiprogrammi algoritmi loomine nõuab kahtlemata teatud intellektuaalset tööd, kuid piiratud valikute olukord võib loomingulisuse välistada. Piiratud valikute olukorda käsitletakse põhjalikumalt peatükkides 2.5.1. kuni 2.5.3. allpool. Seega, mõiste „intellektuaalne pingutus“ ei tähenda käesoleva töö autori seisukohalt mõistet „loominguline pingutus“. Lisaks sellele on oluline, et mõiste „looming“ on selge viide Kontinentaal-Euroopa lähenemisele: vt eespool lk 14, sh viide 75. Walter nimetab eespool toodud tõlgenduse kinnituseks ka asjaolu, et direktiivi kriteeriumisse ei ole lisatud tavapäraste arvutiprogrammide mittekaitstuse põhimõtet: *ibid.*, lk 94, punkt 5.1.11. Kõnealune põhimõte on aga loomingulisuse mõistet ja seega ka nõuet sisaldavas kriteeriumis ülearune, vt viide 171 eespool.

¹⁸¹ Näiteks võiks tuua Saksamaal arvutiprogrammide suhtes enne direktiivi kehtinud kriteeriumi.

¹⁸² Selle välistab mis tahes muude kriteeriumide kohaldamise keeld. Teiste sõnadega, nõutav on ainult loomingulisuse olemasolu, mitte aga teatud eriline loomingulisus.

¹⁸³ Kõnealune tõlgendus oleks vastuolus ka eespool toodud originaalsuse kriteeriumi ühtlustamise eesmärgiga.

¹⁸⁴ Commission of the European Communities (2000), lk 9–10.

¹⁸⁵ *Ibid.*, lk 9–10.

loomingulisuse nõuet. Lisaks sellele tuleks mainida 1995. aasta rohelises raamatus¹⁸⁶ väljendatud seisukohta, milles komisjon on tõlgendanud teose ja autori mõisteid selliselt, et teoses peab olema väljendatud autori isikupära, mis võimaldab autori kindlakstegemist¹⁸⁷. Kõnealune tõlgendus peaks tähendama kõrget originaalsuse standardit. Samas, kuigi mõiste „teos“ peamise osa moodustab originaalsuse kriteerium, komisjon ei ole kõnealuses rohelises raamatus käsitlenud ühegi direktiivi originaalsuse kriteeriumi. Mõistete „teos“ ja „autor“ tõlgendus samuti ei ole seotud ühegi direktiiviga. Pealegi, lähtumine kõnealusest seisukohast peaks tähendama, et mõiste „teos“ kaudu on direktiividega ühtlustatud originaalsuse kriteerium kõigi teoseliikide suhtes, kuid komisjon on märkinud ise vastupidist.¹⁸⁸ Seega, kõnealust komisjoni seisukohta ei saa vaadelda ühegi direktiivi originaalsuse kriteeriumile komisjoni poolt antud tõlgendusena.

Üldiselt võib öelda, et direktiivi originaalsuse kriteerium ei ole määratletud üksikasjalikult, sisaldab viiteid nii Kontinentaal-Euroopa kui ka *common law* süsteemile ja võimaldab seetõttu erinevat tõlgendamist. Käesoleva töö autori seisukohalt peaks direktiivi kriteerium tähendama minimaalse, samas ikkagi selgelt märgatava loomingulisuse nõuet, millele viitab loomingulisuse nõude selgesõnaline esinemine originaalsuse kriteeriumis, direktiivi vastuvõtmise ajalugu ja teatud määral ka komisjoni hilisem seisukoht. Kahtlemata võib aga öelda, et vaatamata erineva tõlgendamise võimalusele seab direktiivi säte minimaalse ja maksimaalse originaalsuse piirid¹⁸⁹. Seega, lihtsa mittekopeerimise või üksnes töö ja oskuste kriteeriumi, samuti eriti kõrge loomingulisuse kriteeriumi kehtestamine või säilitamine põhjendatud ei oleks.

Originaalsuse kriteeriumiga on seotud ka arvutiprogrammi abil loodud teose, täpsemalt ühe programmi abil loodud teise programmi kaitstuse küsimus. Komisjon käsitles seda küsimust esialgses direktiivi ettepanekus ja leidis, et inimese panus on loovas tegevuses¹⁹⁰ võtmetähtsusega ning et sel viisil loodud programm on kaitstav kui see vastab originaalsuse kriteeriumile.¹⁹¹ Viitest inimese panuse tähtsusele tuleneb, et ilma inimese sekkumiseta või liiga vähese sekkumisega loodud arvutiprogramm ei ole kaitstav. See on õigusteoreetikute seas valdav

---

¹⁸⁶ Mis seondub hilisema infoühiskonna direktiiviga.

¹⁸⁷ Commission of the European Communities. Copyright and Related Rights in the Information Society. Green Paper, COM(95) 382 final, Brussels, 19.07.1995, lk 27, punkt 68.

¹⁸⁸ *Ibid.*, lk 25, punkt 59, alapunkt 2.

¹⁸⁹ Bently, L. (2006), lk 217, punkt 4.

¹⁹⁰ Loov tegevus tähendab siin pigem teose valmistamist, tegemist pigem ei ole viitega loomingulisusele, vt ka viide 180 eespool.

¹⁹¹ Commission of the European Communities (1989), Explanatory memorandum, Part two: Particular provisions, lk 9, Article 1(4)(b).

seisukoht.¹⁹² Vastuvõetud direktiivis kõnealune täpsustus siiski puudub, kuna sellega seoses leiti, et kõnealuse küsimuse selgesõnaline reguleerimine direktiiviga oleks enneaegne.¹⁹³ Sellest hoolimata tuleneb samasugune järeldus ka kehtestatud originaalsuse kriteeriumist, täpsemalt loomingulisuse nõudest¹⁹⁴ ja nõudest, et looming peab olema autori enda oma ja intellektuaalne.¹⁹⁵

2.2. Andmebaaside direktiiv 96/9/EÜ

Direktiivi vastuvõtmise põhjuseks olid suured erinevused andmebaaside kaitstes liikmesriikides. Kontinentaal-Euroopa riikides oli nõutav kõrgem loomingulisus, *common law* riikides oli seevastu *sweat of the brow* lähenemise kohaselt piisav märkimisväärne töö või oskuste panustamine või märkimisväärne panus otsuste tegemisel.¹⁹⁶ Mõnedes liikmesriikides, eelkõige Põhjamaades, olid aga kasutusel muud, täiesti omapärased kaitsevormid.¹⁹⁷ Direktiiviga kehtestati uudne andmebaaside kaitsevorm – *sui generis* õigus,¹⁹⁸ tegemist oli ainulaadse kaitsevormiga.¹⁹⁹ *Sui generis* õigusega kaitstakse andmebaasi looja investeringut ehk andmebaase, mille sisu kogumiseks, kontrollimiseks või esitamiseks on tehtud oluline investering.²⁰⁰ Tuleb märkida, et autoriõiguslik kaitse ja kaitse *sui generis* õigusega üksteist ei välista: üks ja sama andmebaas võib olla kaitstav mõlema viisi kaudu.²⁰¹ Sarnaselt arvutiprogrammide direktiiviga võimaldab andmebaaside direktiiv kaitsta andmebaase ka muude õiguslike meetmetega, nt konkurentsioiguse raames.²⁰²

---

¹⁹² Walter, M. M. (viide 151), lk 106, punkt 5.1.45.

¹⁹³ Commission of the European Communities (1990), Commentary on the Articles, lk 5, Article 1.3.

¹⁹⁴ Kuna arvutiprogramm ei saa teha loomingulisi valikuid, vaid üksnes täidab programmi looja poolt sisestatud käske.

¹⁹⁵ Loomingulisuse ja intellektuaalsete valikute tegemise nõue saab teoreetiliselt olla täidetud piisavalt arenenud tehisintellekti arvutiprogrammis sisaldumise korral.

¹⁹⁶ Commission of the European Communities (2005), lk 7. Tuntuim näide *sweat of the brow* kriteeriumist seoses andmekogudega on TV kavad, millele anti autoriõiguslik kaitse, *ibid.*, lk 7–8.

¹⁹⁷ *Ibid.*, lk 8.

¹⁹⁸ *Sui generis* õigust võib klassifitseerida ka naaberõigusena. Allikas: Von Lewinski, S. (viide 165, teine lause), lk 740, punkt 9.0.17 ja lk 742, punkt 9.0.21.

¹⁹⁹ Commission of the European Communities (2005), lk 4; Von Lewinski, S. (viide 165, teine lause), lk 685, punkt 9.0.8 ja lk 741, punkt 9.0.18.

²⁰⁰ Põhjendus 40 ja artikli 7 lõige 1. Kuna *sui generis* õigusega kaitstakse investeringut, mitte aga originaalset loomingut, kõnealust õigust käesolevas töös ei käsitleta.

²⁰¹ Hugenholtz, P. B. Directive 96/9/EC (Database Directive) of the European Parliament and of the Council of 11 March 1996 on the legal protection of databases – Dreier, T., Hugenholtz, P. B. (toim). Concise European Copyright Law. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2006, lk 307–342; lk 307, punkt 1 ja lk 319, punkt 2, alapunkt a; see tuleneb direktiivi põhjendustest 38 ja 39 ja artikli 7 lõike 4 esimesest lausest.

²⁰² Direktiivi põhjendus 58, artikli 7 lõike 4 esimene lause ja artikkel 13.

Direktiiv on ainulaadne ka selle poolest, et selles on määratletud andmebaasi mõiste. Üldjuhul teoseliike ei määratleta, vaid lähtutakse üldarusaamast konkreetse teoseliigi olemusest.²⁰³ Andmebaasi mõiste määratlemine on siiski pigem vajalik, sest erinevalt n-ö traditsioonilistest teoseliikidest ei pruugi see olla üheselt arusaadav. Direktiivi kohaselt on andmebaas süstemaatiliselt või meetoodiliselt korrastatud iseseisvate teoste, andmete või muu materjali kogu, mis on individuaalselt kättesaadav elektrooniliste või muu vahendite abil.²⁰⁴ Mõiste kohaldub nii autoriõigusliku kui ka *sui generis* andmebaasi puhul.²⁰⁵ Süstemaatilise või meetoodilise korrastatuse, individuaalse kättesaadavuse ja materjali iseseisvuse nõuetest tuleneb, et üksikud muusika- ja visuaalteosed ja fonogrammid ei ole andmebaasidena kaitstavad.²⁰⁶ Andmebaasidena ei ole kaitstavad ka näiteks originaalsuse kriteeriumile mittevastavad kirjandusteosed.²⁰⁷ Kõnealuste lisatingimuste tõttu on direktiivi kriteerium TRIPS-lepingu ja WCT kriteeriumidest rangem.²⁰⁸ Süstemaatilise või meetoodilise korrastatuse nõude osas tuleks märkida, et vastavalt sellele on kaitsealast välistatud üksnes juhuslik korrastatus.²⁰⁹ Samuti on oluline, et süstemaatiline või meetoodiline korrastamine ei pea toimuma pärast materjali kogumist, vaid võib esineda ka kogumise käigus.²¹⁰ Lisaks tuleb märkida, et andmebaasi mõiste ei sisalda minimaalset andmebaasi elementide arvu.²¹¹ Sarnaselt arvutiprogrammide direktiiviga sisaldab direktiiv põhimõtet kaitstuse sõltumatuse kohta teose väljendusvormist²¹². Üldiselt võib öelda, et direktiivis sisalduv andmebaasi mõiste on väga lai ja hõlmab kõiki võimalikke andmebaase, välistades siiski erakordselt laia, n-ö ekstreemse tõlgenduse.

Andmebaaside direktiivi originaalsuse kriteerium on sätestatud artiklis 3: kaitstavad on sellised andmebaasid, mis nende sisu valiku või korralduse poolest on autori enda intellektuaalne looming. Sisuliselt on kaitstav andmebaasi struktuur,²¹³ ehk selle väljenduslikud tunnused²¹⁴.

---

²⁰³ Ka WCT ja TRIPS-leping ei sisalda andmebaasi mõistet.

²⁰⁴ Artikli 1 lõige 2.

²⁰⁵ Hugenholtz, *op.cit.*, lk 315, punkt 1.

²⁰⁶ Von Lewinski, S. (viide 165, teine lause), lk 690–691, punkt 9.1.11 ja lk 694, punkt 9.1.19. Ilma kõnealuste lisatingimusteta oleks muusika-, visuaalteoseid ja fonogramme võimalik käsitleda vastavalt helide või kujutiste ehk materjali koguna ja seega andmebaasina, allikas: *ibid.*

²⁰⁷ Põhjendus 17.

²⁰⁸ Hugenholtz *et al.*, *op.cit.*, lk 34.

²⁰⁹ Von Lewinski, S. (viide 165, teine lause), lk 695–696, punkt 9.1.23. Nõue tähendab korrastamist eelnevalt fikseeritud kriteeriumist ehk kavast lähtuvalt, allikas: *ibid.*, lk 695, punkt 9.1.23.

²¹⁰ *Ibid.*, lk 696–697, punkt 9.1.24.

²¹¹ Hugenholtz, *op.cit.*, lk 316, punkt 3 alapunkt a.

²¹² Artikli 1 lõige 1 ja põhjendus 22.

²¹³ Sellele on viidatud põhjendustes 15, 35 ja 58.

Kriteerium koosneb kahest osast: originaalsuse kriteeriumist, milleks on „autori enda intellektuaalne looming“ ja selle kohaldamist täpsustavast hindamiskriteeriumist ehk testist, milleks on „andmebaasi sisu valik või korraldus“. Hindamiskriteerium on identne WCT ja TRIPS-lepingu ja sisuliselt ka Berni konventsiooni asjaomase kriteeriumiga.²¹⁵ Esmapilgul viitab hindamistest madalale loomingulisuse tasemele originaalsuse kriteeriumis, kuna originaalsust saab väljendada ka ühe kriteeriumi kaudu – ainult sisu valikus või ainult sisu korralduses. Samas on andmebaaside valdkonna spetsiifika tõttu loomingulisuse nõuet sisaldava originaalsuse kriteeriumi täitmine väga keeruline. Paljud tänapäeva andmebaasid hõlmavad kogu asjaomast valdkonda, seega sisu valikut ei toimu ja kõnealune hindamiskriteerium täidetud ei ole.²¹⁶ Ka sisu korralduse nõude täitmine on problemaatiline: näiteks elektrooniliste andmebaaside puhul on intellektuaalne looming väljendatud sisu korralduse suhtes sageli üksnes andmebaasi käitamiseks kasutatavas arvutiprogrammis²¹⁷, mis on andmebaaside direktiivi reguleerimisalast välistatud²¹⁸. See ei puuduta aga ainult elektroonilisi andmebaase: leitakse, et peaaegu kõiki andmebaase luuakse võimalikult täielikena ja võimalikult mugavatena, seetõttu puudub neil sisu originaalne valik või originaalne korraldus.²¹⁹ Täiendavaks probleemiks on triviaalsete kriteeriumide kasutamine andmebaasi loomisel.²²⁰ Erinevalt arvutiprogrammide direktiivist ei sisalda andmebaaside direktiiv ideede jms mittekaitstuse põhimõtet.²²¹ Teisest küljest, tegemist on autoriõiguse üldpõhimõttega.²²² Samas, direktiiv sisaldab väärtuseliste jms kriteeriumide kohaldamise keelu.²²³

Originaalsuse määra sätestava kriteeriumi osa sõnastus on identne arvutiprogrammide direktiivi kriteeriumi sõnastusega. Üldiselt leitakse, et identne sõnastus tähendab identset originaalsuse standardit.²²⁴ Seda kinnitab direktiivi ettepaneku seletuskiri, milles komisjon leidis, et tulenevalt arvutiprogrammide ja andmebaaside loomise sarnasusest ja asjaolust, et tarkvara on

---

²¹⁴ Hugenholtz, *op.cit.*, lk 319, punkt 2.

²¹⁵ Berni konventsiooni hindamiskriteeriumi osas vt peatükk 1.2. eespool.

²¹⁶ Von Lewinski, S. (viide 165, teine lause), lk 705, punkt 9.3.4.

²¹⁷ *Ibid.*, lk 705–706, punkt 9.3.6.

²¹⁸ Artikli 1 lõige 3.

²¹⁹ Nauta *Dutilh*. The Implementation and Application of Directive 96/9/EC on the Legal Protection of Databases. Study–Contract ETD/2001/B5-3001/E/72, Final Report. Belgium, 2003, lk 7. ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/databases/etd2001b53001e72_en.pdf (9.04.2015)

²²⁰ Triviaalsete kriteeriumide, näiteks nimede, aadresside ja telefoninumbrite kasutamine andmete valikul originaalsuse kriteeriumile ei vasta, allikas: Hugenholtz, *op.cit.*, lk 318, punkt 1, alapunkt b. Triviaalsus korralduse kriteeriumi puhul võib seisneda näiteks andmete korraldamises alfabeetilises järjestuses.

²²¹ Hugenholtz *et al.*, *op.cit.*, lk 33.

²²² Arvutiprogrammide direktiivis oli põhimõtte selgesõnaline sätestamine aga kahtlemata vajalik.

²²³ Põhjendus 16, artikli 3 lõike 1 teine lause.

²²⁴ Hugenholtz *et al.*, *op.cit.*, lk 36.

andmebaaside haldamise oluline osa, on asjakohane määratleda originaalsuse kriteerium ühesuguselt.²²⁵ Komisjon on märkinud ka otseselt, et andmebaaside direktiivi originaalsuse kriteerium on identne arvutiprogrammide direktiivi kriteeriumiga.²²⁶ Andmebaaside direktiiv ega direktiivi ettepaneku seletuskiri originaalsuse standardi täiendavaid täpsustusi ei sisalda. Seega, andmebaaside direktiivi kriteerium võimaldab sarnaselt arvutiprogrammide direktiivi kriteeriumiga erinevat tõlgendamist. Samas, tulenevalt identsusest peaks ka andmebaaside direktiivi kriteerium tähendama minimaalse, kuid ikkagi selgelt märgatava loomingulisuse nõuet.²²⁷ Seda kinnitab, kuigi ainult osaliselt, ka andmebaaside iseloom. Erinevalt arvutiprogrammide originaalsuse kriteeriumist ei ole andmebaaside kriteeriumi võimalik tõlgendada kui üksnes mittekooperimise või autori töö ja oskuste nõuet, kuna sel juhul oleksid originaalsuse kriteeriumiga²²⁸ hõlmatud ka *sui generis* andmebaasid.²²⁹ Selline olukord tähendaks *sui generis* õiguse kaitse ebavajalikkust. Kõnealust järeldust kinnitab ka direktiivi artikli 14 lõige 2.²³⁰ Andmebaaside iseloom peaks välistama ka tõlgenduse kui väga kõrget loomingulisuse määra nõudvat kriteeriumi, kuna sel juhul oleksid autoriõiguse kaitsealast välistatud praktiliselt kõik andmebaasid, mis kindlasti ei olnud direktiivi eesmärk. Tuleb siiski märkida, et lähtuvalt andmebaaside iseloomust ei ole kriteeriumi kui üksnes kaduvväikese loomingulisuse nõude tõlgendus välistatud.

2.3. Kaitse tähtaja direktiiv 2006/116/EÜ

Kaitse tähtaja ühtlustamise küsimust käsitleti esmakordselt juba 1980. aastal,²³¹ seega on direktiivi ajalugu isegi arvutiprogrammide direktiivi omast pikem. Direktiiviga ühtlustati kõikide kaitstavate teoseliikide ja põhiliste naaberõiguste kaitse tähtaeg. Erinevalt rahvusvahelistest

---

²²⁵ Commission of the European Communities. Proposal for a Council Directive on the legal protection of databases, COM(92) 24 final, Brussels, 13 May 1992, Explanatory Memorandum, Part two: Particular provisions, lk 42, punkt 2.3. Ettepanek on avaldatud: OJ C 156, 23.6.1992, lk 4–10, kuid seletuskirja ei sisalda. Seletuskirja sisaldav ettepanek on kättesaadav: aei.pitt.edu/8653/1/8653.pdf (9.04.2015)

²²⁶ *Ibid.*

²²⁷ Lähtuvalt arvutiprogrammide direktiivi originaalsuse kriteeriumi eespool antud tõlgendusest.

²²⁸ Mis ei sisalda olulise investeeringu nõuet.

²²⁹ Arvutiprogrammide direktiivi originaalsuse kriteeriumi tõlgendatakse ka üksnes Ühendkuningriigi lähenemisele vastavana, näiteks: Marly, J. Urheberrechtsschutz für Computersoftware in der Europäischen Union: Abschied vom überkommenen Urheberrechtsverständnis. München: Beck 1995, lk 118 jj, viidatud teoses Walter, M. M. (viide 151), lk 97, viide 63.

²³⁰ Von Lewinski, S. (viide 165, teine lause), lk 707, punkt 9.3.9.

²³¹ Walter, M. M. Term Directive – Walter, M. M., von Lewinski, S. (toim). European Copyright Law. A Commentary. Oxford; New York: Oxford University Press 2010, lk 499–677; lk 508, punkt 8.0.5.

lepingutest on direktiivis sätestatud nii minimaalne kui ka maksimaalne kaitse tähtaeg.²³² Naaberõigustele kaitse tähtaeg on lühem.²³³ Direktiiviga saavutati kõikide teoste võrdne kohtlemine ehk selles puuduvad erandid mis tahes teoseliikide suhtes²³⁴. Kui Berni konventsioon võimaldas fotograafia- ja tarbekunstiteoste oluliselt nõrgema kaitse, WCT kõrvaldas fotograafiateoste ebavõrdse kohtlemise, siis kaitse tähtaja direktiiv käsitleb ka tarbekunstiteoseid võrdväärse teoseliigina. Leitakse, et kõigi teoseliikide võrdne kohtlemine on direktiivide üldpõhimõte,²³⁵ samuti autoriõiguse valdkonna põhimõte²³⁶.

Originaalsuse kriteerium on kehtestatud direktiivis fotograafiateoste suhtes.²³⁷ Põhjus, miks direktiiviga reguleeriti ainult fotograafiateoste originaalsuse kriteeriumi on erinev fotode kaitsmise viis liikmesriikides,²³⁸ mis on toonud kaasa täiendavaid erisusi kaitse tähtajas²³⁹. Nimelt oli Saksamaal, Hispaanias ja Itaalias lisaks autoriõiguslikule kaitsele kehtestatud ka fotode naaberõiguslik kaitse, mille tähtaeg, nagu ka autoriõigusliku kaitse tähtaeg, erines märkimisväärselt²⁴⁰. Kuna kahte kõnealust kaitsmisviisi eraldab originaalsuse kriteerium, siis selle kaudu saab kaudselt reguleerida ka osa naaberõigusega kaitstavate fotode tähtjast.²⁴¹ Sellest võib järeldada, et tõenäoliselt on soovitud kehtestada niisugune originaalsuse kriteerium, millele peaks vastama ka osa naaberõigusega kaitstavatest fotodest.²⁴² See viitab pigem

---

²³² *Ibid.*, lk 507, punkt 8.0.3; Visser, D. Council Directive 93/98/EEC (Term Directive) of 29 October 1993 harmonizing the term of protection of copyright and certain related rights – Dreier, T., Hugenholtz, P. B. (toim). Concise European Copyright Law. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2006, lk 287–305; lk 288, punkt 2, alapunkt d.

²³³ Direktiiviga 2011/77/EL võrdustati siiski teatud määral esitajate ja fonogrammitootjate õiguste kaitse tähtaeg teoste kaitse tähtjaga. Kaitse tähtaja arvutamise alus on samas erinev.

²³⁴ Visser, *op.cit.*, lk 292, punkt 1, alapunkt a.

²³⁵ Walter, M. M. (viide 231), lk 586, punkt 8.6.8.

²³⁶ Schricker, *op.cit.*, lk 46. Viimast seisukohta ei kinnita siiski fotograafia- ja tarbekunstiteoste erinev kohtlemine rahvusvahelistes lepingutes.

²³⁷ Direktiivi põhjenduses 13 on viidatud ka kogumikele ja nende suhtes Berni konventsioonis sätestatud originaalsuse kriteeriumile. Tegemist on siiski ainult täpsustusega kaitse tähtaja kontekstis.

²³⁸ Esialgse direktiivi: Council Directive 93/98/EEC of 29 October 1993 harmonizing the term of protection of copyright and certain related rights, OJ L 290, 24.11.1993, lk 9–13; põhjendus 17.

²³⁹ Kriteeriumi kehtestamise eesmärk oli fotograafiateoste kaitse tähtaja piisav ühtlustamine: põhjendus 17.

²⁴⁰ Walter, M. M. (viide 231), lk 585, punkt 8.6.6; Commission of the European Communities. Proposal for a Council Directive harmonizing the term of protection of copyright and certain related rights, COM(92) 33 final, Brussels, 23 March 1992, Explanatory Memorandum, Part one: General considerations, lk 7, punktid 8 ja 9. Ettepanek on avaldatud: OJ C 92, 11.4.1992, lk 6–9, kuid seletuskirja ei sisalda. Seletuskirja sisaldav ettepanek on kättesaadav: aei.pitt.edu/13149/1/13149.pdf (9.04.2015).

²⁴¹ Fotograafiateoste naaberõiguslikku kaitset direktiiv ei reguleeri.

²⁴² Sellest mõnevõrra kõrgema standardi kehtestamine ei avaldaks kaitse tähtaja ühtlustamisele mõju. Väga kõrge standardi kehtestamine avaldaks aga vastupidist mõju.

madalale, kuid mitte erakordselt madalale²⁴³ originaalsuse standardile direktiivis. Teisest küljest, kõnealust põhjendust ei tohiks liigselt tähtsustada – leitakse, et fotograafiateoste originaalsuse kriteeriumi regulatsioon on „ebaõige lähenemise ettenägematu tulemus“²⁴⁴ ehk suurel määral juhuslik. Seda kinnitab asjaolu, et direktiivi ettepanekutes ja muudes direktiivi väljatöötamisega seotud kättesaadavates dokumentides puudub originaalsuse kriteeriumi säte ja vastavalt ka selle selgitus. Samuti on huvitav, et originaalsuse kriteeriumi täiendava ühtlustamise küsimuse käsitlemisel leidis komisjon, et ühtlustamine oli vajalik andmebaaside ja arvutiprogrammide suhtes, fotograafiateoste kriteeriumi osas komisjon seda aga ei märkinud.²⁴⁵

Kriteeriumi sõnastus on identne teiste direktiivide kriteeriumidega: kaitstav on autori enda intellektuaalne looming. Samas on olemas märkimisväärseid erinevusi esialgse direktiivi põhjenduses 17. Esiteks viidatakse selles fotograafiateoste kunstilistele või kutsealastele omadustele ja originaalsuse tasemele ja teiseks autori isikupära väljenduse nõudele. Viide originaalsuse tasemele ei tähenda siiski mitmeastmelist originaalsuse standardit, viide fotograafiateoste kunstilistele või kutsealastele omadustele on omakorda üksnes näide, millele osutab sellele eelnev sõna „eelkõige“.²⁴⁶ Pealegi, kui viidet kunstilistele või kutsealastele omadustele tõlgendada nõutava kriteeriumina, satuks see vastuollu samas põhjenduses sisaldava keeluga võtta originaalsuse kindlaksmääramisel arvesse muid tingimusi, näiteks väärtust või otstarvet.²⁴⁷ Direktiivi kodifitseeritud versioon kõnealuseid viiteid kunstilistele või kutsealastele omadustele ja originaalsuse tasemele ei sisalda, tõenäoliselt on need jäetud välja eksliku tõlgendamise vältimiseks.²⁴⁸ Viide autori isikupära väljendusele esineb aga ka kodifitseeritud versioonis, seega, sellest võib järeldada andmebaaside ja arvutiprogrammide originaalsuse kriteeriumist kõrgema kriteeriumi nõuet. Sellega seoses leitakse, et direktiivis on loobutud isikupära pitseri²⁴⁹ traditsioonilisest lähenemisest ning asendatud seda originaalsuse kui autori isikupära kajastava intellektuaalse loomingu kriteeriumiga.²⁵⁰ Sellest tulenevalt peaks direktiivi

---

²⁴³ Kuna erakordselt madala kriteeriumi kehtestamisel puuduks vajadus kaitsta fotosid naaberõigusega ja seega ka sätestada direktiivis naaberõiguse kehtestamise võimalus.

²⁴⁴ „[...]unforeseen result of an incorrect approach.“, Casas Vallés, *op.cit.*, lk 124. Seisukoha põhjendus on toodud: *ibid.*, lk 124–125.

²⁴⁵ Commission of the European Communities (2004), lk 14, punkt 3.1.

²⁴⁶ Walter, M. M. (viide 112), Prerequisites of copyright protection: originality, lk 1467, punkt 16.0.6.

²⁴⁷ Tritton *et al.*, *op.cit.*, lk 353, punkt 4–093.

²⁴⁸ Kui viiteid kunstilistele ja kutsealastele omadustele tõlgendada kriteeriumi osana, saaks sellest järeldada, et kriteeriumi täitmine sõltub fotograafiateoste loomise kontekstist. Näiteks puhkusel tehtud fotod kriteeriumile ei vastaks, samas kutsetegevuse käigus tehtud fotod oleksid kaitstavad peaaegu sõltumata autori intellektuaalsest panusest. Allikas: *ibid.*, lk 353–354, punkt 4–093.

²⁴⁹ Ingl „*Imprint of personality*“.

²⁵⁰ Casas Vallés, *op.cit.*, lk 125.

kriteerium olema võrreldes *droit d'auteur* riikide traditsioonilise kriteeriumiga pehmema iseloomuga. Teisest küljest, kui autori isikupära peab teoses olema kas või vähesel määral kajastatud, peaks tegemist olema piisavalt kõrge loomingulisuse nõudega. Sellega seoses tuleb märkida, et Kontinentaal-Euroopa lähenemine²⁵¹ originaalsuse ehk autori isikupära kriteeriumi tõlgendamisel ei ole ühetaoline – see võib tähendada nii autori isikupära selgelt tajutavat kui ka täiesti minimaalset sisaldumist teoses.²⁵² Erinev lähenemine on tingitud sellest, et osa teoseliikide iseloomu tõttu on selgelt tajutava isikupära väljendamine teoses erakordselt keeruline.²⁵³ Seega, mõiste „autori isikupära“ võib viidata nii kõrge kui ka väga madala loomingulisuse määrale. Kuna aga fotograafiateoste puhul ei ole autori isikupära väljendamine erakordselt keeruline, tuleks antud juhul lähtuda kõnealuse kriteeriumi kui piisavalt kõrge loomingulisuse nõude tõlgendusest.

Ühe tõlgendamisallikana vaadeldakse originaalsuse kriteeriumi täpsustust: muude kriteeriumide kohaldamise keelu. Kõnealune säte on kõigis kolmes direktiivis identne, kuid sätte seletus direktiivide põhjendustes erineb.²⁵⁴ Kui andmebaaside ja arvutiprogrammide kriteeriumi puhul viidatakse esteetiliste ja kvalitatiivsete kriteeriumide lubamatusele, siis fotograafiateoste puhul osutatakse vastavalt väärtuse ja otstarbe kriteeriumile.²⁵⁵ Leitakse, et esteetilise kriteeriumi asendamine otstarbe kriteeriumiga peaks tähendama n-ö traditsioonilisema lähenemise²⁵⁶ kasutuselevõtu fotograafiateoste originaalsuse kriteeriumile vastavuse hindamisel.²⁵⁷ Teiste sõnadega, fotograafiateoste originaalsuse kriteerium peaks olema rangem. Kõnealustele erisustele ei tohiks käesoleva töö autori seisukohalt siiski liiga suurt tähelepanu osutada, kuna nimetatud põhjendustes on märgitud üksnes näited lubamatutest kriteeriumidest, millele viitavad sõnad „näiteks“ kaitse tähtaja direktiivis²⁵⁸ ja „eriti“ andmebaaside direktiivis²⁵⁹.²⁶⁰ Teiste

---

²⁵¹ Millest tuleb antud küsimuses kindlasti lähtuda.

²⁵² Rahmatian, *op.cit.*, lk 18–19.

²⁵³ *Ibid.*, lk 19. Kõnealused teoseliigid on näiteks telefoni- ja retseptiraamatud, kunstiteoste reproduktsioonid, aga ka arvutiprogrammid ja andmebaasid, allikas: *ibid.* Leitakse, et kõnealustes teoseliikides on autori isikupära väljenduse reaalne esinemine üldjuhul välistatud ning antud juhul on tegemist üksnes kunstliku määratlusega, allikas: *ibid.*, lk 19, 21.

²⁵⁴ Karnell, *op.cit.*, lk 75.

²⁵⁵ *Ibid.*, lk 75.

²⁵⁶ Silmas on peetud ilmselt Kontinentaal-Euroopa traditsioonilist lähenemist.

²⁵⁷ Karnell, *op.cit.*, lk 75. Karnelli seisukohalt on selle põhjuseks soov eristada kunstiteosed mittetraditsioonilistest funktsionaalsetest ja utilitaarsetest teostest ehk arvutiprogrammidest ja andmebaasidest, allikas: *ibid.*

²⁵⁸ Põhjendus 16.

²⁵⁹ Põhjendus 16.

²⁶⁰ Arvutiprogrammide direktiivi vastav põhimõte on sisuliselt samasugune, vt peatükk 2.1, lk 21–22.

sõnadega, keelatud on kõik võimalikud täiendavad kriteeriumid, mitte aga ainult näidetena toodud kriteeriumid.

Veel ühe tõlgendamisallikana käsitletakse tavapäraste ehk originaalsuse kriteeriumile mittevastavate fotode naaberõigusena kaitsmise aspekti direktiivis. Direktiiv annab liikmesriikidele kõnealuse naaberõiguse kehtestamise võimaluse, kuid ei sätesta sellist kohustust. Teoreetikute seisukohad selle aspekti mõju küsimuses originaalsuse kriteeriumi tõlgendamisele lahknevad.²⁶¹ Üks aspekti mõjudest on aga väljaspool kahtlust. Nimelt ei sätesta direktiiv kõnealuse naaberõiguse jaoks isegi üldist raamistikku, seetõttu saab seda kehtestada ka autoriõiguse vormis: näiteks Ühendkuningriigis kaitsakse ka tavapäraseid, mitteoriginaalseid fotosid originaalsete fotodega võrdselt autoriõigusega.²⁶² Põhimõtteliselt tähendab see seda, et fotograafiateoste originaalsuse kriteeriumi ühtlustamine on jäänud poolikuks, ehk ühtlustatud on ainult kriteeriumi ülemine määr. Seetõttu on direktiivi kriteerium oluline eelkõige nendes liikmesriikides, kus naaberõiguslik regulatsioon puudub ja kus sellise regulatsiooni kehtestamist ei kavatseta.²⁶³ Kõnealuse aspektiga seoses tuleb märkida, et arvutiprogrammide ja andmebaaside direktiivides ei ole sarnase naaberõiguse kehtestamise võimalus ette nähtud.²⁶⁴ Andmebaase on võimalik kaitsta ka *sui generis* õiguse raames, kuid kõnealuse õiguse raamistik, sh kaitse tähtaeg on rangelt määratletud²⁶⁵. Seega, mitteoriginaalsete arvutiprogrammide ja andmebaaside suhtes ei ole võimalik kehtestada autoriõigusliku kaitsega võrdset naaberõiguslikku kaitset. Käesoleva töö autori seisukohalt riivab selline olukord kõigi teoseliikide võrdse kohtlemise põhimõtet.²⁶⁶ Sellega seoses tuleks lisada, et mitteoriginaalsete fotodega iseloomult väga sarnaste mitteoriginaalsete liikuvate piltide suhtes on rendi- ja

---

²⁶¹ Fotograafiateoste originaalsuse kriteerium ei ole andmebaaside ja arvutiprogrammide omast rangem: Walter, M. M. (viide 112), Prerequisites of copyright protection: originality, lk 1466–1467, punkt 16.0.6. Fotograafiateoste kriteerium on rangem: Hugenholtz *et al.*, *op.cit.*, lk 37.

²⁶² Walter, M. M. (viide 231), lk 588, punkt 8.6.12; Cornish, W. R. Intellectual Property. Yearbook of European Law 1993/13 (1), lk 485–496; lk 488, viidatud teoses: Walter, M. M. (viide 231), lk 588, viide 357.

²⁶³ Kõnealused liikmesriigid peavad lähtuma ainult direktiivi originaalsuse kriteeriumist, mis seab nii ülemise kui alumise piiri. Muud liikmesriigid saavad lähtuda ka ainult ülemisest piirist.

²⁶⁴ Arvutiprogrammide direktiiviga ei ole naaberõiguslik kaitse üldse ette nähtud. Samas, selline kaitse ei ole tõenäoliselt ka vajalik, kuna loominguilise väljendamine praktikas ei ole arvutiprogrammides nii keeruline nagu andmebaaside puhul.

²⁶⁵ Kusjuures *sui generis* õiguse kaitse on autoriõiguslikust kaitsest oluliselt nõrgem.

²⁶⁶ Seejuures on huvitav, et kui Berni konventsioonis ja TRIPS-lepingus on fotograafiateoste kaitse võrreldes põhiliste teoseliikidega ebavõrdselt nõrk, siis kõnealune direktiiv võimaldab vastupidist olukorda.

laenutamiseõiguse direktiiviga kehtestatud kohustuslik naaberõiguslik regulatsioon²⁶⁷,²⁶⁸ sh kaitse tähtaeg.²⁶⁹ Seega, mitteoriginaalset filmi ei ole erinevalt fotodest võimalik kaitsta autoriõiguslikult kaitstava filmiga võrdselt.

Fotograafiateoste naaberõigusena kaitsmist reguleerival sättel on ka praktiline mõju originaalsuse kriteeriumi hindamisele. Nimelt on tavapäraste fotode naaberõiguslik kaitse kehtestatud arvestataval arvul liikmesriikides, sealhulgas Austrias, Taanis, Rootsis, Soomes, Itaalias, Saksamaal, Ungaris, Hispaanias.²⁷⁰ Võib eeldada, et liikmesriigid, milles kehtib fotode kaitse topeltsüsteem, tõlgendavad direktiivi kriteeriumi kui kõrget originaalsuse määra sisaldavat, vastasel juhul oleks tavapäraste fotode ja originaalsuse kriteeriumile vastavate fotode eristamine väga keeruline.²⁷¹ Sellega seoses on huvitav, et topeltsüsteemi kehtestanud Hispaania on võtnud direktiivide sätteid üle üldjuhul püüdliselt ja otseselt, kuid fotograafiateoste originaalsuse kriteerium on erinevalt arvutiprogrammide ja väiksemal määral andmebaaside kriteeriumist jäänud ülevõtmata.²⁷²

Kokkuvõtteks, fotograafiateoste originaalsuse kriteerium võimaldab samuti erinevat tõlgendamist. Erinevalt eespool käsitletud direktiividest sisaldab kaitse tähtaja direktiiv autori isikupära nõuet. Kuigi kõnealune nõue ei ole toodud vastavas sättes endas, vaid ainult direktiivi põhjendavas osas, tuleks kõnealust kriteeriumi täpsustust kriteeriumi tõlgendamisel arvestada. Autori isikupära kriteerium tähendab lähtuvalt fotograafiateoste iseloomust piisavalt kõrge loomingulisuse nõuet. Seega, kriteeriumi tõlgendus kui üksnes mittekooperimise või autori töö ja oskuste nõue direktiivile ei vastaks. Samal põhjusel ei peaks direktiivile vastama originaalsuse kriteeriumi kui üksnes kaduvväikese loomingulisuse nõude tõlgendus. Teisest küljest, kriteeriumi sõnastusest tulenev kompromissi iseloom ja kriteeriumi kehtestamise põhjendus²⁷³ välistavad kriteeriumi kui väga kõrge loomingulisuse nõude tõlgenduse. Üldiselt võib öelda, et direktiivile vastab kriteeriumi kui selgelt märgatava loomingulisuse nõue. Samas, ka sellest mõnevõrra rangema nõude kehtestamine peaks olema direktiivi kriteeriumiga kooskõlas. Lisaks

---

²⁶⁷ Reinbothe, J., von Lewinski, S. The EC Directive on Rental and Lending Rights and on Piracy. Kommentar. London: Sweet & Maxwell 1993, lk 49, viidatud teoses: Walter, M. M. (viide 231), lk 588, viide 353.

²⁶⁸ Walter, M. M. (viide 231), lk 588, punkt 8.6.12.

²⁶⁹ Kõnealune naaberõigus hõlmab ka originaalseid audiovisuaalseid teoseid, mõlemat objekti koondab mõiste „film“, vt kõnealuse direktiivi artikli 2 lõike 1 punkt c.

²⁷⁰ Hugenholtz *et al.*, *op.cit.*, lk 40.

²⁷¹ Casas Vallés, *op.cit.*, lk 126.

²⁷² *Ibid.*, lk 126, viide 72.

²⁷³ Nagu on märgitud eespool, kõnealuse põhjenduse olulisus on siiski küsitav.

tuleks märkida, et võimalus kehtestada originaalsuse kriteeriumile mittevastavate fotode suhtes nii kaudselt kui ka otseselt autoriõiguslik kaitse riivab kõigi teoseliikide võrdse kohtlemise põhimõtet. Kõnealune regulatsioon vajab käesoleva töö autori seisukohalt muutmist.²⁷⁴

2.4. Kriteeriumide ühtsest iseloomust

Nagu on märgitud korduvalt eespool, võimaldavad direktiivide originaalsuse kriteeriumid väga erinevat tõlgendamist. Kõnealuse probleemi lahendamisel saab käesoleva töö autori seisukohalt toetuda direktiivide kriteeriumide ühtse iseloomu põhimõttele. Kõnealusele põhimõttele osutab kriteeriumide identne sõnastus ja sisuliselt ühesugune täiendavate kriteeriumide kohaldamise keeld ning seda kinnitab erinevate teoseliikide võrdse kohtlemise põhimõte²⁷⁵. Lähtuvalt viimatinimetatud põhimõttest peaks kõigi kaitstavate teoseliikide suhtes kehtima ühesugune kriteerium.²⁷⁶ Esiteks tuleb märkida, et kuigi kriteeriumi sõnastus on „vaieldamatult ebaselge“²⁷⁷, on üldlevinud tõlgenduse kohaselt tegemist kompromissi iseloomuga kriteeriumiga, mille tase on madalam kui Kontinentaal-Euroopa riikide ja kõrgem kui üldise õiguse Euroopa riikide traditsioonilise kriteeriumi tase²⁷⁸. Teiste sõnadega, ühtne kriteerium peaks tähendama teatud, kuid kindlasti mitte väga kõrge loomingulisuse nõuet. Samas, kõnealune määratlus on kahtlemata ebapiisav. Pealegi, kriteeriumi kompromissi iseloomu argument ei ole kriteeriumi ebaselguse tõttu absoluutne – mõnede teoretikute seisukohalt on kriteeriumi võimalik tõlgendada ka ainult Ühendkuningriigi standardile vastavana²⁷⁹. Järelikult on võimalik ka ainult Kontinentaal-Euroopa lähenemisest lähtuv tõlgendus.²⁸⁰ Sellest tulenevalt on oluline leida vastus kahele küsimusele: kas kriteeriumide ühtne iseloom välistab äärmuslikke tõlgendusi ning võimaldab määratleda ühtse kriteeriumi täpsema sisu?

---

²⁷⁴ Konkreetsemalt öeldes tuleks kehtestada rangelt piiritletud naaberõiguslik kaitse, mis on autoriõiguslikust kaitsest oluliselt nõrgem.

²⁷⁵ Vt viide 235 eespool. Põhimõte väljendub erandite puudumises teatud teoseliikide kaitse tingimuste ja kaitse tähtaja suhtes. Samuti peaks see tähendama ühe originaalsuse standardi kehtestamist kõigi teoseliikide suhtes.

²⁷⁶ Tuleks märkida, et kõnealust põhimõtet ei ole järgitud fotograafiateoste puhul täiel määral. Samas, formaalselt on fotograafiateoste suhtes kehtestatud ainult üks originaalsuse kriteerium. Sellele mittevastavate fotode suhtes autoriõigusliku kaitse kehtestamise võimalus on ainult kaudne, pealegi on tegemist üksnes võimalusega.

²⁷⁷ Cornish, W. R. *et al.* Intellectual property: patents, copyright, trade marks and allied rights. 7th ed. London: Sweet & Maxwell 2010, lk 449, punkt 11-10.

²⁷⁸ Rahmatian, *op.cit.*, lk 21. Vt ka eespool käesolevas töös lk 27, sh viide 162.

²⁷⁹ Rahmatian, *op.cit.*, lk 15; vt ka eespool käesolevas töös viide 229 ja viide 161, teine lause.

²⁸⁰ Näiteks „autori enda“ kriteeriumi, mida üldjuhul käsitletakse Ühendkuningriigi lähenemisele viitavana, saab tõlgendada ka kui piisava erinevuse nõuet, vt Karnell, *op.cit.*, lk 80. Samuti saab seda tõlgendada kui autori personaalse loomingu nõuet. Mõlemaid tõlgendusi saab käsitleda viitena autori isikupära kriteeriumile. Vt ka eespool viide 161, teine lause.

Tulenevalt eespool toodust tuleb kõnealustele küsimustele vastamisel lähtuda mitte kriteeriumist endast, vaid selle tõlgendamist mõjutavatest muudest asjaoludest, nimelt asjaomaste teoseliikide iseloomust ja direktiivide muudest asjakohastest sätetest ja põhjendustest. Esiteks, kriteeriumi tõlgendus kui üksnes mittekooperimise või autori töö ja oskuste nõue on võimalik ainult arvutiprogrammide puhul. Andmebaaside ja fotograafiateoste puhul välistab sellise tõlgenduse asjaomase naaberõigusliku kaitse regulatsioon või selle kehtestamise võimalus.²⁸¹ Teiseks, kriteeriumi tõlgendus kui väga kõrge loomingulisuse nõue on võimalik ainult fotograafiateoste puhul. Andmebaaside iseloomust lähtuvalt tähendaks kõnealuse tõlgenduse kohaldamine praktiliselt kõigi andmebaaside mittekaitstuse autoriõigusega. Arvutiprogrammid kuuluvad samuti teoseliikide hulka, milledes on kõrge loomingulisuse väljendamine keeruline või isegi väga keeruline.²⁸² Seega, lähtudes direktiivide kriteeriumide ühtsusest tuleb märkida, et äärmuslikud tõlgendused on välistatud. Teiste sõnadega, need on välistatud kõigi asjaomaste teoseliikide suhtes. Ühtse kriteeriumi täpsema sisu osas tuleb märkida, et andmebaaside ja arvutiprogrammide kriteeriume saab, arvestades kõrgemale standardile selgesõnaliste viidete puudumist asjaomastes direktiivides, tõlgendada kui täiesti minimaalse, kaduvväikese loomingulisuse nõudeid. Seevastu fotograafiateoste kriteerium tähendab tänu autori isikupära nõudele kõnealusest loomingulisuse standardist kahtlemata kõrgemat standardit. Veelgi enam, fotograafiateoste kriteeriumi saab tõlgendada ka suhteliselt range loomingulisuse nõudena – välistatud on ainult väga kõrge loomingulisuse standard²⁸³. Seega, tegemist on kahe võimaliku originaalsuse standardiga – originaalsus kui kaduvväikese loomingulisuse nõue ja originaalsus kui märkimisväärse loomingulisuse nõue. Originaalsuse kriteeriumide ühtsus peaks tähendama kõnealuste võimalike tõlgenduste keskmist ehk oletatavalt minimaalse, kuid selgelt märgatava loomingulisuse nõuet. Kõnealuse tõlgendusega on kooskõlas ka käesoleva töö autori järeldused eraldiseisvate kriteeriumide tõenäolise sisu kohta.

Direktiivide originaalsuse kriteeriumide ühtset iseloomu võib seada kahtluse alla, kuna ühtse kriteeriumi kohaldamine võib põhjustada probleeme erinevate teoseliikide eripära arvestamisel.²⁸⁴ Konkreetsemalt öeldes, fotograafiateoste kriteeriumi mõju tõttu on ühtse

---

²⁸¹ Kõnealune tõlgendus muudab naaberõigusliku kaitse regulatsiooni kasutuks.

²⁸² Rahmatian, *op.cit.*, lk 19, 21.

²⁸³ Kuna tegemist oleks äärmusliku tõlgendusega.

²⁸⁴ Näiteks Euroopa sõltumatute õigusteadlaste (Wittemi rühma) poolt väljatöötatud Euroopa autoriõiguse koodeksis on vormiliselt ühtne originaalsuse kriteerium jagatud sisuliselt kaheks. Nimelt on kriteeriumi seletuses märgitud, et faktiliste ja funktsionaalsete teoste puhul tuleks lähtuda suuremal määral töö ja

kriteeriumi tase tõusnud ning see võib põhjustada andmebaaside ja arvutiprogrammide ebapiisava kaitstuse.²⁸⁵ Kõnealuse probleemi lahendus seisneb käesoleva töö autori seisukohalt ühtse kriteeriumi paindlikus kohaldamises, arvestades loomingulisuse väljendamise võimalusi iga eraldiseisva teoseliigi puhul. See on võimalik erinevate originaalsuse hindamistestide kohaldamise kaudu, mida käsitletakse Euroopa Kohtu otsuseid analüüsivates peatükkides. Lisaks eelnimetatule tuleks märkida, et ühtne originaalsuse kriteerium tähendab, et arvutiprogrammide suhtes kehtestatud ideede ja põhimõtete mittekaitstuse printsiip laieneb kahtlemata ka andmebaasidele ja fotograafiateostele.²⁸⁶

2.5. Euroopa Kohtu tõlgendus

Euroopa Kohtu roll ELi autoriõigusealase õigustiku loomisel on kahtlemata suur ning seda on keeruline Euroopa Liidu materiaalse õiguse arengust selgelt eraldada.²⁸⁷ Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu²⁸⁸ artikli 267 punktile b kuulub Euroopa Kohtu pädevusse liidu õigusaktide tõlgendamine, mis toimub eelotsuse menetluse raames. Eelotsuse taotlemine on liikmesriigi teatud kohtule kohustuslik – juhul kui tekib ELi õigusakti tõlgendamisvajadus.²⁸⁹ Sellega seoses on oluline, et eelotsuse küsimustele vastates võib Euroopa Kohus ka väljuda küsimuste raamidest ja anda muude, kuid siiski asjaga seotud sätete tõlgenduse.²⁹⁰ Lisaks olemasoleva õiguse täiendamisele ja konkretiseerimisele võib Euroopa Kohus luua ka uut õigust.²⁹¹ Esialgu oli eelotsus siduv ainult küsimuse esitanud konkreetsele liikmesriigi kohtule ja ainult konkreetsetes asjas²⁹². Hiljem on Euroopa Kohus töötanud eelotsuste süsteemi kaudu välja pretsedendiõiguse.²⁹³ Siseriiklikud kohtud peavad juhinduma Euroopa Kohtu varasematest

---

oskuste kriteeriumist, kunstivaldkonna teoste puhul aga rohkem autori isikupära kriteeriumist: Wittem Group. European Copyright Code. April 2010, viide 7. www.copyrightcode.eu/Wittem_European_copyright_code_21%20april%202010.pdf (9.04.2015)

²⁸⁵ Teiste sõnadega, kõnealune tase võib olla nimetatud teoseliikide piisava kaitse jaoks liigselt kõrge.

²⁸⁶ Originaalsuse kriteeriumide ebaühtsuse korral ei ole see ilmselge, kuna muudes asjakohastes direktiivides kõnealune põhimõte puudub.

²⁸⁷ Dreier, T. (2007) lk 228.

²⁸⁸ Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union, OJ C 326, 26.10.2012, lk 47–199.

²⁸⁹ Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 267 kolmas lõik.

²⁹⁰ Näiteks juhul kui kohus märkab, et eelotsuse taotlenud kohtul puudub piisav arusaam asjakohasest liidu õigusaktist, allikas: Dreier, T. (2007), lk 216.

²⁹¹ Laffranque, J. Euroopa Liidu õigussüsteem ja Eesti õiguse koht selles. Tallinn: Juura 2006, lk 417, punkt 5.1.3.

²⁹² *Ibid.*, lk 450, punkt 5.3.6.

²⁹³ Gierczyk, Y. N. The Evolution of the European Legal System: The European Court of Justice's Role in the Harmonization of Laws. *ILSA Journal of International & Comparative Law* 2005/12 (1), lk 153–182; lk 180.

otsustest isegi siis, kui vaidluses esinevad õiguslikud probleemid ei ole täiesti identsed.²⁹⁴ Kõnealune põhimõte tuleneb Euroopa Kohtu seisukohalt otseselt ka ELi aluslepingutest, täpsemalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu²⁹⁵ artiklist 10,²⁹⁶ milles on sätestatud lojaalse koostöö põhimõte.²⁹⁷ Tuleb märkida, et pretsedendisüsteemiga kaasneb Euroopa Kohtu vastava otsuse siseriikliku kohtu poolt ebaõige tõlgendamise oht.²⁹⁸ Originaalsuse kriteeriumi tõlgenduse puhul on kõnealune oht tõenäoliselt küllaltki suur – teoreetikud on Euroopa Kohtu asjaomaseid otsuseid tõlgendatud väga erinevalt, isegi vasturääkivalt.²⁹⁹ Samas peaks see probleem teatud aja möödudes, täpsemalt Euroopa Kohtu poolt täpsustavate tõlgenduste andmisel kaduma.

Lisaks tuleks originaalsuse kriteeriumiga seoses märkida, et Euroopa Kohtu roll kriteeriumi täpsustamisel on väga oluline, kuna kriteerium võimaldab direktiivide kui õigusmeetme iseloomu ja kriteeriumi üldise määratluse tõttu väga erinevat tõlgendamist³⁰⁰. Pealegi, kriteeriumi täiendav ja piisav täpsustamine direktiivide muutmise kaudu võib olla problemaatiline.³⁰¹ Liikmesriikide kohtud ei ole kuni suhteliselt hiljutise ajani Euroopa Kohtult direktiivide originaalsuse kriteeriumide küsimuses eelotsust taotlenud.³⁰² Euroopa Kohus haaras ise selles küsimuses initsiatiivi ja asus originaalsuse kriteeriumi tõlgendama isegi olukorras, kus asjaomane direktiiv originaalsuse kriteeriumi ei reguleerinud. Kõnealust liikmesriikide õiguse ühtlustamise viisi on ka kritiseeritud liikmesriikide seisukohtade ignoreerimise tõttu sellises olulises küsimuses nagu originaalsuse kriteerium ja teose mõiste autoriõiguses.³⁰³ Samas on see

---

²⁹⁴ EKo 6.10.1982, C-283/81, *CILFIT vs. Ministero della Sanità*, punktid 13, 14 ja 21.

²⁹⁵ Consolidated version of the Treaty establishing the European Community, OJ C 321E, 29.12.2006, lk 37–186.

²⁹⁶ Praegu Euroopa Liidu lepingu (Consolidated version of the Treaty on European Union, OJ C 326, 26.10.2012, lk 13–45) artikli 4 lõige 3.

²⁹⁷ Laffranque, *op.cit.*, lk 440–441, punkt 5.3.1.

²⁹⁸ Craig, P., de Búrca, G. *EU Law: Text, Cases, and Materials*. 5th ed. New York: Oxford University Press 2011, lk 476.

²⁹⁹ Vt järgmine peatükk.

³⁰⁰ Vt peatüki II sissejuhatus, lk 24–25 eespool.

³⁰¹ *Ibid.*, lk 20.

³⁰² Leitakse, et asjaomast intellektuaalse tegevuse tulemust originaalsuse kriteeriumile mittevastavuse tõttu autoriõigusliku kaitseta jätnud kohtud on rikkunud seeläbi eelotsuse taotlemise kohustuse: Handig, C. The copyright term "work" - European harmonisation at an unknown level. *International Review of Intellectual Property and Competition Law* 2009/40 (6), lk 665–685; lk 665–666, sh viide 1. Samasugune järeldus peaks kehtima ka muudel juhtudel, mil siseriiklik kohus on otsustanud direktiividega reguleeritud originaalsuse kriteeriumi sisu üle.

³⁰³ Bently, L. Arvamus. Avaldatud: IPKat Weblog. The Lionel, the Bezpečnostní softwarová asociace and the Wandering Court of Justice. 11 January 2011. ipkitten.blogspot.com/2011/01/lionel-bezpecnostni-softwarova-asociace.html (9.04.2015)

eespool nimetatud põhjuste tõttu tõenäoliselt ainus tõhus ja sobiv viis originaalsuse kriteeriumi piisavaks täpsustamiseks.³⁰⁴

2.5.1. Kohtuotsus *Infopaq C-5/08*³⁰⁵

Euroopa Kohtu otsust kohtuasjas *Infopaq International (Infopaq)* nimetatakse revolutsiooniliseks.³⁰⁶ Tegemist on originaalsuse kriteeriumi tõlgendamises teedrajava Euroopa Kohtu otsusega, millele on kriteeriumi käsitlevates hilisemates kohtuotsustes järjekindlalt viidatud. Muid asjaomaseid kohtuotsuseid nimetatakse ka *Infopaq* otsuse järglasteks.³⁰⁷ Seisukohad otsuse mõju suhtes lahknevad. Mõned teoreetikud leiavad, et otsuse mõju piirdub põhiliselt üldise õiguse süsteemidega³⁰⁸ ning et otsuse mõju Ühendkuningriigi süsteemile on erakordselt suur.³⁰⁹ Teisest küljest esineb ka vastupidine seisukoht, mille kohaselt on kõnealuse otsuse ja muude asjakohaste otsuste praktiline mõju väga väike,³¹⁰ tõstes Ühendkuningriigi originaalsuse standardit ainult mõnevõrra³¹¹. See viitab nii otsuse tähtsusele originaalsuse kriteeriumi tõlgendamisel kui ka selle keerukusele.

Kohtuasjas *Infopaq* puudutas vaidlus infoühiskonna direktiivis sätestatud reprodutseerimisõigust. Nimelt oli originaalsuse kriteeriumist lähtuvalt vaidluse all see, kas 11-sõnalise väljavõtte arvutamällu salvestamise toiming ja niisuguse väljavõtte paberkandjale printimise toiming kujutab endast osalist reprodutseerimist infoühiskonna direktiivi tähenduses. Tegemist oli perioodikaväljaannetest valitud artiklitest kokkuvõtete koostamisega meediamonitooringu ja -analüüsiga tegeleva ettevõtte poolt. Andmehõive protsessi ühe etapi käigus tehti vastavast artiklist 11-sõnaline väljavõtte ehk reprodutseeriti osa artiklist. Küsimus seisnes selles, kas

---

³⁰⁴ Veel üks võimalus kõnealuste mõistete täpsustamiseks on komisjoni soovitus, kuid see võib kaasa tuua veel suurema kriitika ja vastumeelt. Esiteks kaasneb sellega samuti liikmesriikide arvamuse ignoreerimine ja teiseks on Euroopa Kohtu autoriteet ELi õiguse täpsustamisel Euroopa Komisjoni omast kahtlemata suurem.

³⁰⁵ EKo 16.07.2009, C-5/08, *Infopaq International*.

³⁰⁶ Derclaye, E. *Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening (C-5/08): wonderful or worrisome? The impact of the ECJ ruling in Infopaq on UK copyright law*. *European Intellectual Property Review* 2010/32 (5), lk 247–251; lk 249 ning Rosati, E. *Originality in a Work, or a Work of Originality: The Effects of the Infopaq Decision*. *Journal of the Copyright Society of the USA* 2010-2011/58 (4), lk 795–817; lk 800. Rosati leiab, et ELi regulatsioon ei ole ilmselt kunagi suutnud kaasa tuua „[...]nii järske ja radikaalseid muutusi[...]“ („[...]changes as abrupt and radical[...]“) nagu kõnealune otsus: *ibid.*, lk 800.

³⁰⁷ Derclaye, E. *Debunking some of UK copyright law's longstanding myths and misunderstandings*. *Intellectual Property Quarterly* 2013/1, lk 1–17; lk 8.

³⁰⁸ Rosati, E. (2010-2011), lk 803.

³⁰⁹ *Ibid.*, lk 803; Derclaye, E. (2010), lk 247, 251.

³¹⁰ Rahmatian, *op.cit.*, lk 29–30.

³¹¹ *Ibid.*, lk 31.

kõnealune osa võib olla kaitstav. Tõlgendades reprodutseerimisõigust sisustas kohus originaalsuse kriteeriumi, mis on ka loogiline, kuna kõik autoriõigused sõltuvad eelkõige teose mõistest – sellest, mida kujutab endast kaitstav teos. Teose määratluse põhilise osa moodustab aga originaalsuse kriteerium.

Kõigepealt märkis kohus, et ühenduse õiguse sätteid, mis oma sisu ja reguleerimisala määratlemisel ei viita sõnaselgelt liikmesriikide õigusele, tuleks vastavalt ühenduse õiguse ühetaolise kohaldamise ja võrdse kohtlemise põhimõttele tõlgendada asjaomaste sätete konteksti ja eesmärki silmas pidades kogu ühenduses autonoomselt ja ühetaoliselt.³¹² Reprodutseerimisõiguse regulatsioon vastab kõnealuses põhimõttes nimetatud tingimusele.³¹³ Autonoomsuse kontseptsiooni doktriini kohaldamine tähendab sisuliselt seda, et Euroopa Kohus jätab arvestamata üldjuhul tõendina käsitletavaid dokumente: näiteks asjaomase direktiivi ajalugu, õigusteadlaste ja komisjoni teenistujate kommentaare.³¹⁴ Kuigi selline lähenemine ei ole kriitikavaba, võimaldab see ühtlustada liidu õiguse sätteid tõhusalt ja kiiresti. Kõigi kõnealuste dokumentidega arvestamise potentsiaalseks tulemuseks oleks andmebaaside ja arvutiprogrammide, eelkõige aga fotograafiateoste originaalsuse kriteeriumi erinev tõlgendus, mis ei oleks teoseliikide võrdse kohtlemise põhimõttega kooskõlas. Tuleb märkida, et autonoomsuse kontseptsiooni doktriini³¹⁵ kohaldamist autoriõiguse valdkonna ELi õigusaktide puhul on ka kritiseeritud.³¹⁶

Infoühiskonna direktiiv originaalsuse kriteeriumi ei sisalda, seetõttu tuletas kohus seda lähtuvalt kriteeriumi sisaldavatest direktiividest, viidates ka rahvusvahelisele õigusele, täpsemalt Berni konventsioonile.³¹⁷ Siinjuures on oluline, et kohus tuletas kriteeriumi mõiste „teos“ kaudu,³¹⁸ seega peaks kõnealune mõiste olema ELis ühtlustatud. Originaalsuse kriteeriumi tuletamisel toetus kohus ka mitmele infoühiskonna direktiivi põhjendusele, millest olulisim on käesoleva töö autori seisukohalt põhjendus 20. Kõnealuse põhjenduse kohaselt on infoühiskonna direktiivi aluseks varasemate autoriõiguse valdkonna direktiivide põhimõtted ja eeskirjad ning direktiiv

---

³¹² Kohtuotsuse punkt 27.

³¹³ Punktid 27–28.

³¹⁴ Vousden, S. *Infopaq and the Europeanisation of Copyright Law*. WIPO Journal 2010/1 (2), lk 197–210; lk 204.

³¹⁵ „*The autonomous concept doctrine*“.

³¹⁶ Vousden, *op.cit.*, lk 199.

³¹⁷ Kohus võttis kasutusele direktiivide kriteeriumi, mis on Berni konventsiooni kriteeriumist käesoleva töö autori seisukohalt oluliselt kitsam. Tuleb märkida, et originaalsuse kriteeriumi tuletamist muudest direktiividest on ka kritiseeritud, allikas: Rahmatian, *op.cit.*, lk 10–11.

³¹⁸ Punktid 33–35.

arendab neid põhimõtteid ja eeskirju edasi, seostades neid infoühiskonnaga. Teiste sõnadega, ka varasemate direktiivide originaalsuse kriteeriume võib vastavalt kõnealusele põhjendusele lugeda infoühiskonna direktiivi osaks. Kõnealuses küsimuses on väga oluline, et kuna infoühiskonna direktiiv laieneb üldiselt kõigi teoseliikide suhtes,³¹⁹ on Euroopa Kohus kehtestanud üldise originaalsuse kriteeriumi.³²⁰ Samuti tuleks märkida, et mõiste „teos“ sisustamine³²¹ Euroopa Kohtu poolt tähendab, et asjaomane originaalsuse kriteerium sisaldub ka muudes direktiivides, mis originaalsuse kriteeriumi ei reguleeri.³²²

Originaalsuse kriteeriumi sisu tõlgendamisel toetus kohus direktiivi põhieesmärgile – tagada autoritele³²³ kõrgetasemeline kaitse.³²⁴ Kõnealusest direktiivi eesmärgist tuleneb reprodutseerimisõiguse kaitse ulatuse laia tõlgendamise vajadus.³²⁵ Sisuliselt tähendab see originaalsuse kriteeriumi ulatuse laiendavat tõlgendust ehk võimalikult paljude intellektuaalse tegevuse tulemuste hõlmamist sellega.³²⁶ Teiste sõnadega, lähtuvalt loomingulisuse nõude sisaldumisest kriteeriumis³²⁷ tähendab see minimaalse loomingulisuse nõuet. Tuleb märkida, et samasugune järeldus kehtib ka muude direktiivis sätestatud autoriõiguste osas, kuna direktiivi põhieesmärk mõjutab kõiki direktiivi sätteid. Samuti on oluline, et ka muude direktiivide originaalsuse kriteeriumide ulatuse tõlgendus peaks olema lai. Esiteks tuleneb see autonoomse ja ühetaolise tõlgendamise põhimõttest.³²⁸ Teiseks saab laia tõlgenduse nõuet tuletada andmebaaside ja arvutiprogrammide direktiivide vähemalt mõne õiguse, nimelt reprodutseerimisõiguse ja levitamisõiguse regulatsioonist.³²⁹ Isegi kui mõne õiguse osas ei ole kõnealune nõue tuletatav, ei oleks erinevate õiguste puhul erineva kriteeriumi kohaldamine mõeldav. Fotograafiateoste puhul on aga kõrgetasemelise kaitse tagamise nõue asjaomase direktiivi põhjendavas osas märgitud.³³⁰ Lisaks tuleks kriteeriumi üldise sisu osas märkida, et ka

---

³¹⁹ Mitmed sätted ei peaks laienema andmebaaside ja arvutiprogrammide suhtes, vt infoühiskonna direktiivi artikli 1 lõige 2, kuid originaalsuse kriteeriumi regulatsiooni puhul ei oma see tähtsust.

³²⁰ Täpsemalt laiendanud varasema kriteeriumi kõigile teoseliikidele.

³²¹ Mis väljendub originaalsuse kriteeriumi sisaldumises selles.

³²² Handig, C. (2009), lk 671. Eespool märgitud autonoomse ja ühetaolise tõlgendamise põhimõtte kohaldamise eeltingimus on mõiste „teos“ puhul kõnealustes direktiivides täidetud.

³²³ Direktiivi põhieesmärk hõlmab ka naaberõiguste omanikke kaitset.

³²⁴ Kohtuotsuse punkt 40. Reprodutseerimisõiguse puhul toetab kõnealust eesmärki reprodutseerimisõigust käsitlev direktiivi põhjendus: kohtuotsuse punkt 41.

³²⁵ Punktid 40–43.

³²⁶ Vt punkt 47.

³²⁷ Vt järgmine lõik.

³²⁸ Vt ka kõnealuse põhimõtte käsitlust peatükis 2.5.4.

³²⁹ Kõnealusele nõudele viitavad sellised asjaomase õiguse sättes kasutatud väljendid nagu „otsene või kaudne“, „ajutine või alaline“ ja „mis tahes viisil või vormis“: otsuse punkt 42.

³³⁰ Direktiivi põhjendus 11.

teose osad on põhimõtteliselt kaitstavad – juhul kui nad vastavad originaalsuse kriteeriumile ehk kui nendes on väljendatud autori enda intellektuaalne looming.³³¹ See on ka loogiline, sest autori kaitse põhialus on intellektuaalse loomingu väljendus, mitte aga väljenduse maht. Kõnealune põhimõte on sarnane teose väärtuse, eesmärgi ja muude täiendavate kriteeriumide ebaolulisuse põhimõttega, kuna selles rõhutatakse samuti originaalsuse kriteeriumi kui autoriõigusliku kaitse alussammast.

Originaalsuse kriteeriumi sisustamisel lähtus kohus vaidluse esemest ehk ajaleheartiklist, laiemalt aga kirjandusteoste omapärast. Kohus märkis, et kõnealusel juhul seisneb autori enda intellektuaalne looming teema esitamise viisis ja keelelises väljenduses.³³² Kohus leidis, et teose osad koosnevad sõnadest, mis eraldi võetuna ei moodusta neid kasutanud autori intellektuaalset loomingut ning järeldas, et sõnad kui sellised ei ole objektid, millele laieneb kaitse.³³³ Selle järelduse aluseks on seisukoht, et üksnes sõnade valik, järjestus³³⁴ ja kombineerimine võimaldab autoril väljendada oma loomingulist meelelaadi originaalselt, mille tulemuseks on intellektuaalne looming.³³⁵ Seega, üksik sõna ei ole kaitstav.³³⁶ Leitakse, et seeläbi on kohus kehtestanud kirjandusteoste loomingulisuse kolmikriteeriumi.³³⁷ Kuna kohus on kolmikriteeriumile osutanud ainult korra ning ei ole märkinud selgesõnaliselt, et kolmikriteerium on originaalsuse kriteeriumi lahutamatu osa, on võimalik ka teistsugune tõlgendus – et tegemist on üksnes kirjandusteoste iseloomust tuleneva illustreeriva näitega. Teisest küljest, kohus ei ole märkinud, et tegemist on üksnes näitega ning on rajanud kõnealusele kriteeriumile oma järeldusi.

Loomingulisuse kolmikriteeriumi küsimuses on oluline selle iseloom. Leitakse, et kriteerium on kumulatiivse iseloomuga.³³⁸ See tähendab, et täidetud peavad olema üheaegselt kõik kriteeriumi osad: sõnade või muude objektide valik, järjestus ja kombineerimine. Kuna tegemist on loomingulisuse kriteeriumiga, peavad kõik allkriteeriumidele vastavad valikud olema loomingulised. Allkriteeriumide kumulatiivne loomingulisus osutab originaalsuse kriteeriumiga nõutavale loomingulisuse määrale. See tähendab, et iga eraldiseisev allkriteerium nõuab üksnes

---

³³¹ Punktid 38–39.

³³² Punkt 44.

³³³ Punktid 45–46.

³³⁴ Kohtuotsuse eestikeelses tõlkes on sõna „*sequence*“ tõlgitud kui „kasutus“, kuid käesoleva töö autori seisukohalt oleks pisut täpsem mõiste „järjestus“.

³³⁵ Punkt 45.

³³⁶ Punkt 46.

³³⁷ Vousden, *op.cit.*, lk 202, 205. Kolmikriteeriumi loomingulisele iseloomule osutab kriteeriumi seostamine autori loomingulise meelelaadiga ja intellektuaalse loomingu kui kaitse aluse rõhutamine.

³³⁸ *Ibid.*, lk 202–203.

minimaalset loomingulisust. Vastasel juhul tähendaks kolmikriteerium eriti kõrget loomingulisuse määra ning selle täitmine oleks väga keeruline. See oleks aga vastuolus asjakohaste direktiivide eesmärgiga ning ei olnud ka kohtu eesmärk, nagu näitab järgnev analüüs. Siinjuures tuleb märkida, et mõnede teoreetikute väljatöötatud kirjandusteoste originaalsuse kriteeriumid hõlmavad ainult valikut ja kombineerimist³³⁹ ehk on oluliselt leebemad. Kirjandusteoste originaalsuse kriteeriume on arvutiprogrammide direktiivi ettepanekus nimetanud ka komisjon – nendeks on asjaomaste elementide valik ja kombineerimine ehk ühendamine.³⁴⁰ Kõnealune märkus on aga üksnes üldise ja näitliku iseloomuga,³⁴¹ pealegi ei reguleeri kõnealune direktiiv traditsioonilisi kirjandusteoseid. Kohus ei ole kolmikriteeriumi kumulatiivset iseloomu selgesõnaliselt märkinud, seevastu on kohus samas otsuses käsitlenud infoühiskonna direktiivi artikli 5 lõikes 1 toodud tingimuste puhul kumulatiivsusele selgesõnaliselt viidanud.³⁴² Teisest küljest, kolmikriteeriumi sõnastus viitab selgelt selle kumulatiivsele iseloomule. Järgnevalt analüüsitakse kolmikriteeriumi kohustuslikkuse ja mittekohustuslikkuse ja kumulatiivsuse mõju originaalsuse kriteeriumi tõlgendusele.

Esiteks tuleb märkida, et kolmikriteerium ei kehti andmebaaside suhtes,³⁴³ sest andmebaasidele on asjakohase direktiiviga kehtestatud oma kriteerium – valik või korraldus, rakendatuna andmebaasi sisu suhtes.³⁴⁴ Kriteeriumist tuleneb, et üksik sõna ei ole kaitstav, mida on märkinud ka kohus³⁴⁵. Samas saab kolmikriteeriumist tuletada ka teistsuguse tõlgenduse. Nimelt on intellektuaalse loominguga eeltingimus kirjandusteoste puhul kohtu seisukohalt sõnade ehk kõige väiksemate objektide valik, järjestus ja kombineerimine. Seega, olulised ei ole objektid iseenesest, vaid nende valik, järjestus ja kombineerimine. Sellest tuleneb, et ka muude, sõnadest väiksemate objektide valik, järjestus ja kombineerimine võib kujutada endast autori

---

³³⁹ Durant, A. 'Substantial similarity of expression' in copyright infringement actions: a linguistic perspective – Bently, L. *et al* (toim). *Copyright and Piracy: an Interdisciplinary Critique*. Cambridge; New York: Cambridge University Press 2010, lk 147–193; viidatud teoses Davis, J., Durant, A. To protect or not to protect? The eligibility of commercially used short verbal texts for copyright and trade mark protection. *Intellectual Property Quarterly* 2011/4, lk 345–370; lk 366, sh viide 115.

³⁴⁰ Commission of the European Communities (1989), Explanatory memorandum, Part one: General, lk 5, punkt 2.5.

³⁴¹ See tuleneb märkuse sõnastusest ja sellest, et komisjon ei ole nentunud, et kõnealused kriteeriumid on arvutiprogrammide suhtes selgesõnaliselt kohustuslikud.

³⁴² Punkt 55.

³⁴³ Mis kuuluvad oma struktuuri kaudu kirjandusteoste kategooriasse.

³⁴⁴ Kolmikriteeriumi kohaldumist arvutiprogrammide suhtes käsitletakse peatükis 2.5.6.

³⁴⁵ Punkt 46.

intellektuaalset loomingut ja olla kaitstav.³⁴⁶ Näitena võib tuua uudissõnu, mille koostamine võib nõuda intellektuaalset loomingut. Sellega seoses on oluline, et iga arvesse võetav sõnadest väiksem objekt ehk sõnaosa peab kandma teatud tähendust, vastasel juhul on intellektuaalsuse kriteeriumi täitmine praktiliselt võimatu.³⁴⁷

Teisest küljest leitakse, et uudissõnad kujutavad endast ideid, seega on nende kaitstus välistatud.³⁴⁸ Selle küsimuse osas tuleb märkida, et kui käsitleda üksiksõnu ideedena, kuna teatud sõna tähistab teatud mõistet ehk ideed, on üksiksõnade, sh uudissõnade kaitstus välistatud. Samas võib ideed vaadelda üksiksõna puhul ka sõna loomisest lähtuvalt, st vaadelda loodud sõna selle loomisega seotud autori idee väljendusena. Kuna autoriõiguse eesmärk on kaitsta idee väljendusi, peaks sellest tulenema, et idee väljenduse kaitstuse põhimõtet tuleb rakendada kõikidel juhtudel, kus esineb idee ja selle väljenduse dihhotoomia. Seega, põhimõte peaks olema rakendatav ka kõnealusel juhul. Uudissõna teoreetilise kaitstusega seoses on oluline, milles seisneb idee uudissõna loomisel ja kas see idee on oma väljendusest eristatav. Kui autor otsustas tähistada teatud mõistet tähendust mitte kandva sõna kaudu, moodustades seda sõna meelevaldselt, juhuslikult valitud sõnaosade abil, on tegemist ideega tähistada antud mõistet kõnealuse objektiga. Kõnealusel juhul puudus autoril sõna loomisega seotud idee. Seevastu on olukord teine, kui autori idee seisneb teatud tähendusi kandvate ja nende kaudu kõnealusele mõistele viitavate sõnaosade kasutamises tähendusrikka uudissõna loomisel. Sel juhul esineb idee ka sõna loomises endas, mitte aga ainult teatud mõiste tähistamises kõnealuse sõnaga. Loodud sõna kujutab antud juhul endast sõna loomisega seotud idee väljendust. Kõnealust ideed on teoreetiliselt võimalik idee väljendusest eristada, idee väljendus aga peaks autoriõiguse üldpõhimõtte kohaselt olema kaitstav³⁴⁹. Kõnealuse olukorra näide on esitatud allpool, uudissõna „taristu“ loomist käsitlevas analüüsis. Uudissõnade teoreetilise kaitstuse osas tuleb siiski märkida, et praktikas võib üldiseks kasutamiseks ettenähtud sõna kaitsmine olla

---

³⁴⁶ Siin võib tuua paralleele kohtuotsuses märgitud teose osade potentsiaalse kaitstuse põhimõttega, mille kohaselt on oluline üksnes originaalsuse kriteeriumi täitmine ehk autori poolt intellektuaalse loomingu väljendamine.

³⁴⁷ Vt ka viide 369 allpool. Tuleb märkida, et ka olemasolevate sõnade osad võivad kanda eraldi tähendust, kuid erinevalt uudissõna loomisest, ei toimu nende kasutamisel sõna osade valikut, järjestust ega kombineerimist.

³⁴⁸ Gervais, D., Derclaye, E. The scope of computer program protection after SAS: are we closer to answers? *European Intellectual Property Review* 2012/34 (8), lk 565–572; lk 569. Gervais ja Derclaye ei ole seda märkinud otseselt, kuid see tuleneb käesoleva töö autori seisukohalt kontekstist.

³⁴⁹ Kui väljendus on piisavalt loominguline.

problemaatiline.³⁵⁰ Samuti on uudissõnade võimaliku kaitstuse küsimus nende loomise ülima harulduse tõttu praktikas väheoluline.

Kolmikriteeriumi aspektide analüüsimine nõuab selle osaks olevate kriteeriumide täpsustamist. Sõnade valiku kriteeriumi täitmine on lihtne, kuna konkreetse mõiste märkimiseks saab kasutada erinevaid sõnu ning mida mahukam on tekst, seda suuremat arvu valikuid see võimaldab. Kombineerimise kriteerium tähendab eri sõnade omapärast ühitamist, mille tulemus ei peaks olema üldkasutatav või triviaalne. Mitteloomingulise kombineerimise näitena võib tuua üldlevinud fraase või ka teatud keelestiili kasutamist, millele on iseloomulikud kindlad sõnakombinatsioonid. Nii sõnade valiku kui ka kombineerimise kriteeriumi täitmist mõjutab keelestiil, mis on teatud juhtudel kohustuslik.³⁵¹ Kõige keerulisem on aga järjestuse kriteeriumi täitmine, sest sõnade järjestust reguleerivad ranged reeglid. Järjestuse kriteerium muudab väikesemahuliste objektide, eelkõige lühifraaside ja lühilauseste originaalsuse standardile vastavuse ebatõenäoliseks. Keele reeglitele mittevastav sõnade järjestus ei ole iseenesest samuti originaalne, sest ka vead lauseehituses on sageli laialt levinud, näiteks teatud keelt võõrkeelena kasutatavate inimeste seas, keda ühendab ühine emakeel.³⁵² Üldiselt võib öelda, et loomingulisuse nõude täitmine kirjandusteoste puhul sõltub suurel määral teose mahust – mida mahukam on teos, seda tõenäolisem on selle vastavus originaalsuse kriteeriumile. Euroopa Kohus on seda aspekti märkinud otsuse punktides 49–50.³⁵³

Nagu on öeldud eespool, viitab kolmikriteeriumi sõnastus selgelt selle kumulatiivsele iseloomule. Seega peavad olema täidetud üheaegselt kõik kriteeriumid: sõnade või muude objektide valik, järjestus ja kombineerimine. On selge, et üksnes ühe kriteeriumi täitmine on ebapiisav. Näiteks kui originaalsuse kriteeriumi täitmiseks oleks piisav ainult sõnade valik, oleks kaitstav ka ebatavaliste sõnade loetelu, mis samas ei pea vastama andmebaaside mõistele ehk olema süstemaatiliselt või meetoodiliselt korrastatud iseseisvate teoste, andmete või muu materjali kogu, mis on individuaalselt kättesaadav. Kõnealune asjaolu on veel üheks kinnituseks kriteeriumi kumulatiivsele iseloomule. Teisest küljest on küsitav, kas valiku, järjestuse ja kombineerimise kriteeriume tuleb rakendada rangelt ja eraldivõetuna. Nagu on öeldud eespool, järjestuse kriteeriumi range rakendamine tähendab lühifraaside, lauseosade ja lühilauseste

---

³⁵⁰ Näiteks on problemaatiline teose avaldamisallika äranäitamise kohustuse täitmine ühe sõna igakordse kasutuse korral – juhul kui seda sõna kasutatakse sagedasti.

³⁵¹ Näiteks ametlik stiil ametlikus kirjavahetuses.

³⁵² Vead on tingitud tihti peale emakeele mõjust võõrkeele kasutamisele.

³⁵³ Kõnealustes punktides käsitles kohus teose osa vastavust kriteeriumile.

praktiliselt täieliku välistamise kaitsealast.³⁵⁴ Ka pikemate lausete puhul on lauseliikmete järjestus keelereeglitega suurel määral ettemääratud ning loominguiline ehk ebatavapärane järjestamine on väga keeruline.³⁵⁵ Teiste sõnadega, järjestuse kriteeriumi range rakendamine tähendab kõrget või isegi väga kõrget loominguilisuse nõuet. Selline tulemus ei olnud kindlasti kohtu eesmärk, kuna kohus märkis ka eraldiseisvate lausete ja isegi lauseliikmete kaitstuse võimalikkust³⁵⁶. Kohtuotsusest tuleneb, et isegi kahest sõnast koosnevad pealkirjad ja lühifraasid on põhimõtteliselt kaitstavad.³⁵⁷ Seetõttu tuleks kõnealuseid kriteeriume rakendada selliselt, et võimaldada ka lühifraaside põhimõttelise kaitstuse. Seega, näiteks kombineerimise kriteeriumi ei tohiks vaadelda ainult uuritavas tekstiosas sisalduvate sõnade alusel, sest erineva kombineerimise võimalused sõltuvad samuti keelereeglitest ning väiksema objekti puhul on selles esinevate sõnade erinev, samas keelereeglitele vastav kombineerimine peaaegu välistatud. See tähendab, et kombineerimine on seotud ka valiku kriteeriumiga, erineva kombineerimise võimalus sõltub märgatavalt eristuvat tähendust või värvingut kandvate valikute arvust. Sellest tuleneb, et kõnealuseid kriteeriume tuleks vaadelda kogumis, pöörates erilist tähelepanu valiku kriteeriumile. Teiste sõnadega, tekstiosa analüüsimisel tuleks käesoleva töö autori seisukohalt lähtuda mitte ainult selles esinevate sõnade järjestusest ja kombineerimisest, vaid kõnealuse tekstiosa mõttest ja selle mõtte erineva väljendamise potentsiaalsetest viisidest. Kui mõte on väljendatud tavapäraselt ehk selle väljenduse sõnad, nende järjestus ja kombineerimine on banaalsed, ei ole ka loominguilisuse nõue täidetud. Väikesemahuliste tekstiosade puhul on küllaltki tõenäoline olukord, kus kõik asjaomase mõtte väljendamise viisid on tavapärased ehk mitteloomingulised.³⁵⁸ Suuremate objektide puhul on oluline mõtte kontekst, mis on seotud eelnevate ja järgnevate tekstiosadega ehk lausetega.³⁵⁹

Tuleb siiski märkida, et lähtumine tekstiosa mõttest ei lahenda keelereeglitega rangelt piiritletud järjestuse kriteeriumi probleemi – ka sarnast tähendust kandvate erinevate sõnade kasutamisel ja

---

³⁵⁴ Peaaegu võimatu on koostada ainult mõnest sõnast koosnev tekst ja järjestada seda loominguiliselt ehk ebatavapäraselt, rikkumata seejuures keelereegleid.

³⁵⁵ Pikemate lausetega seoses tuleb arvestada ka teksti stiili, mis seab järjestamisele, aga ka muudele kriteeriumidele samuti teatud piire. Kõnealused piirid võivad teatud juhtudel olla küllaltki kitsad.

³⁵⁶ Punkt 47. Kõnealune kohtu seisukoht põhineb originaalsuse kriteeriumi laia tõlgendamise vajadusel ehk minimaalse loominguilisuse nõudel.

³⁵⁷ Derclaye, E. (2010), lk 250.

³⁵⁸ Siinjuures on samuti oluline eristada ebatavapärast, originaalset mõtet ja selle väljendust. Kui originaalse mõtte väljendusviisid on väga piiratud või on ainult üks sobiv väljendusviis, ei ole kõnealune väljendus kaitstav.

³⁵⁹ Näiteks kui vastav mõte tuleneb eelmisest lausest ja selle väljendamise viisid on oluliselt piiratud, ei saa asjaomast lauset autoriõigusega kaitsta, keelates seeläbi kõnealuse lause kasutamist teiste isikute poolt.

isegi erineval kombineerimisel on sõnade järjestamine oluliselt piiratud. Kõnealune asjaolu peaks tähendama, et järjestuse kriteerium ei ole igal juhul kohustuslik, vaid teatud erandlikus olukorras võib see jääda täitmata. Näitena võib tuua olukorra, kus ülejäänud kahe kriteeriumi osas on loomingulisuse määr väga kõrge. Järjestuse kriteeriumi mittekohustuslikkus erandjuhtudel kinnitab kolmikriteeriumi paindliku kohaldamise nõuet.

Üldiselt võib kolmikriteeriumi osas öelda, et selle kumulatiivne iseloom osutab vähemalt selgelt märgatava loomingulisuse nõudele. Teisest küljest, kohtu seisukoht, mille kohaselt võib kriteeriumi täitmiseks olla piisav ka lauseosa, teoreetiliselt isegi kaks sõna, tähendab minimaalse loomingulisuse nõuet.³⁶⁰ Seega, kolmikriteeriumi kohustuslikkuse korral on kohus kehtestanud minimaalse, kuid samas selgelt märgatava loomingulisuse nõude. Kuna kohtuotsusest ei ole selge, kas kolmikriteerium on kirjandusteoste puhul kohustuslik või üksnes illustreeriv näide, on võimalik ka tõlgendus, mille kohaselt on kohus kehtestanud üksnes minimaalse loomingulisuse kriteeriumi. Kõnealuse tõlgenduse kohaselt oleks ka ainult kahest sõnast koosnevate fraaside vastavus originaalsuse kriteeriumile küllaltki tõenäoline.

Kolmikriteeriumi mõju näitena võib tuua üksiksõnade, st uudissõnade kaitstuse aspekti.³⁶¹ Näiteks uudissõna „taristu“, mis on loodud võõrsõna „infrastruktuur“ asemele või kõrvale.³⁶² Sõna „taristu“ on tuletatud *tari*-tüvest *stu*-liite abil.³⁶³ Kõnealuse sõna loomist on selgitatud järgmiselt: „*Tari*-tüvi viitab tarindi kaudu struktuurile kui kandvale konstruktsioonile ja tarindamisele ehk projekteerimisele ning konstrueerimisele. *Stu*-liide märgib kogumit või süsteemi, vrd ajastu, andmestu, järvistu, vesistu, ühistu.“³⁶⁴ Esiteks tuleb märkida, et viitamine struktuurile kandva konstruktsiooni või konstrueerimise tähendust kandva mõiste kaudu³⁶⁵ ning struktuuri üldisele iseloomule kogumit või süsteemi tähistava objekti kaudu on idee ning ei ole seetõttu autoriõigusega kaitstav.³⁶⁶ Samuti on oluline, et autoril oli võimalik kasutada ainult

---

³⁶⁰ Minimaalse loomingulisuse nõudele osutab ka reprodutseerimisõiguse ja muude infoühiskonna direktiivis sätestatud autoriõiguste kaitse ulatuse laia tõlgendamise vajadus.

³⁶¹ Kõnealuses näites analüüsitakse kolmikriteeriumi täitmist vastavalt eespool toodud järeldustele kolmikriteeriumi rakendamise kohta.

³⁶² Eesmärk oli luua eestipärane sõna.

³⁶³ Eesti Rakenduslingvistika Ühing. Presidendi sõnavõistluse üldvõitja on ERÜ asutajaliige! Uudised, 02.12.2010. www.rakenduslingvistika.ee/index.php?view=news&newsId=34 (9.04.2015)

³⁶⁴ *Ibid.*

³⁶⁵ Käesoleva töö autori seisukohalt omab kõnealusel juhul tähtsust eelkõige konstruktsiooni tähendusele viitamine.

³⁶⁶ Põhimõtteliselt on võimalik ka teistsugune lähenemine – luua tähendust mittekandev uudissõna. Sellise sõna loomine aga intellektuaalse loominguna käsitatav pigem ei ole, kuna eeldab ebapiisavat intellektuaalset pingutust, allikas: Davis, Durant, *op.cit.*, lk 366.

eestipäraseid sõnu ja liiteid, seeläbi oli objektide valikule ja ka kombineerimisele seatud arvestatav piirang. Sellele vaatamata väljendab *tari*-tüvi valik vähemalt minimaalset loomingulisust, kuna autor oleks võinud kasutada ka mõnda muud konstruktsioonile viitavat sobivat sõna,³⁶⁷ samuti *tari*-tüve asemel sõna „tarind“³⁶⁸ ning *tari*-tüve valik ei olnud ilmselge, vaid tegemist on käesoleva töö autori seisukohalt omapärase lahendusega. *Stu*-järelliite valik aga minimaalse loomingulisuse nõudele pigem ei vasta³⁶⁹. Kõnealuste objektide järjestus on määratletud rangelt keelereeglitega ning järjestus ei ole antud juhul loominguline.³⁷⁰ Objektide kombineerimise kriteerium ei ole samuti täidetud, kuna kõnealuste objektide ühitamine on tavapärane.³⁷¹ Seega, kõnealusel juhul vastab loomingulisuse kriteeriumile ainult objektide valik uudissõna loomisel. Siinjuures ei saa rakendada ka erandit järjestuse kriteeriumist, kuna ka kombineerimise kriteerium ei ole täidetud. Pealegi nõuaks kõnealuse erandi rakendamine ülejäänud kriteeriumide puhul väga kõrget loomingulisust. Teiste sõnadega, kolmikriteeriumi kumulatiivsusest tuleneb, et uudissõna „taristu“ loomingulisuse kolmikriteeriumile ei vasta. Nagu on öeldud eespool, uudissõna saab vaadelda ka selle loomisega seotud idee väljendusena. Sellise lähenemise korral ei oleks uudissõna „taristu“ tõenäoliselt samuti kaitstud, kuna idee ja selle väljenduse seotus on liiga suur. Teiste sõnadega, autori võimalikud valikud idee

---

³⁶⁷ Näiteks „sõrestik“, „toes“, „toestik“, „kandur“, „kokkuseade“.

³⁶⁸ Liites seda kogumit või süsteemi tähistava sõnaga.

³⁶⁹ Autor pakkus sõnavõistlusele kaks varianti: „taristu“ ja „tarimik“, lõpliku valiku on teinud sõnavõistluse töörühm. Allikas: uudissõna „taristu“ autori Andres Valdre selgitus, veebilehe Facebook sõnum (25.05.2013). Lisaks liidetele „-stu“ ja „mik“ viitavad kogule liited „-kond“, „-stik“, „-la“, „-mu“ ja „-ndik“, allikas: Erelt, M. Sõnamoodustus. – Erelt, M. *et al.* Eesti keele käsiraamat. 3., täiend. tr. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus 2007, lk 386. Kõnealused muud liited antud mõiste tähistamiseks aga üldiselt ei sobi, näiteks liide „-la“ on ettenähtud peamiselt ehitiste ja maa-ala märkimiseks: *ibid.*, lk 401. Liited „-kond“ ja „-stik“ samuti pigem ei sobi, kuna kogule viitamisel on nad ettenähtud kas isikute kogu või konkreetsete asjade või nähtuste kogu tähistamiseks, liitel „-stu“ selline piirang seevastu puudub, allikas: *ibid.*, lk 399–400. Mõiste „infrastruktuur“ on aga üldise tähendusega ega viita konkreetsete asjade või nähtuste kogule. Liide „-mu“ samuti pigem ei sobi, kuna esiteks on kõnealuse liitega moodustatud sõnade loetelu vähemalt praegu ammendav: *ibid.*, lk 401. Teiseks aga tähistab see liide üldjuhul ehitisi või teatud kohti, sageli on vastav objekt seotud konkreetse tegevusega. Põhimõtteliselt on võimalik viidata ka kogumile liite „-ndus“ kaudu: *ibid.*, lk 390. Samas kuulub kõnealune liide vastavalt oma esmasele tähendusele tegevust väljendavate liidete rühma: *ibid.*, lk 386 ning seetõttu ei ole antud juhul kõige sobilikum variant. Kogule või süsteemile viitavate eestipäraste sõnade valik on omakorda väga piiratud (vahest on ainsad sobilikud sõnad „kogum“ ja „korraldus“). Seega oli valikuvabadus kõnealusel juhul liiga piiratud.

³⁷⁰ Üldiselt on siin võimalik pigem üks järjestuse viis – konstruktsioonile viitava objekti järel peaks asuma süsteemile või kogule viitav objekt. Isegi vastupidise järjestamise puhul oleks tegemist küllaltki triviaalse valikuga.

³⁷¹ Kõnealusel juhul oli eesmärk väljendada esiteks struktuuri ja teiseks süsteemi või kogu. Autor kasutas selleks vastavat tähendust kandva sõna tüve ja vastavat tähendust kandvat liidest, kusjuures sobivate liidest valik on peaaegu olematu. See on sõnamoodustuses tavaline meetod, ka vaadeldavate objektide ühitamine on tavapärane ja loomulik. Tuleb märkida, et objektide eripärase ühitamise tulemuseks oleks tõenäoliselt ebaharilik või isegi kummaline sõna, mis kindlasti ei olnud sõnavõistluse eesmärk.

väljendamiseks on väga piiratud. Üldiselt võib lähtuvalt eelnevast analüüsist öelda, et kuigi vastavalt kohtuotsusele *Infopaq* on üksiksõnade kaitstus käesoleva töö autori seisukohalt võimalik, on see võimalus pigem ainult teoreetiline.

Kohtuotsuse *Infopaq* mõju võib jagada kaheks. Esiteks kehtestas kohus infoühiskonna direktiivi üldise iseloomu ning ühenduse õiguse ühetaolise kohaldamise ja võrdse kohtlemise põhimõtte alusel üldise originaalsuse kriteeriumi. Kriteerium laieneb mõiste „teos“ kaudu kõigi vastavas liikmesriigis kaitstavate teoseliikide suhtes³⁷² ja ka kriteeriumi mittesisaldavatele direktiividele. Oluline järeldus originaalsuse kriteeriumi sisu suhtes seisneb loomingulisuse kui kohustusliku tingimuse sisaldumises selles³⁷³. Samuti on oluline, et kriteeriumi tuleb tõlgendada laialt, kõnealune nõue kohaldub ka muude direktiivide puhul. Laia tõlgendamise vajadusest tuleneb omakorda minimaalse loomingulisuse nõue kriteeriumis. Teiseks on oluline kohtuotsuses sisalduva kolmikriteeriumi võimaliku mõju küsimus. Kolmikriteerium kujutab endast selget juhust loomingulisuse hindamiseks ja kehtib ainult kirjandusteoste suhtes, kuna selles on arvestatud just kirjandusteoste eripära.³⁷⁴ Kolmikriteeriumi võimalik kohustuslikkus tähendab originaalsuse kriteeriumi kui minimaalse, kuid selgelt märgatava loomingulisuse nõuet, mis peaks vastavalt liidu õiguse autonoomse ja ühetaolise kohaldamise põhimõttele kehtima kõigi teoseliikide suhtes.³⁷⁵ Kõnealune originaalsuse standard tähendab ka muude teoseliikide puhul üldjuhul mitme ehk vähemalt kahe loomingulise valiku tegemise nõuet.³⁷⁶ Samuti tähendab see paindlikkust ja asjaomase teoseliigi eripära arvestamist loomingulisuse hindamisel. Ülim rangus ei ole sellise üldise mõiste nagu „loomingulisus“ puhul tõenäoliselt ka asjakohane. Kolmikriteeriumi kohustusliku või mittekohustusliku iseloomu küsimusele antakse vastus allpool, lähtuvalt muudes Euroopa Kohtu otsustes originaalsuse kriteeriumile antud tõlgendustest.

Seoses ühtse originaalsuse kriteeriumi kehtestamisega tuleb märkida ka teatud vastuolu disainilahenduste õiguskaitse direktiiviga³⁷⁷. Nimelt sisaldub direktiivi artiklis 17 liikmesriikide

---

³⁷² Derclaye, E. (2010), lk 248; Vousden, *op.cit.*, lk 208–209.

³⁷³ Derclaye, E. (2010), lk 248.

³⁷⁴ Kolmikriteerium ei kehti siiski andmebaaside suhtes. Arvutiprogrammide kriteeriumi käsitletakse peatükis 2.5.6.

³⁷⁵ Kriteeriumi mittekohustuslikkus tähendab aga vastavalt originaalsuse kriteeriumi laiale tõlgendusele üksnes minimaalse loomingulisuse nõuet.

³⁷⁶ Andmebaaside eripära tõttu väljendab ka ühe vastava loomingulise valiku tegemine vähemalt selgelt märgatavat loomingulisust.

³⁷⁷ Directive 98/71/EC of the European Parliament and of the Council of 13 October 1998 on the legal protection of designs, OJ L 289, 28.10.1998, lk 28–35.

kohustus kaitsta disainilahendusi ka autoriõigusega, kuid kaitse tingimused, sealhulgas originaalsuse tase on selgesõnaliselt jäetud liikmesriikide otsustada. Euroopa Kohus on käsitlenud artikliga 17 seotud vastuolu probleemi artiklis viidatud liikmesriikide poolt määratava kaitse ulatuse suhtes ning leidis, et kaitse ulatus peab vastama kaitse tähtaja direktiivile.³⁷⁸ Samas otsuses käsitles Euroopa Kohus ka disainilahenduste kaitse tingimusi ning jõudis seisukohale, et nende suhtes tuleks kohaldada infoühiskonna direktiivi.³⁷⁹ Kuna Euroopa Kohus kehtestas, võttes aluseks infoühiskonna direktiivi, kohtuotsusega *Infopaq* üldise originaalsuse standardi, peab see olema kohaldatav ka disainilahendustele. Tuleb märkida, et mõlemat Euroopa Kohtu järeldust on ka kritiseeritud, eriti teravalt aga järeldust infoühiskonna direktiivi disainilahenduste autoriõiguslikule kaitsele laienemise kohta.³⁸⁰

2.5.2. Kohtuotsus *BSA C-393/09*³⁸¹

Kohtuotsus *Bezpečnostní softwarová asociace (BSA)* on samuti olulise mõjuga direktiivide ühtse originaalsuse kriteeriumi tõlgendusele. Leitakse, et lisaks *Infopaq* otsusega kehtestatud põhimõtete kohaldamisele ja seega kinnitamisele, aga samuti laiendamisele, omab otsus *BSA* tõenäoliselt ka märkimisväärset iseseisvat mõju.³⁸² Kõnealuses kohtuasjas käsitles kohus küsimust, kas arvutiprogrammi graafiline kasutajaliides on arvutiprogrammi avaldumisvorm arvutiprogrammide direktiivi tähenduses. Kohus leidis, et graafiline kasutajaliides ei kujuta endast arvutiprogrammi avaldumisvormi, kuna ei võimalda arvutiprogrammi reprodutseerida.³⁸³ Graafiline kasutajaliides on kohtu seisukohalt lihtsalt arvutiprogrammi element, mille abil saavad kasutajad programmi võimalusi kasutada.³⁸⁴ Sellega seoses tuleb märkida, et arvutiprogrammi liideste kaitsmine arvutiprogrammi avaldumisvormina ei ole siiski välistatud.³⁸⁵ Täpsemalt

---

³⁷⁸ EKo 27.01.2011, C-168/09, *Flos*, punkt 39–41.

³⁷⁹ *Ibid.*, punkt 34.

³⁸⁰ Bently, L. The return of industrial copyright? *European Intellectual Property Review* 2012/34 (10), lk 654–672; lk 660–663.

³⁸¹ EKo 22.12.2010, C-393/09, *Bezpečnostní softwarová asociace*.

³⁸² Griffiths, J. *Infopaq*, *BSA* and the “Europeanisation” of United Kingdom copyright law. *Media & Arts Law Review* 2011/16. March 4, 2011. ssrn.com/abstract=1777027 (9.04.2015); lk 1.

³⁸³ Kohtuotsuse punktid 40–42.

³⁸⁴ Punkt 41.

³⁸⁵ Samuelson, P. *et al.* Does copyright protection under the EU Software Directive extend to computer program behaviour, languages and interfaces? *European Intellectual Property Review* 2012/34 (3), lk 158–166; lk 165. Kõnealused autorid osutavad kohtuasjas EKo 2.05.2012, C-406/10, *SAS Institute (SAS)* kohtujuristi Y. Bot'i esitatud ettepaneku punktides 81 ja 82 väljendatud arvamusele.

õeldes võib liides, mis sisaldub arvutiprogrammi koodis, olla kaitstud arvutiprogrammi osana juhul, kui kõnealne programmikoodi osa vastab originaalsuse nõudele.³⁸⁶

Kõnealuses vaidluses toimus kasutajaliidese, mitte aga selle aluseks oleva programmi koodi kasutamine,³⁸⁷ seega puudus vaidlus arvutiprogrammi koodi kasutamise, näiteks reprodutseerimise üle. Sellest tulenevalt käsitles kohus kasutajaliidese kaitstust vastavalt infoühiskonna direktiivile. Viidates kohtuotsusele *Infopaq* leidis kohus, et graafiline kaustajaliides on autoriõigusega kaitstav juhul, kui see on autori enda intellektuaalne looming.³⁸⁸ Seejuures ei ole kohus viidanud otsuses *Infopaq* toodud loomingulisuse kolmikriteeriumile, mis kinnitab seda, et kolmikriteerium kehtib ainult kirjandusteoste suhtes³⁸⁹. Nagu ka kohtuotsuses *Infopaq*, jättis kohus originaalsuse kriteeriumi kohaldamise konkreetse objekti suhtes siseriikliku kohtu otsustada,³⁹⁰ kuid otsustas samuti kõnealust kriteeriumi selgitada.

Kohus ei ole kehtestanud kolmikriteeriumile sarnast mitme valiku tegemise nõuet. Samas on kohus käsitlenud valikute tegemist. Nimelt märkis kohus, et originaalsuse kriteeriumile vastavuse hindamisel peab siseriiklik kohus arvesse võtma eelkõige kõigi graafilise kasutajaliidese osade korraldust või eripaigutust, mille alusel saab teha kindlaks, millised liidese osad originaalsuse kriteeriumile vastavad.³⁹¹ Kõnealused kriteeriumid ei ole erinevalt kolmikriteeriumist kumulatiivsed – nõutav on kas korralduse või eripaigutuse kriteeriumi täitmine,³⁹² mis viitab üksnes minimaalse loomingulisuse määrale. Samuti tuleneb kõnealusest kohtuotsuse punktist, et terve kasutajaliides ei saa originaalsuse kriteeriumile vastata – sellele saavad vastata ainult liidese teatud osad.³⁹³ Selle põhjuseks on alljärgnevalt käsitletav tehnilise funktsiooni mõju.

---

³⁸⁶ *Ibid.*, lk 164, 165.

³⁸⁷ Täpsemalt teleringhäälingus ülekandmine.

³⁸⁸ Punktid 45–46.

³⁸⁹ Täpsemalt ainult traditsiooniliste kirjandusteoste suhtes.

³⁹⁰ Punkt 47.

³⁹¹ Punkt 48. Kohtuotsuse eestikeelses ametlikus tõlkes on asjaomaste kriteeriumidena märgitud „kättesaadavus või eriomadused“, kuid käesoleva töö autor leiab, lähtudes inglise-, saksa- ja prantsusekeelsest tekstist, et õigem oleks siin kasutada mõisteid „korraldus“ ja „eripaigutus“. Korraldus peaks siin tähendama üldist liidese ehk kunstiteose osade asetust, täpsemalt osade vastastikust paigutust. Näitena võiks tuua taustapildi. Eripaigutus peaks aga tähendama teatud elemendi või elementide eripärasest paigutust üldise osade asetuse raames. Näiteks ei ole teksti paigutus kasutajaliidese taustapildil üldjuhul originaalne, kuna täidab kasutaja mugavuse eesmärgi, kuid teoreetiliselt on võimalik paigutada tekstiosa ka eripäraselt. Eripaigutuse puhul ei ole liidese osade vastastikune seostatus oluline.

³⁹² Kriteerium sarnaneb selles osas andmebaaside originaalsuse kriteeriumiga.

³⁹³ Kõnealust järeltõlget toetab eelkõige kohtuotsuse ingliskeelne versioon: „[...]specific arrangement or configuration of all the components[...]in order to determine which meet the criterion of originality.“

Kohus täpsustas kasutajaliideste iseloomu – originaalsuse kriteeriumi ei ole võimalik täita graafilise kasutajaliidese osadega, mis tulenevad üksnes nende osade tehnilisest funktsioonist.³⁹⁴ Samuti ei ole originaalsuse kriteerium täidetud siis, kui liideste osade avaldumine ei ole tehnilise funktsiooniga täielikult ettemääratud, vaid tehniline funktsioon dikteerib avaldumist, sel juhul on idee elluviimise erinevaid viise nii vähe, et idee ja avaldumisvorm lähevad segi.³⁹⁵ Siin on kohus viidanud arvutiprogrammi graafilise kasutajaliidese spetsiifilisusele – graafilise kasutajaliidese loomist mõjutab märkimisväärselt selle tehniline funktsioon, seetõttu on loomingulisuse väljendamine liidese oluliselt piiratud. Seega, kuigi asjaomase kriteeriumi mittekumulatiivne iseloom osutab ainult ühe vaba ja samas loomingulise³⁹⁶ valiku tegemise nõude kaudu üksnes minimaalse loomingulisuse määrale, peab autor praktikas väljendama vähemalt selgelt märgatavat loomingulisust, et tehnilise funktsiooni mõju ületada.³⁹⁷ Samas ei peaks otsus tähendama ka sellest tasemest kõrgema loomingulisuse nõuet, kuna originaalsuse kriteeriumi saab täita teoreetiliselt ka üksik kasutajaliidese element. Tuleb märkida, et praktikas mõjutab kasutajaliideste autorite loomingulisust tõenäoliselt soov saavutada võimalikult suurem kasutajamugavus.³⁹⁸ Tegemist on täiendava piiranguga, kuid erinevalt funktsionaalsest piirangust sõltub see autori tahtest – autor saab luua ka ebamugava kasutajaliidese, väljendades sel viisil oma loomingulisust. Seetõttu ei osuta kõnealune piirang kõrgendatud loomingulisuse nõudele. Üldiselt võib öelda, et asjaomase kriteeriumi mittekumulatiivne iseloom on, arvestades arvutiprogrammi graafiliste kasutajaliideste spetsiifilisust, kahtlemata põhjendatud ning kõnealuses otsuses antud tõlgendus sisuliselt ei erine kohtuotsuse *Infopaq* oletatavast mõjust – tegemist on samuti minimaalse, kuid selgelt märgatava loomingulisuse nõudega. Lisaks eelnimetatule tuleb märkida, et otsuse punktis 49 on kohus võtnud kasutusele ja seega kehtestanud *Merger*-doktriini.³⁹⁹ Täpsemalt kehtestas kohus põhimõtte, mille kohaselt juhul, kui idee väljendus on originaalne, ei ole see siiski kaitstav, kui väljendus on ideega lahutamatult seotud.

---

³⁹⁴ Punkt 48.

³⁹⁵ Punkt 49.

³⁹⁶ Valikute loomingulisuse aspekti käsitletakse allpool.

³⁹⁷ Siin võib tuua taaskord paralleele spetsiifiliseks teoseliigiks olevate andmebaaside kaitsega.

³⁹⁸ Seega, suur osa kasutajaliidetest originaalsuse kriteeriumile tõenäoliselt ei vasta. Kõnealune aspekt on samuti väga sarnane andmebaaside loomise olukorraga.

³⁹⁹ Gervais, Derclaye, *op.cit.*, lk 568; Rahmatian, *op.cit.*, lk 13–14. *Merger*-doktriini võib tõlkida kui sulandumise doktriini. Kõnealust doktriini on kaudselt mainitud ka arvutiprogrammide direktiivi ettepanekus: Commission of the European Communities (1989), Explanatory memorandum, Part one: General, lk 8, punkt 3.13.

Tehnilise funktsiooni kriteeriumiga seoses on oluline, et viidates otsusele *Infopaq* ja loomingulise väljenduse vajalikkusele⁴⁰⁰ on kohus kinnitanud otsuses *Infopaq* märgitud loomingulisuse nõude olemasolu originaalsuse kriteeriumis, välistades seega originaalsuse kriteeriumi kui üksnes mittekopeerimise nõude tõlgendust. Loomingulisuse nõudest tuleneb, et autori valikud peavad olema mitte ainult piisavalt vabad, vaid ka loomingulised. Teiste sõnadega, vabade valikute olemasolu ja tegemine ehk antud juhul tehnilisest funktsioonist tulenevate rangete piirangute puudumine ei tähenda veel tingimata loomingulist lähenemist.⁴⁰¹ Kohtuotsuses toodud funktsionaalse piirangu kriteerium ei ole eraldiseisev autoriõiguse kriteerium, vaid paljudes õiguskordades on tegemist vastavalt kas loomingulisuse või originaalsuse kriteeriumi väljendusega.⁴⁰² Kriteerium tuleneb otseselt ka otsuses *Infopaq* kinnitatud loomingulisuse nõudest, kuna kriteerium seisneb selles, et teatud piirangud takistavad autoril loomingulisuse väljendamist. Funktsionaalse piirangu kriteeriumi võib nimetada ka mis tahes muu piirangu või reeglite või üldistavalt vabade valikute kriteeriumiks – sisuliselt on tegemist ühe ja sama kriteeriumi erinevate nimetustega. Seega ei ole piirangute täpne iseloom selles kontekstis oluline. Eespool nimetatust tulenevalt mõjutab funktsionaalse piirangu või vabade valikute kriteerium ka muid teoseliike.⁴⁰³

Sarnaselt kohtuotsuse *Infopaq* kolmikriteeriumiga on oluline küsimus graafilise kasutajaliidese loomingulisuse kriteeriumide kohustuslikkus. Kohus märkis, et „[...]peab siseriiklik kohus hindamisel arvesse võtma eelkõige[...]“⁴⁰⁴, sõna „peab“ ja kõnealuse punkti suunatus siseriiklikele kohtutele viitab selgesõnaliselt kriteeriumide kohustuslikule iseloomule. Samas nimetas kohus ainult osa kriteeriumidest, millele viitab sõna „eelkõige“. See peaks tähendama, et kohtuotsuses märgitud kriteeriumid on kohustuslikud, kuid siseriiklik kohus võib võtta arvesse ka muid asjakohaseid kriteeriume. Muude kriteeriumide näitena võib tuua objektide valiku kriteeriumi. Muude kriteeriumide hindamise vajadus võib tekkida juhul, kui korralduse ja eripaigutuse kriteeriumid ei ole täidetud. Tuleb märkida, et ka muude võimalike hindamiskriteeriumide iseloomu suhtes kehtib kohtuotsusest tulenev mittekumulatiivsus.

---

⁴⁰⁰ Punkt 46, „[...]kui see on autori enda intellektuaalne looming.“

⁴⁰¹ Näitena võib tuua järgnevas peatükis käsitletavat teoseliiki – portreefotosid, mille puhul on autoril palju valikuvõimalusi, kuid tavapäraste fotode loomisel autor neid ei kasuta.

⁴⁰² Griffiths, *op.cit.*, lk 11. See on ka loogiline, kuna vabade valikute puudumisel on loomingulisus välistatud. Ühendkuningriigis on funktsionaalse piirangu kriteerium kõnealuses otsuses määratletud kriteeriumist siiski oluliselt leebem, allikas: *ibid.*, lk 11.

⁴⁰³ Näiteks kirjandusteostes avaldub funktsionaalne piirang kohustuslikus stiilis – nt ärikirja, ametliku kirja, tehnilise instruksiooni, toote reklaamvoldiku stiil.

⁴⁰⁴ Punkt 48.

Kohtuotsuse *BSA* üldise mõjuna võib märkida kinnitust sellele, et originaalsuse kriteerium on Euroopa Liidus ühtlustatud⁴⁰⁵. Lisaks oletatakse, et kõnealusel otsusel on võrreldes otsusega *Infopaq* oluliselt ulatuslikum mõju originaalsuse kriteeriumile, kuna „autori intellektuaalne looming“ on seatud ainsaks teose kaitstuse tingimuseks.⁴⁰⁶ Samas võib kõnealune aspekt tekitada probleeme põhiliselt nendes liikmesriikides, kus on kehtestatud kaitstavate teoseliikide ammendav loetelu.⁴⁰⁷ Kohus on kõnealuses otsuses selgitanud täiendavalt loomingulisuse kriteeriumi funktsionaalse piirangu ehk vabade valikute kriteeriumi kaudu. Piirangute kriteerium tuleneb otseselt loomingulisuse nõudest, seega laieneb kriteerium ka muudele teoseliikidele. Vaatamata piirangute kriteeriumi ja loomingulisuse nõude seosele on oluline, et kohtuotsuses *BSA* on kõnealune kriteerium saanud selgesõnalise kinnituse. Sellega seoses tuleb märkida, et loomingulisuse aspekt on põhiline, seega ei ole ainult vabade valikute tegemine piisav, vaid valikud peavad olema ka loomingulised. Samuti on leidnud kinnitust kolmikriteeriumist tulenev põhimõte originaalsuse kriteeriumi paindliku kohaldamise kohta. Traditsioonilistest kirjandusteostest suuresti erineva teoseliigi suhtes on kohus kehtestanud oluliselt erineva hindamise kriteeriumi, jättes samas siseriiklikele kohtutele vabaduse kriteeriumi täiendamiseks. Kuigi esmapilgul kehtestas kohus üksnes minimaalse loomingulisuse määra, tuleneb arvutiprogrammide graafiliste kasutajaliideste eripärast minimaalse, kuid selgelt märgatava loomingulisuse nõue. Kõnealune asjaolu kinnitab kolmikriteeriumi kohustuslikkust. Lisaks tuleks märkida, et otsusega on kehtestatud *Merger*-doktriin.

2.5.3. Kohtuotsus *Painer C-145/10*⁴⁰⁸

Kõnealuses kohtuasjas puudutas vaidlus fotograafiateoseid, täpsemini portreefotosid. Professionaalne fotograaf tegi mitmeid fotosid lapsest, keda hiljem rööviti. Kõnealuste fotode autoriõigusi fotograaf ei loovutanud ega andnud nõusolekut nende avaldamiseks.⁴⁰⁹ Sellest hoolimata kasutasid mitmed meediaväljaanded kõnealuseid fotosid seoses nendel kujutatud lapse

⁴⁰⁵ Rosati, E. (2010-2011), lk 813.

⁴⁰⁶ Griffiths, *op.cit.*, lk 8. Tuleb siiski märkida, et see on ainult üks võimalikest tõlgendustest, kuna kõnealune järeldus ei ole ilmselge, allikas: *ibid.*, lk 10.

⁴⁰⁷ *Ibid.*, lk 8–9. Näitena on toodud Ühendkuningriiki ja Iirimaa. Kõnealuse aspektiga seoses nimetatakse ka teoseliikide loeteluga mitteseotud võimalikke probleeme Ühendkuningriigis, allikas: Bently, L. (2011).

⁴⁰⁸ EKo 1.12.2011, C-145/10, *Painer*. Kõnealust kohtuotsust analüüsitakse enne sellele eelneva otsuse *FAPL* analüüsi, kuna otsus *Painer* on originaalsuse kriteeriumi tõlgenduse küsimuses oluliselt tähtsam. Pealegi ei ole analüüsi järjekord antud juhul oluline.

⁴⁰⁹ Kohtuotsuse punkt 29.

röövimisega, sealhulgas nende alusel tehtud fotorobotit.⁴¹⁰ Vaidlusega seoses tekkis siseriiklikul kohtul küsimus, kas portreefoto on autoriõigusega üldse kaitstav ning kas jaatava vastuse korral võib see kaitse, tulenevalt väidetavalt vähestest kujundusvõimalustest, mida nimetatud foto võimaldab, olla nõrgem kui muudel, eelkõige fotograafiateostel.⁴¹¹ Küsimuse teine pool puudutas eelkõige reprodutseerimisõigust, mis on sätestatud infoühiskonna direktiivis, kuid põhimõtteliselt peaks puudutama ka muid autoriõigusealaste direktiividega ühtlustatud õigusi.⁴¹²

Kohtuotsuses käsitleti kaitse tähtaja direktiivis sisalduvat originaalsuse kriteeriumi. Kriteeriumi tõlgendamisel viitas kohus kõigepealt kohtuotsusele *Infopaq*,⁴¹³ kinnitades seeläbi kriteeriumi ühtset iseloomu. Seejärel analüüsis kohus palju vaidlusi tekitanud kaitse tähtaja direktiivi põhjendust 17⁴¹⁴, mis sisaldab autori isikupära kriteeriumi. See on oluline samm direktiivide ühtse originaalsuse kriteeriumi tõlgendamisel, otsust *Infopaq* on kõnealuse põhjenduse ignoreerimise eest kritiseeritud.⁴¹⁵ Kohus tõlgendas autori isikupära kriteeriumi järgmiselt: intellektuaalses loomingus kajastub autori isikupära juhul, „[...]kui autor on vabu ja loomingulisi valikuid rakendades saanud teose loomisel väljendada oma loomingulisi võimeid[...]“⁴¹⁶. Seega, autori isikupära tähendab Euroopa Kohtu tõlgenduses vabade ja samas loominguliste valikute tegemist. Kõnealust järeldust toetab ka otsuse punkt 92, milles kohus leidis, et „Erinevate valikute tegemisel jätab portreefoto autor seega loodavasse teosesse oma „käekirja“.“⁴¹⁷. Teiste sõnadega, autori isikupära kriteerium tähendab üksnes valikute tegemist ning ei tähenda autori isikupära teatud erilist väljendust teoses, millest tuleneks erakordselt kõrge loomingulisuse nõue. Siinjuures on samuti oluline, et kohus ei ole kehtestanud teose põhjal autori kindlakstegemise võimalikkuse nõuet⁴¹⁸ ega ole seda ka üldiselt märkinud. Punktis 89 märgitud loominguliste võimete väljendamine tuleneb loominguliste valikute tegemisest ning ei ole seetõttu eraldi kriteerium. Vabade valikute nõue on kinnituseks kohtuotsuses *BSA* nimetatud funktsionaalse

---

⁴¹⁰ Punktid 34–36.

⁴¹¹ Punkt 86.

⁴¹² Kahtlemata puudutab see muid infoühiskonna direktiivis sätestatud õigusi.

⁴¹³ Punkt 87.

⁴¹⁴ Direktiivi kodifitseeritud versioonis on see põhjendus 16.

⁴¹⁵ Vousden, *op.cit.*, lk 200–201.

⁴¹⁶ Punktid 88–89.

⁴¹⁷ Siin on oluline eelkõige sõna „seega“. Lisaks sellele, punktist 90 tuleneb, et kohus pidas silmas mitte lihtsalt valikuid, vaid justnimelt vabu ja loomingulisi valikuid.

⁴¹⁸ Mis komisjoni seisukohalt tuleneb autori isikupära kriteeriumist, vt peatükk 2.1, lk 26–27.

piirangu kriteeriumile.⁴¹⁹ Loomingulisuse nõue⁴²⁰ on omakorda kinnituseks otsusest *Infopaq* tulenevale peamisele järeldusele originaalsuse kriteeriumi kohta.

Autori isikupära kriteerium vajab täpsustamist. Kuigi punktides 88 ja 89 ja neid toetavas punktis 92 sisustas kohus kõnealust kriteeriumi kui vabade ja loominguliste valikute nõuet, on nii kohtu vastuse järeldav osa⁴²¹ kui ka kohtuotsuse resolutiivosa⁴²² sõnastatud teistsuguselt. Nimelt märkis kohus, et portreefoto on kaitstav juhul, kui see on „[...] autori intellektuaalne looming, milles peegeldub viimase isikupära ja ilmnevad tema vabad ja loomingulised valikud selle foto tegemisel.“. Kõnealusest sõnastusest võib järeldada, et kohus eraldas autori isikupära teoses sisaldumise nõuet ning autori vabade ja loominguliste valikute tegemise nõuet. Sellest peaks tulenema, et originaalsuse kriteerium tähendab kõrgendatud nõudeid teosele: lisaks vabade ja loominguliste valikute tegemise tingimuse täitmisele autori poolt peab teos sisaldama ka autori isikupära pitseri. Kuna aga kohtuotsuse järeldav kui ka resolutiivosa on sisuliselt kohtuotsuse kokkuvõtte, tuleb kõnealuses küsimuses juhinduda üksikasjalikke selgitusi sisaldavatest eespool viidatud kohtuotsuse punktidest. Seega, kohtuotsus ei sisalda vabade ja loominguliste valikute tegemisele lisaks täiendavaid nõudeid. Kohtuotsuse järeldava ja resolutiivosa teistsuguse sõnastuse põhjuseks võib olla kohtu soov rõhutada, et piisavalt vabade ja piisavalt loominguliste valikute tegemisest peaks tulenema autori isikupära sisaldumine teoses. Tõenäolisemalt soovis aga kohus rõhutada, et originaalsuse kriteerium hõlmab kaitse tähtaja direktiivis sisaldavat ja palju vaidlusi tekitanud isikupära mõistet.

Punktis 91 loetles kohus portreefoto tegemisega kaasnevaid võimalikke valikuid. Võimalikke valikuid on arvukalt: taustakujunduse, fotografeeritava isiku poosi või valgustuse valik ettevalmistavas etapis; kadreeringu, võttenurga või loodud meeleolu valik portreefoto tegemisel ning ilmutamistehnikate valik või foto järeltöötlus arvutitarkvara abil kaadri valikul.⁴²³ Kohus on märkinud, et originaalsust või loomingulisust on võimalik väljendada mitmel moel ja erinevatel

---

⁴¹⁹ Fotograafiateoste puhul võib piirangu ehk autorist sõltumatute asjaolude näitena tuua olukorra, kus autor peab täitma tellija täpseid juhiseid, samuti olukorra, kus on piiratud võttenurga, kadreeringu valik.

⁴²⁰ Kõnealune nõue on vastavalt eelmises peatükis esitatud analüüsile samuti väga oluline.

⁴²¹ Punktid 94 ja 99.

⁴²² Punkt 2.

⁴²³ Kohtuotsuse punktist 93 tuleneb, et kõnealuse loetelu eesmärk on näidata valikute rohkust portreefoto tegemisel. Seega, loetelu ei sisalda kohustuslikke kriteeriume portreefoto originaalsuse standardile vastavuse hindamiseks. Enamiku loetletud valikutest saab kasutada ka muude fotode tegemisel. Kaadri valik võib käesoleva töö autori seisukohalt olla ka ilma järeltöötluse tehnikate kasutamisetä loominguline, eelkõige juhul, kui ühest objektist on tehtud arvukalt kaadreid ja autor valib neist sobivaima.

ajahetkedel.⁴²⁴ Seeläbi on kohus kinnitanud, et kõik loetletud ja ka muud võimalikud valikud on võrdse tähtsusega – autor võib väljendada loomingulisust ükskõik millise valiku kaudu ja sõltumata sellest, millal on asjaomane valik tehtud. Kõnealune järeldus tuleneb ka kaitse tähtaja direktiivi tõlgendusest, mille aluseks on omakorda arvutiprogrammide direktiivi sõnastuse ja kujunemislöö analüüs.⁴²⁵ Kõnealune põhimõte rakendub ka muude teoseliikide suhtes, kuna autoriõiguse üldpõhimõtte kohaselt on kaitse aluseks originaalsuse kriteeriumi täitmine, mitte aga näiteks teose väljendusvorm, eesmärk, väärtus või muu täiendav tingimus.⁴²⁶

Vabade ja loominguliste valikute ehk autori isikupära kriteerium vajab täpsustamist. Kriteerium osutab mitme valiku nõudele – „[...]vabu ja loomingulisi valikuid[...]“⁴²⁷. See tähendab, et autori iga valik peab olema loominguline⁴²⁸ ning et ainult ühest loomingulisest valikust, näiteks ainult loodud meeleolu valikust ei piisa. Kuna kohus ei ole märkinud nõutava valikute arvu, peaks sellest järelduma, et minimaalselt on nõutav kahe loomingulise valiku tegemine. Vähemalt kahe vaba ja loomingulise valiku kriteeriumist tuleneb, et originaalsuse kriteeriumile ei vasta ning kaitstav ei ole küllaltki suur osa n-ö tavaelus tehtavatest fotodest⁴²⁹, nt fotod perekonnaliikmetest, tähtsündmustest, tavapärased reisifotod. Kõnealuste fotode loomisel ei toimu tavaliselt järeltöötlust, samuti valgustuse või fotografeeritava isiku poosi valikut, kadreeringu ja võttenurga valik on aga üldjuhul tavapärased.⁴³⁰ Tuleb märkida, et kõnealuste fotode puhul ei tee autor sageli ühtegi loomingulist valikut. Samuti tuleneb mitme vaba ja loomingulise valiku kriteeriumist sarnaselt kolmikriteeriumile minimaalse, kuid selgelt märgatava loomingulisuse nõue. Ühe loomingulise valiku tegemine, näiteks fotografeeritava isiku poosi⁴³¹ või võttenurga⁴³² valik, on tõenäoliselt küllaltki kergelt saavutatav ja erilist loomingulist pingutust pigem ei nõua. Kahe loomingulise valiku tegemine, nt ühele eelnimetatud valikule lisaks taustakujunduse valik, on juba märksa keerulisem, samas ei peaks see nõudma

---

⁴²⁴ Punkt 90.

⁴²⁵ Walter, M. M. (viide 231), lk 587, punkt 8.6.10.

⁴²⁶ Samuti peaks see tulenema originaalsuse kriteeriumi ühetaolise tõlgendamise nõudest.

⁴²⁷ Punkt 89. Mitme valiku nõuet kinnitab ka punkt 92, milles on märgitud, et teha tuleb erinevaid valikuid.

⁴²⁸ Näiteks tavapärase võttenurga või antud foto kontekstis tavapärase meeleolu valik, samuti foto standardne järeltöötlus originaalsuse kriteeriumile ei vasta.

⁴²⁹ Vastavalt allolevale analüüsile kehtib kriteerium mitte ainult portreefotode suhtes, vaid laieneb ka muudele fotodele.

⁴³⁰ Näiteks kõnealuste portreefotode puhul valib fotografeeritava isiku poosi ja meeleolu kõnealune isik üldjuhul ise.

⁴³¹ Kõnealuse valiku puhul on võimalikud mitmed allvalikud: näiteks keha asendi, pilgu suuna, pea asetuse, käte asetuse valik.

⁴³² Ka selle valiku puhul on võimalikke allvalikuid hulgaliselt.

erakordselt suurt loomingulist panust. Siinjuures on oluline, et loomingulisuse väljendamiseks on autoril käepärast palju võimalusi, tänu millele on loomingulisuse väljendamine lihtsam. Näiteks kui loomingulisust oleks võimalik väljendada ainult kahe erineva valiku kaudu, tähendaks vähemalt kahe loomingulise valiku nõue tõenäoliselt eriti kõrget loomingulisuse määra. Tuleb märkida, et kuna tegemist on kahe erineva valiku nõudega ehk kumulatiivse kriteeriumiga, on ka sellest tuleneva loomingulisuse määr kumulatiivne. Teiste sõnadega, nagu ka kolmikriteeriumi puhul, peab iga eraldivõetud valik väljendama ainult minimaalset loomingulisust. Üldiselt võib öelda, et mitme valiku nõue vastab kohtuotsuse *Infopaq* kolmikriteeriumi mõjule kõnealuses otsuses käsitlemata teoseliikidele ning kolmikriteeriumist tulenevale loomingulisuse määrale, seega kinnitab see kolmikriteeriumi kohustuslikkust.

Eelmises lõigus esitatud järeldusele võib vaielda vastu, märkides põhjendatult, et kohtuotsuses puudub selgesõnaline viide just selgelt märgatava loomingulisuse määrale ehk teiste sõnadega, kõrge loomingulisuse nõue ei ole välistatud. Pealegi saab fotograafiateostega seotud võimalikke valikuid tõlgendada ka selliselt, et iga valik nõuab selgelt märgatavat loomingulisust, mille tulemuseks oleks kahe valiku kumuleerimisel kõrge loomingulisuse nõue. Selline seisukoht oleks aga vastuolus otsusega *Infopaq*, milles on kohus kõrgendatud loomingulisuse nõuet selgelt välistanud. Samuti oleks see vastuolus kohtuotsusega *BSA*, mille hindamiskriteeriumi mittekumulatiivne iseloom välistab vähemalt eriti kõrge loomingulisuse nõuet.

Seoses vähemalt kahe loomingulise valiku nõudega tuleb märkida otsuse *Infopaq* kolmikriteeriumi mõjust tulenevat põhimõtet, mille kohaselt ei tohiks teose originaalsust hinnata liigselt rangelt või formaalselt. Fotograafiateoste puhul peaks see tähendama seda, et erandkorras võib olla piisav ka ainult ühe valiku tegemine, kui selle valikuga väljendas autor väga kõrget loomingulisust. Tuleks rõhutada, et nagu ka kolmikriteeriumi puhul, saab kõnealune olukord olla ainult täiesti erandlik.

Mitme valiku tegemise nõude puhul võib tekkida küsimus, kas kohus ei ole nimetanud mitu valikut üksnes selleks, et viidata arvukate valikute võimalusele portreefotode tegemisel. Vastus sellele küsimusele on käesoleva töö autori seisukohalt eitav, kuna kohus on märkinud mitme valiku tegemise nõuet nii otsuse põhjendava osa eri punktides⁴³³, kui ka otsuse resolutiivosas⁴³⁴. Seega on vähemalt kahe vaba ja loomingulise valiku nõue kohustuslik. Kuna kohtuotsuses

---

⁴³³ Punktid 89, 90, 92, 94 ja 99.

⁴³⁴ Punkt 2.

käsitleti ainult portreefotode teoseliiki, võib tekkida lisaks küsimus, kas kohtu tõlgendus on piiritletud ainult kõnealuse teoseliigiga. Esiteks tuleb märkida, et tõlgendus ja seega ka hindamiskriteerium laieneb ka muudele fotograafiateostele. Kohus on kõnealuses otsuses tõlgendanud kaitse tähtaja direktiivi artiklit 6, mis laieneb kõigile fotograafiateoste liikidele. Kõnealust järeldust kinnitab ka võimalike valikute sarnasus ja võrreldav arv. Loomulikult on muude fotograafiateoste puhul võimalikud valikud mõnevõrra teistsugused, näiteks maastikufoto puhul ei vali autor taustakujundust, meeleolu, fotografeeritava isiku poosi või objekti asetust. Teisest küljest, autor saab valida vahemaad objektini,⁴³⁵ samuti saab ta teha valikuid kadreeringu, võttenurga ja pildi järeltöötusega seoses, sageli valib autor ka valgustust.⁴³⁶ Muude fotode puhul võib täiendavate valikutena nimetada ka objekti asetuse ja ümbritsevate objektide ja nende asetuse valikut. Seega on loomingulisuse väljendamise võimalused erinevate fotograafiateoste liikide puhul võrreldavad. Fotograafiateoste valikutega seonduvalt tuleks märkida, et lisaks eelnimetatud valikutele võib fotograafiateoste, sh portreefoto puhul ühe spetsiifilise valikuna nimetada ka autori otsust pildistada tema seisukohalt eripärane visuaalne kujund, näiteks eriline hetk, erilise asetusega objekt või erilises asendis olev isik.⁴³⁷ Loomingulisus oleks sel juhul väljendatud autori omapärasest nägemusest, suutlikkusest näha või tabada objekti teatud eripärase nurga alt, mida teised autorid ei oleks tõenäoliselt tähele pannud.⁴³⁸ Tulenevalt kohtuotsuse hindamiskriteeriumist peaks autor tegema kõnealusele valikule lisaks veel ühe loomingulise valiku või täitma kriteeriumist erandi kohaldamise tingimuse⁴³⁹.

Teiseks on oluline, kas kohtuotsuse hindamiskriteerium laieneb lisaks kõikidele fotograafiateoste liikidele ka muudele teoseliikidele.⁴⁴⁰ Kõnealuses küsimuses võiks lähtuda kohtuotsuse punktist 89, milles kohus viitas seoses vabade ja loominguliste valikute nõudega kohtuotsusele C-403/08 ja C-429/08 *Football Association Premier League jt (FAPL)*⁴⁴¹. Viimatinimetatud otsuses leidis kohus, et spordiüritused ei ole kaitstavad, kuna nende iseloom ei jäta ruumi loomevabadusele.

---

⁴³⁵ Portreefoto puhul on kõnealune valik tõenäoliselt küllaltki piiratud.

⁴³⁶ Siin peetakse silmas eelkõige professionaalset fotograafi, kes võib oodata talle sobiva valgustuse saabumist. Samuti on võimalik valida valguse hulka fotoaparaadi funktsioonide abil ning muuta valgustust pildi järeltöötuse käigus.

⁴³⁷ Sterling, *op.cit.*, lk 313, punkt 6.70. Kõnealune otsus peab väljendama autori loomingulist panust, allikas: *ibid.*

⁴³⁸ Kõnealuse valiku loomingulise iseloomu tõendamise oleks tõenäoliselt küllaltki keeruline.

⁴³⁹ Sel juhul peab kõnealune spetsiifiline valik väljendama eriti kõrget loomingulisust.

⁴⁴⁰ Siin ei käsitleta traditsioonilisi kirjandusteoseid, arvutiprogrammide graafilisi kasutajaliideseid ega andmebaase, kuna nende suhtes on hindamiskriteeriumid juba määratletud.

⁴⁴¹ EKo 4.10.2011, liidetud kohtuasjad C-403/08 ja C-429/08, *Football Association Premier League jt*. Kohtuotsust käsitletakse põhjalikumalt allpool.

Samas ei tähenda loomevabaduse puudumine mitme valiku nõuet ning kohus ei ole seda aspekti ka täpsustanud.⁴⁴² Seega on kohus punktis 89 üksnes kinnitanud loomingulisuse ja vabaduse vajalikkust teose loomisel. Kuna kohtuotsuses puuduvad viited hindamiskriteeriumi muudele teoseliikidele laienemise kohta, tuleb tõdeda, et vähemalt kahe vaba ja loomingulise valiku nõue on selgesõnaliselt kohustuslik ainult fotograafiateoste suhtes. Teisest küljest kujutavad fotograafiateosed endast kunstiteoste kategooriat, seega on küllaltki tõenäoline, et kõnealune kriteerium on sobilik ka mitmele muule kunstiteoste kategooriale. Samas tuleb kriteeriumi sobilikkust hinnata iga teoseliigi osas eraldi. Euroopa Kohtu poolt antud originaalsuse kriteeriumi tõlgenduse alusel originaalsuse hindamiskriteeriumide tuletamise küsimusel peatutakse allpool peatükis 2.5.7.

Kohus käsitles ka kohtuvaidluses tõstatatud küsimust portreefoto madalama kaitsetaseme kohta. Kohus leidis, et kaitse ulatus ei sõltu loomevabaduse astmete võimalikest erinevustest nii ühe teoseliigi erinevate kategooriate kui ka erinevate teoseliikide vahel.⁴⁴³ See on ka loogiline: kui kaitstuse tingimuseks on seatud originaalsuse kriteerium, peab sellele vastavate intellektuaalse tegevuse tulemuste ehk teoste kaitseulatus olema kõikidel teostel võrdne. Kõnealusel juhul on portreefotode ja muude fotograafiateostega seonduv loomevabadus siiski võrreldav. Siin tuleb märkida, et loomevabadus ehk võimalike valikute rohkus on ainult üks tingimus, olulisem on aga see, et tehtud valikud oleksid ka loomingulised. Loomingulisust saab aga väljendada ka suhteliselt piiratud valikute raames. Seega oleks loomevabaduse erinevustest sõltuva kaitseulatus süsteem ebaõiglane. Erineva kaitseulatus süsteem on võimalik naaberõigusliku kaitse kehtestamise kaudu, mis on samas põhjendatud ja õiglane⁴⁴⁴, kuna naaberõigusliku kaitse raames kaitstakse originaalsuse kriteeriumile mittevastavaid intellektuaalse tegevuse tulemusi.

Kokkuvõtteks, kohtuotsuses *Painer* määratles Euroopa Kohus portreefotode originaalsuse hindamise kriteeriumi, mis laieneb ka muudele fotograafiateostele. Kriteerium väljendub vähemalt kahe vaba ja loomingulise valiku tegemises, seega vastab see kohtuotsuse *Infopaq* kolmikriteeriumi mõjule nimetatud otsuses käsitlemata teoseliikidele. Kõnealune asjaolu osutab kolmikriteeriumi kohustuslikkusele. Vabade valikute nõue on omakorda kinnituseks kohtuotsuses *BSA* toodud piirangute kriteeriumile. Kohtuotsuse *Painer* hindamiskriteerium on sarnaselt kolmikriteeriumiga kumulatiivne, kuid erinevalt kolmikriteeriumist on see selgelt

---

⁴⁴² See on ka loomulik, kuna on selge, et spordiüritused originaalsuse kriteeriumile ei vasta.

⁴⁴³ Punktid 97–98.

⁴⁴⁴ Nagu on öeldud eespool peatükis 2.3., fotograafiateoste puhul see siiski alati põhjendatud ei ole.

kohustusliku iseloomuga. Originaalsuse kriteerium tähendab ka vastavalt kohtuotsesele *Painer* minimaalse, kuid selgelt märgatava loomingulisuse nõuet. Esiteks osutab sellele fotograafiateostega seonduvate võimalike valikute analüüs. Teiseks, kriteeriumi kumulatiivne iseloom välistab originaalsuse kriteeriumi kui üksnes minimaalse loomingulisuse nõude tõlgenduse. Kõrgendatud loomingulisuse nõue on aga selgelt välistatud kohtuotsusega *Infopaq* ning oleks vastuolus ka kohtuotsusega *BSA*. Seega, vastavalt ühetaolise tõlgendamise põhimõttele tuleks ka kõnealusel juhul kriteeriumi tõlgendada kui selgelt märgatava loomingulisuse määra. Kuna originaalsuse kriteeriumi kui üksnes minimaalse loomingulisuse nõude tõlgendus on välistatud, kinnitab see otsuse *Infopaq* kolmikriteeriumi kohustuslikku iseloomu. Seoses originaalsuse kriteeriumi tõlgendust sisaldavate Euroopa Kohtu otsuste vastastikuse mõjuga tuleks märkida, et kohtuotsuse *Infopaq* kolmikriteeriumi võimalikust mõjust peaks tulenema ka ühe vaba ja loomingulise valiku piisavus fotograafiateoste loomisel, kuid ainult erandkorras. Originaalsuse kriteeriumi kui minimaalse, kuid selgelt märgatava loomingulisuse nõude tõlgendus peaks mõjutama liikmesriike, kes on seoses kaitse tähtaja direktiiviga oma originaalsuse kriteeriumi fotograafiateoste suhtes alandanud⁴⁴⁵ Samuti peaks see mõjutama liikmesriike, kes nõuavad fotograafiateoste puhul väga kõrget originaalsust.

Kohus on osutanud kohtuotsuses korduvalt autori isikupära kriteeriumile, sealhulgas otsuse resolutiivosas. Samas tuleneb kohtuotsusest, et autori isikupära kriteerium tähendab üksnes vabade ja loominguliste valikute tegemist ega tähenda midagi enamat, sh erakordselt kõrge loomingulisuse nõuet. Teiste sõnadega, „autori isikupära väljendus“ ei ole eraldivõetud kriteerium, vaid tegemist peaks olema „autori enda intellektuaalse loomingu“ sünonüümiga.⁴⁴⁶ Osutamine autori isikupära väljendusele on tingitud tõenäoliselt kohtu soovist anda lõplik vastus küsimusele, kas kaitse tähtaja direktiivi viide autori isikupära kriteeriumile tähendab kõrgendatud loomingulisuse nõuet. Eespool toodud analüüsist tuleneb, et vastus on eitav.

---

⁴⁴⁵ Handig, C. (2009), lk 676.

⁴⁴⁶ Rosati, E. Towards an EU-wide copyright? (Judicial) pride and (legislative) prejudice. *Intellectual Property Quarterly* 2013/1, lk 47–68; lk 61.

2.5.4. Kohtuotsus *FAPL C-403/08* ja *C-429/08*⁴⁴⁷

Kõnealuses kohtuasjas oli vaidluse esemeks spordiülekannete, täpsemalt jalgpallimängude edastamine. Vaidlus puudutas mitmeid aspekte, üks nendest on seotud originaalsuse kriteeriumiga. Nimelt tekkis küsimus, kas „Premier League’i“ jalgpallimängud kujutavad endast autoriõigusega kaitstavat teost.⁴⁴⁸ Kohus viitas teose kvalifikatsiooni küsimuses kohtuotsusele *Infopaq* ning leidis, et spordiüritusi ei saa pidada intellektuaalseks loominguks autoriõiguse tähenduses, sest neid piiravad mängureglid, mis ei jäta ruumi loomevabadusele.⁴⁴⁹ Spordiüritused ei ole ka üldlevinud seisukoha kohaselt autoriõiguslike teostena üldjuhul käsitatavad.⁴⁵⁰ Viidates loomevabadusele ja reeglitest tulenevatele piirangutele on kohus kinnitanud otsuses *Infopaq* esmakordselt väljendatud loomingulisuse nõuet ja otsuses *BSA* esmakordselt väljendatud rangete reeglite ehk vabade valikute kriteeriumi. Leitakse, et lisades loomevabaduse kriteeriumi on kohus täiendanud otsuses *Infopaq* toodud originaalsuse kriteeriumi.⁴⁵¹ Käesoleva töö autori seisukohalt on aga kohus otsuses *Infopaq* väljendatud kriteeriumi üksnes kinnitanud ja selgitanud, kuna, nagu öeldud eespool, loomingulise vabaduse nõue tuleneb otseselt loomingulisuse kriteeriumist – vabade valikute puudumisel on loomingulisus välistatud.

Lisaks sellele on kohus tõenäoliselt kinnitanud, et teose kaitstuse põhimõtteliselt ainus kriteerium on autori enda intellektuaalse loomingu nõude täitmine.⁴⁵² See tähendab, et kohus on sisuliselt võrdsustanud mõistet „teos“ originaalsuse kriteeriumiga. Võrreldes kohtuotsusega *BSA* on kohus väljendanud kõnealust seisukohta selgemalt, kuid ei ole siiski märkinud seda otseselt. Kahtlemata on aga leidnud kinnitust kohtuotsusest *Infopaq* tulenev järeldus originaalsuse kriteeriumi kõigile autoriõigusealastele direktiividele laienemise kohta. Lisaks sellele tähendab see täiendavate tingimuste ebaolulisust. Nagu on märgitud eespool, omab viimati nimetatud aspekt tähtsust põhiliselt üldise õiguse riikide jaoks. Kõnealuse aspektiga seoses on oletatud, et Euroopa Kohus on andnud Berni konventsioonile uue tõlgenduse, tunnistades konventsioonis selgesõnaliselt sätestatud nõuet teose kindlasse kategooriasse kuulumise kohta Euroopa Liidus

---

⁴⁴⁷ Vt viide 441 eespool. Kohtuotsust nimetatakse sageli ka *Murphy* otsuseks, allikas: Handig, C. The "sweat of the brow" is not enough! - more than a blueprint of the European copyright term "work". *European Intellectual Property Review* 2013/35 (6), lk 334–340; lk 335, viide 15.

⁴⁴⁸ Seega, kohus analüüsis originaalsuse kriteeriumi lähtuvalt infoühiskonna direktiivist.

⁴⁴⁹ Kohtuotsuse punktid 97 ja 98.

⁴⁵⁰ Handig, C. (2013), lk 337.

⁴⁵¹ Rosati, E. (2013), lk 60.

⁴⁵² Punktid 96–97.

mittekehtivaks.⁴⁵³ Peatumata kõnealuse tõlgenduse muudel probleemsetel kohtadel tuleks märkida, et mõiste „kirjandus- ja kunstiteosed“ ei ole Berni konventsioonis määratletud⁴⁵⁴ ja seega võimaldab väga erinevat sisustamist. Lisaks sellele võimaldab konventsiooni miinimumkaitse põhimõtte konventsioonist ulatuslikuma kaitse andmist. Seega, kuna direktiivid kõnealust küsimust ei reguleeri, ei oma nimetatud aspekt suurt tähtsust.

Kohus on käsitlenud otsuses ka teose originaalsuse hindamise küsimust. Nimelt tekkis eelotsusetaotluse esitanud kohtul seoses reprodutseerimisõigusega küsimus, kas ta peab hinnangu andma lähtuvalt kõikidest osadest kui tervikust või ainult nendest osadest, mis eksisteerivad satelliitdekoodri mälus ja teleekraanil konkreetsel hetkel.⁴⁵⁵ Euroopa Kohus leidis, et lähtuda tuleb tervikust,⁴⁵⁶ mis on ka loogiline, kuna lõppkokkuvõttes reprodutseeritakse ja teose kasutajateni jõuab kogu teos või selle tervikosa. Sisuliselt samasugust põhimõtet on kohus märkinud ka kohtuotsuse *Infopaq* punktides 49–50. Seeläbi on kohus kinnitanud, et teose või selle osa originaalsuse hindamisel tuleb võtta arvesse teose kasutamise kontekst. Lisaks tuleks märkida, et kohus on kinnitanud liidu õiguse autonoomse ja ühetaolise tõlgendamise põhimõtet: „[...]võttes arvesse liidu õiguskorra ühtsuse ja järjepidevuse nõudeid, peab kõikides nendes direktiivides kasutatud mõistetel olema sama tähendus, välja arvatud juhul, kui liidu seadusandja on konkreetses seadusandlikus kontekstis väljendanud teistsugust tahtet.“⁴⁵⁷

2.5.5. Kohtuotsus *Football Dataco C-604/10*⁴⁵⁸

Kohtuotsuses *Football Dataco jt (Football Dataco)* käsitleti andmebaaside originaalsuse kriteeriumi. Vaidluse objektiks olid Inglise ja Šoti jalgpalli võistluskalendrid, mis koosnesid jalgpallikohtumiste kuupäevadest, kellaegadest ja vastaval kuupäeval ja kellaajal võistleva kahe võistkonna nimest. Intellektuaalne pingutus oli seotud kohtumiste kuupäevade, kellaegade ja kohtuvate võistkondade nimede kindlaksmääramisega.⁴⁵⁹ Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkisid küsimused andmebaaside direktiivi originaalsuse kriteeriumi tõlgendamise ja isegi

⁴⁵³ Rosati, E. (2013), lk 60 ja 65.

⁴⁵⁴ Välja arvatud täpsustus, et mõiste hõlmab ka teoseid teaduse valdkonnas.

⁴⁵⁵ Punkt 153.

⁴⁵⁶ Punkt 157.

⁴⁵⁷ Otsuse punkt 188. Kuigi kõnealuses punktis käsitles kohus üldsusele edastamise õigust, laieneb see kahtlemata ka muudele ELi autoriõigusealase õigustiku mõistetele, sh originaalsuse kriteeriumile.

⁴⁵⁸ EKo 01.03.2012, C-604/10, *Football Dataco jt*.

⁴⁵⁹ Kohtuotsuse punkt 35.

direktiivi originaalsuse kriteeriumi kohustuslikkuse kohta.⁴⁶⁰ Põhimõtteliselt soovis kohus teada, kas direktiivi kriteeriumi on võimalik tõlgendada Ühendkuningriigi traditsioonile ehk töö⁴⁶¹ ja oskuste kriteeriumile vastavana. Kõnealuse vaidlusküsimuse jõudmine Euroopa Kohtusse ei ole üllatuslik, kuna kahtlused Ühendkuningriigi õiguse andmebaaside direktiivile vastavuse suhtes tekkisid kohe pärast direktiivi jõustumist.⁴⁶²

Kõigepealt käsitles kohus küsimust, kas andmebaasi kogutava materjali loomisel väljendatud loomingulisus omab tähtsust andmebaasi enda kaitstuse osas. Kohus viitas andmebaaside autoriõigusega kaitstuse üldpõhimõttele, mille kohaselt kaitstakse andmebaasi struktuuri ehk andmebaasi sisu valikut või korraldust. Kõnealune üldpõhimõte tuleneb nii andmebaaside direktiivist, sh direktiivi põhjendustest, kui ka asjakohastest rahvusvahelistest lepingutest.⁴⁶³ Sellest tulenevalt leidis kohus, et andmebaasis sisalduvate andmete loomisega seotud intellektuaalne pingutus ega oskused ei oma antud küsimuses tähtsust.⁴⁶⁴ Kõnealune järeldus on ilmselge, kuna tuleneb andmebaaside kui teoseliigi iseloomust. Vastupidine seisukoht tooks kaasa kummalise olukorra, kus ühte liiki kuuluva teose originaalsuse kriteeriumile vastavuse ja seega autoriõigusliku kaitstuse kaudu kaitstakse muud liiki teost.

Teiseks peatus kohus küsimusel, kas andmebaaside direktiivi originaalsuse kriteeriumi on võimalik tõlgendada kui üksnes töö ja oskuste kriteeriumi ehk teiste sõnadega kui loomingulisuse nõuet mittesisaldavat kriteeriumi. Kohus rõhutas, et originaalsuse kriteerium tähendab autori enda intellektuaalse loominguga nõuet. See tuleneb nii direktiivi põhjendusest 16 kui ka Euroopa Kohtu varasemate otsuste vastavatest punktidest.⁴⁶⁵ Seeläbi on kohus andnud selgelt mõista, et direktiivi originaalsuse kriteeriumi tuleb sisustada ainult kõnealusel viisil. Samas, nagu on märgitud eespool,⁴⁶⁶ on ka autori enda intellektuaalse loominguga kriteeriumi võimalik tõlgendada väga erinevalt. Kriteeriumi üksikasjaliku tõlgenduse osas viitas kohus samuti varasematele otsustele. Kohus viitas vabade ja loominguliste valikute nõudele,⁴⁶⁷ kusjuures kohus osutas nii otsusele *Painer* kui ka otsustele *Infopaq* ja *BSA*.⁴⁶⁸ Lisaks sellele on

---

⁴⁶⁰ Punkt 24.

⁴⁶¹ Kohus kasutas oma küsimustes ka mõistet „intellektuaalne pingutus“.

⁴⁶² Handig, C. (2013), lk 336.

⁴⁶³ Punktid 29–32 ja 34.

⁴⁶⁴ Punktid 33 ja 36.

⁴⁶⁵ Punkt 37.

⁴⁶⁶ Peatükid 2.1.–2.3.

⁴⁶⁷ Punkt 38.

⁴⁶⁸ Vabade ja loominguliste valikute nõue on määratletud otseselt ainult kohtuotsuses *Painer*, seega on kohus kinnitanud, et kaudselt sisaldub kõnealune nõue ka otsustes *Infopaq* ja *BSA*.

kohus märkinud, et „[...]autor väljendab[...]oma loomevõimet, rakendades vabu ja loomingulisi valikuid[...]ning jätab sinna nii oma „käekirja“[...]“.⁴⁶⁹ Seeläbi on kohus kinnitanud, et kohtuotsuses *Painer* toodud autori isikupära kriteerium tähendab üksnes vabade ja loominguliste valikute tegemist ning ei kujuta endast täiendavat kriteeriumi. Kohus on viidanud ka piirangute kriteeriumile, osutades kohtuotsustele *BSA* ja *FAPL*.⁴⁷⁰ Kõnealustest kohtuotsuse punktidest tuleneb oluline järeldus, et kohus käsitleb selgesõnaliselt kõigis asjakohastes otsustes antud originaalsuse kriteeriumi tõlgendusi ühtse ja kooskõlalise tõlgendusena. Seega, kõik asjakohased tõlgendused, täpsemalt öeldes nende üldine mõju, laienevad kõigi teoseliikide suhtes.

Kõnealuses küsimuses täieliku selguse saavutamiseks käsitles kohus töö ja oskuste või muu täiendava kriteeriumi autoriõiguslike andmebaaside suhtes kohaldamise küsimust. Kohus osutas direktiivist tulenevale muude kriteeriumide kohaldamise võimatusele.⁴⁷¹ Kohus täpsustas, et andmetesse olulise lisanduse tegemine nende valiku või korralduse käigus, samuti andmete valiku või korraldusega seonduv autori oluline vaev ja oskused ei oma originaalsuse hindamisel tähtsust.⁴⁷² Seeläbi on kohus kinnitanud selgesõnaliselt, et andmebaaside direktiivi originaalsuse kriteeriumi ei saa asendada üldise õiguse riikide töö ja oskuste või mis tahes muu kriteeriumiga. Teiste sõnadega, oluline on ainult kohtuotsuses eespool kirjeldatud originaalsuse ehk loomingulisuse kriteerium⁴⁷³ ning muud, alternatiivsed originaalsuse kriteeriumi tõlgendused on välistatud⁴⁷⁴. Kõnealune järeldus kehtib kahtlemata ka muu teoseliikide suhtes.⁴⁷⁵ Autori töö ja oskuste ebaolulisus teose loomisel tähendab ka seda, et originaalsuse väljendamiseks võib olla piisav ka väga väikesemahuline objekt,⁴⁷⁶ seega kinnitab kõnealune kohtuotsus otsuses *Infopaq* toodud tõlgendust.

Erinevalt kohtuotsustest *Infopaq*, *BSA* ja *Painer* ei ole kohus määratlenud originaalsuse hindamise kriteeriume ega käsitlenud neid üksikasjalikult. Kõnealused kriteeriumid on sätestatud selgesõnaliselt asjakohases direktiivis endas, seega puudus kohtul selline vajadus. Kohus on

---

⁴⁶⁹ Punkt 38.

⁴⁷⁰ Punkt 39.

⁴⁷¹ Punkt 40.

⁴⁷² Punktid 41–42.

⁴⁷³ Kõnealusel juhul on selge, et vaidluse esemeks olevate andmebaaside sisu valik ega korraldus loomingulisuse nõudele suure tõenäosusega ei vasta.

⁴⁷⁴ Rosati, E. (2013), lk 62–63.

⁴⁷⁵ *Ibid.*, lk 63. Sellele viitab ka originaalsuse kriteeriumile erinevates otsustes antud tõlgenduste ühtse ja kooskõlalise tõlgendusena käsitlemine kohtu poolt.

⁴⁷⁶ Mis võib olla loodud ka rakendades väheseid oskusi.

viidanud kolmikriteeriumi määratlust sisaldavale kohtuotsuse *Infopaq* punktile 45,⁴⁷⁷ kuid ainult originaalsuse kriteeriumi üldise tõlgenduse kontekstis. Seega, kolmikriteerium autoriõiguslikele andmebaasidele loomulikult ei laiene. Kuna andmebaaside loomise olukord, samuti andmebaaside originaalsuse kriteerium sarnaneb arvutiprogrammide graafiliste kaustajaliideste loomise olukorra ja kriteeriumiga, peaks ka autoriõiguslike andmebaaside kriteerium tähendama minimaalse, kuid selgelt märgatava loomingulisuse nõuet. Küsimusele, kas andmebaaside direktiivi originaalsuse kriteerium on kohustuslik, vastas kohus iseenesestmõistetavalt jaatavalt.⁴⁷⁸

2.5.6. Kohtuotsus SAS C-406/10⁴⁷⁹

Kohtuotsuses käsitleti arvutiprogrammide kaitstuse küsimust. Vaidlus oli seotud arvutiprogrammiga, mis oli loodud kui teise programmi asendustarkvara. Kõnealune asendusprogramm oli loodud konkurendi programmi litsentsi alusel saadud koopia toimimise uurimise raames, esialgse programmi lähtekoodi reprodutseerimist otseselt või dekompileeritud objektkoodi kaudu ei toimunud⁴⁸⁰. Seega, programmi otsest reprodutseerimist aset ei leidnud. Samas oli vaatluse all küsimus, kas arvutiprogrammi funktsionaalsus ning arvutiprogrammis selle teatavate funktsioonide käitamiseks kasutatav programmeerimiskeel ja andmefailide vorming on kaitstavad arvutiprogrammidena asjaomase direktiivi alusel.⁴⁸¹ Teiste sõnadega, küsimus seisnes selles, kas teisel autori on õigus luua samasuguse funktsionaalsusega programmi, kasutades sama programmeerimiskeelt ja sama andmefailide vormingut. Funktsionaalsuse osas kohus leidis, et tegemist on ideega, mis vastavalt autoriõiguse üldpõhimõttele ja arvutiprogrammide direktiivile ei ole kaitstav.⁴⁸² Siinjuures on oluline, et idee ja selle väljenduse põhimõttega seoses viitas kohus ka rahvusvaheliste lepingute sätetele, mis laienevad kõigile teoseliikidele, mitte aga ainult arvutiprogrammidele. Seega, kõnealuse põhimõtte üldine kehtivus on saanud selgesõnalise kinnituse.⁴⁸³ Programmeerimiskeele ja andmefailide vormingu osas viitas kohus otsusele *BSA*, märkides, et arvutiprogramm on kaitstav nendes avaldumisvormides, mis võimaldavad selle reprodutseerimist erinevates

---

⁴⁷⁷ Punkt 38.

⁴⁷⁸ Punkt 52.

⁴⁷⁹ Vt viide 385 eespool (neljas lause).

⁴⁸⁰ Kohtuotsuse punktid 44, 48 ja 61.

⁴⁸¹ Punkt 29.

⁴⁸² Punktid 31–33 ja 39–41.

⁴⁸³ Nagu on märgitud eespool peatükis 2.4., kõnealuse põhimõtte kehtimine andmebaaside ja fotograafiateoste suhtes ei olnud lähtuvalt direktiivide sõnastusest ilmselge.

programmeerimiskeeltes.⁴⁸⁴ Nendeks on arvutiprogrammi lähte- ja objektкод ning lisaks on kaitstav programmi projekteerimismaterjal, kui selle põhjal arvutiprogramm hiljem kas reprodutseeritakse või töötatakse välja.⁴⁸⁵ Programmeerimiskeel ja andmefailide vorming on aga, nagu ka otsuses *BSA* käsitletud graafiline kasutajaliides, üksnes elemendid, mille abil saavad kasutajad programmi võimalusi kasutada ning sellised elemendid ei võimalda arvutiprogrammi reprodutseerida.⁴⁸⁶

Samas võib programmeerimiskeel ja andmefailide vorming olla siiski kaitstud arvutiprogrammi avaldumisvormina, st programmikoodi kaudu. Nimelt leidis kohus, et kõnealuste elementide loomine ühes arvutiprogrammis teise arvutiprogrammi lähte- või objektкoodi abil võib kujutada endast arvutiprogrammi osalist reprodutseerimist.⁴⁸⁷ Tuleb märkida, et kohtuotsuse eestikeelses versioonis ei ole osutatud programmikoodi osa kaitstuse võimalikkusele, vaid on märgitud tingimusteta, et kõnealune tegevus kujutab endast osalist reprodutseerimist. Sellest on võimalik järeldada, et originaalsuse kriteeriumi täitmine arvutiprogrammi või selle osa suhtes nõutav ei ole. Samas, kohtuotsuse inglisis-, saksa- ja prantsuskeelses versioonis on märgitud üksnes kaitstuse võimalikkus, täpsemalt osaliseks reprodutseerimiseks kvalifitseerumise võimalikkus, ning lähtuda tuleb ilmselgelt just kõnealusest sõnastusest.⁴⁸⁸

Kõnealune täpsustus programmikoodi kaudu võimaliku kaitstuse kohta ei hõlma aga arvutiprogrammi funktsionaalsust. Lisaks sellele, funktsionaalsuse käsitlemisel refereeris kohus kõnealuses kohtuasjas esitatud kohtujuristi ettepanekut, milles on märgitud, et arvutiprogrammi funktsioon kui selline ei tohiks olla kaitstav.⁴⁸⁹ Seejuures jättis kohus välja kohtujuristi ettepanekus sisalduva olulise väljendi „kui selline“⁴⁹⁰; kõnealune väljend aga tähendab, et funktsiooni originaalne kirjeldus on põhimõtteliselt kaitstav⁴⁹¹. Sellest võib järeldada, et funktsionaalsus kui idee ei kujuta endast arvutiprogrammi avaldumisvormi sõltumata sellest, kuidas see on väljendatud. Nii see siiski ei ole, sest kõnealuse küsimuse analüüsi järeldavas osas

---

⁴⁸⁴ Punkt 35.

⁴⁸⁵ Punktid 36–38.

⁴⁸⁶ Punktid 38 ja 42.

⁴⁸⁷ Punkt 43.

⁴⁸⁸ Originaalsuse kriteeriumi kohustuslikkus arvutiprogrammi koodi suhtes leiab kinnitust ka õiguskirjanduses: Gervais, Derclaye, *op.cit.*, lk 569.

⁴⁸⁹ Punkt 40.

⁴⁹⁰ Ingl „*as such*“, vt kõnealuses kohtuasjas esitatud kohtujuristi ettepaneku punkt 57. Väljend puudub kohtuotsuse inglisis-, saksa- ja prantsuskeelses versioonis, kuigi esineb siiski eestikeelses versioonis ning on tõlgitud kui „iseenesest“.

⁴⁹¹ Vt eespool peatükk 1.2, lk 17.

märkis kohus, et funktsionaalsus, programmeerimiskeel ja andmefailide vorming ei ole kaitstavad arvutiprogramme puudutava autoriõigusega kui sellised⁴⁹². Seega, funktsionaalsus kui idee kaitstav ei ole, kuid funktsionaalsuse väljendus arvutiprogrammi koodis võib olla kaitstav. Tuleb märkida, et täpsustav väljend „kui sellised“ esineb otsuse punkti 46 inglisis- ja prantsuskeelses, kuid puudub eesti- ja saksakeelses versioonis. Käesoleva töö autori seisukohalt tuleks lähtuda inglisis- ja prantsuskeelsest versioonist, kuna esiteks toetavad seda kohtujuristi ettepaneku punktid 54 ja 55. Teiseks aga oleks vastupidine tõlgendus vastuolus otsusega *BSA* kehtestatud *Merger*-doktriiniga ning otsuses viidatud ja kinnitatud idee ja selle väljenduse dihhotoomia põhimõttega⁴⁹³. Üldiselt võib arvutiprogrammi erinevate elementide programmikoodi kaudu võimaliku kaitstuse osas öelda, et eespool käsitletu kinnitab peatükis 2.5.2. toodud seisukohta arvutiprogrammide liideste programmikoodina põhimõttelise kaitstuse kohta.

Lisaks võimalikule kaitstusele programmikoodi raames võivad programmeerimiskeel ja andmefailide vorming olla, nagu ka arvutiprogrammi graafiline kasutajaliides, kaitstud muu teosena infoühiskonna direktiivi alusel.⁴⁹⁴ Kõnealune võimalus on siiski pigem üksnes teoreetiline. Nimelt, peaaegu kõik või isegi kõik andmefailide vormingud ei ole kaitstavad nende tehnilise funktsiooni suure mõju tõttu funktsiooni ehk idee väljendusele.⁴⁹⁵ Programmeerimiskeel aga koosneb, nagu ka teised keeled, keelereeglitest ja üksikutest sõnadest, mis kujutavad endast ideid ja seega kaitstavad ei ole.⁴⁹⁶ Programmeerimiskeel koosneb lisaks sõnadele ka muudest teatud tähendust kandvatest elementidest, nt arvudest, kuid sisuliselt on tegemist ikkagi ideedega. Programmeerimiskeele elementide kui selliste mittekaitstus leiab kinnitust kohtuotsuse punktides 66 ja 67.⁴⁹⁷ Seega, programmeerimiskeele elemendid eraldivõetuna ei ole kaitstavad. Samuti ei ole autoriõiguslikult kaitstav programmeerimiskeel kui kõnealuste elementide kogumik, kuna on selge, et elementide valik või korraldus ei ole loominguline. Kõnealuse kogumiku kaitstavus *sui generis* andmebaasina on samuti küsitav, pealegi ei viidanud kohus antud küsimuses andmebaaside direktiivile.

---

⁴⁹² Ingl „as such“, otsuse punkt 46. Kõnealuses punktis toodud järeldus on korratud otsuse resolutiivosas.

⁴⁹³ Mis on sätestatud ka arvutiprogrammide direktiivis ja täpsustatud selle põhjendavas osas.

⁴⁹⁴ Otsuse punkt 45.

⁴⁹⁵ Gervais, Derclaye, *op.cit.*, lk 568.

⁴⁹⁶ *Ibid.*, lk 569.

⁴⁹⁷ *Ibid.*, lk 569–570.

Tuleks lisada, et kõnealusest kohtuotsuse punktist on järeldatud, et otsus tähendab pigem funktsionaalsuse enda kaitstuse võimalikkust.⁴⁹⁸ Samas on küsitav, kas arvutiprogrammi funktsionaalsust on võimalik kaitsta muu teoseliigina ehk mitte arvutiprogrammina?⁴⁹⁹ Teiste sõnadega, kas arvutiprogrammi funktsionaalsust on võimalik väljendada mitte arvutiprogrammis endas ehk mitte programmikoodis või programmi reprodutseerimist ja loomist võimaldavas projekteerimismaterjalis? Teoreetiliselt saab funktsionaalsust kirjeldada traditsioonilises kirjandusteoses, kuid siis oleks tegemist idee kirjeldusega ja põhimõtteliselt kaitstav oleks kirjeldus, mitte aga idee ehk funktsioon iseenesest. Isegi kui arvutiprogrammi funktsionaalsust on võimalik väljendada veel mõnel viisil, kerkiks sellega seoses samuti idee ja selle väljenduse dihhotoomia küsimus ning idee ehk funktsioon kui selline ei oleks tõenäoliselt kaitstav.

Originaalsuse kriteeriumi kohaldamist käsitles kohus seoses arvutiprogrammi kasutusjuhendi teatavate elementide võimaliku kaitstusega. Kuna arvutiprogrammi kasutusjuhend kujutab endast põhimõtteliselt traditsioonilist kirjandusteost, saab tema suhtes kohaldada infoühiskonna direktiivi⁵⁰⁰ ja asjaomast originaalsuse hindamiskriteeriumi. Sellega seoses on oluline, et antud juhul ei kujutanud arvutiprogrammi kasutusjuhend endast üksnes traditsioonilist kirjandusteost, vaid sisaldas ka ebatavalisi elemente. Nimelt sisaldas kasutusjuhend sõnadest, arvudest ja matemaatilistest mõistetest koosnevaid märksõnu, süntaksit, käske ja käsukombinatsioone, suvandeid, vaikevalikuid ja iteratsioone.⁵⁰¹ Samas, kasutusjuhend ei sisaldanud arvutiprogrammi avaldumisvormi, kuna, nagu on märgitud eespool, lähtekoodi reprodutseerimist otseselt või dekompileeritud objektkoodi kaudu ei toimunud. Samuti on selge, et kasutusjuhend ei kujuta endast arvutiprogrammi projekteerimismaterjali.⁵⁰² Seetõttu ei toetunud kohus originaalsuse tõlgendamisel arvutiprogrammide direktiivile.

Sellest tulenevalt kasutas kohus otsuses *Infopaq* traditsiooniliste kirjandusteoste suhtes sätestatud kumulatiivset kolmikriteeriumi: „Alles nende sõnade, arvude ja matemaatiliste mõistete valik, asetus⁵⁰³ ja kombineerimine[...]“⁵⁰⁴. Kohus rõhutas, et arvutiprogrammi kasutusjuhendi

---

⁴⁹⁸ Rosati, E. (2013), lk 64.

⁴⁹⁹ Nagu on öeldud eespool, kõnealuses kohtuotsuse punktis käsitletakse kaitstust tulenevalt infoühiskonna direktiivist.

⁵⁰⁰ Otsuse punkt 64.

⁵⁰¹ Punkt 66.

⁵⁰² Kas või sellepärast, et kasutusjuhend koostatakse pärast programmi loomist.

⁵⁰³ Eestikeelses versioonis on mõiste „*sequence*“ tõlgitud kui „asetus“, otsuses *Infopaq* on see tõlgitud kui „kasutus“. Nagu on öeldud eespool, käesoleva töö autori seisukohalt on antud kontekstis täpsem mõiste „järjestus“.

⁵⁰⁴ Punkt 67.

elementide originaalsuse kontroll ei tohi sõltuda sellest, kas tegemist on teise arvutiprogrammi loomise või teise programmi kasutusjuhendi koostamisega.⁵⁰⁵ Kõnealusel punktis on kohus märkinud taas, et originaalsuse kontroll põhineb just infoühiskonna direktiivil. Seega, kõnealusel otsusest tulenev järeldus originaalsuse kriteeriumi kohta ei kehti arvutiprogrammide suhtes. Traditsiooniliste kirjandusteoste osas võib aga öelda, et kõnealusel otsus kinnitab kaudselt kolmikriteeriumi kohustuslikkust, kuna kohus on pidanud vajalikuks nimetatud kriteeriumi korrata, laiendades seda traditsiooniliste kirjandusteoste jaoks ebatavalistele objektidele.⁵⁰⁶

Ebatavalisus väljendub selles, et kõnealusel elemendid⁵⁰⁷ ei kujuta endast traditsioonilise ehk loomuliku keele elemente – neid ei kasutata objektidele tähenduse omistamiseks ja selle edastamiseks inimsuhtluse raames. Näiteks: „[...]konkreetsed käsud või käskude kombinatsioonid, millega kõnealusel toimingud aktiveeritakse[...]“⁵⁰⁸, „[...]märksõnad ja süntaks, mille esimene programm ära tunneb[...]“⁵⁰⁹. Eespool toodud elementide puhul on tegemist programmeerimiskeele elementidega kui sellistega, mis ei ole kaitstavad.⁵¹⁰ Muud elemendid, nt „[...]vaikevalikud, mida esimese programmi autor otsustas kasutada juhul, kui kasutaja ei täpsusta teatavat käsku või suvandit[...]“⁵¹¹ või „[...]iteratsioonide arv, mida esimene programm teostab teataval asjaoludel[...]“⁵¹² peaksid kujutama endast arvutiprogrammi teatud osade kirjelduse. Näiteks iteratsioonide arvu puhul asjaomasest kohtuotsuse punktist tuleneb, et kasutusjuhendis on märgitud üksnes konkreetne arv ja selle kasutamise asjaolud, mitte aga iteratsiooni sisaldav konkreetne programmikoodi osa.

Siinjuures tuleb märkida, et kõnealusel elemendid võivad kohtu seisukohalt kujutada endast arvutiprogrammi autori loomingut,⁵¹³ samuti on neid võimalik reprodutseerida mitte ainult kasutusjuhendis, vaid ka arvutiprogrammis⁵¹⁴. Samas, tegemist ei ole programmikoodi osaga,

---

⁵⁰⁵ Eelkõige punkt 69, lisaks punkt 68.

⁵⁰⁶ Nagu ka otsuses *Infopaq*, kohus ei ole kolmikriteeriumi kohustuslikkust märkinud selgesõnaliselt.

⁵⁰⁷ Elemendid on kirjeldatud üksikasjalikumalt otsuse punkti 28 alapunktis 8.

⁵⁰⁸ Punkti 28 alapunkti 8 punkt c.

⁵⁰⁹ Punkti 28 alapunkti 8 punkt e.

⁵¹⁰ Käsud ja käskude kombinatsioonid teatud toimingute aktiveerimiseks peaksid kujutama endast ideid aktiveerida nimetatud toimingud nimetatud käskudega. Teiste sõnadega, nimetatud toimingud peaksid olema aktiveeritavad ainult kõnealusel käskude või nende kombinatsioonidega.

⁵¹¹ Punkti 28 alapunkti 8 punkt f.

⁵¹² Punkti 28 alapunkti 8 punkt g.

⁵¹³ Punkt 66.

⁵¹⁴ Punkt 69.

kuna kasutusjuhend seda ei sisalda.⁵¹⁵ Käsud, nende kombinatsioonid, märksõnad ja süntaks on programmeerimiskeele elemendid. Antud kontekstis on neid võimalik arvutiprogrammis reprodutseerida samuti programmeerimiskeele elementidena. Muude elementide puhul, mis kujutavad endast tõenäoliselt üksnes arvutiprogrammi teatud osa kirjelduse, on reprodutseerimise küsimus keeruline. Kirjeldus on antud juhul idee sellest, kuidas teatud elementi saab arvutiprogrammis väljendada, konkreetne programmikood on aga selle idee väljendus. Näiteks vaikevaliku puhul peaks antud juhul olema tegemist ideega sellest, kuidas programm reageerib programmi kasutajalt tuleneva teatud sisendi puudumisele, kuid vaikevalik programmikoodi osana kujutab endast juba arvutiprogrammi osa ehk kõnealuse idee väljendust. Teiste sõnadega, siin tõusetub küsimus, kas idee väljendust saab käsitleda idee kirjelduse reproduktsioonina? Teoreetiliselt on see võimalik juhul, kui idee kirjeldus on piisavalt üksikasjalik – sarnane olukord peaks esinema arvutiprogrammi avaldumisvormiga võrdsustatud programmi projekteerimismaterjali puhul.

Siinjuures on oluline, et, nagu on öeldud eespool, kohtu seisukohalt tuleks kõnealuste objektide ehk sisuliselt programmeerimiskeele elementide ja arvutiprogrammi kirjelduse osas kasutada traditsiooniliste kirjandusteoste originaalsuse hindamiskriteeriumi. Tuleb tõdeda, et kõnealune asjaolu ei toeta paindlikkuse põhimõtte vajalikkust ja kohustuslikkust, kuna tegemist on traditsioonilistest kirjandusteostest iseloomult suuresti erinevate teoseliikidega. Sellest võib tuleneda muudes kohtuotsustes kinnitatud originaalsuse standardi mittekohustuslikkus kõikide teoseliikide suhtes.⁵¹⁶ Teisest küljest, kohus ei ole käsitlenud kõnealuseid objekte eraldiseisvate teoseliikidena ning nende suhtes kohaldatavat hindamiskriteeriumi kui vastavalt programmeerimiskeele ja arvutiprogrammi kirjelduse originaalsuse hindamiskriteeriumi. Pealegi esinevad kõnealused elemendid koos traditsiooniliste kirjandusteoste elementidega, vahest ka traditsiooniliste lausete sees. Kohus on ka märkinud, et kõnealuste elementide koostisosade ehk sõnade, arvude ja matemaatiliste mõistete valiku, järjestuse ja kombineerimise tulemus on arvutiprogrammi kasutusjuhend kui tervik, mitte aga juhendi teatud osa.⁵¹⁷ Seega, käesoleva töö autori seisukohalt kõnealune otsus paindlikkuse põhimõtte vajalikkust ja kohustuslikkust ümber pigem ei lükka. Vähemalt ei ole see tehtud selgesõnaliselt, mis niivõrd olulises küsimuses oleks

---

⁵¹⁵ Kõnealune asjaolu kinnitab seda, et nende objektide puhul, mis ei kujuta endast programmeerimiskeele elemente, on tegemist üksnes arvutiprogrammi teatud osade kirjeldusega.

⁵¹⁶ Kuna iseloomult suuresti erinevate teoseliikide suhtes samasuguse originaalsuse hindamiskriteeriumi kohaldamise tulemuseks on erinevad originaalsuse standardid. Antud juhul peaks kumulatiivse kolmikriteeriumi kohaldamine kõnealuste ebatavaliste objektide suhtes tähendama kõrge või väga kõrge loominguulise nõuet.

⁵¹⁷ Punkt 67.

kindlasti vajalik. Tuleks lisada, et kõnealused elemendid kumulatiivse kolmikriteeriumi kohaldamise korral kaitstavad tõenäoliselt ei ole. Programmeerimiskeele, liiatigi selle eraldiseisvate osade kaitstus on eespool toodud põhjusel ebatõenäoline. Piisavalt üksikasjaliku arvutiprogrammi kirjelduse⁵¹⁸ vastavus niivõrd rangele kriteeriumile on samuti vähetõenäoline. Kui on aga tegemist üldise kirjeldusega, siis on see kaitstav kui traditsiooniline tekst, mis sisaldab ebatavalisi objekte. Teiste sõnadega, kaitstav on nt lause tervikuna, mitte aga eraldiseisvad elemendid, nt iteratsioonide arv.⁵¹⁹ Pealegi, nagu on öeldud eespool, üldise kirjelduse puhul on küsitav selle objektide arvutiprogrammis reprodutseerimise võimalikkus.

Kõnealuse aspektiga seoses tuleks peatuda arvutiprogrammide, sh programmi avaldumisvormiga võrdsustatud projekteerimismaterjali⁵²⁰ hindamiskriteeriumi küsimusel. Arvutiprogrammide osas leitakse, et nad võimaldavad üldjuhul ainult väga madala originaalsuse väljendamist, mis vastab ainult *common law* süsteemi töö ja oskuste kriteeriumile.⁵²¹ Kas tegemist on niivõrd madalat originaalsust võimaldava teoseliigiga, on eraldi küsimus, kuid on selge, et loominguliste valikute tegemine on arvutiprogrammide loomisel võrreldes traditsiooniliste kirjandusteostega märkimisväärselt piiratud.⁵²² Seega, samasuguse hindamiskriteeriumi ehk kumulatiivse kolmikriteeriumi kohaldamine tähendaks üldiselt võttes piiratuma loomevabaduse tõttu kõrgemat originaalsuse standardit, st kõrge või väga kõrge loomingulisuse nõuet. See oleks aga vastuolus teoseliikide võrdse kohtlemise põhimõttega. Samuti võib öelda, et esineks vastuolu liidu õiguse autonoomse ja ühetaolise kohaldamise põhimõttega, kuna fotograafiateoste ja arvutiprogrammi graafiliste kasutajaliideste originaalsuse hindamiskriteeriumi sätestamisel on kõnealuste teoseliikide iseloomu arvestatud. Seega, arvutiprogrammi elementide suhtes tuleks kohaldada kumulatiivsest kolmikriteeriumist leebemat hindamiskriteeriumi. Milline peaks olema kõnealuse erisuguse hindamiskriteeriumi sisu? Tõenäoliselt peaks see koosnema kahe loomingulise valiku nõudest. Täpsem vastus vajab eraldi analüüsi, arvutiprogrammide valdkonna spetsialistide kaasamisega. Tuleks lisada, et arvutiprogrammide direktiivi väljatöötamisel on komisjon väljendanud seisukoha, et traditsiooniliste kirjandusteoste ja arvutiprogrammide suhtes tuleb kohaldada samasuguseid originaalsuse hindamise kriteeriume.⁵²³ Nagu on öeldud eespool

---

⁵¹⁸ Mis on iseloomult käsitletav sisuliselt arvutiprogrammi avaldumisvormina.

⁵¹⁹ Samuti ei ole kaitstavad tekstis kirjeldatud ideed.

⁵²⁰ Millega peaks sisuliselt võrduma piisavalt üksikasjalik programmi kirjeldus.

⁵²¹ Ledendal, *op.cit.*, lk 256.

⁵²² Vt ka eespool lk 38, sh viide 253.

⁵²³ Vt eespool lk 49, sh viide 340.

peatükis 2.5.1, kõnealune seisukoht on siiski üldise ja näitliku iseloomuga ning arvutiprogrammide direktiiv originaalsuse hindamise kriteeriume ei sisalda.

2.5.7. Originaalsuse hindamise testid

Euroopa Kohtu otsustest tuleneb mitte ainult ühtse originaalsuse kriteeriumi kohaldamine kõigi teoseliikide, sh disainilahenduste suhtes, vaid ka eri teoseliikidele kohaldatavad konkreetsed originaalsuse hindamise testid. Kohustuslikud originaalsuse hindamise testid omavad erilist tähtsust, kuna nad vähendavad kriteeriumi erineva tõlgendamise võimalusi küllaltki arvestataval määral⁵²⁴, kuigi teatud tõlgendamisvabadus siiski jääb. Testide kohustuslikkus ei ole alati ilmselge. Testi kohustuslik iseloom on märgitud graafiliste kasutajaliideste suhtes, samas ei ole kõnealune test jäik ega lõplik. Samuti on kohustuslik portree- ja muude fotode suhtes rakendatav test. Seevastu traditsiooniliste kirjandusteoste originaalsuse hindamise test ei ole asjaomastes kohtuotsustes kohustuslikuna selgesõnaliselt märgitud. Kõnealuse testi kohustuslikkus tuleneb siiski muudest kohtuotsustest – testi kohustuslikkusele viitava loomingulisuse määra ning muudele teoseliikidele avalduva testi mõju kinnitamise kaudu.⁵²⁵ Testi kohustuslikule iseloomule viitab kaudset ka eelnimetatud testide selgesõnaline kohustuslikkus.

Kohtuotsustega on kehtestatud hindamise kriteeriumid traditsioonilistele kirjandusteostele, arvutiprogrammi graafilistele kasutajaliidestele ja fotograafiateostele. Originaalsuse kriteeriumi tõlgendusega seoses on kõige olulisem kohtuotsus *Infopaq*, mis sisaldab ka kõige tähtsama originaalsuse hindamise testi. Traditsiooniliste kirjandusteoste suhtes kohaldatav test ehk kolmikriteerium sisaldab ka muude teoseliikide suhtes kohaldatavate testide põhimõtteid. Kolmikriteerium koosneb kolmest osast: sõnade või muude objektide⁵²⁶ valik, järjestus ja kombineerimine. Kõik allkriteeriumidele vastavad valikud peavad olema loomingulised ning iga eraldiseisev allkriteerium nõuab üksnes minimaalset loomingulisust. Kriteerium on kumulatiivse iseloomuga ehk täidetud peavad olema üheaegselt kõik allkriteeriumid. Samas on erandjuhul

---

⁵²⁴ Kriteeriumi erinevat tõlgendamist võimaldab asjaolu, et konkreetse objekti vastavus originaalsuse nõudele on jäetud siseriikliku kohtu otsustada: kohtuotsuse *Infopaq* punktid 48 ja 51, kohtuotsuse *BSA* punkt 47, kohtuotsuse *Painer* punktid 94 ja 99, kohtuotsuse *Football Dataco* punktid 43 ja 45, kohtuotsuse *SAS* punkt 68. Kohtuotsuses *FAPL* originaalsuse kriteeriumi kohaldamist ei käsitletud, seetõttu ei märgitud ka kõnealust põhimõtet.

⁵²⁵ Sellega seoses on oluline, et kohtuotsusest *Football Dataco* tuleneb selgesõnaliselt, et erinevates kohtuotsustes antud originaalsuse kriteeriumi tõlgendusi tuleb käsitleda ühtse ja kooskõlalise tõlgendusena.

⁵²⁶ Teoreetiliselt ka sõnaosade.

võimalik järjestuse kriteeriumi mitteamvestamine – juhul kui ülejäänud kahe kriteeriumi osas on loomingulisus väljendatud väga kõrgel tasemel. Samuti on oluline, et kõnealuseid kriteeriume tuleb vaadelda kogumis, pöörates erilist tähelepanu valiku kriteeriumile ning lähtuda tuleks asjaomase tekstiosa mõttest ja selle mõtte erineva väljendamise potentsiaalsetest viisidest. Arvutiprogrammide osas on oluline, et kohus on märkinud selgesõnaliselt, mida tuleb käsitleda arvutiprogrammi kaitstava osana ehk mille suhtes tuleb originaalsuse kriteeriumi kohaldada.

Kolmikkkriteeriumi mõju muudele teoseliikidele väljendub minimaalse, kuid selgelt märgatava loomingulisuse nõude kehtestamise vajaduses, mis tähendab üldjuhul vähemalt kahe loomingulise valiku tegemist. Minimaalse, kuid selgelt märgatava loomingulisuse nõue on leidnud kinnitust otsustes *BSA* ja *Painer*.⁵²⁷ Kõnealust nõuet täiendab originaalsuse kriteeriumi paindliku kohaldamise põhimõte. Kõnealune põhimõte on leidnud kinnitust kohtuotsustes *BSA* ja *Painer*. Tuleb tõdeda, et kohtuotsus *SAS* tekitab põhimõtte ja sellest tulenevalt ka kohustusliku originaalsuse standardiga seoses teatud küsimusi, samas ei lükka otsus põhimõtte ja standardi kohustuslikkust selgesõnaliselt ümber. Paindlikkuse põhimõtte kohaselt peab paindlikkus esinema asjaomase hindamiskriteeriumi väljatöötamisel⁵²⁸ ja vajadusel ka selle kohaldamisel⁵²⁹. Seega, kriteeriumi peamine mõju väljendub minimaalse, kuid selgelt märgatava loomingulisuse nõude kehtestamise vajaduses, sellest lähtudes tuleks kohaldada paindlikkuse põhimõtet. See tähendab, et vastava hindamiskriteeriumi kohaldamisest ei peaks tulenema üldisest loomingulisuse nõudest väiksema või suurema loomingulisuse määr. Näiteks arvutiprogrammi kui teoseliigi iseloomust tuleneb, et selle suhtes tuleb lähtuvalt kõnealusest aspektist töötada välja ja kohaldada kumulatiivsest kolmikkkriteeriumist selgelt leebema hindamiskriteeriumi.

Spetsiifiliseks teoseliigiks olevate arvutiprogrammi graafiliste kasutajaliideste originaalsuse hindamise test väljendub kasutajaliidese osade korralduse või eripaigutuse suhtes loomingulise valiku tegemises. Tuleb märkida, et kõnealused kriteeriumid ei ole lõplikud: kohus on jätnud siseriiklikele kohtutele vabaduse kriteeriumi täiendamiseks. Kuigi nõutav on ainult ühe loomingulise valiku tegemine, on see põhjendatud traditsioonilistest teoseliikidest suuresti erineva teoseliigi iseloomuga.

---

⁵²⁷ Otsustes *FAPL* ja *Football Dataco* teose originaalsuse hindamist ei käsitletud. Otsuses *SAS* on korratud kolmikkkriteeriumi, laiendades seda traditsiooniliste kirjandusteoste jaoks ebatavalistele objektidele.

⁵²⁸ Näiteks otsustamisel, kas kriteerium on kumulatiivse või valikulise iseloomuga.

⁵²⁹ Paindlikkus kohaldamisel võib väljenduda mõne kriteeriumi mittekohustuslikkuses erandjuhtudel.

Portreefotode ja muude fotograafiateoste originaalsuse hindamise test seisneb vähemalt kahe vaba ja loomingulise valiku nõudes. Kõnealune test peaks olema kohaldatav ka muudele traditsioonilistele kunstiteoste liikidele. Test on kumulatiivse iseloomuga. Hindamiskriteeriumi paindliku kohaldamise põhimõte väljendub siin selles, et erandkorras võib olla piisav ka ainult ühe valiku tegemine, kui selle valikuga väljendas autor väga kõrget loomingulisust. Kohus on ka loetlenud põhjalikult fotograafiateoste loomisega seonduvaid võimalike valikute näiteid, kõnealustest näidetest saab lähtuda fotograafiateoste originaalsuse hindamisel praktikas.

Andmebaaside originaalsuse hindamise kriteeriumid sisalduvad juba asjaomases direktiivis. Andmebaaside loomise olukord, samuti originaalsuse kriteerium sarnaneb arvutiprogrammide graafiliste kaustajaliidest loomise olukorra ja kriteeriumiga, seega on leidnud kinnitust andmebaaside direktiivi analüüsis toodud oletus andmebaaside kriteeriumi kui minimaalse, kuid selgelt märgatava loomingulisuse nõude kohta.

Seega, olulise osa teoseliikide, st traditsiooniliste kirjandusteoste ja traditsiooniliste kunstiteoste suhtes on hindamise testid määratletud.⁵³⁰ Samas ei ole kõnealused testid liiga üksikasjalikud ega piira kohtute tegutsemisvabadust liigselt. Kohtuotsustes käsitlemata eripäraste teoseliikide originaalsuse hindamiseks tuleks sellise vajaduse tekkimisel koostada vastav test, lähtudes kolmikriteeriumi mõjust muudele teoseliikidele. Originaalsuse kriteeriumi praktilisel kohaldamisel tuleks arvestada ka järgmiseid Euroopa Kohtu otsustes toodud põhimõtteid:

- teose osade põhimõtteline kaitstus;
- originaalsuse väljendamise võimalikkus mitmel viisil ja erinevatel ajahetkedel;
- teose kasutamise konteksti arvestamine teose või selle osa originaalsuse hindamisel.

Lisaks sellele tuleb arvestada Euroopa Kohtu selgitusi originaalsuse kriteeriumi sisu kohta:

- kriteerium tähendab autori enda intellektuaalse loominguga nõuet ning muud, alternatiivsed originaalsuse kriteeriumi tõlgendused on välistatud;
- kriteerium tähendab vabade ja samas loominguliste valikute tegemist;
- autori isikupära kriteerium ei kujuta endast täiendavat kriteeriumi, vaid on vabade ja loominguliste valikute kriteeriumi sünonüüm;
- loomevabadusega seotud ranged piirangud välistavad üldjuhul originaalsuse kriteeriumi täitmise;

---

⁵³⁰ Kunstiteoste puhul tuleks testi sobilikust siiski kohtupraktika käigus kontrollida.

- ideed kaitstavad ei ole: idee ja selle väljenduse dihhotoomia põhimõte on ELi autoriõigusealase *acquis* 'i osa;
- idee ja selle väljenduse sulandumisel ei ole idee väljendus kaitstav: ELi autoriõiguse valdkonnas on kohaldatav *Merger*-doktriin.

Kõnealuste põhimõtete ja selgitustega seoses võib tunduda, et vähemalt mõned neist on ilmselged ja täpsustamist ei vaja. Samas on nende selgesõnaline kinnitamine Euroopa Kohtu poolt oluline, et vähendada tõlgenduste erinevusi kõnealuses küsimuses. Üldiselt võib öelda, et Euroopa Kohus on ühtse originaalsuse kriteeriumi sisu suurel määral selgitanud.

III. Originaalsuse kriteerium Eesti õiguses

Eesti autoriõiguse süsteemi originaalsuse kriteerium ja sellega seotud põhimõtted on sätestatud autoriõiguse seaduses⁵³¹, mille sisu mõjutavad Eesti suhtes jõustunud asjakohased rahvusvahelised lepingud ja Euroopa Liidu õigus. Vajaduse korral on võimalik taotleda vastava rahvusvahelise lepingu või EL direktiivi otsekohaldamist.⁵³² Originaalsuse kriteeriumi puhul omab seaduse sätete kõrval väga suurt tähtsust asjaomane kohtupraktika. Kriteeriumi määratluse sisaldumine õigusaktis ei oma otsustavat tähtsust,⁵³³ kuna kõiki teoseliike ja nende alaliike hõlmava ja seejuures täpse kriteeriumi sätestamine on erakordselt keeruline kui üldse võimalik. Seetõttu on kriteeriumi määratlusel õigusaktides üldine iseloom ja selle täpne sisu selgub igal juhul alles kohtupraktika käigus.⁵³⁴ Oluline roll on ka õigusteadlaste kommentaaridel, mis võivad saada aluseks ka tervikliku kontseptsiooni rajamisele, mida kohaldatakse ka kohtupraktikas.⁵³⁵

Autoriõiguse seadus võeti vastu 1992. aastal ning see kehtis üle kuue aasta ilma sisuliste muudatusteta⁵³⁶. Tuleb lisada, et Eesti autoriõiguse seadust on omal ajal peetud üheks moodsamate maailmas.⁵³⁷ Hiljem on tehtud mitmeid muudatusi, sh on muudetud originaalsuse kriteeriumi, kriteeriumiga seotud üldpõhimõtteid need aga ei puuduta. Esiteks tuleb märkida, et AutÕS sisaldab ideede, põhimõtete, faktide jms intellektuaalse tegevuse tulemuste mittekaitstuse põhimõtet.⁵³⁸ Kuni 1999. aasta lõpuni, mil Eesti suhtes jõustus TRIPS-leping, ning 2000. aasta alguseni, mil toimus siseriikliku õiguse ühtlustamine tollel ajal kehtinud EL autoriõigusealaste direktiividega⁵³⁹, puudus Eestil selgesõnaline kohustus kõnealuse põhimõtte kehtestamiseks.⁵⁴⁰ AutÕS sisaldab ka väärtuse ja eesmärgi ebaolulisuse ehk kõnealuste kriteeriumide

⁵³¹ Originaalsuse kriteerium on sätestatud §-s 4.

⁵³² Pisuke, H. (2005), lk 8. Pisuke, H. Autoriõiguse alused. Tallinn: KPMS & Partnerid 2006, lk 16, punkt 8.

⁵³³ Mitme EL liikmesriigi õigusaktides ei ole kriteerium määratletud, allikas: Hugenholtz *et al.*, *op.cit.*, lk 37; Rahmatian, *op.cit.*, lk 11.

⁵³⁴ Näiteks võib tuua Saksamaa kriteeriumi: Loewenheim, U. Einleitung – Schrickler, G., Loewenheim, U. (toim). Urheberrecht. Kommentar. 4., neu bearbeitete Auflage. München: C.H. Beck 2010, lk 49–91; kommentaar 6; viidatud teoses Rahmatian, *op.cit.*, lk 11, viide 51.

⁵³⁵ Näiteks juhtus nii Saksamaal *Schöpfungshöhe* ehk loomingulisuse taseme kontseptsiooniga, allikas: Schrickler, *op.cit.*, lk 41–42.

⁵³⁶ Pisuke, H. (viide 9), lk 653.

⁵³⁷ Pisuke, H. Autoriõigus ja autoriõigusega kaasnevad õigused: saavutused ja perspektiivid. Õigusinstituudi Toimetised 2000/3, lk 3–13; lk 5.

⁵³⁸ Paragrahv 5.

⁵³⁹ Pisuke, H. Autoriõiguse seadus – Pisuke, H. *et al* (toim). Intellektuaalse Omandi Infokiri 2003/1, Tartu Ülikooli Õigusinstituut, lk 6–7; lk 7. digar.nlib.ee/digar/show/?id=794 (9.04.2015)

⁵⁴⁰ Tuleb siiski täpsustada, et, nagu on märgitud eespool, rahvusvaheliste lepingute puhul tuleneb nende miinimumkaitse põhimõttest teoreetiline võimalus jätta kõnealune kohustus ka täitmata.

mittekohaldamise põhimõtet.⁵⁴¹ Viimatinimetatud põhimõtte kehtestamise selgesõnaline kohustus tekkis Eesti suhtes seoses EL direktiivide ülevõtmisega. Eelnimetatud kahe põhimõtte selgesõnaline sätestamine viitab sellele, et Eesti on algusest peale⁵⁴² võtnud kasutusele laialt tunnustatud autoriõiguse üldpõhimõtteid ning ei ole valinud teatud spetsiifilise tee. Seoses väärtuse ja eesmärgi mittekohaldamise printsiibiga tuleks lisada, et vastavalt teoreetikute seisukohtadele on ka muude sarnaste täiendavate kriteeriumide kohaldamine keelatud.⁵⁴³ Seega, kõnealune säte vastab nii rahvusvahelisele kui ka EL õigusele.

Samuti on oluline, et uue AutÕS eelnõus on autoriõigusliku kaitse alt jäetud välja üksikud sõnad.⁵⁴⁴ Kõnealune säte on vastavuses Euroopa Kohtu seisukohaga otsuses *Infopaq*, kuigi, nagu on öeldud eespool, teoreetiliselt on nimetatud seisukohta võimalik tõlgendada teisiti. Eelnõu varasemas versioonis olid mittekaitstavate objektidena märgitud ka sõnaühendid,⁵⁴⁵ see norm oleks aga Euroopa Kohtu tõlgendusega vastuolus. Lisaks tuleb märkida, et AutÕS sisaldab spetsiifilist regulatsiooni teoste pealkirjade kaitstuse kohta.⁵⁴⁶ Käesolevas töös kõnealust regulatsiooni tulenevalt antud küsimuse keerulisusest, magistritööde mahupiirangust ja kõnealuse normi kavandatavast väljajätmisest⁵⁴⁷ ei käsitleta.

Eesti autoriõiguse seaduse algtekst⁵⁴⁸ ei vastanud eri teoseliikide võrdse kohtlemise põhimõttele. Nimelt oli AutÕS-is kooskõlas Berni konventsioonis ettenähtud võimalusega⁵⁴⁹ kehtestatud fotograafia- ja eriti tarbekunstiteoste muude teoseliikidega võrreldes oluliselt nõrgem kaitse

---

⁵⁴¹ Paragrahv 6.

⁵⁴² Tuleb märkida, et esimese Eesti Vabariigi ajal autoriõiguse seadust vastu ei võetud, vt viide 23 eespool.

⁵⁴³ Pisuke, H. (viide 532, teine lause), lk 20, punkt 11, alapunkt 1; Kelli, A., Nemvalts, K. Tõendamiskoormus autoriõiguslikus vaidluses – Nemvalts, K. *et al.* (koostajad). Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste probleemide koondkaardistus, 17. juuli 2012, lk 6–7; lk 6. www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/autorioiguse_koondkaardistus_0.pdf (9.04.2015)

⁵⁴⁴ Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seadus (eelnõu), versioon: 19-7-2014, lk 5, § 8 punkt 6. ajaveeb.just.ee/intellektuaalneomand/wp-content/uploads/2014/08/Aut%C3%95S-EN-19-7-2014.pdf (9.04.2015)

⁵⁴⁵ Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seadus. Eelnõu, 01.02.14, § 9 punkt 8. www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/autorioiguse_seaduse_eelnou_0.pdf (9.04.2015)

⁵⁴⁶ § 4 lg 5 ja § 44 lg 2.

⁵⁴⁷ Kelli, A., Seppel, T. Kumulatiivne õiguskaitse – Kelli, A. *et al.* (koostajad). Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu ja seletuskirja esialgne lähtematerjal, versioon: 19.02.2013, lk 21–24; lk 21, punkt 4.1. www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/autorioiguse_analuus_0.pdf (9.04.2015)

Regulatsioon puudub ka seaduse eelnõus.

⁵⁴⁸ AutÕS. RT 1992, 49, 615.

⁵⁴⁹ Tuleks märkida, et kuigi konventsioon oli autoriõiguse alaste sätete otsene algallikas (vt viide 9 eespool), toimus selle ratifitseerimine ja jõustumine Eesti suhtes alles 1994. aastal. Seega, AutÕSi kehtestamise ajal ei olnud konventsioon Eesti jaoks veel siduv.

tähtaeg.⁵⁵⁰ Erand oli kehtestatud ka audiovisuaalse teose produtsendi ja kollektiivse teose autoriõiguse suhtes, kuid antud juhul ei oma see tähtsust.⁵⁵¹ Teoseliikide ebavõrdne kohtlemine oleks võinud kutsuda kõnealuste teoseliikide suhtes esile erisuguste originaalsuse tasemete kontseptsiooni tekkimise. Oluliselt nõrgemast kaitsest saab järeldada oluliselt madalama loomingulisuse määra esinemist kõnealustes teoseliikides ja seega üldisest standardist madalama originaalsuse standardi kohaldamise vajadust. Samas on seoses tarbekunsteoste tööstusomandiõiguse, täpsemalt tööstusdisainilaheduste regulatsiooni raames kaitsmise võimalikkusega tõenäoline ka vastupidise lähenemise tekkimine.⁵⁵² Teoseliikide ebavõrdne kohtlemine kaotati siiski EL direktiivide siseriiklikku õigusesse ülevõtmisel 1999. aasta lõpus. Originaalsuse kriteeriumi kui erinevate originaalsuse standardite käsitlused tekkisid juba hiljem ning ei rajane eespool toodud alusel.⁵⁵³

3.1. AutÕS § 4

Esiteks tuleks märkida, et lõikes 3 toodud teoseliikide loetelu ei ole ammendav,⁵⁵⁴ seega antud kontekstis ei avalda Euroopa Kohtu poolt antud originaalsuse kriteeriumi tõlgendus Eesti õigusele mõju. Originaalsuse kriteeriumi⁵⁵⁵ enda osas on oluline, et esialgne sõnastus erineb EL direktiivide kriteeriumi sõnastusest. Vastavalt esialgsele sõnastusele on kaitstav isiku mis tahes originaalne loominguline tegevuse tulemus. Peale EL direktiivide siseriiklikku õigusesse ülevõtmisega kaasnevat seadusemuudatust⁵⁵⁶ on kriteeriumiks autori enda intellektuaalse loomingule tulemus. Varasem kriteerium intellektuaalsuse nõuet selgesõnaliselt ei sisalda, kuid see ei ole ka tingimata vajalik.⁵⁵⁷ Nagu on märgitud eespool, koosneb EL direktiivide kriteerium kahest osast: „autori enda“ ja intellektuaalse loomingule allkriteeriumidest. Eesti esialgne

---

⁵⁵⁰ § 41 lg 1–3 ja § 42.

⁵⁵¹ Nimetatud õiguste puhul on sisuliselt tegemist investeringu, mitte aga autori loomingulisuse väljenduse kaitsega; kollektiivse teose osas vt Pisuke, H. (2012), lk 494. Erand kollektiivse teose väiksema kaitsetähtaja osas kehtib ka praegu.

⁵⁵² Näitena võiks tuua Saksamaad: Schricker, *op.cit.*, lk 42.

⁵⁵³ Teoreetikute käsitlusi vaadeldakse allpool.

⁵⁵⁴ Lõike 3 punktis 23 on sätestatud, et kaitstavad on ka muud ehk selles loetlemata teosed.

⁵⁵⁵ Mis on sätestatud kõnealuse paragrahvi lõikes 2.

⁵⁵⁶ Autoriõiguse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadus. RT I 1999, 97, 859.

⁵⁵⁷ Autoriõigus kuulub intellektuaalomandi valdkonda, mille aluspõhi on lähtuvalt WIPO asutamise konventsiooni (Convention Establishing the World Intellectual Property Organization, July 14, 1967, as amended on September 28, 1979. WIPO, Geneva) artikli 2 punktist viii intellektuaalne tegevus. Kuigi Eesti on kõnealust konventsiooni ratifitseerinud peale AutÕSi jõustumist (konventsiooni ratifitseerimise seadus on avaldatud: RT II 1993, 25, 55), tegemist on üldtunnustatud põhimõttega, millest on kahtlemata lähtunud ka Eesti. Pealegi tuleneb intellektuaalsuse nõude sisaldumine teose kriteeriumide hulgas ka AutÕS paragrahvi 5 pealkirjast.

kriteerium sisaldab samuti loomingulisuse ja kaudselt ka intellektuaalsuse nõuet, „autori enda“ allkriteeriumi analoogina saab käsitleda nõuet, et loomingulise tegevuse tulemus peab olema „isiku“ oma. Vähemalt formaalselt on tegemist siiski erisuguste kriteeriumidega, kuna EL direktiivide puhul osutab „autori enda“ tingimus kompromissile *common law* süsteemiga, mis seab nõutavale loomingulisuse tasemele olulise piiri. Eesti esialgse kriteeriumi puhul niisugune mõju puudus.

Oluline küsimus on andmebaaside originaalsuse hindamise kriteeriumi sisu. Andmebaasid on AutÕS-is märgitud kaitstavate teoseliikide näidisloetelus: „teoste kogumikud ja informatsiooni kogumikud (sealhulgas andmebaasid).“⁵⁵⁸. Seoses siseriikliku õiguse EL direktiividega ühtlustamisega lisati kõnealusesse punkti andmebaasi mõiste ja andmebaasi originaalsuse hindamise kriteerium, mis on erinevalt asjaomase direktiivi kriteeriumist kumulatiivne.⁵⁵⁹ Kõnealune hindamiskriteerium ei vasta ka TRIPS-lepingu ega põhimõtteliselt ka Berni konventsiooni asjaomasele kriteeriumile.⁵⁶⁰ Teisest küljest, kogumike ja seega ka andmebaaside regulatsiooni täpsustatakse paragrahvis 34. Selle lõikes 1 on kogumiku originaalsuse hindamise kriteeriumina märgitud materjali valik või süstematiseerimine⁵⁶¹ ehk valikuline kriteerium. Siinjuures on oluline, et hindamiskriteeriumi iseloomu on seoses EL direktiivide ülevõtmisega muudetud,⁵⁶² varasemas sättes oli kõnealune kriteerium kumulatiivne⁵⁶³. Kõnealuse hindamiskriteeriumi erinevusega seoses võib oletada, et paragrahv 34 on kohaldatav üksnes nende kogumike suhtes, mis ei kujuta endast andmebaasi § 4 lg 3 punkti 22 ehk asjaomase direktiivi tähenduses. Kõnealune tõlgendus on aga problemaatiline, kuna direktiivis toodud andmebaasi mõiste on väga lai ja peaks hõlmama kõiki võimalikke kogumike liike.⁵⁶⁴ Seega,

---

⁵⁵⁸ § 4 lg 3 p 22. Siinjuures on oluline, et mõiste „kogumik“ hõlmab kehtiva seaduse kohaselt ka andmebaase asjaomase direktiivi tähenduses.

⁵⁵⁹ „[...]kaitstakse autoriõigusega andmebaasi, mis oma sisu valiku ja korralduse tõttu[...]“.

⁵⁶⁰ Kriteerium ei vasta ka WCT-le, samas, nagu on öeldud eespool, WCT jõustus Eesti suhtes alles 2010. aastal.

⁵⁶¹ Sõna „süsteem“ on sõna „korraldus“ sünonüüm, seega on mõisted „süstematiseerimine“ ja „korraldamine“ samatähenduslikud. Teiste sõnadega, süstematiseerimise allkriteerium ei erine kaitstavate teoseliikide loetelus toodud korralduse allkriteeriumist.

⁵⁶² Kõnealuse muudatuse aluseks on vastavalt eelnõu seletuskirjale andmebaaside direktiiv: Autoriõiguse seaduse muutmise seadus. Eelnõu, 174 SE I. Seletuskiri autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu juurde, 08.09.1999, punkt 5, kommentaar § 34 kohta. www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=992600017 (9.04.2015). Tuleb märkida, et vastavalt seletuskirja punkti 5 kommentaarile § 4 kohta tulenevad ka kõnealuse paragrahvi, seega ka kaitstavate teoseliikide loetelu punkti 22 muudatused EL direktiivide sätetest. Põhjus, miks andmebaaside ja laiemas mõistes kogumike originaalsuse hindamiskriteeriumid kõnealustes AutÕSi sätetes erinevad, seletuskirjast ei selgu.

⁵⁶³ See tuleneb tõenäoliselt Berni konventsiooni ingliskeelsest versioonist.

⁵⁶⁴ Vt peatükk 2.2., lk 33 eespool.

käesoleva töö autori seisukohalt tuleb andmebaaside originaalsuse hindamiskriteeriumi küsimuses lähtuda paragrahvi 34 lõikest 1. Teiste sõnadega, nimetatud kriteerium on valikuline ja vastab nii asjaomasele direktiivile kui ka vastavatele rahvusvahelistele lepingutele.

Kõnealusele tõlgendusele võib vaielda vastu, toetudes kaitstavate teoseliikide näidisloetelus sätestatud nõudele, vastavalt millele ei kohaldata andmebaasi kaitstuse kindlaksmääramisel mingit muud kriteeriumi.⁵⁶⁵ Nõue pärineb andmebaaside direktiivist, mille põhjenduses 16 on täpsustatud, et see puudutab originaalsuse kriteeriumi. Nõue esineb ka kaitse tähtaja ja arvutiprogrammide direktiivides ning puudutab ainult asjaomaseid originaalsuse kriteeriume, kuna originaalsuse hindamiskriteeriumid kõnealustes direktiivides puuduvad. Nõude seos just originaalsuse kriteeriumiga tuleneb ka kriteeriumi kehtestamise ajaloost. Seega, muude kriteeriumide mittekohaldamise nõue peaks ka AutÕSis kehtima ainult andmebaaside originaalsuse kriteeriumi suhtes ning hindamiskriteeriumi erinev sätestamine muus paragrahvis kõnealuse nõudega vastuollu ei satu.

Tuleb märkida, et andmebaaside ja kogumike eristamise küsimust on käsitlenud ka Anne Kalvi, kes on leidnud samuti, et andmebaasi ja kogumiku mõisted võib võrdsustada⁵⁶⁶. Samas, Kalvi ei peatunud kahe originaalsuse hindamiskriteeriumi vahelise vastuolu küsimusel, vaid käsitles probleemi autori õiguste kuuluvuse ja teose vaba kasutamise regulatsioonide kontekstis. Tuleb lisada, et hindamiskriteeriumi iseloomuga seonduvad teoreetikute seisukohad lahknevad. Hindamiskriteeriumi kumulatiivsust pooldavad Heiki Pisuke, Jaanus Tehver⁵⁶⁷ ja Maivi Ots⁵⁶⁸. Tehver ja Ots toetuvad AutÕSi esialgsele versioonile, kus oli sätestatud ainult üks hindamiskriteerium, mis oli kumulatiivne.⁵⁶⁹ Seevastu Mario Rosentau leiab, et kriteerium on valikuline.⁵⁷⁰

---

⁵⁶⁵ „Käesoleva seaduse alusel kaitstakse autoriõigusega andmebaasi, mis oma sisu valiku ja korralduse tõttu on autori enda intellektuaalse loominguga tulemus, ning ei kohaldata mingit muud kriteeriumi“, § 4 lg 3 p 22.

⁵⁶⁶ Kalvi, A. Andmebaaside õiguskaitsest. Õigusinstituudi Toimetised 2000/3, lk 14–20; lk 15.

⁵⁶⁷ Pisukese ja Tehvri seisukohti käsitletakse allpool.

⁵⁶⁸ Ots, M. Autoriõiguse arengutendentsid. *Juridica* 1997/1, lk 22–25; lk 23.

⁵⁶⁹ Kõnealuste seisukohtade avaldamise hetkel oleks valikulist kriteeriumi olnud võimalik tuletada ainult Berni konventsioonist.

⁵⁷⁰ Loominguline peab olema andmebaasi „[...]kogutud materjali kompositsiooniline sisu, süstematiseeritus või meetodiline korrastatus[...]“, Rosentau, M. Intellektuaalse omandi õigused infotehnoloogias. Autori varalised õigused. *Juridica* 2010/10, lk 751–768; lk 753. Kompositsiooniline sisu tähendab siin sisu valiku allkriteeriumi, süstematiseeritus või meetodiline korrastatus on aga viide kaitstavate teoseliikide loetelus toodud andmebaasi mõistele ja sisuliselt tähendab sisu korraldamise allkriteeriumi.

Uue autoriõiguse seaduse eelnõus⁵⁷¹ ja ka eelnõu seletuskirjas⁵⁷² on korratud kehtiva seaduse § 4 lõike 3 punktis 22 toodud kumulatiivset kriteeriumi – „sisu valik ja korraldus“. Veelgi enam, erinevalt kehtivast seadusest puudub eelnõus kogumike regulatsiooni täpsustav säte ja seega ka kogumike originaalsuse hindamiskriteerium. See tähendab, et eelnõuga kavandatakse kehtestada selgelt kumulatiivne hindamiskriteerium, mis vähemalt formaalselt ei oleks asjaomase rahvusvahelise ja EL õigusega kooskõlas. Kogumike regulatsiooni väljajätmisel on samas ka positiivne mõju – seeläbi on kõrvaldatud kahe hindamiskriteeriumi vahel esinenud vastuolu.

Originaalsuse kriteeriumi sisuga seonduvalt tuleb esiteks märkida, et Eesti autoriõiguse süsteem kuulub kahtlemata Kontinentaal-Euroopa süsteemi.⁵⁷³ Sellest peaks tulenema, et Eesti autoriõiguse süsteemi esialgne originaalsuse kriteerium tähendab autori isikupära teoses väljendamise nõuet ja seega üldjuhul kõrge või väga kõrge loomingulisuse nõuet. Sellega seoses on huvitav, et kriteeriumi muudatust sisaldava seaduse eelnõu väljatöötajate seisukohalt oli esialgses seaduses tehnilise vea tõttu kehtestatud liiga kõrge originaalsuse standard.⁵⁷⁴ Nimelt oli esialgses seaduse eelnõus⁵⁷⁵ sõna „originaalset“ järel kirjavahemärk koma, vastuvõetud seaduses see aga puudus.⁵⁷⁶ Lähtuvalt kõnealuselt seisukohast tähendab koma puudumine loomingulisuse kriteeriumi kõrval täiendavat kriteeriumi, mis on väljendatud sõnas „originaalset“. Teiste sõnadega, sellest tuleneb teoses väljendatud loomingulisuse jagamine originaalseks ja mitteoriginaalseks ehk kõrge või väga kõrge loomingulisuse nõue⁵⁷⁷. Nimetatud seisukohta jagab

---

⁵⁷¹ Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seadus (eelnõu), versioon: 19-7-2014 (viide 544), lk 5, § 7 lg 3.

⁵⁷² Seletuskiri autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu juurde. Seletuskirja versioon: 21.7.2014, lk 28. ajaveeb.just.ee/intellektuaalneomand/wp-content/uploads/2014/08/Autori%C3%B5iguse-seletuskiri-21-7-2014.pdf (9.04.2015)

⁵⁷³ Pisuke, H. Moral Rights of Author in Estonian Copyright Law. *Juridica International* 2002/7, lk 166–175; lk 169, 175 ning Pisuke, H. (viide 63), lk 46–48. Tuleb märkida, et mõnede originaalsuse kriteeriumiga mitteseotud sätete puhul on tuginetud *common law* süsteemile: Pisuke, H. Building a National Intellectual Property Protection System: Some Issues Concerning Copyright and Related Rights in Estonia. *Scandinavian Studies in Law* 2002/42, lk 127–145; lk 135.

⁵⁷⁴ Autoriõiguse seaduse muutmise seadus. Eelnõu, 174 SE I. Seletuskiri autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu juurde (viide 562), punkti 4.2. alapunkt 1.

⁵⁷⁵ Autoriseaduse eelnõu, oktoober 1992 (vastu võetud 11.11.1992 autoriõiguse seaduse nimetuse all). Kättesaadav Riigikogu arhiivist.

⁵⁷⁶ Autoriõiguse seaduse muutmise seadus. Eelnõu, 174 SE I. Seletuskiri autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu juurde (viide 562), punkti 4.2. alapunkt 1.

⁵⁷⁷ Kuna n-õ tavalise loomingulisuse väljendamine oleks olnud ebapiisav.

ka Jaanus Tehver, kes leiab, et kriteerium koosneb kahest eraldiseisvast ehk originaalsuse ja loomingulisuse nõudest.⁵⁷⁸

Eespool nimetatud seadusemuudatusega kaasnes mitte ainult uue originaalsuse kriteeriumi kehtestamine, vaid on toimunud ka väga oluline muudatus seaduse õiguspoliitilises aluses.⁵⁷⁹ Nimelt lisandus seaduse algsele eesmärgile kaitsta autori õigusi⁵⁸⁰ kaks majanduslikku eesmärki, mis kujutavad endast selget viidet üldise õiguse süsteemile.⁵⁸¹ Seega, lähtuvalt uuest õiguspoliitilisest alusest ei ole uus originaalsuse kriteerium lihtsalt varasema kriteeriumi täpsustus ning ei peaks olema varasema kriteeriumiga identne. Kuigi ka praegune seadus tugineb Kontinentaal-Euroopa süsteemile⁵⁸² ning ka originaalsuse kriteeriumi sõnastus viitab loomingulisuse nõude kaudu otseselt sellele, seab seaduse uus õiguspoliitiline alus nõutava loomingulisuse tasemele teatud piirangu. Eespool nimetatust tuleneb, et AutÕSi uuem originaalsuse kriteerium vastab täielikult direktiivide kriteeriumile ehk mõlemal kriteeriumil on kompromissi iseloom.

Tuleb märkida, et uue, praegu väljatöötamisel oleva seaduse eelnõus on seaduse eesmärkide sätestamisest loobutud, kuna seda peetakse ülearuseks.⁵⁸³ Samas, lähtuvalt eelnõu lähtematerjalist ja seletuskirjast kaugeneb uue seaduse eelnõu Kontinentaal-Euroopa traditsioonilisest lähenemisest veelgi.⁵⁸⁴ See asjaolu ei tähenda siiski originaalsuse kriteeriumi sisu muutumist – esiteks on eelnõu väljatöötamisel arvestatud senist autoriõiguse valdkonna alast õiguspraktikat, „[...]mis on kasutajale omane, tuttav ning juurdunud.“⁵⁸⁵ Teiseks ja mis on

---

⁵⁷⁸ „Autoriõigus kaitseb originaalset intellektuaalset loomingut.“, „[...]§ 4 lõige 2 kehtestab kõigile teostele obligatoorse originaalsuse ja loomingulisuse nõude[...]“, Tehver, J. Uued suunad andmebaaside loojate õiguste rahvusvahelisel kaitsel. *Juridica* 1997/1, lk 25–28; lk 26, sh viide 6. Sisuliselt tuleneb Tehvri seisukohast siiski madal originaalsuse standard, seda küsimust käsitletakse allpool.

⁵⁷⁹ Mis on sätestatud § 1 lõikes 1.

⁵⁸⁰ Samuti naaberõiguste subjektide õigusi.

⁵⁸¹ Pisuke, H. (2012), lk 493. Nimetatud eesmärgid on esiteks autoriõigusel põhinevate tootmisharude ehk üldiselt võttes majanduse ja teiseks rahvusvahelise kaubanduse arengu tagamine.

⁵⁸² *Ibid.*, lk 498.

⁵⁸³ Seletuskiri autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu juurde (viide 572), lk 11–12.

⁵⁸⁴ Kelli, A., Nemvalts, K. Isiklike õiguste kataloogi mahukus – Kelli, A. *et al.* (koostajad). Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu ja seletuskirja esialgne lähtematerjal, versioon: 19.02.2013, lk 28–35; lk 34, punkt 6.3. www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/autorioiguse_analuus_0.pdf (9.04.2015); Seletuskiri autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu juurde (viide 572), lk 6.

⁵⁸⁵ *Ibid.*, lk 5.

peamine, teose mõistet käsitleva sätte osas on eelnõu seletuskirjas märgitud selgesõnaliselt, et uus regulatsioon kehtivast regulatsioonist sisuliselt ei erine.⁵⁸⁶

Originaalsuse kriteeriumi sisu aitavad täpsustada eri õigusteoreetikute seisukohad. Kõigepealt on oluline peatuda esialgse AutÕSi ja EL direktiivide originaalsuse kriteeriumi kehtestanud seadusemuudatuse eelnõu põhilise väljatöötaja Heiki Pisukese tõlgendusel. Pisukese seisukohalt on kriteeriumi täitmiseks nõutav autori individuaalse lähenemise ja loomingulise panuse selge tajutavus.⁵⁸⁷ Samuti kasutab Pisuke selliseid mõisteid nagu „individuaalne pitser“ ja „autori isiku individuaalsuse peegeldus“.⁵⁸⁸ Kuigi kriteeriumi täitmiseks on vajalik ainult minimaalse loomingulisuse väljendus, Pisuke rõhutab, et lisaks sellele on nõutav ka autori isikupära pitser teoses.⁵⁸⁹ Seega, tegemist on kahtlemata Kontinentaal-Euroopa süsteemi traditsioonilise autori isikupära kriteeriumiga. Siinjuures on oluline, et autori isikupära väljendus teoses peab Pisukese seisukohalt olema selgelt tajutav. See tähendab kõrge või väga kõrge loomingulisuse nõuet.⁵⁹⁰ Tuleb lisada, et Pisuke käsitleb juba EL direktiividega ühtlustatud kriteeriumi. Autori isikupära selge nõue kriteeriumis peaks tähendama, et Pisukese seisukohalt ei ole originaalsuse kriteeriumi sisu seoses direktiivide ülevõtmisega muutunud.⁵⁹¹

Teisest küljest, andmebaaside originaalsuse käsitlemisel jõuab Pisuke järeldustele, millest tuleneb käesoleva töö autori seisukohalt väga madal originaalsuse standard. Pisuke leiab, et andmebaaside originaalsuse hindamise kriteerium on kumulatiivne – „[...]andmebaas on oma sisu valiku ja korralduse poolest[...]“⁵⁹². Kumulatiivsuse nõuet kinnitavad näited originaalsuse kriteeriumile mittevastavatest andmebaasidest, nt „[...]kõigi ajakirjas *Eesti Arst* aastatel 1992–2004 avaldatud artiklite autorite alfabeetiline kataloog[...]“ või „[...]A.H. Tammsaare teoste kronoloogiline loetelu[...]“⁵⁹³. Mõlemal juhul on rõhutatud nii valiku kriteeriumi: kõigi teatud perioodil ajakirjas *Eesti Arst* ilmunud artiklite autorite nimed, kõik A.H. Tammsaare teosed; kui ka korralduse kriteeriumi: alfabeetiline järjestus, kronoloogiline järjestus.

---

⁵⁸⁶ *Ibid.*, lk 26.

⁵⁸⁷ Pisuke, H. (viide 532, teine lause), lk 20, punkt 11, alapunkt 1.

⁵⁸⁸ *Ibid.*

⁵⁸⁹ „Piisab minimaalsest loomingust ja individuaalsest pitserist[...]“, *ibid.*

⁵⁹⁰ Vt eespool lk 37–38, sh viide 253. Näiteks andmebaaside iseloomust tulenevalt on autori selgelt tajutava isikupära väljendamine andmebaasi loomisel äärmiselt vähetõenäoline.

⁵⁹¹ Väga ebatõenäoline, et varasem kriteerium tähendas Pisukese seisukohalt veel kõrgemat loomingulisuse nõuet.

⁵⁹² Pisuke, H. Autor ja ülikool. Autoriõiguse alused. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus 2004, lk 32, punkt 45.

⁵⁹³ *Ibid.*, lk 33, punkt 45.

Kumulatiivse originaalsuse hindamise kriteeriumi kontekstis toob Pisuke mõned näited andmebaasidest, mis peaksid originaalsuse künnise ületama. Näiteks: Välis-Eesti luuletajate andmebaas, Põhjamaade kuritegevuse statistikat puudutav andmebaas⁵⁹⁴.⁵⁹⁵ Esiteks tuleb märkida, et on väga vähetõenäoline, et nimetatud andmebaaside puhul on nii sisu valik kui ka sisu korraldus loominguine. Välis-Eesti luuletajate andmebaasi oleks korraldatud tõenäoliselt kas alfabeetiliselt või kronoloogiliselt, kuritegevuse statistikat puudutavat andmebaasi samuti kronoloogiliselt ja kuriteoliigi või -liikide järgi. Mõlemal juhul oleks korraldus täiesti tavapärane ehk mitteloominguine. Võimalik, et kõnealuste andmebaaside korraldus on mõnevõrra teistsugune, kuid loominguisuse väljendamise võimalused nende korraldamises on siiski väga piiratud. Vahest saab antud juhul oletada täiesti minimaalse, peaaegu olematu loominguisuse esinemist sisu korralduses. Nimetatud näidetest tuleneb, et tõenäoliselt tõlgendatakse siin kumulatiivsuse nõuet selliselt, et nõutava loominguisuse tase tuleb saavutada mõlema allkriteeriumi raames väljendatud loominguisuse määra liitmisel. Probleem seisneb aga selles, et andmebaaside puhul on iga allkriteeriumi raames isegi minimaalse loominguisuse väljendamine väga keeruline.

Kõnealuste andmebaaside kaitstavus lähtuvalt sisu valiku kriteeriumist on samuti problemaatiline. Nimetatud andmebaasidesse on kaasatud üks alavaldkond suuremast valdkonnast⁵⁹⁶ ja tõenäoliselt hõlmatud kogu alavaldkonna sisu. Sellest võib järeldada, et andmebaasi sisu valiku puhul loetakse piisavaks kui valitud ei ole kogu ulatuslik valdkond, vaid üks selle alavaldkondadest. Lähtuvalt ühest eespool toodud mitteoriginaalse andmebaasi näitest nii see siiski ei ole. Nimelt on näide „[...]kõigi ajakirjas *Eesti Arst* aastatel 1992–2004 avaldatud artiklite autorite alfabeetiline kataloog[...]“ toodud 2004. aasta raamatus, seega hõlmaks selline andmebaas avaldamise hetkel valdava enamiku taasiseseisvuse ajal ilmunud ajakirja numbreid. Samas on ajakiri ilmunud nii samasuguse kui ka teise nimetusega ka varasemal, sh Eesti esimese iseseisvuse ajal. Seega, andmebaasi aluseks on võetud ainult osa kõnealusest valdkonnast, võib öelda et üks alavaldkond, kuid Pisukese seisukohalt on antud andmebaas ilmselgelt mitteoriginaalne. Eespool käsitletust peaks tulenema, et andmebaaside sisu valiku originaalsust ehk loominguisust tuleb hinnata lähtuvalt sellest, kas sisu üldine valik, isegi kogu alavaldkonna

---

⁵⁹⁴ Sõnast „puudutab“ peaks tulenema, et selline andmebaas peaks hõlmama ühte kuriteoliiki või teatud liikide rühma.

⁵⁹⁵ Pisuke, H. (viide 592), lk 32, punkt 45.

⁵⁹⁶ Välis-Eesti luuletajad vs kõik eestikeelsed luuletajad; Põhjamaade teatud kuriteoliikide statistika vs Põhjamaade kogu kuritegevuse statistika.

valik on tavapärane või mitte.⁵⁹⁷ Kõnealune lähenemine on käesoleva töö autori seisukohalt problemaatiline, kuna antud juhul on tavapärasuse hinnang suuresti subjektiivne ja seetõttu vaidlusi tekitav. Subjektiivsus tuleneb hinnatavast üldistustasemest – mida kõrgem on üldistustase, seda vähem on võimalusi üksikasjaliku ja mitmekülgse hinnangu andmiseks. Samuti tuleb märkida, et suuresti üldise valiku tegemine takistab loomingulisuse väljendamist teoses oluliselt, kuna loomingulisus nõuab võimalikult paljude erinevate valikute olemasolu.

Tulenevalt üldiste valikute hindamise märkimisväärsusest subjektiivsusest on konkreetse nõutava loomingulisuse määra kindlakstegemine lähtuvalt Heiki Pisukese tõlgendusest küllaltki keeruline. Samas on selge, et tegemist ei ole lihtsalt mittekopeerimise nõudega, selle kinnituseks on eespool viidatud loetelu originaalsuse kriteeriumile mittevastavatest andmebaasidest. Tegemist ei ole ka autori isikupära teoses selge tajutavuse nõudega. Esiteks on kaitstavate teoste näidetenäidena toodud andmebaaside sisu korraldus tõenäoliselt mitteloominguline või oletatavalt peaaegu olematu loomingulisuse määraga. Teiseks, kuna üksnes üldise valiku tegemine on märkimisväärseks takistuseks loomingulisuse väljendamisele teoses, on nõutava loomingulisuse määr sisu valiku puhul samuti madal või isegi väga madal. Seega, kõnealusel juhul on tegemist tõenäoliselt täiesti minimaalse, kaduvväikese loomingulisuse nõudega. Kas nimetatud tõlgendus kehtib ka muude teoseliikide suhtes või on tingitud andmebaaside eripärast, ei ole selge. Sellega seoses tuleks lisada, et plagiiaadi mõiste käsitlemisel on Pisuke leidnud, et erinevate autorite teosed „[...]ei saa oma vormilt üksüheselt kokku langeda.“⁵⁹⁸. Sellest tuleneb identse teose loomise välistamise põhimõte, mis tähendab erineva loominguvabadusega teoseliikide puhul erinevaid originaalsuse standardeid.⁵⁹⁹

Lisaks eelnimetatule tuleks märkida, et Pisukese seisukohalt tuleb teatud kunstialadel kaitsta ka teose sisu ehk ideed isegi siis, kui sisu ja vorm ehk idee ja selle väljendus on lahutamatud.⁶⁰⁰ Pisuke leiab, et selline olukord esineb sageli.⁶⁰¹ Vastavalt Euroopa Kohtu tõlgendusele tuleks

---

⁵⁹⁷ Kui originaalsuse hindamisel võtta aluseks konkreetse sisu valik, siis Välis-Eesti luuletajate andmebaasi raames võib valik olla loominguiline näiteks lähtuvalt kõnealuste autorite luuletuste stiilist ja/või temaatikast. Põhjamaade kuritegevuse statistika andmebaasi raames võib konkreetse sisu valik olla loominguiline näiteks siis, kui nimetatud statistika on seostatud näiteks asjaomaste riikide alkoholi tarbimise, keskmise elatustaseme ja tööhõive näitajatega. Mõlema näitega seoses on siiski oluline, et erinevaid valikuid asjaomase idee väljendamiseks oleks piisavalt palju. Vastasel juhul oleks tegemist idee ja selle väljenduse sulandumisega.

⁵⁹⁸ Pisuke, H. (viide 592), lk 92, punkt 163.

⁵⁹⁹ Seda küsimust käsitletakse allpool.

⁶⁰⁰ Pisuke, H. (viide 532, teine lause), lk 21–22, punkt 12.

⁶⁰¹ *Ibid.*, lk 21, punkt 12.

idee ja selle väljenduse sulandumisel kohaldada siiski *Merger*-doktriini. Võib-olla on mõned erandid põhjendatud,⁶⁰² kuid käesoleva töö autori seisukohalt ei tohiks erandite tegemine toimuda ka ühe väiksema valdkonna raames sagedasti. Samuti tuleks märkida tavapärasuse kindlakstegemise meetodi, mis tuleneb Pisukese selgitusest originaalsuse kriteeriumi kohta. Nimelt ei tohi teos olla „[...]äratuntavalt sarnane juba olemasolevate teostega.“⁶⁰³ See tähendab, et kui teos on suurel määral sarnane üheaegselt mitme varasema teosega, on kõnealustes varasemates teostes teatud ühiseid jooni, mis on muutunud tavapärasteks ning seetõttu ei ole kaitstavad.⁶⁰⁴ Näitena võiks tuua kirjandusteost, mis on loodud suuresti kirjanduslike šabloonide järgi. Piisav peaks olema märkimisväärne sarnasus ka ainult kahe varasema teosega. Kõnealune meetod võib olla kasulik n-ö piiripealsete juhtumite käsitlemisel.

Originaalsuse kriteeriumi kui formaalselt autori isikupära teoses väljendamise nõue tuleneb ka Kadri Aua seisukohast. Nimelt leiab Aua, et teos tekib autori individuaalse loometöö tulemusena⁶⁰⁵ ning et teose loomine nõuab autorilt muuhulgas oma isiksuse ja loomuse väljendamist ja isiklikke valikuid⁶⁰⁶. Teisest küljest, hilisemas töös leidis Aua, et originaalsus tähendab üksnes mittekooperimist teise autori teose pealt.⁶⁰⁷ Kõnealuses töös käsitles Aua lepinguid ehk traditsioonilisi kirjandusteoseid, kuid ei ole märkinud, et muude teoseliikide suhtes tuleks kohaldada teistsugust originaalsuse standardit. Seega, kõnealune standard peaks kehtima kõigi teoseliikide suhtes. Siinjuures on huvitav, et Aua toetub esialgsele originaalsuse kriteeriumile,⁶⁰⁸ millest võib järeldada, et uus kriteerium vastab Aua seisukohalt esialgsele kriteeriumile täielikult.

Formaalselt kõrge originaalsuse standard esineb ka Jaanus Tehvri käsitluses, kuna nõutav on nii originaalsuse kui ka loomingulisuse nõude täitmine⁶⁰⁹ ehk teiste sõnadega, mitte minimaalse, vaid erilise loomingulisuse väljendamine teoses. Kriteeriumi sisuline käsitlus viitab aga vähemalt andmebaaside puhul väga madalale originaalsuse standardile. Nimelt leiab Tehver, et

---

⁶⁰² Selge vastuse sellele küsimusele on võimalik saada konkreetsete juhtumite analüüsimisel.

⁶⁰³ Pisuke, H. (viide 532, teine lause), lk 20, punkt 11, alapunkt 1.

⁶⁰⁴ Nimetatu kehtib ka teose osade suhtes.

⁶⁰⁵ Aua, K. Autorikahju olemus ja liigid. *Juridica* 2002/10, lk 678–685; lk 679.

⁶⁰⁶ *Ibid.*, lk 684.

⁶⁰⁷ Aua, K. Lepingute tekstid ja autoriõigus – Pisuke, H., Kelli, A. (toim). *Intellektuaalse Omandi Infokiri* 2005/2, Tartu Ülikooli Õigusinstituut, lk 11. digar.nlib.ee/digar/show/?id=796 (19.04.2015)

⁶⁰⁸ „Autoriõigus kaitseb inimese originaalset loomingulise tegevuse tulemust[...]“, *ibid.* Esialgne kriteerium mõnevõrra muudetud kujul: „[...]on tegemist teise isiku originaalse loometöö tulemusega[...]“, Aua, K. (2002), lk 684.

⁶⁰⁹ Vt viide 578 eespool.

„TeleMedia“ telefonikataloogid võivad olla autoriõigusega kaitstud.⁶¹⁰ Väga sarnase teoseliigi – telefoniraamatu osas tuleb märkida, et lähtuvalt üldlevinud seisukohast ei ole loomingulisust nõudva originaalsuse kriteeriumi kohaldamisel telefoniraamatud kaitstavad.⁶¹¹ Samas, tegemist ei ole lihtsalt telefoniraamatute, vaid telefonikataloogidega. Kõnealused telefonikataloogid sisaldavad lisaks eraisikute telefoninumbritele, täpsemalt korteritelefonidele, ka tegevusalaregistris⁶¹², milles on toodud vastava tegevusala ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste telefoninumbrid, osade puhul ka aadress. Samuti sisaldavad nad ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste nimeregistris, milles on toodud telefoninumbrid ja aadressid nime järgi⁶¹³ ning ettevõtete reklaami, mis on toodud peamiselt tegevusala- ja nimeregistris. Lisaks sisaldavad telefonikataloogid üldinfot, kus on toodud tähtsad numbrid, vastava piirkonna kaarte ja võivad sisaldada vastava piirkonna sihtnumbreid.

Põhimõtteliselt on kõnealustes telefonikataloogides ühendatud tavaline telefoniraamat ja ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste kataloog. Tegemist on ideega, mis iseenesest kaitstav ei ole. Mõlemal juhul on hõlmatud kogu vastav alavaldkond ehk kõik vastava piirkonna avalikult kättesaadavad korteritelefonid ja kõikide piirkonna ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste andmed. Seega, kõnealuse sisu valik ei ole loominguline. Reklaami lisamine ei ole samuti loominguline, kuna antud juhul valikut suure tõenäosusega ei toimunud, vaid autor lisas kogu reklaami, mille eest on tasutud.⁶¹⁴ Teatud originaalsus võib esineda ainult telefonikataloogi üldandmetele kaartide ja sihtnumbrite lisamises. Arvestades seda, et kataloog sisaldab rohkelt aadresse, on nimetatud valik seotud andmete kasutamise mugavuse huvidega ja on seega küllaltki tavapärane. Seega, kõnealuste telefonikataloogide sisu valik vastab mitte enam kui kaduvväikese loomingulisuse nõudele.

Sisu korraldus jaguneb telefonikataloogides üldiseks ja teatud andmete siseseks. Üldine korraldus algab üldinfost, sellele järgnevad kaardid, tegevusalade loetelu, tegevusalaregister, nimeregister, korteritelefonide register ja sihtnumbrite loetelu. Kõnealust sisu saab korraldada ka mõnevõrra teisiti, kuid on selge, et erinevaid võimalikke valikuid on nii vähe, et loomingulisus

---

⁶¹⁰ Tehver, *op.cit.*, lk 26.

⁶¹¹ Telefoniraamatute mittekaitstavusele on osutanud ka Pisuke: Pisuke, H. (viide 592), lk 33, punkt 45 ning Rosentau: Rosentau, M. Intellektuaalse omandi õigused infotehnoloogia valdkonnas. Infotehnoloogilise loomingu olemus. *Juridica* 2008/3, lk 171–183; lk 176 ja 178.

⁶¹² Samuti tegevusalade loetelu eesti, inglise ja vene keeles.

⁶¹³ Sisuliselt on tegevusalaregistris ja nimeregistris toodud samad andmed, kuid nende korraldus on erinev.

⁶¹⁴ Võimalik, et autor siiski loobus teatud ebasobiva, nt ebamoraalse reklaami lisamisest.

on välistatud. Andmete sisese korralduse osas eristub mõnevõrra ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste andmete korraldus. Kõnealused andmed on korraldatud nii nimede kui ka tegevusala järgi. Erinevus banaalsest valikust seisneb mõlema korraldamise viisi kasutamises ühes andmebaasis. Käesoleva töö autori seisukohalt on antud juhul tegemist ideega, mille väljendamise võimalused on väga piiratud.⁶¹⁵ Seega, sisu korralduse osas ei vasta kõnealused telefonikataloogid isegi kaduvväikese loomingulisuse nõudele.

Samas, artikli avaldamise ajal kehtinud AutÕSi kohaselt oli selgesõnaliselt nõutav nii sisu valiku kui ka sisu korralduse kriteeriumi täitmine üheaegselt. Tehver kõnealust regulatsiooni ei vaidlusta.⁶¹⁶ See tähendab, et lähtuvalt eespool toodud analüüsist väljendub originaalsuse kriteerium kõnealusel juhul sisuliselt ainult mittekopeerimise nõudes.⁶¹⁷ Teisest küljest, Tehver leiab, et ulatuslike andmebaaside sisu valik ei saa olla originaalne ja et sisu korraldamisel piirab originaalsuse väljendamist otstarbekuse aspekt.⁶¹⁸ Seega, vähemalt formaalselt ei saa olla tegemist üksnes mittekopeerimise nõudega. Sellest võib järeldada, et Tehver tõlgendab kumulatiivsuse nõuet selliselt, et nõutava loomingulisuse tase tuleb saavutada mõlema allkriteeriumi raames väljendatud loomingulisuse määra liitmisel.⁶¹⁹ Sellest lähtuvalt võib antud andmebaasi puhul olla tegemist kaduvväikese loomingulisuse nõudega. Kokkuvõtteks võib öelda, et nimetatud telefonikataloogid formaalselt kõrge loomingulisuse nõudele kahtlemata ei vasta, kuigi Tehveri seisukohalt on nad potentsiaalselt kaitstavad. Kuna kõnealuste telefonikataloogide kaitstus on Tehveri seisukohalt siiski teatud küsimärgi all, ei ole selge ka Tehveri tõlgendusest tulenev konkreetne loomingulisuse määr. Kindlusega võib aga öelda, et tegemist ei ole kõrge loomingulisuse nõudega, samuti ei ole tegemist üksnes mittekopeerimise nõudega. Pigem on nõutav täiesti minimaalne, võib-olla ka selgelt märgatav loomingulisus. Tuleks lisada, et kõnealune originaalsuse standard võib olla tingitud andmebaaside iseloomust. Samas, Tehver ei ole märkinud, et andmebaaside suhtes tuleks kohaldada muude teoseliikidega võrreldes erinevat originaalsuse kriteeriumi.

---

⁶¹⁵ Idee ja selle väljendust eristatakse ka väljenduse üldistusastme kaudu – kui väljenduse üldistusaste on kõrge, siis on tegemist juba ideega: Gervais, Derclaye, *op.cit.*, lk 567. Antud juhul on väljenduse üldistusaste väga kõrge. Kui kõnealuste andmete korraldamise viise oleks oluliselt rohkem, oleks võimalik teha konkreetsema valiku ja üldistusaste oleks kahtlemata madalam.

⁶¹⁶ „Peamine ja problemaatilisem kriteerium andmebaaside puhul on „sisu korraldamine originaalsel viisil.“, Tehver, *op.cit.*, lk 26. Kui oleks piisav ka ainult sisu valiku kriteeriumi täitmine, ei oleks sisu korraldamise kriteerium peamine ja sealjuures problemaatiline.

⁶¹⁷ Kuna sisu korraldamise osas vastab käsitletud andmebaas üksnes mittekopeerimise nõudele.

⁶¹⁸ Tehver, *op.cit.*, lk 26.

⁶¹⁹ Vaata ka Pisukese tõlgenduse analüüs eespool.

Lisaks telefonikataloogidele on Tehver käsitletud õigusaktide andmebaasi ESTLEX, mis on autori sõnul kahtlemata kaitstud autoriõigusega.⁶²⁰ Kõnealune andmebaas vastab telefonikataloogidega võrreldes ilmselgelt kõrgemale originaalsuse standardile. Seetõttu ei ole kõnealune standard antud kontekstis oluline, kuna originaalsuse künnise määrab kõige madalama originaalsusega teos, millele antakse autoriõiguslik kaitse.

Mario Rosentau käsitleb originaalsuse kriteeriumi kui iseseisva loometöö omapärast tulemust⁶²¹ ning kavatses tegevuse ja intellektuaalsete valikute omapärast ja iseseisvat tulemust⁶²². Omapärasuse mõistet saab sisustada väga erinevalt, ka mõiste „loometöö“ ei pruugi tähendada loomingulisuse nõuet⁶²³. Teisest küljest, Rosentau täpsustab iseseisvuse tunnust: see tähendab just loovate intellektuaalsete valikute tegemist ja seega originaalse lahenduse loomist.⁶²⁴ Seega, loomingulisus on kahtlemata nõutav. Tuleb märkida, et nii iseseisvuse ehk loominguliste valikute kui ka omapärasuse nõue võib tähendada kõrge või väga kõrge loomingulisuse nõuet,⁶²⁵ kuid vähetõenäoline, et Rosentau pidas silmas sellist kriteeriumi sisu.⁶²⁶ Loovate intellektuaalsete valikute mitmusest tuleneb, et nõutav on vähemalt kahe loomingulise valiku tegemine. Teiste sõnadega, vähemalt osa teoseliikide puhul tähendab see minimaalse, kuid selgelt märgatava loomingulisuse nõuet. Kõnealune standard leiab kinnitust andmebaaside ja arvutiprogrammide originaalsuse käsitlustes. Nimelt leiab Rosentau, et andmebaaside puhul on nõutav „[...]autori enda intellektuaalsete valikute kordumatult omapärane tulemus.“⁶²⁷. Kordumatuse nõudest tuleneb, et identse teose loomine teise autori poolt on välistatud.⁶²⁸ Millisele originaalsuse standardile kõnealune lähenemine osutab? Üksnes mittekopeerimise nõude korral on identse teose loomine teise autori poolt suuresti tõenäoline, näiteks võib tuua banaalsete valikute kaudu loodud teoseid: telekava, telefoniraamat. Kaduvväikese

---

⁶²⁰ Tehver, *op.cit.*, lk 26.

⁶²¹ Rosentau, M. (2010), lk 753.

⁶²² Rosentau, M. (2008), lk 178.

⁶²³ Rosentau on märkinud et originaalne teos on „[...]inimese iseseisva loometöö omapärane tulemus[...]“: Rosentau, M. (2010), lk 753. Antud kontekstis võib mõiste „loometöö“ tähendada seda, et tulemus on inimese poolt iseseisvalt loodud, mitte aga loomingulise panuse kohustuslikkust.

⁶²⁴ *Ibid.*, lk 754.

⁶²⁵ Nagu ka eespool käsitletud AutÕSi esialgse originaalsuse kriteeriumi puhul.

⁶²⁶ Samuti tuleks lisada, et Rosentau on määratlenud originaalsust ka kui teatava valikuvabaduse olemasolu: Rosentau, M. (2008), lk 178. Samas, kõnealune seisukoht on väljendatud arvutiprogrammi poolt loodud teose kontekstis. Pealegi, vastavalt eespool toodud täpsustavale seisukohale on nõutav loovate valikute tegemine ehk teiste sõnadega, iga valik peab olema loominguline, mitte aga ainult vaba. Seega, üksnes valikuvabaduse olemasolust ei peaks olema piisav.

⁶²⁷ Rosentau, M. (2010), lk 753.

⁶²⁸ Mitteoriginaalsete andmebaasidega seoses on näitena toodud olukord, kus on võimalik ühesuguste andmebaaside loomine erinevate autorite poolt: Rosentau, M. (2008), lk 176.

loomingulisuse nõude korral on identse teose loomise tõenäosus oluliselt väiksem, kuid välistatud ei ole. Selgelt märgatava loomingulisuse nõude korral peaks aga täiesti identse andmebaasi loomine olema praktiliselt välistatud. Arvutiprogrammide puhul on kaitse künniseks samuti identse teose loomise välistatus: „Kui programm tekib või luuakse etteantud reeglite alusel nii, et teisel ajal ja teises olukorras võib tekkida täpselt samasugune programm, siis ei ole tegemist teosega autoriõiguse tähenduses[...]“⁶²⁹. Etteantud reeglite puhul on tõenäoliselt tegemist programmeerijale antud ülesandega, mis sisaldab näiteks kasutatavat programmeerimiskeelt ja soovitatavat programmi funktsionaalsust.

Tuleb märkida, et identse teose loomise välistatus viitab selgelt märgatava loomingulisuse nõudele ainult andmebaaside, arvutiprogrammide⁶³⁰ ja muude teoseliikide puhul, mille loomisel on valikuvabadus oluliselt piiratud. Seevastu väga paljude vabade valikute olukorras on identse teose loomine välistatud ka väga madala originaalsusega teoste puhul. Näitena võib tuua Rosentau artiklis nimetatud teoseliiki – kooliõpilase kirjandit. Kooliõpilase kirjand võib olla loodud, kasutades banaalset stiili, esitades triviaalse kirjelduse ja tavapäraselt väljendatud ja järjestatud järeldusi, kuid kõigi sõnade ja kirjavahemärkide täpne kordamine teise autori kirjandis on ilma kopeerimiseta välistatud. Teiste sõnadega, täpselt samasuguse kirjandi iseseisev loomine ei ole praktikas võimalik.⁶³¹

Üldise originaalsuse kriteeriumina märgib Rosentau nõuet, et teos oleks omapärane ja iseseisev.⁶³² Seega, teose kordumatus ei ole seatud kaitstavuse tingimusena, see võib tuleneda eespool toodud põhjusest. Omapära on aga üldine mõiste ja võimaldab väga erinevat tõlgendamist. Üldist originaalsuse kriteeriumi täiendab Rosentau erinevate teoseliikide suhtes kohaldatavate erisuguste originaalsuse standarditega. Täpsemalt öeldes, kujutava kunsti teoste suhtes kohaldub Rosentau seisukohalt suhteliselt kõrge originaalsuse standard, kirjandusteoste standard on aga suhteliselt madal.⁶³³

Rosentau esitab ka kujutava kunsti teoste ja kirjandusteoste originaalsuse täpsema käsitluse. Kujutava kunsti teose näitena toob Rosentau kooliõpilase joonistuse, leides, et originaalsuse

---

⁶²⁹ *Ibid.*, lk 172.

⁶³⁰ Vt peatükk 2.5.6, lk 78 eespool.

⁶³¹ See võib teoreetiliselt olla võimalik ainult juhul, kui kirjandi maht on fikseeritud ja see on väga väike. Samas on sellisel juhul tegemist pigem juba mõne muu teoseliigiga.

⁶³² Rosentau, M. (2008), lk 178. Samuti on nõutav, et see oleks „[...]inimese kavatsatud tegevuse ja intellektuaalsete valikute tulemus.“

⁶³³ *Ibid.*, lk 177.

kriteeriumile see suure tõenäosusega ei vasta.⁶³⁴ Lisaks leiab Rosentau, et on võimalik olukord, kus „[...]kummaline taies tuntud kunstniku tööna tunnistatakse teoseks, kooliõpilase tööna aga mitte.“⁶³⁵ Olukord, kus teose kaitstus võib sõltuda teose autori isikust, antud juhul autori tuntuusest teatud valdkonnas ja sotsiaalsest staatusest, vanusest, viitab selgelt väärtuse⁶³⁶ kriteeriumi kohaldamisele.⁶³⁷ Näites kirjeldatud olukord on tingitud väärtuse kriteeriumi paratamatust ja väga olulisest, võib-olla isegi täielikust subjektiivsusest. Kunstilise väärtuse kriteeriumist peaks tulenema väga kõrge loomingulisuse nõue – kui lähtuda sellest, et professionaalsete kunstnike tööd on tavaliselt väga loomingulised.

Kirjandusteoste osas leiab Rosentau, et kooliõpilase hea kirjand võib teose künnise ületada.⁶³⁸ Käesoleva töö autori seisukohalt on antud juhul sisuliselt tegemist küllaltki kõrge loomingulisuse nõudega, kuna selgelt märgatava loomingulisuse nõudele peaks kooliõpilase hea kirjand enamikel juhtudel vastama.⁶³⁹ Esiteks on näites rõhutatud, et tegemist on hea kirjandiga, seega ei ole selles kasutatud rohkelt banaalseid, tavapäraseid kirjutamise viise⁶⁴⁰. Teiseks, kirjand on teoseliik, mis võimaldab suurt loomevabadust, olulised piirangud autoril puuduvad. Lisaks on kirjand piisavalt suure mahuga teos, mis võimaldab väljendada loomingulisust paljudel erinevatel viisidel. Näiteks kirjandusteoste teise liigi, avalduse või taotluse puhul esinevad nii olulised piirangud kasutatava stiili, vahest ka šabloonide kujul kui ka märkimisväärne mahupiirang. Tuleks lisada, et eespool toodud käsitlus kooliõpilase kirjandist kui teoseliigist ja sellest johtuv kõrge loomingulisuse nõue võivad samuti tuleneda väärtuse kriteeriumi kohaldamisest, kuna kirjanduslik väärtus kooliõpilase kirjandil tõenäoliselt puudub.

Seega, kõnealuses käsitluses on mittetraditsiooniliste kirjandusteoste ehk arvutiprogrammide ja andmebaaside puhul tegemist traditsiooniliste kirjandusteoste originaalsuse standardist selgelt

---

⁶³⁴ *Ibid.*

⁶³⁵ *Ibid.*

⁶³⁶ Antud juhul kunstilise väärtuse.

⁶³⁷ Tuleb märkida, et Rosentau on seisukohal, et täiendavad kriteeriumid, sh teose kunstilised omadused ei ole teose kaitstavuse küsimuses kohaldatavad: Rosentau, M. (2008), lk 178. Samas, Rosentau siiski ei välista sellise olukorra tekkimist. Kuigi nimetatud olukorra võimaliku tekkimise põhjusena on märgitud vastava ala ekspertide paratamatult kildkondlik hinnang, *ibid.*, lk 177, ei mõjuta see olukorra olemust – väärtuse kriteeriumi kohaldamist. Käesoleva töö autori seisukohalt peaks väärtuse jms täiendavate kriteeriumide mittekohaldamise tagama kohus.

⁶³⁸ *Ibid.*, lk 177.

⁶³⁹ Rosentau seisukoha sõnastusest tuleneb, et nimetatud teos originaalsuse nõudele üldjuhul pigem ei vasta.

⁶⁴⁰ Näiteks banaalset stiili, tavapäraselt väljendatud mõtteid, teema tavapärasest kirjeldust.

madalama standardiga.⁶⁴¹ Samuti tuleks märkida, et ei ole selge, kas väga kõrge ja kõrge originaalsuse standard laieneb ka muudele vastavalt kujutava kunsti ja traditsiooniliste kirjandusteoste liikidele.⁶⁴² Kordumatu omapära tingimuse osas tuleks lisada, et teoreetiliselt võib seda tõlgendada ka kui autori isikupära kriteeriumi. Samas, Rosentau ei ole kasutanud kõnealusele kriteeriumile viitavaid mõisteid ning ei ole märkinud otseselt, et tegemist on kõnealuse kriteeriumiga. Samuti ei tähenda teose kordumatus tingimata autori isikupära teoses sisaldumist. Nagu on märgitud eespool, väga paljude vabade valikute olukorras on teose kordumatuse nõue täidetud ka madala originaalsusega teoste puhul. Veelgi enam, võib suure kindlusega väita, et paljude vabade valikute olukorras ei oleks isegi sama autori poolt erinevatel aegadel loodud samateemalised teosed absoluutselt identsed.⁶⁴³ Kusjuures, kõnealune olukord esineks ka triviaalse teose, nt triviaalse koolikirjandi puhul. Seega, paljude valikute olukorras, nt piisavalt mahuka kirjandusteose puhul, mida ei mõjuta olulised piirangud, tähendab teose kordumatus ehk identse teose loomise praktiline võimatus üksnes seda, et identse teose loomise tõenäosus on matemaatilisest vaatenurgast erakordselt väike. Samuti tuleks märkida, et autori isikupära peegeldus teoses peaks võimaldama teose põhjal selle autori selget ja lihtsat kindlaksmääramist lähtuvalt autori muudest teostest. Madala originaalsusega teoste puhul on aga teose põhjal selle autori kindlaksmääramine kas väga keeruline või isegi võimatu.

Seoses arvutiprogrammidega käsitleb Rosentau teatud määral ka originaalsuse kriteeriumi kohaldamist. Nimelt kirjeldab Rosentau olukorra, kus programmeerija ehk programmi lähtekoodi looja järgib programmi lähtematerjali autori ettekirjutusi, mis on niivõrd üksikasjalikud, et programmeerija ei tee loominguilisi valikuid ja tema töö tulemus ei ole originaalne.⁶⁴⁴ Vaatamata loominguiliste valikute ja originaalse tulemuse puudumisele on programmeerija Rosentau seisukohalt programmi kui tuletatud teose ehk teiste sõnadega, kaitstud teose autor.⁶⁴⁵

---

⁶⁴¹ Arvutiprogrammide kaitstavuse osas kasutab Rosentau samasugust väljendit, nagu ka traditsiooniliste kirjandusteoste suhtes: „suhteliselt madal teosekünnis“, Rosentau, M. (2008), lk 177. Samas, originaalsuse kriteeriumi põhjalikumast käsitlusest tuleneb, et asjaomased standardid on erinevad. Sellega seoses on oluline, et Rosentau ei ole arvutiprogrammide originaalsuse käsitlemisel toonud näidet, millest tuleneks kõrge loominguilisuse nõue või millest võib järeldada väärtuse vms täiendava kriteeriumi kohaldamist.

⁶⁴² Kujutava kunsti valdkond laiemas tähenduses hõlmab näiteks ka arhitektuuri- ja tarbekunstiteoseid; traditsiooniliste kirjandusteoste hulka aga kuuluvad näiteks avaldused, taotlused ja aruanded, mis pakuvad loominguilisuse väljendamiseks piiratud võimalusi.

⁶⁴³ Autor kasutaks pisut erinevat sõnade järjekorda, pisut erinevaid sõnu ja pisut erinevat kirjavahemärkide asetust, võimalikud on ka erinevused teose struktuuris.

⁶⁴⁴ Rosentau, M. (2010), lk 754.

⁶⁴⁵ *Ibid.*

Programmi lähtematerjal on antud juhul iseseisev teos ja selle autor on algse teose autor.⁶⁴⁶ Kõnealune käsitus ei ole käesoleva töö autori seisukohalt autoriõiguse seadusega kooskõlas, kuna mis tahes teose, sh tuletatud teose kaitstuse tingimus on selle autori poolt loomingulise panuse tegemine teose loomisel.⁶⁴⁷

Sarnane olukord esineb Rosentau seisukohalt ka kaasautorsuses loodud arvutiprogrammi puhul: kui programmeerijal puuduvad võimalused loominguliste valikute tegemiseks, on ta siiski programmi lähtekoodi kui metakeelse lähteülesande tõlke autor.⁶⁴⁸ Nimetatud juhul on lähteülesande autor ja tõlke autor oma sõltumatute osade autorid ning kogu arvutiprogrammi kaasautorid.⁶⁴⁹ Teose loomingulisuse määra moodustavad Rosentau seisukohalt kaasautorite loomingulised panused kokku liidetuna.⁶⁵⁰ See tähendab, et osal kaasautoritest võib loominguline panus puududa täielikult, nagu on antud juhul programmeerijal, ning teos saab kaitse ainult teise osa kaasautorite, antud juhul lähtematerjali autori loomingulise panuse kaudu. Kõnealune käsitus on käesoleva töö autori seisukohalt autoriõiguse peamise eesmärgi valguses samuti väga küsitav. Nimelt on autoriõiguses kaitstav loominguline väljendus, seega peab see esinema kõigi autorite töö tulemustes. See tuleneb ka AutÕS § 30 lõikest 1, mille kohaselt on nõutav isikute ühine loominguline tegevus ehk teiste sõnadega, loominguline tegevus ehk panus on nõutav kõikidelt potentsiaalsetelt autoritelt.⁶⁵¹ Kõnealust järeldust toetab ka AutÕS § 30 lõige 6, mille kohaselt ei ole tehnilise abi osutamine ehk sisuliselt mitteloominguline tegevus aluseks ühise autorsuse tekkimisele. Nimetatud küsimuses ühtib käesoleva töö autori seisukoht uue autoriõiguse seaduse eelnõu väljatöötajate seisukohaga.⁶⁵² Üldiselt võib öelda, et kõnealune käsitus originaalsuse kriteeriumi kohaldamise kohta võib tuleneda arvutiprogrammide loomise iseärasustest ning muudele teoseliikidele see tõenäoliselt ei laiene.

---

⁶⁴⁶ *Ibid.*, sh viide 19. Kõnealuse seisukoha sõnastusest, eelkõige viidetest metakeelsele lähteülesandele ja kõnealuse ülesande käsitlusest asjaomasel artiklis allpool tuleneb, et antud juhul on tegemist pigem ainult teoreetilise olukorraga ning praktikas on tegemist ainult ühe, kaasautorsuses loodud teosega. Originaalsuse kriteeriumile antud tõlgenduse kontekstis ei ole see aga oluline.

⁶⁴⁷ Tuletatud teoste suhtes on loomingulisuse nõue sätestatud täiendavalt AutÕS § 35 lõikes 3.

⁶⁴⁸ Rosentau, M. (2010), lk 758.

⁶⁴⁹ *Ibid.*

⁶⁵⁰ *Ibid.*, viide 31.

⁶⁵¹ Kõnealust põhimõtet võib jagada kaheks kohustuslikuks tingimuseks: tegevuse ühisus ja tegevuse loomingulisus.

⁶⁵² Kelli, A. Ühise autorsuse teke – Kelli, A. *et al.* (koostajad). Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu ja seletuskirja esialgne lähtematerjal, versioon: 19.02.2013, lk 59–61; lk 61, punkt 11.3. www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/autorioiguse_analuu_0.pdf (9.04.2015). Kelli leiab, et loominguline panus on nõutav igalt teose ühiselt autorilt.

AutõS originaalsuse kriteeriumi kui erinevate teoseliikide suhtes kehtivaid erinevaid originaalsuse standardeid tõlgendab ka Kirke Saar. Saar leiab, et autori enda intellektuaalse loominguga kriteerium tähendab üksnes seda, et autor on teose loonud iseseisvalt.⁶⁵³ Sellest tuleneb, et kriteeriumis sisalduvat mõistet „looming“ tõlgendab Saar teose valmistamise ehk intellektuaalse toodangu või intellektuaalse tegevuse tulemuse, mitte aga autori loomingulisuse tähenduses. Loomingulisuse nõuet tuleb Saar arhitektuuriteostega seonduvalt mõistest „originaalne“.⁶⁵⁴ Teose iseseisva loomise kriteerium tähendab mittekopeerimise nõuet, mis kohaldub põhimõtteliselt kõigi teoseliikide suhtes, v.a arhitektuuriteosed.⁶⁵⁵ Tuleb märkida, et üksnes mittekopeerimise nõue kujutab endast väga madalat originaalsuse standardit, mis on madalam isegi *common law* süsteemi töö ja oskuste kriteeriumi standardist.⁶⁵⁶ Teisest küljest, kirjandus- ja kunstiteoste originaalsuse sisulisel käsitlemisel kasutab Saar mõistet „loomingulisus“ ning kirjandusteoste ja jooniste ehk maalikunsti teoste puhul toetub ta identse teose loomise välistatuse põhimõttele. See tähendab, et sisuliselt kehtib ka muude teoseliikide suhtes mittekopeerimise nõudest kõrgem originaalsuse standard.⁶⁵⁷

Arhitektuuriteoste suhtes tuleks Saare seisukohalt kohaldada muude teoseliikidega võrreldes kõrgemat kriteeriumi, milleks on teatud loomingulisuse nõue.⁶⁵⁸ Erineva originaalsuse standardi põhjusena on toodud arhitektuuriteoste eripära, majanduslik tähtsus ja märkimisväärne seotus ühiskonnale avaldatava mõjuga.⁶⁵⁹ Majanduslik tähtsus tähendab siin sisuliselt loomevabaduse piirangut – arhitektuuriteose suurest maksumusest tuleneb kindel tellija, kelle soovid piiravad autori loomevabadust.⁶⁶⁰ Seega, tegemist ei ole väärtuse kriteeriumi kohaldamisega. Seevastu teose seotus ühiskonnale avaldatava mõjuga kui erisuguse originaalsuse kriteeriumi alus on küsitav, kuna see võib tähendada väärtuse või sellega sarnase kriteeriumi kohaldamist. Arhitektuuriteoste eripära väljendub selles, et nende loomisel esineb ulatuslikult erinevaid, sh tehnilisi piiranguid; ehitisi võib olla ka ainult tehniline, utilitaarne objekt ehk mitte kuuluda kunsti valdkonda.⁶⁶¹ Teiste sõnadega, arhitektuuriteoste puhul on loomevabadus võrreldes

---

⁶⁵³ Saar, K. Arhitekti loometöö tulemuste õiguskaitse. *Juridica* 2002/10, lk 670–677; lk 671.

⁶⁵⁴ *Ibid.*, lk 672.

⁶⁵⁵ *Ibid.*, lk 671–672 ja 676–677.

⁶⁵⁶ Saar leiab, et ka EL autoriõigusealase *acquis*’i originaalsuse kriteerium tähendab ainult teose iseseisva loomise nõuet ning loomingulisuse nõuet ei sisalda: *ibid.*, lk 672, viide 11.

⁶⁵⁷ Kõnealusel küsimusel peatutakse allpool.

⁶⁵⁸ Saar, K. (2002), lk 672 ja 674. Vt ka Saar, K. Arhitektuuriteose õiguskaitse: põhjendused, võimalused ja probleemid. Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool 2010, lk 19–20.

⁶⁵⁹ Saar, K. (2002), lk 672; Saar, K. (2010), lk 17.

⁶⁶⁰ Vt ka *ibid.*, lk 17.

⁶⁶¹ Saar, K. (2002), lk 671–672; Saar, K. (2010), lk 17 ja 19–20.

muude kujutavate kunstide teostega mõnevõrra piiratum.⁶⁶² Arhitektuuriteoste eripära väljendub ka selles, et arhitektuur „[...]oma olemuselt sallib kordusi, teiste töödest laenamisi.“⁶⁶³.

Konkreetsemalt öeldes on erisuguse lähenemise aluseks identse teose loomise välistatuse põhimõte. Esiteks Saar leiab, et sarnaste teoste loomisel võivad mõlemad teosed originaalsuse kriteeriumile vastata.⁶⁶⁴ Arhitektuuriteoste puhul soovib Saar vältida olukorda, kus väga levinud arhitektuuriga, st üksnes standardsetest elementidest koosnevale ehitisele antakse autoriõiguslik kaitse.⁶⁶⁵ Samuti on Saar märkinud, et kaitstav arhitektuuriteos peab erinema teistest arhitektuuriteostest.⁶⁶⁶ Eelnimetatust peaks tulenema, et eesmärk on vältida identsete teoste, antud juhul arhitektuuriteoste võimaliku kaitstuse olukorda. Teiseks, originaalsuse kriteeriumi käsitus kui identsete teoste loomise välistatuse nõue tuleneb kirjandus- ja kujutava kunsti teostes⁶⁶⁷ loomingulisuse väljendamise kirjeldusest. Kirjandusteoste puhul on Saare seisukohalt võimatu „[...]luua kaht täpselt ühesugust luulerida või identset peatükki.“⁶⁶⁸. Seega, nõutav on võimatus luua identne teos teise autori poolt. Siinjuures tuleb märkida, et Saare seisukohalt on kujutava kunsti teoste puhul loomevabadus kirjandusteoste loomise olukorraga võrreldes oluliselt piiratud, sest kunstiteostes kohaldub originaalsus ainult tervikule, kirjandusteoses aga ka teose algkomponentidele.⁶⁶⁹

Oluliselt piiratud loomevabadusest tuleneb, et kujutava kunsti teoste suhtes tuleks kohaldada kirjandusteostega võrreldes märgatavalt kõrgemat originaalsuse standardit ehk teatud loomingulisuse nõuet. Loomingulisus kui kohustuslik nõue on märgitud ka kunstiteoste kui üldkategoria suhtes otseselt.⁶⁷⁰ Kujutavate kunstide teoste puhul peaks originaalsuse standard olema arhitektuuriteostega võrreldes mõnevõrra madalam – arhitektuuriteoste loomevabadus on

---

⁶⁶² *Ibid.*, lk 20.

⁶⁶³ *Ibid.* Tuleb märkida, et kordused ja laenamised esinevad ka muude teoseliikide puhul, arhitektuuriteosed ei ole selles kontekstis unikaalsed. Näiteks traditsiooniliste kirjandusteoste puhul võib teine autor korrata stiili, kasutada samasuguseid sõnu ja fraase, samasuguseid süžeeäike.

⁶⁶⁴ Saar, K. (2002), lk 671.

⁶⁶⁵ *Ibid.*, lk 672.

⁶⁶⁶ Saar, K. (2010), lk 31.

⁶⁶⁷ Kirjelduses käsitletakse kunstiteoseid, kuid kontekstist tuleneb, et silmas peetakse just kujutava kunsti teoseid.

⁶⁶⁸ Saar, K. (2010), lk 24. Käesoleva töö autori seisukohalt on esimene osa kõnealusest eeldusest vaieldav – luuleread võivad olla loodud, kasutades ühesugust stiili ja sõnavalikut ja olla triviaalsed.

⁶⁶⁹ *Ibid.* Täpsemalt öeldes, kujutava kunsti teose puhul kasutab autor olemasolevaid komponente ehk stiile ja varem loodud teoste elemente. Kirjandusteose puhul on originaalsus aga nõutav iga lause ja lõigu ehk kirjandusteose algkomponendi suhtes, *ibid.*

⁶⁷⁰ Kunstiteos peab olema omapärane ja iseseisvalt loodud ning mitte kopeeritud, *ibid.*, lk 20–21. Seisukoha sõnastusest tuleneb, et omapärasus tähendab loomingulise panuse tegemist.

muude kujutavate kunstide teostega võrreldes mõnevõrra piiratum⁶⁷¹. Sellega seoses on huvitav, et maalikunsti puhul on Saare seisukohalt võimalik rakendada mittekopeerimise nõuet,⁶⁷² ehk teiste sõnadega, samasugust kriteeriumi nagu ka kirjandusteoste puhul.⁶⁷³ Sisuliselt on aga ka maalikunsti valdkonna kuuluvate jooniste puhul nõutav teatav loomingulisus. Nimelt tähendab joonise puhul üksnes eristumine teistest joonistest Saare seisukohalt teatava loomingulise panuse sisaldumist joonises.⁶⁷⁴ Eristumise nõudest võib järeldada, et jooniste suhtes on kohaldatav identse teose loomise välistatuse põhimõte. Teiste sõnadega, kõnealune nõue peaks siin tähendama teatava loomingulisuse väljendamise vajadust: kui identse teose loomine teise autori poolt on välistatud, peab kõnealune teos sisaldama midagi enam kui n-ö mehaanilist, tehnilist panust. Tuleks lisada, et kuna joonised on kirjandusteostega võrreldes piiratum loominguvabadusega, peaks käesoleva töö autori seisukohalt identse teose loomise välistatuse põhimõte tähendama vähemalt kaduvväikese loomingulisuse standardit. Muude kunstiteoste kategooriate, nt muusika- või draamateoste suhtes kohaldatavat originaalsuse standardit Saar ei käsitle.

Kirjandusteoste originaalsuse standard on sisulise käsitluse kohaselt samuti kõrgem kui üksnes mittekopeerimise nõue. Nimelt, identse kirjandusteose loomise välistatuse nõudele viidates kasutab Saar, nagu ka jooniste käsitluses, mõistet „loomingulisus“⁶⁷⁵. Samas, käesoleva töö autori seisukohalt ei tähenda üldiselt väga palju valikuid võimaldava kirjandusteose kordumatus ehk identse teose loomise välistatus loomingulise panuse sisaldumist teoses. Seevastu oluliselt piiratud valikute olukorras loodava arhitektuuriteose puhul peaks identse teose loomise välistatus tähendama selgelt märgatavat loomingulisust – nagu ka andmebaaside ja arvutiprogrammide korral.

Nagu on märgitud eespool, kujutavate kunstide originaalsuse standard ei ole ühesugune ning muude kunstiteoste kategooriate standard ei ole selge. Kirjandusteoste suhtes kohaldatavast identse teose loomise välistatuse põhimõttest tuleneb, et kaitse peaks saama ka suur hulk

---

⁶⁷¹ Vt käesoleva töö üle-eelmise lõik.

⁶⁷² Saar, K. (2002), lk 671.

⁶⁷³ Teistsugune originaalsuse kriteerium maalikunsti ja kirjandusteoste puhul on vajalik ka vastavalt Saare hilisemale seisukohale: Saar, K. (2010), lk 17.

⁶⁷⁴ *Ibid.*, lk 24.

⁶⁷⁵ *Ibid.* Kasutades analoogiat jooniste käsitlusega: üksnes eristumine teistest kirjandusteostest peaks tähendama teatava loomingulise panuse sisaldumist asjaomases kirjandusteoses.

triviaalseid kirjandusteoseid.⁶⁷⁶ Sellega seoses tuleks märkida viidet Anne Kalvi seisukohale, et nõutav originaalsuse määr sõltub teose liigist, žanrist ja muudest kriteeriumidest.⁶⁷⁷ Arhitektuuriteoste puhul on Kalvi seisukohalt nõutav täiesti minimaalse, ehk pigem kaduvväikese loomingulisuse väljendamine teoses.⁶⁷⁸ Kõnealune lähenemine tähendab suure hulga erinevate originaalsuse kriteeriumide kehtestamise vajadust, kuna arvestada tuleb paljude teoseliikide ja loomingulisuse väljendamist mõjutavate asjaoludega. Käesoleva töö autori seisukohalt oleks suure hulga erinevate originaalsuse kriteeriumide mõju negatiivne, kuna see vähendaks autoriõiguse selgust tõenäoliselt olulisel määral.⁶⁷⁹

Oluline küsimus on arhitektuuriteoste suhtes kohaldatava originaalsuse standardi sisu. Nagu on märgitud eespool, arhitektuuriteose kordumatusest ehk identse teose loomise välistatusest peaks tulenema selgelt märgatava loomingulisuse nõue. Samasugune standard on märgitud kohustuslikuna ka otseselt – Saar leiab, et teos peab sisaldama kasvõi väikese osa autori loomingulisust ning täpsustab, et loomingulisus peab teoses väljenduma selgelt.⁶⁸⁰ Teisest küljest, Saar soovib lähtuda originaalsuse sisustamisel Peter Groves'i määratletud nõudest panustada „[...]piisaval kogusel oskusi, teadmisi ja loomingulisust ning maitset või hinnangut.“⁶⁸¹ Kõnealune nõue sisaldab nii Kontinentaal-Euroopa süsteemile iseloomulikku loomingulisuse kriteeriumi kui ka *common law* süsteemi originaalsuse kriteeriumile omaseid mõisteid. Nõudest võib järeldada, et ainult loomingulisuse väljendamine piisav ei ole ning teoses peab lisaks loomingulisusele olema väljendatud täiendav panus – autori oskused, teadmised ja maitse või hinnang. See viitab suhteliselt kõrgele ja samas ebaselgele originaalsuse standardile. Antud juhul tuleb lähtuda siiski Saare poolt selgesõnaliselt sõnastatud originaalsuse standardist, milleks on minimaalne loomingulisus, mis on samas selgelt väljendatud.

---

⁶⁷⁶ Kirjandusteos ei vastaks asjaomasele originaalsuse standardile ainult juhul, kui tegemist on niivõrd oluliste piirangutega, mis ei võimalda identse teose loomist välistada.

⁶⁷⁷ Saar, K. (2010), lk 17, vt ka Kalvi, A. Mida teha praktikas teose mõistega? – Pisuke, H. *et al* (toim). Intellektuaalse Omandi Infokiri 2003/1, Tartu Ülikooli Õigusinstituut, lk 10. digar.nlib.ee/digar/show/?id=794 (9.04.2015)

⁶⁷⁸ Kalvi, A. Autoriõigus seljatab kinnisvarakuulutusi – Pisuke, H., Kelli, A. (toim). Intellektuaalse Omandi Infokiri 2005/2, Tartu Ülikooli Õigusinstituut, lk 10–11; lk 10. digar.nlib.ee/digar/show/?id=796 (19.04.2015)

⁶⁷⁹ Samuti vähendaks selgust olukord, kus originaalsuse kriteeriumid on kehtestatud ainult väikese osa teoseliikide suhtes, muude teoseliikide puhul oleks kohustuslik originaalsuse standard ebaselge.

⁶⁸⁰ Saar, K. (2010), lk 19 ja 20. Tuleb märkida, et Saar nõustub Heiki Pisukese poolt antud originaalsuse kriteeriumi määratlusega, mis sisaldab kõrget loomingulisust nõudvat autori isikupära teoses väljendamise nõuet, kuid Saar ei tõlgenda kõnealust nõuet kui autori isikupära kriteeriumi. Tõenäoliselt tõlgendab Saar seda kui autori enda loomingu nõuet.

⁶⁸¹ Groves, P. *Copyright and Designs Law: A Question of Balance: the Copyright, Designs and Patents Act 1988*. London: Graham & Trotman 1991, lk 21; viidatud teoses Saar, K. (2010), lk 22.

Lisaks tuleks märkida, et Saar eristab arhitektuuriteoste puhul originaalsuse ja loomingulisuse nõuet.⁶⁸² Originaalsus tähendab teose iseseisvat loomist autori poolt ehk mittekopeerimist, loomingulisus aga autori poolt loomingulise panuse tegemist teosesse.⁶⁸³ Samas, Saar kasutab mõistet „originaalne“ ka mõiste „loominguline“ sünonüümina.⁶⁸⁴ Originaalsuse kriteeriumi sisuga seoses on oluline, et erinevalt AutÕSi esialgse kriteeriumi võimalikust sisust, kõnealustest käsitlustest ei tulene kõrge või väga kõrge loomingulisuse kriteerium.

Samuti on oluline arhitektuuriteoste originaalsuse hindamise kriteeriumi küsimus. Saar leiab, et „Originaalsus arhitektuuris tähendab valikut, koordineerimist või mittekaitstavate osade kokkusobitamist eripärasesse, kaitstavasse tervikusse.“⁶⁸⁵ Seisukoha täpsustusest tuleneb, et valiku ja koordineerimise kriteeriume kohaldatakse juhul, kui arhitektuuriteos luuakse originaalsete ehk iseseisvalt kaitstavate osade abil, mittekaitstavate osade puhul kohaldatakse aga ainult kokkusobitamise ehk koordineerimise kriteeriumi.⁶⁸⁶ Sellest võib järeldada, et kaitstavate ja mittekaitstavate osade suhtes on kohaldatavad erinevad nõuded – vastavalt kahe ja ühe autori otsuse ehk valiku nõue. Samas, originaalsus võib tuleneda mitte ainult hoone osade valikust ja koordineerimisest, vaid ka ümbruskonnaga arvestamisest ja hoone või osade värvuse valikust⁶⁸⁷ ning teoreetiliselt võib kõnealune aspekt mõjutada hoone originaalsust olulisel määral. Seega, tegemist ei ole konkreetse ja kohustusliku hindamiskriteeriumiga. Pealegi, hoones võivad suure tõenäosusega esineda samaaegselt nii eraldi kaitstavad kui ka standardsed ehk mittekaitstavad osad ning sellise hoone originaalsuse hindamine erinevate nõuete kohaselt oleks problemaatiline. Samuti tuleks märkida, et käesoleva töö autori seisukohalt võib ka mittekaitstavate osade puhul olla oluline osade valiku kriteerium. Näiteks võib erinevatest arhitektuurstiilidest pärinevate traditsiooniliste, mittekaitstavate elementide valik olla küllaltki eripärane, kuid nende kombineerimine võib olla nii eripärane kui ka tavaline.⁶⁸⁸

---

⁶⁸² Saar, K. (2010), lk 31.

⁶⁸³ *Ibid.*, lk 21.

⁶⁸⁴ Originaalsus on Saare seisukohalt eripärane looming, millesse autor on pannud oma mõtted ja oskused ning seisukohast tuleneb, et eripärane looming tähendab loomingulise panuse tegemist: *ibid.*, lk 21.

⁶⁸⁵ Saar, K. (2002), lk 673.

⁶⁸⁶ *Ibid.*, lk 673–674.

⁶⁸⁷ *Ibid.*, lk 673, sh viide 19.

⁶⁸⁸ Siin võiks tuua analoogia kirjandusteoste originaalsuse hindamiskriteeriumiga – oluline on mitte ainult sõnade ehk mittekaitstavate elementide järjestus ja kombineerimine, vaid ka nende valik.

Tuleb lisada, et Saare käsitus on originaalsuse väljendamiseks küllaltki palju võimalusi: hoone osade ja värvide valik, kombineerimine, arvestamise valguse, ümbruskonna, vormi ja rütmiga.⁶⁸⁹ Lähtuvalt minimaalse, kuid selgelt märgatava loomingulisuse nõudest peaks see tähendama, et originaalne arhitektuuriteos nõuab enam kui ühe loomingulise valiku tegemist; tõenäoliselt on vajalik vähemalt kaks loomingulist valikut. Analoogiana võiks siin tuua fotograafiateoseid, millede puhul on võimalikke valikuid samuti küllaltki palju, kuid siiski oluliselt vähem kui kirjandusteoste loomisel. Teisest küljest, originaalsuse nõue võib olla täidetud ka üksikute ehitise osade, nt fassaadi, akende või konstruktsiooniosade kaudu.⁶⁹⁰ Sellest tuleneb, et teoreetiliselt, pigem erandkorras, on originaalsuse nõuet võimalik täita ka ühe loomingulise valiku kaudu. Kõnealune lähenemine vastab Euroopa Kohtu otsustest tulenevale paindlikkuse põhimõttele.

Lisaks arhitektuuriteose kui terviku originaalsuse käsitlemisele peatub Saar ka hoone üksikute elementide originaalsuse küsimusel. Siinjuures on oluline, et üksiku elemendi kaitstus on põhjendatud ainult siis, kui see on väga erinev teistest samasuguse iseloomuga elementidest, kui see erineb teistest elementidest olulisel määral.⁶⁹¹ Suure erinevuse nõudest võib järeldada, et hoone üksikute elementide osas on originaalsuse nõue kõrgem kui tervikhoonete puhul, kuna tervikhoone kaitstus väga suurt erinevust Saare seisukohalt ei nõua.⁶⁹² Teisest küljest, Saar ei ole märkinud otseselt ja selgesõnaliselt, et tervikhoone ja hoone üksikute elementide suhtes tuleks kohaldada erinevaid originaalsuse standardeid. Lisaks tuleks märkida, et Saar annab väärtuslikke juhiseid originaalsuse hindamiseks lähtuvalt arhitektuuriteoste eripärast.⁶⁹³ Samuti on Saar seoses arhitektuuriteoste originaalsuse küsimusega toonud funktsionaalsete⁶⁹⁴ ja muude oluliste piirangute põhimõtte,⁶⁹⁵ mis on kooskõlas Euroopa Kohtu tõlgendusega. Üldise piirangute põhimõtte puhul osutab Saar loomingulisele tegevusele, toetudes AutÕS § 4 lõikele 2, millest võib järeldada põhimõtte kehtimist kõigi teoseliikide suhtes. Kuna AutÕSi originaalsuse kriteerium loomingulisuse nõuet Saare seisukohalt ei sisalda ning arhitektuuriteoste suhtes on see üksnes tuletatav mõistest „originaalne“, muude teoseliikide suhtes kõnealune põhimõte otseselt ei kehti. Samas, identse teose loomise välistatuse põhimõtte kaudu kehtib see siiski ka muude

---

⁶⁸⁹ Saar, K. (2002), lk 673, sh viide 19.

⁶⁹⁰ *Ibid.*, lk 671.

⁶⁹¹ *Ibid.*, lk 674. Samuti on nõutav, et elemendi originaalsus ei sõltuks hoone kui terviku originaalsusest: *ibid.*

⁶⁹² Siinjuures on oluline, et nii ehitise üksikud elemendid kui ka ehitise tervikuna võimaldavad käesoleva töö autori seisukohalt võrreldavat loomevabadust – mõlemal juhul esinevad olulised funktsionaalsed piirangud ja sageli kasutatakse suurel hulgal standardeid lahendusi.

⁶⁹³ Tegemist on üldiste juhiste, mitte aga konkreetse, kohustusliku hindamiskriteeriumiga.

⁶⁹⁴ Saar, K. (2002), lk 674.

⁶⁹⁵ Saar, K. (2010), lk 24–25. Saar viitab siin Soome Ülemkohtu lahendile.

teoseliikide suhtes – juhul kui tegemist on niivõrd oluliste piirangutega, mis ei võimalda identse teose loomist välistada.

Huvitav lähenemine originaalsuse kriteeriumile on Aleksei Kellil. Nimelt määratleb ta kohaldatava originaalsuse standardit, kasutades idee ja väljenduse dihhotoomiat. Kelli seisukohast tuleneb, et nõutav on idee väljendus, mis ei ole ideega sulandunud ning teose iseseisev loomine ehk mittekopeerimine.⁶⁹⁶ Seega, Kelli seisukohalt on ka väga sarnased teosed kaitstavad.⁶⁹⁷ Väga sarnaste teoste kaitstavus peaks tähendama, et mittekaitstavad on ainult identsed teosed. Nagu on öeldud eespool, identsete teoste loomise välistatuse nõudest tuleneb erineva loominguvabadusega teoseliikide puhul erinev originaalsuse standard. Idee ja väljenduse dihhotoomiale toetumisest järeldub, et Kelli ei poolda ideega sulandunud väljenduste kaitsmist. Samas, Kelli hiljutisest seisukohast koostöös Sten Lindiga loodud töös võib järeldada, et teatud erandjuhtudel võib ideega sulandunud väljenduse kaitsmine olla ka Eesti õiguses põhjendatud.⁶⁹⁸ Nagu on märgitud eespool, Pisukese seisukohalt on kõnealune kaitse põhjendatud mõnevõrra laiemas ulatuses.

Identsete teoste loomise välistatuse nõudele toetub ka Jaak Ostrat, leides, et „[...]loomingulise töö tulemuse kordamine teise isiku poolt ilma plagieerimiseta (kopeerimiseta) on välistatud[...]“⁶⁹⁹. Kõnealune põhimõte on Ostrati seisukohalt autoriõiguse alus ja registreerimise nõude puudumise põhjus. Seega, tegemist on teose kaitse künnisega.

Erilist tähtsust originaalsuse kriteeriumi tõlgendamisel omab uue autoriõiguse seaduse eelnõu seletuskiri ja eelnõu väljatöötamisega seonduv analüüs. Seletuskiri ja analüüs on töötatud välja autoriõiguse valdkonna õigusteoreetikute rühma poolt ja seega on nendes kriteeriumi sisu kohta väljendatud nimetatud teoreetikute ühine seisukoht. Eriti tuleb rõhutada seaduse eelnõu seletuskirja tähtsust, kuna uue seaduse tõlgendamisel on sellel väga oluline roll. Samas, eelnõu väljatöötamisega seonduvas analüüsis ja seletuskirjas esitatud originaalsuse kriteeriumi tõlgendus laieneb ka praegu kehtivale kriteeriumile, kuna sisuline erinevus vana ja uue

---

⁶⁹⁶ Kelli, A. Improvement of the Intellectual Property System as a Measure to Enhance Innovation. *Juridica International* 2009/16, lk 114–125; lk 116.

⁶⁹⁷ *Ibid.*

⁶⁹⁸ Lind, S., Kelli, A. Kohtupidamine ja autoriõigus. Mis saab siis, kui kohtulahend on plagiaat? *Juridica* 2015/1, lk 34–43; lk 41, sh viide 71. Kelli ja Lind viitavad muude, sh Euroopa Liidu riikide õiguspraktikale.

⁶⁹⁹ Ostrat, J. Disainlahenduste õiguskaitse probleeme. *Juridica* 1996/5, lk 232–236, lk 234.

regulatsiooni vahel puudub⁷⁰⁰. Esiteks tuleb märkida, et uue seaduse eelnõus on pöördutud osaliselt tagasi esialgse originaalsuse kriteeriumi poole: kriteeriumiks on autori enda mis tahes originaalne loomingulise tegevuse tulemus.⁷⁰¹ Samas, eelnõu seletuskiri sisaldab selgesõnalist ja ammendavat selgitust kriteeriumi sisu kohta. Seetõttu, erinevalt esialgsest kriteeriumist, seda ei saa tõlgendada kui kõrge või väga kõrge loomingulisuse nõuet. Kriteeriumi sisu kohta on märgitud, et originaalsuse standard on Eestis madal.⁷⁰² Sellele seisukohale eelnenud analüüsis on viidatud loomingulise tegevuse⁷⁰³ ning autori loomingulise panuse ja individuaalsuse⁷⁰⁴ vajalikkusele. Teisest küljest on leitud, et ka peaaegu identsed teosed on põhimõtteliselt kaitstavad – kui need on loodud sõltumatult ehk ei ole kopeeritud.⁷⁰⁵ Seega, kaitstus on välistatud ainult täiesti identsete teoste korral, mis suure loominguvabadusega teoseliikide puhul kindlasti ei tähenda autori isikupära kriteeriumi ega põhimõtteliselt ka loomingulisuse nõuet.

Suurt tähtsust omava seaduse eelnõu seletuskirja osas on oluline, et originaalsuse määra detailsemas käsitluses on kasutatud mõisteid „minimaalne originaalsus“ ja „autori minimaalne panus“,⁷⁰⁶ kuid ei ole kasutatud Kontinentaal-Euroopa lähenemistes nimetatud kontekstis tavaliselt tarvitavat mõistet „loomingulisus“. Pealegi, autoriõiguse kaitse alt välistatud objektide regulatsiooni seletusest⁷⁰⁷ võib järeldada, et nii originaalsuse kriteeriumis kui ka mittekaitstavate objektide regulatsioonis kasutatud mõiste „loomingulisus“ tähendab intellektuaalsuse nõuet. Kõnealused mõisted ei ole samatähenduslikud, kuna ka kõige banaalsem teos nõuab teatud intellektuaalset pingutust, v.a erandlikul juhul, kui teos luuakse üksnes mehaanilise pingutuse kaudu. Eespool toodust võib järeldada, et eelnõu seletuskirja autorite seisukohalt ei sisalda originaalsuse kriteerium loomingulisuse nõuet, vähemalt ei sisalda see selgelt väljendatud loomingulisuse nõuet. Kõnealune järeldus leiab kinnitust kriteeriumi

---

⁷⁰⁰ Seletuskiri autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu juurde (viide 572), lk 26.

⁷⁰¹ Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seadus (eelnõu), versioon: 19-7-2014 (viide 544), lk 4, § 7 lg 1.

⁷⁰² Kelli, A., Nemvalts, K. Kasutaja loodud sisu – Kelli, A. *et al.* (koostajad). Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu ja seletuskirja esialgne lähtematerjal, versioon: 19.02.2013, lk 25–27; lk 25, punkt 5.2.2. www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/autorioiguse_analuus_0.pdf (20.04.2015)

⁷⁰³ Seppel, T. Teose originaalse pealkirja õiguskaitse – Nemvalts, K. *et al.* (koostajad). Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste probleemide koondkaardistus, 17. juuli 2012, lk 7–8; lk 7. www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/autorioiguse_koondkaardistus_0.pdf (20.04.2015)

⁷⁰⁴ Kelli, A., Nemvalts, K. (2012), lk 6.

⁷⁰⁵ *Ibid.*

⁷⁰⁶ Seletuskiri autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu juurde (viide 572), lk 27.

⁷⁰⁷ *Ibid.*, lk 28.

selgituses. Nimelt on kaitse saamiseks nõutav teose iseseisev loomine ehk mittekopeerimine.⁷⁰⁸ Samas, ainult tehtud tööst kaitse saamiseks ei piisa, vaja on midagi enam.⁷⁰⁹ Tehtud töö mittepiisavus viitab sellele, et originaalsuse määra hindamise aluseks ei ole võetud *common law* süsteemi lähenemine. Sellest peaks tulenema, et üldiselt on nõutav mittekopeerimine, kuid lisaks sellele peab teoses olema väljendatud täiesti minimaalne, kaduvväike loomingulisus.

Kõnealust järelust toetab viide väga sarnaste teoste loomise võimalikkusele,⁷¹⁰ millest tuleneb, et identsed teosed kaitstavad ei ole.⁷¹¹ Identsete teoste loomise välistatuse nõue tähendab omakorda väikese loomevabadusega teoseliikide puhul absoluutselt banaalsete teoste, nt telekavade või telefoniraamatute mittekaitstust. Teiste sõnadega, nimetatud teoseliikide puhul ei ole mittekopeerimine piisav, vaid on nõutav teatud minimaalse loomingulise panuse tegemine. Siinjuures tuleb lisada, et käesoleva töö autori seisukohalt tähendab identsete teoste loomise välistatus nimetatud teoseliikide puhul selgelt märgatava loomingulisuse nõuet. Samas, kuna seletuskirja autorid loomingulisuse mõistet ei kasuta ja samas rõhutavad autori panuse minimaalsust ning originaalsuse standard kehtib mitte ainult väikese loomevabadusega teoseliikide suhtes, tähendab kõnealune standard formaalselt kaduvväikese loomingulisuse nõuet.

Kokkuvõtteks võib öelda, et originaalsuse kriteeriumi sisuga seonduvad teoreetikute seisukohad erinevad väga suurel määral, alates üksnes mittekopeerimise nõudest kuni kõrge või isegi väga kõrge loomingulisuse nõudeni. Samuti esineb erinevusi kriteeriumi formaalsete määratluste ja sisuliste käsitluste vahel. Mitme teoretiku seisukohalt tähendab Eesti autoriõiguse originaalsuse kriteerium erinevate teoseliikide puhul erisuguseid originaalsuse standardeid. Suurem osa õigusteadlastest, sh uue seaduse eelnõu väljatöötamisega tegelenud rühm, toetuvad identsete teoste loomise välistatuse põhimõttele, millest tuleneb erineva loomevabadusega teoseliikide puhul oluliselt erinev originaalsuse standard. Ühel juhul toetutakse sellele ainult seoses kahe teoseliigiga. Selgelt märgatava loomingulisuse nõuet on otseselt nimetatud ainult ühe teoretiku seisukohas ja ainult ühe teoseliigi suhtes. Ühel juhul on selgelt märgatava loomingulisuse määr tuletatav andmebaaside, arvutiprogrammide ja muude oluliselt piiratud loomevabadusega teoseliikide puhul. Veel ühe teoretiku seisukohast võib kõnealust määra tuletada, kuid pigem on tegemist sellest madalama standardiga. Erinevaid lähenemisi esineb ka kriteeriumi kohaldamise

---

⁷⁰⁸ *Ibid.*, lk 26.

⁷⁰⁹ *Ibid.*, lk 27.

⁷¹⁰ *Ibid.*, lk 26.

⁷¹¹ Identsete teoste mittekaitstus tuleneb ka eelnõu väljatöötamisega seonduvast analüüsist, vt eespool.

küsimuses. Samuti on oluline, et kolme teoreetiku seisukohalt on oma väljendusega sulandunud idee kaitstud suuremas või väiksemas ulatuses võimalik. Seega, suurem osa tõlgendustest ei vasta käesoleva töö autori seisukohalt EL autoriõigusealase õigustiku originaalsuse kriteeriumi sisule, mis selgineb eelkõige Euroopa Kohtu otsustes. Lähtumine EL kriteeriumi sisust ja asjakohastest originaalsuse hindamise kriteeriumidest on vajalik ka Eesti kriteeriumi sisu osas suurel määral eristuvate tõlgenduste olukorras selge ja kindla vastuse andmiseks.

Andmebaaside hindamiskriteeriumi osas tuleb märkida vastuolu kehtiva seaduse kahe sätte vahel. Käesoleva töö autori seisukohalt tuleb lähtuda valikulisest kriteeriumist, mis vastab ka rahvusvahelistele lepingutele ja EL õigusele. Uue seaduse eelnõus on kriteerium selgelt kumulatiivne. Samas tuleneb kahe õigusteadlase seisukohast tõenäoliselt, et vastavalt kumulatiivsele hindamiskriteeriumile tuleb nõutava loomingulisuse tase saavutada mõlema allkriteeriumi raames väljendatud loomingulisuse määra liitmisel. Käesoleva töö autor leiab, et kõnealune lähenemine on andmebaaside originaalsuse hindamiskriteeriumi puhul kõige sobilikum, kuna tulenevalt andmebaaside iseloomust on loomingulise tulemuse saavutamine andmebaasis väga keeruline. Sellest tulenevalt leiab käesoleva töö autor, et uues autoriõiguse seaduses oleks kõige sobilikum sätestada hindamiskriteeriumina „sisu valik ja/või korraldus“. Kõnealune sõnastus välistaks ilmse tõlgenduse, mille kohaselt on nõutav kohaldatava loomingulisuse määra saavutamine mõlema allkriteeriumi raames. Lisaks viitaks see kohaldatava loomingulisuse määra saavutamise võimalusele mõlema allkriteeriumi raames tehtud loomingulise panuse, mis eraldivõetuna oleks ebapiisav, liitmise kaudu. Selline lahendus vastaks ka Euroopa Kohtu asjaomastest otsustest tulenevale originaalsuse kriteeriumi paindliku kohaldamise põhimõttele. Käesoleva töö autori seisukohalt ei satuks kõnealune hindamiskriteerium sisulisse vastuollu EL andmebaaside direktiivi ega asjaomaste rahvusvaheliste lepingutega, kuna mõlemal juhul on kõige olulisem teoses piisava loomingulisuse või originaalsuse väljendamine, mitte aga väljendamise viis.

3.2. Originaalsuse testi kasutamine Eesti kohtupraktikas

Eesti kohtupraktikas on originaalsuse kriteeriumi sisuliselt käsitletud väga vähe. On avaldatud seisukohta, et üldine Eesti kohtupraktika osutab madalale originaalsuse standardile.⁷¹² Näitena on toodud Riigikohtu otsus 3-2-1-60-98 ja Harju Maakohtu määrus 2-11-52398. Käesoleva töö

---

⁷¹² Seletuskiri autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu juurde (viide 572), lk 27.

autor nimetatud järeltõlkes ei nõustu. Riigikohtu otsuses puudus vaidlus teose, nimelt fotoslaidi originaalsuse kriteeriumile vastavuse üle ning kõnealust aspekti ei ole käsitletud ka kohus. Kostja tugines enda teadmatusel sellest, et tegemist on kirjandus-, kunsti- või teadusteosega.⁷¹³ Vastuväidetes kassatsioonkaebusele tugines kostja enda teadmatusel sellest, et slaid vastab originaalsuse kriteeriumile.⁷¹⁴ Seega, kostja ei vaidlustanud slaidi vastavust originaalsuse kriteeriumile, vaid asus sisuliselt seisukohale, et teadmatus vastava intellektuaalse objekti autoriõigusega kaitstusest vabastab vastutusest autoriõiguse rikkumise eest. Riigikohus viitas AutÕS-i kaitstavate teoseliikide loetelu asjaomasele punktile ja leidis, et slaid on üksnes põhimõtteliselt kaitstav teos.⁷¹⁵ Lisaks märkis Riigikohus, et autoriõigus tekib teose loomisega.⁷¹⁶ Seega, sisuliselt osutas kohus autoriõiguse seaduse sätetest tulenevale teose kaitstuse eeldatavuse põhimõttele, mis kohtuvaidluse ajal ei olnud veel seaduses sätestatud. Konkreetse slaidi vastavust originaalsuse kriteeriumile kohus ei käsitlenud. Kohtuasjas 2-11-52398 vaidlustas kostja asjaomase teose vastavust originaalsuse kriteeriumile,⁷¹⁷ kuid pooled esitasid kohtule kompromissi, mille kohus määrusega kinnitas, lõpetades kohtumenetluse. Seega, asjaomase teose vastavust originaalsuse kriteeriumile ja muid vaidluse sisulisi küsimusi kohus ei käsitleanud. Mõlemas kohtuvaidluses ei ole kohaldatav originaalsuse standard kohtu seisukohtadest tuletatav.

Esialgse kriteeriumi osas tuleb märkida, et ühes otsuses tõlgendas Riigikohus kriteeriumi kui kahe eraldiseisva – originaalsuse ja loomingulisuse nõuet.⁷¹⁸ Samas, hilisemas otsuses täpsustas kohus originaalsuse kriteeriumi, leides, et sisuliselt on nõutav teose loominguline iseloom.⁷¹⁹ Seega, nõutav on lihtsalt loomingulisus, mitte aga teatud kvaliteediga loomingulisus. Esialgse kriteeriumi kohaldamine teatud teoseliigi suhtes esineb kohtuotsuses 3-2-1-84-98.

Kohtuasjas 2-05-18646 oli vaidluse objektiks kaubamärk, kuid kohus käsitles seoses arhitektuuriobjekti nimetuse sõnalise kaubamärgina registreerimise võimalusega

---

⁷¹³ RKTKo 3-2-1-60-98, otsuse sisulise osa neljas lõik.

⁷¹⁴ Otsuse sisulise osa üheksas lõik.

⁷¹⁵ Otsuse sisulise osa kahesteistkümmes lõik. Kõnealust järeltõlket kinnitab see, et kohtu seisukohalt slaidid üksnes võivad olla autoriõigusega kaitstud, *ibid.* Teiste sõnadega, slaidid ei ole kaitstud aprioriselt. Lisaks on kohus leidnud, et slaid on kaitstav „[...]kui loomingulise tegevuse tulemus[...], *ibid.* Sellest võib järeldada, et slaid peab kaitse saamiseks vastama originaalsuse kriteeriumile, milleks oli kohtuvaidluse ajal „originaalse loomingulise tegevuse tulemus“.

⁷¹⁶ *Ibid.*

⁷¹⁷ HMKm 2-11-52398, lk 4.

⁷¹⁸ RKTKo III-2/1-93/95, otsuse sisulise osa 14. lõik.

⁷¹⁹ RKTKo 3-2-1-84-98, otsuse sisulise osa 15. lõik.

arhitektuuriobjekti enda kaitstavust autoriõigusega. Maakohus leidis, et originaalsuse kriteeriumi täitmiseks peab arhitektuuriteos omama „[...]eripära või üldtuntust oma ehitusstiili või ehituskunsti poolest.”⁷²⁰ Eripära kriteeriumi võib tõlgendada erinevalt, kuid üldtuntuse kriteerium viitab väga kõrge loomingulisuse nõudele. Seega, eripära kriteerium peaks tähendama samuti küllaltki kõrge loomingulisuse nõuet, kuna vastasel juhul puuduks vajadus nimetada nõutava originaalsuse miinimummääradele osutavate kriteeriumide hulgas üldtuntuse kriteeriumi. Tuleb siiski märkida, et antud kohtuasjas puudus autoriõiguslik vaidlus ning kohus ei ole käsitlenud originaalsuse kriteeriumi põhjalikult.

Kohtuasjas 3-2-1-84-98 on Riigikohus kinnitanud ringkonnakohtu seisukohta, et moekunstniku loodud kehakatted vastavad originaalsuse kriteeriumile nii kollektsoonina kui ka üksikute esemetena.⁷²¹ Ringkonnakohus leidis, viidates hageja seletusele ja asjas esitatud tõenditele, et kõnealune moekunstiteos on loodud hageja poolt ja vastab AutÕS § 4 lõikes 2 toodud teoseks kvalifitseerumise kriteeriumitele, sh originaalsuse nõudele.⁷²² Tuleb märkida, et ringkonnakohtu seisukohalt kujutavad kehakatetele kantud joonistused ja illustratsioonid endast eraldiseisva teose.⁷²³ Seega, kohus leidis, et mõlema teose vastavus originaalsuse kriteeriumile on tõendatud nimetatud materjalidega ning ei ole toonud ega käsitlenud konkreetseid tunnuseid, millest tuleneb teose originaalsus. Seetõttu ei ole kohtuotsuses kohaldatud konkreetne originaalsuse standard selge. Sellega seoses tuleb märkida, et kõnealused kunstiteosed on loodud moekunstniku poolt diplomitöö raames ja suuremahulise töö tulemusena.⁷²⁴ Sellest võib järeldada, et kõnealustes teostes on väljendatud tõenäoliselt selgelt märgatav või kõrge loominguline panus.⁷²⁵

Sarnane lähenemine esineb kohtuasjas 2-09-70939. Kohtuvaidluses kerkis üles küsimus kaubanduskeskuse eskiisprojekti originaalsuse kriteeriumile vastavuse kohta. Maakohus leidis, et nimetatud eskiisprojekt vastab originaalsuse kriteeriumile, viidates Eesti Arhitektide Liidu

---

⁷²⁰ HMKo 2-05-18646, punkt 24.

⁷²¹ Viide 719 eespool, otsuse sisulise osa 15. lõik.

⁷²² TlnRnKo II-2/142, lk 3.

⁷²³ *Ibid.*

⁷²⁴ Otsuse lk 1 ja 4.

⁷²⁵ Moekunstniku teadmised ja kogemused, mis on antud juhul omandatud ülikooliõpingute käigus, ei ole küll loomingulise teose loomise garantii, kuid käesoleva töö autori seisukohalt suurendavad sellised teadmised ja kogemused loomingulise teose valmistamise tõenäosust. Vähemalt teose autor teab, mida kõnealuses valdkonnas peetakse tavapäraseks, laialt kasutatavaks ja triviaalseks. Autori tehtud töö suur maht suurendab samuti loomingulise teose valmistamise tõenäosust, kuigi ei ole selle garantiiks.

ekspertarvamusele.⁷²⁶ Kohus ei ole toonud eskiisprojekti tunnuseid, millest tuleneb teose originaalsus. Samas, eskiisprojekti ja pärast seda teise autori poolt koostatud eelprojekti sarnasust ja erinevaid tunnuseid on kohus käsitlenud põhjalikult, toetudes samuti ekspertarvamusele.⁷²⁷ Eskiisprojekti originaalsuse kriteeriumile vastavuse käsitlemata jätmist võib seletada sellega, et kohus on viidanud kostja kohustusele tõendada teose mittevastavust originaalsuse kriteeriumile ja nentunud, et selliseid tõendeid ei ole kostja esitanud.⁷²⁸ Teisest küljest, kohus on siiski pidanud oluliseks rõhutada ja tuvastada eskiisprojekti vastavust kriteeriumile.

Kohtuasjas 3-2-1-71-12 leidis Riigikohus, et veebileht www.auto24.ee, mis sisaldab suurel hulgal erinevaid sõidukite müügikuulutusi, originaalsuse kriteeriumile ei vasta.⁷²⁹ Kohus viitas AutÕS-is sätestatud originaalsuse kriteeriumile ja andmebaaside originaalsuse hindamiskriteeriumile, mis on seaduse kohaselt kumulatiivne. Samas, kohus ei ole käsitlenud seda, miks kõnealune andmebaas ei vasta sisu valiku ja sisu korralduse kriteeriumidele. Kuna on ilmselge, et kõnealune andmebaas ei vasta sisu valiku ja korralduse osas isegi kaduvväikese loomingulisuse nõudele, siis üksnes mittekopeerimisest ehk teose iseseisvast loomisest originaalsuse kriteeriumi täitmiseks ei piisa.⁷³⁰ Seega, kõnealuselt kohtuotsusest tulenevalt on nõutav vähemalt teatud loomingulisuse väljendamine teoses.

Kohtuasjas 2-09-23863 tekkis küsimus luustike sugu ja/või vanust puudutava antropoloogi määrangu originaalsuse kriteeriumile vastavuse kohta. Määrang kujutab endast soo puhul sõna, millega tähistatakse vastavat sugu ja vanuse puhul arvu ning määrangu konteksti ehk lühikirjeldust sellest, mida konkreetne sõna või arv tähistab. Vanuste määrangud võivad olla antud vahemikuna, soo määrangud aga olla tähistatud küsimärgiga.⁷³¹ Ringkonnakohtu seisukohalt nõuavad määrangud „[...]intellektuaalset loomingulist tegevust leiusituatsiooni ja leidude läbitöötamisel[...]“⁷³². Intellektuaalne loominguline tegevus tähendab kohtu seisukohalt

---

⁷²⁶ HMKo 2-09-70939, punktid 45–46. Kõnealune otsus on tehtud pärast ringkonnakohtu poolt asja saatmist maakohtule uueks läbivaatamiseks. Hilisema otsusega jättis ringkonnakohus kõnealuse maakohtu otsuse muutmata.

⁷²⁷ *Ibid.*

⁷²⁸ Otsuse punkt 37.

⁷²⁹ RKTko 3-2-1-71-12, punkt 10.

⁷³⁰ Võib suure kindlusega öelda, et ka andmebaasi sisu valik või sisu korraldus eraldivõetuna kaduvväikese loomingulisusele nõudele ei vasta.

⁷³¹ TlnRnKo 2-09-23863, punkt 78.

⁷³² Otsuse punkt 76.

„[...]teatud süsteemi, teadmiste, kogemuste, kategooriate ja meetoodika[...]“⁷³³ rakendamist. Lisaks rõhutas kohus autoril ulatuslike ja pikaajaliste teadmiste ja kogemuste olemasolu ning leidis, et luustike uurimine kujutab endast intellektuaalset loomingulist tegevust.⁷³⁴ Esiteks tuleb märkida, et teatud süsteemi, kategooriate ja meetoodika rakendamine ei tähenda iseenesest loomingulist tegevust. Kui teised isikud, kasutades samasugust süsteemi, kategooriaid ja meetoodikat, võivad jõuda identse tulemuseni, siis selline tulemus ei ole loominguline. Teadmiste ja kogemuste kriteeriumid on omased *common law* lähenemisele ning samuti ei nõua tingimata loomingulist lähenemist. Sellega seoses tuleb samuti nentida, et võrreldavate teadmiste ja kogemustega isikud võivad jõuda iseseisvalt identse tulemuseni.⁷³⁵ Seega, põhimõtteliselt kaitseb kohus siin mitte loomingulist panust, vaid teadmisi ja kogemusi nõudvat intellektuaalset tööd. Siinjuures on oluline, et ainult teadmised ja kogemused ei ole piisavad. Nimelt leidis kohus, et luustike leiusituatsiooni suuline lahtiseletamine vahetult leiukohas ei kujuta endast suulist teost, kuna teose loomisele peab eelnema loominguline töö.⁷³⁶ Teiste sõnadega, teatud olukorra põgus seletamine nõuab ainult teadmiste ja kogemuste, mitte aga süsteemide, kategooriate ja meetodite rakendamist. Üldiselt võib öelda, et tegemist on olemuselt *common law* lähenemise kriteeriumiga. Tuleks rõhutada, et kõnealune originaalsuse standard on mittekopeerimise nõudest kõrgem.

Lisaks tuleb märkida, et kohtu seisukohalt ei ole kõnealused määrangud käsitletavad faktidena, kuna tegemist ei ole kindlate ja vaieldamatute asjaoludega.⁷³⁷ Seega, määrangud ei ole AutÕS § 5 punkti 7 kohaselt autoriõiguse kaitse alt välistatud. Käesoleva töö autori seisukohalt on aga määrangud käsitletavad samas paragrahvis samuti nimetatud andmetena ja avastistena. Andmete puhul ei ole kindlus ja vaieldamatus nende lahutamatu tunnus. Avastiseks saab lugeda ka teadusliku analüüsi tulemusena tehtud järeldust. Avastise mõiste täpne määratlus oluline ei ole, kuna vastavalt AutÕS § 5 lõikele 1 ei ole kaitstavad ka muud sarnased intellektuaalse tegevuse tulemused, mis on kirjeldatud, selgitatud või muul viisil väljendatud teoses.⁷³⁸ Teiste sõnadega,

---

⁷³³ Otsuse punkt 77. Kohus viitab siin maakohtu järeldusele, millega ringkonnakohus on nõustunud – vt otsuse punkt 76.

⁷³⁴ Punkt 78.

⁷³⁵ Siinjuures on oluline, et hageja ehk määrangute autori väitel erinevad antropoloogid võivad aga ei pruugi jõuda erinevatele järeldustele: otsuse punkt 11. Veelgi tähtsam on see, et hageja ütluste kohaselt sõltub erinevate teadlaste järelduste erinevus kasutatud meetoditest ja kogemusest nende kasutamisel: otsuse punkt 78.

⁷³⁶ *Ibid.*

⁷³⁷ *Ibid.*

⁷³⁸ Võib ka öelda, et kõnealuse sätte eesmärk on välistada teose sisu kaitse, võimaldades kaitsta teose vormi.

kaitstav on objektiivses vormis ja loominguliselt väljendatud teaduslik analüüs, mille tulemuseks on teadlase järeldus käsitletava uurimisküsimuse kohta, antud juhul määrangud. Järeldus kui selline ei ole aga kaitstav, v.a juhul, kui see on väljendatud loomingulisel viisil,⁷³⁹ mis on küllaltki vähetõenäoline. Tuleb siiski märkida, et kostjad on AutÕS §-is 5 toodud mittekaitstavate objektide hulgas toetunud ainult punktis 7 toodud objektile „faktid“. Üldiselt võib kõnealuse kohtuotsusega seoses öelda, et otsuses toodud originaalsuse kriteeriumi tõlgendus on tingitud tõenäoliselt asjaomase intellektuaalse tegevuse tulemuse eripärast ja kohtu soovist kaitsta autori intellektuaalset pingutust.⁷⁴⁰

Sarnane originaalsuse standard tuleneb ka Ringkonnakohtu 18. juuni 2010. aasta otsusest 2-08-13577. Kohtuvaidlus puudutas koolivihikuid, mille kaantele on trükitud koolitöös kasutatavad valemid.⁷⁴¹ Kohus toetus eriteadmistega isikute arvamustele ja valemilehtede koostamisel osalenud tunnistaja ütlustele. Ühe eriteadmistega isiku seisukohalt on tegemist olulise selektsiooni teel saadud valemite valikuga, tuues ainsa põhjusena asjaolu, et talle teadaolevalt ei sisalda ükski matemaatika õpik, täpsemalt õpikutes sisalduvad valemite koondlehed, samasugust valemite valikut.⁷⁴² Samuti leidis kõnealune isik, et valemite valik nõudis suurt tööd, mis on originaalne.⁷⁴³ Seevastu teine, samuti matemaatika valdkonna eriteadmistega isik märkis, et vaidlusaluses teoses on toodud praktiliselt kõik olulised valemid ning et antud juhul oleks väga raske materjali teisiti esitada.⁷⁴⁴ Kõnealuse isiku seisukohast tuleneb, et tegemist on idee ja selle väljenduse sulandumisega. Keemia valdkonna eriteadmistega isik viitas samuti asjaolule, et vastava õppeaine valemite valik ei leidu õpikutes sisalduvates koondlehtedes.⁷⁴⁵ Käesoleva töö autori seisukohalt tähendab kooliõpikute koondlehtedes toodud valikust erineva valiku tegemine ainult seda, et vaidlusaluse teose autor on loonud teose iseseisvalt ehk ei ole seda õpikute koondlehtedest kopeerinud. See viitab üksnes mittekopeerimise nõudele. Viide tehtud töö suurele mahule tähtsust ei oma, kuna kohtu seisukohalt ei ole töö maht teose originaalsuse hindamisel oluline⁷⁴⁶. Vaidlusaluse teose loomisel osalenud tunnistaja märkis samuti, et niisugust valemite valikut õpikutes ei ole,⁷⁴⁷ millest tuleneb mittekopeerimise nõue. Lisaks

---

⁷³⁹ Teiste sõnadega, kui loominguline on järelduse vorm, mitte aga selle sisu.

⁷⁴⁰ Samas, kõnealune intellektuaalse tegevuse tulemus ei erine oma olemuselt muude valdkondade teadusuuringute tulemusena saadud järeldustest.

⁷⁴¹ TlnRnKo 2-08-13577, lk 2.

⁷⁴² *Ibid.*, lk 9.

⁷⁴³ *Ibid.*

⁷⁴⁴ *Ibid.*

⁷⁴⁵ *Ibid.*

⁷⁴⁶ *Ibid.*, lk 10.

⁷⁴⁷ *Ibid.*

sellele märkis tunnistaja, et vaidlusaluse valemivihiku koostamisel tehti keemiavalemite osas võrreldes eelmiste aastate valemivihikutega suuri muutusi, et idee autorid olid valemivihiku koostajad, et teist toodet eeskujuks ei võetud ning et erinevatelt õpikutest tehti valemitele ka lisandusi.⁷⁴⁸ Käesoleva töö autor leiab, et suurte muudatuste tegemine tõendab tõenäoliselt küllaltki suurt valikuvabadust, kuid ei tõenda loominguliste valikute tegemist.⁷⁴⁹ Seega, kõnealune asjaolu tõendab pigem ainult autori intellektuaalset panust või tööd. Viide idee autorsusele tähtsust ei oma, kuna autoriõigus ideid ei kaitse. Viidates sellele, et teist toodet ei ole eeskujuks võetud, on taaskord rõhutatud seda, et autorid ei ole teist intellektuaalse tegevuse tulemust kopeerinud. Viitest valemitele lisanduste tegemisele aga ei selgu lisanduste iseloom ja maht ehk nende osakaal teoses ja seega mõju teosele kui tervikule. Seega, kuigi kohus on nõutavate kriteeriumidena märkinud individuaalsust ja loomingulisust,⁷⁵⁰ kõnealustest asjaoludest tuleneb ainult mittekopeerimise ja teatava intellektuaalse töö tegemise nõue.

Tuleks lisada, et ringkonnakohus on saatnud asja maakohtule tagasi ning maakohus on hilisemas otsuses otsustanud samuti hinnata vaidlusaluse teose originaalsust. Maakohus märkis, et eriteadmistega isikute seisukohalt ei ole valemite valimine asja tundvale isikule raske, kuid nimetatud valik nõuab intellektuaalset tegevust ja on seega kaitstav autoriõigusega.⁷⁵¹ Sellest tuleneb, et nõutav on üksnes mittekopeerimise nõue. Teiste sõnadega, kui valik ei ole potentsiaalsetele autoritele raske, siis piisab teose loomiseks ainult autori mõttetegevusest ning intellektuaalne töö või panus vajalik ei ole. Kõnealune kohtuvaidlus jõudis ka Riigikohtusse, kuid Riigikohus ei ole originaalsuse küsimust käsitlenud.

Kohtuasjas 2-3/287/05⁷⁵² käsitles ringkonnakohus sõnaühendi KISS FM vastavust originaalsuse kriteeriumile. Kohus leidis, toetudes Tööstusomandi Apellatsioonikomisjoni ja halduskohtu seisukohale, et kõnealune sõnaühend AutÕSi originaalsuse kriteeriumile ei vasta.⁷⁵³ Halduskohus toetus samuti apellatsioonikomisjoni ja lisaks teiste menetlusosaliste seisukohtadele.⁷⁵⁴ Menetlusosaliste seisukohtadest on mõnevõrra konkreetsem apellatsioonikomisjoni seisukoht, vastavalt millele on sõnad KISS ja FM tavalised ja tuntud ning

---

⁷⁴⁸ *Ibid.*

⁷⁴⁹ Nagu on märgitud eespool peatükkides 2.5.2. ja 2.5.3., ainuüksi valikuvabadusest loomingulise valiku tegemiseks ei piisa.

⁷⁵⁰ Otsuse lk 10.

⁷⁵¹ RKTKo 3-2-1-155-11, punkt 7.

⁷⁵² Riigi Teatajas on kohtuasja numbrina märgitud 2-3/287/2005.

⁷⁵³ TlnRnKo 2-3/287/05, lk 12.

⁷⁵⁴ *Ibid.*, lk 6.

seega on nad kaugel loomingulisest väljendusest⁷⁵⁵. Sellest peaks tulenema, et ükskõik millise kahe tuntud ja tavalise sõna ühend ei vasta originaalsuse kriteeriumile sõltumata sellest, kuidas need on järjestatud ja kuivõrd omapärane on kahe sõna kombinatsioon.⁷⁵⁶ Selline lähenemine ei ole kooskõlas Euroopa Kohtu otsustes väljendatud paindlikkuse põhimõttega. Samuti tuleks märkida, et kõnealuse sõnaühendi originaalsuse kriteeriumile mittevastavuse põhjendus on üldine ning ei anna selget vastust, miks ei ole kõnealune sõnaühend originaalne. Samal põhjusel ei ole selge konkreetne kohaldatav originaalsuse standard. Kriteeriumile mittevastavuse põhjendusest siiski tuleneb, et originaalsuse standard on kõrgem kui üksnes mittekopeerimise nõue.

Kohtuasjas 2-03-595 käsitles maakohus mälumängu – telesaate „Kahevõitlus“ stsenaariumi kaitstavust. Kohus andis originaalsuse kriteeriumi tõlgenduse – teoses peab olema selgelt tajutav nii autori individuaalne lähenemine kui ka loominguline panus.⁷⁵⁷ Vähemalt formaalselt tähendab see kõrge või väga kõrge loomingulisuse nõuet, kuna kohus on rõhutanud autori individuaalse lähenemise ehk teiste sõnadega – autori isikupära peegelduse teoses sisaldumise tingimust. Kriteeriumi tõlgendus kõrge loomingulisuse nõudena leiab kaudselt kinnitust mälumängu originaalsuse analüüsis. Nimelt viitas kohus mälumängu mitteoriginaalsusega seoses sellele, et sarnane kirjeldus või stsenaarium on ka mängudel „Noolest Tabatud“ ja „Mõttesähvatus“.⁷⁵⁸ Sellest võib järeldada, et isegi mitte oluliselt sarnase, vaid n-õ lihtsalt sarnase teose loomise võimalikkus välistab teose kaitstuse.⁷⁵⁹ Selline tõlgendus tähendab väga kõrge loomingulisuse nõuet ja sellele tõepoolest vastab autori isikupära kriteerium.

Mälumängu võimaliku kaitstuse käsitlemisel kohus leidis, et nimetatud mängu stsenaarium ehk kirjeldus on oma olemuselt mängu reeglistik ja mängu protsess, mis vastavalt AutÕS § 5 punktile 1 ei ole autoriõigusega kaitstav.⁷⁶⁰ Kohus on otsustanud siiski hinnata ka mälumängu kui reeglistiku ja protsessi vastavust originaalsuse kriteeriumile. Kohus on toonud otsuses mängu üksikasjaliku kirjelduse ja võrrelnud seda muude, vähem või rohkem sarnaste mängude reeglitega. Samas, mängude võrdlemisel on kohus toetunud mängude põhiideele, mängude

---

⁷⁵⁵ *Ibid.*, lk 4.

⁷⁵⁶ Pealegi, sellest on võimalik järeldada, et ka kolme-nelja tuntud ja tavalise sõna ühend on samuti põhimõtteliselt mittekaitstav.

⁷⁵⁷ HMKo 2-03-595, lk 7 ja 8.

⁷⁵⁸ Otsuse lk 8.

⁷⁵⁹ Tuleb märkida, et kohus ei ole siiski väljendanud otseselt seisukoha, et AutÕS-i originaalsuse kriteerium tähendab sarnase teose loomise välistatuse põhimõtet.

⁷⁶⁰ Otsuse lk 8.

üldistele tunnustele, mitte aga vaidlusaluse mängu autori konkreetsetele valikutele, mis on toodud ka kohtuotsuses. Eraldi on kohus peatunud kahel valikul –võistlejate omavahelisel asetusel ja mängujuhi vestlusel võistlejatega ning leidnud, et kõnealused valikud ei muuda mängu kui tervikut piisavalt eristatavaks teistest mälumängudest.⁷⁶¹ Kohus ei ole ka selle seisukoha põhjendamisel esitanud konkreetset analüüsi.⁷⁶² Sellega seoses tuleks märkida, et Euroopa Kohtu otsustest tuleneva vastava originaalsuse hindamise testi kohaldamine⁷⁶³ tähendaks vajadust anda, tuginedes originaalsuse hindamise juhendile, konkreetne, üksikasjalik seisukoht iga autori tehtud valiku loomingulisuse kohta ja sellest tulenevalt ka kogu mängu originaalsuse kriteeriumile vastavuse kohta.

Kokkuvõtteks võib öelda, et kohtuotsustest tuleneb samuti väga erinev originaalsuse standard – alates mittekopeerimise nõudest kuni teadmisi ja kogemusi nõudva intellektuaalse tööni ja lõpetades kõrge loomingulisuse nõudega. Mitme kohtuotsuste puhul on originaalsuse standard ebaselge. Võimalik, et originaalsuse standardi valik tuleneb vaidlusega seotud teoseliigist või konkreetsest teosest. Teiste sõnadega, kui kohus peab teatud intellektuaalse tegevuse tulemust autoriõigusliku kaitse vääriliseks, kohaldab ta madalat standardit,⁷⁶⁴ vastupidisel juhul aga kõrget standardit⁷⁶⁵. Kõnealune lähenemine on liigselt subjektiivne. Lisaks ei ole erinevate originaalsuse standardite kohaldamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsustega EL autoriõiguse valdkonna originaalsuse kriteeriumi kohta. Samuti tuleb märkida, et peaaegu kõikides käsitletud kohtuotsuses teose originaalsuse kriteeriumile vastavuse või mittevastavuse põhjendus kas puudub või on üldine või väga üldine.⁷⁶⁶ Kahes kohtuotsuses on kohus viidanud kas asja materjalidele või ekspertarvamusele, kuid otsuses endas originaalsusele viitavaid tunnuseid märkinud ei ole. Eelnimetatust tuleneb, et kohus ei pea originaalsuse kriteeriumi piisavalt oluliseks. Samas, teose kaitstuse seisukohalt on originaalsuse kriteerium praktikas kõige olulisem ja keerulisem. Tõenäoliselt on kõnealune lähenemine tingitud originaalsuse kriteeriumile iseloomulikust ebamäärasusest ja konkreetsete juhendite, nt hindamistestide puudumisest. Põhjenduste üldisus või puudumine toob kaasa märkimisväärse subjektiivsuse

---

⁷⁶¹ *Ibid.*

⁷⁶² Kohus ei ole märkinud, kuivõrd loomingulised on kõnealused valikud ja kuivõrd olulise osa moodustavad nad mängus kui tervikus.

⁷⁶³ Kui oletada, et mälumängud oleksid põhimõtteliselt kaitstavad, st kui mälumängude suhtes ei kohalduks AutÕS § 5 lg 1.

⁷⁶⁴ Antropoloogi määrangute (2-09-23863) juhul.

⁷⁶⁵ Arhitektuuriteose (otsus 2-05-18646) ja mälumängu (otsus 2-03-595) juhul.

⁷⁶⁶ Ühes kohtuotsuses võib üldisest põhjendusest järeldada vastuolu Euroopa Kohtu otsustes väljendatud paindlikkuse põhimõttega.

võimalikkust originaalsuse hindamisel ja selguse puudumist nii juristide kui ka autorite ja teose kasutajate seas.⁷⁶⁷ Ebamäärasus omakorda võib suurendada kohtute koormust. Seetõttu on teose originaalsuse kriteeriumile vastavuse või mittevastavuse võimalikult üksikasjalik põhjendamine kahtlemata vajalik. Eespool märgitust tuleneb, et Euroopa Kohtu otsustes väljendatud originaalsuse hindamise testid ja testide väljatöötamise ja kohaldamise põhimõtted on mitte ainult kohustuslikud, vaid ka kahtlemata vajalikud. Asjakohase testi kohaldamata jätmine võiks olla põhjendatud ainult täielikult selgetes juhtumites.

3.2.1. Riigikohtu lahend nr 3-2-1-128-04

Kõnealuses kohtuasjas käsitles kohus esmakordselt teose tunnuste originaalsust. Tegemist on küllaltki keerulise ja n-õ piiripealse juhtumiga, kus vastavus või mittevastavus originaalsuse kriteeriumile ei ole selge. Hageja on loonud mnemotehnilise skeemi eesti keele sihitise käänete õppimise abistamiseks. Skeem koosneb väljendist „katkise akna reegel“, joonisest ja verbaalsest märgistusest.⁷⁶⁸ Hageja on kohtuvaidluse jooksul nimetanud kaitstavaks teoseks nii väljendit „katkise akna reegel“ kui ka vastavat skeemi.⁷⁶⁹ Linnakohus jõudis lähtuvalt tõenditest järeldusele, et skeem kujutab endast üldtuntud pedagoogilist mnemotehnilist võtet keeleõpetuses ja leidis, et seetõttu ei ole tegemist teosega autoriõiguse mõttes.⁷⁷⁰ Ringkonnakohus leidis, et skeem on autoriõigusega mittekaitstav intellektuaalse tegevuse tulemus vastavalt AutÕS § 5 punktile 1.⁷⁷¹ Ringkonnakohus ei täpsustanud, millise kõnealuses sättes loetletud objektiga on antud juhul tegemist. Riigikohus saatis asja seisukohtade ebapiisava põhjendatuse tõttu tagasi ringkonnakohtule.⁷⁷² Ringkonnakohus omakorda saatis asja tagasi esimese astme kohtule. Linnakohus käsitles juba skeemi originaalsust sisuliselt. Tuleb märkida, et kostja nõustus asja uuel arutamisel linnakohtus AutÕS § 5 lõike 1 mittekohaldamisega vaidlusaluse teose suhtes.⁷⁷³

Skeemi originaalsuse osas tähtsust omavate tunnustena on kohus nimetanud fraasi „katkine aken“, leides, et see on tavaline kõnekeelne väljend, kuid „on originaalne selle kasutamine

---

⁷⁶⁷ Näiteks kohtuotsusest 3-2-1-71-12 ei ole selge, kas originaalsus peab esinema nii andmebaasi sisu valikus kui ka selle korralduses või piisab ka ainult ühe kõnealuse tunnuse originaalsusest.

⁷⁶⁸ HMKo 2-02-47, lk 3.

⁷⁶⁹ RKTKo 3-2-1-128-04, punktid 2 ja 15.

⁷⁷⁰ Riigikohtu otsuse punkt 6.

⁷⁷¹ Riigikohtu otsuse punkt 11.

⁷⁷² Vt täpsemalt otsuse punkt 23.

⁷⁷³ Viide 768 eespool, lk 2.

skeemi kujunduses, et viidatud grammatikareegli tuumsõna memoreerida⁷⁷⁴. Lisaks pidas kohus olulisteks tunnusteks katkise ruudu asetust skeemis, skeemi visuaalset seostatust ja verbaalset märgistust.⁷⁷⁵ Kohus ei ole käsitlenud kõnealuste tunnuste originaalsust, vaid on üksnes loetlenud neid. Väljendi „katkine aken“ skeemis memoreerimise eesmärgina kasutamist on kohus küll nimetanud originaalseks, kuid ei esitanud sisulisi põhjendusi. Kohus märkis, et antud kuju, sisu ja funktsiooniga skeemi koostas esmakordselt hageja ja leidis, et skeem on kaitstud autoriõigusega.⁷⁷⁶ Sellest võib järeldada, et piisav on teatud memoreerimise väljendi originaalsest seostamisest skeemiga, muude valikute puhul piisab mittekopeerimisest.

Lähtuvalt Euroopa Kohtu otsustest tulenevatest originaalsuse hindamistestidest ja asjaomastest põhimõtetest võib jõuda järgmistele järeldustele. Esiteks tuleb hinnata iga autori valiku originaalsust – vähemalt seni, kuni on saavutatud nõutav originaalsuse tase. Teiseks tuleb valiku originaalsuse hindamisel lähtuda autori mõttest, ideest ja selle idee erineva väljendamise potentsiaalsetest viisidest ehk valikuvabadusest. Kolmandaks, skeem kui teoseliik võimaldab küllaltki piiratud valikuvabadust, skeemides kasutatakse sageli standardseid, laialt levinud valikuid. Sellest peaks tulenema, et selgelt märgatava loomingulisuse saavutamiseks on piisav ühe minimaalselt loomingulise valiku tegemisest. Kohtuasjast tuleneb, et autori idee oli luua kooliõpilastele suunatud vahend eesti keele sihitise käänete paremaks meeldejätmiseks.⁷⁷⁷ Seega, esimene kontrollitav tunnus on nimetatud mnemotehnilise võtte valik. Hageja ehk skeemi autor viitas oma kassatsioonkaebuses ringkonnakohtu seisukohale, et katkise akna skeem on üldlevinud mnemotehniline võtte ning hageja ei ole kõnealusele väitele vastu vaieldud.⁷⁷⁸ Katkise akna skeemiks nimetatava mnemotehnilise võtte valimine teatud keelereegli õppimise hõlbustamiseks võib olla loominguline juhul, kui eespool nimetatud teose idee väljendamiseks sobilike mnemotehniliste võtete valik on piisavalt suur või kui sihitise käänete meeldejätmiseks oleks võimalik kasutada muid, piisavalt rohkearvulisi võtteid. Vastasel juhul on tegemist idee ja väljenduse sulandumisega. Põhimõtteliselt võib olla originaalne ka küllaltki piiratud valikute olukorras tehtud valik – kui teatud mnemotehnilise võtte kasutamine antud keelereegli õppimise hõlbustamiseks on väga eripärane, ebestandardne valik. Tõenäoliselt ei olnud aga tegemist sellise haruldase juhtumiga ning sobilike võtete valik oli tõenäoliselt oluliselt piiratud. Seega võib küllalt suure kindlusega väita, et nimetatud autori valik ei ole loominguline. Siinjuures tuleb

---

⁷⁷⁴ *Ibid.*, lk 3.

⁷⁷⁵ *Ibid.*

⁷⁷⁶ *Ibid.*

⁷⁷⁷ Riigikohtu otsuse (viide 769) punkt 26.

⁷⁷⁸ *Ibid.*, punkt 16.

mentida, et kostja nõusolekul ei kohaldata antud juhul AutÕS § 5 lõiget 1, kus on sätestatud ideede mittekaitstus. Samas, originaalsuse kriteeriumist lähtuvalt on nõutav loominguliste valikute tegemine. Idee ja selle väljenduse sulandumise korral aga loomingulised valikud ei esine piisava valikuvabaduse puudumise tõttu. Teiste sõnadega, idee ja selle väljenduse sulandumise olukorras saavad ka teised autorid luua sama ideed kasutades identse teose.⁷⁷⁹ Väljendusega sulandunud idee kaitsmine tähendaks loomingulisuse nõude puudumist originaalsuse kriteeriumis.

Teine kontrollitav tunnus on fraasi „katkine aken“ kasutamine skeemi kujunduses eesmärgiga memoreerida grammatikareegli tuumsõna. Kuna antud juhul kasutatakse üldlevinud mnemotehnilist võtet, mida nimetatakse katkise akna skeemiks, siis fraasi „katkine aken“ kasutamine asjaomases skeemis ja nimetatud eesmärgil on iseenesestmõistetav ja triviaalne. Kolmas kontrollitav tunnus on katkise ruudu asetus skeemis. Skeemid kujutavad endast teatud objektide rühma koos nendevaheliste seoste märgistusega. Kõnealused objektid ja seoste märgistused on olulise tähendusega. Seega, katkise ruudu asetamisele on seatud olulised piirangud – selle asetamine objektide ja märgistuste sees ja nende vahel on problemaatiline. Kõige asjakohasem on katkise ruudu asetamine objektide ja märgistuste üleval või allpool. Sellest tuleneb, et suure tõenäosusega ei ole katkise ruudu asetus skeemis loominguline. Neljas kontrollitav tunnus on skeemi visuaalne seostatus ja verbaalne märgistus. Verbaalne märgistus kujutab endast sihitise üldinfot, kasutamise reegleid ja kasutamise näiteid. Antud juhul on valitud ainult osa teabest sihitise kohta ja osa kasutamise reeglitest. Seega tuleb hinnata, kas tehtud valik on loominguline. Samuti tuleb hinnata, kas kasutamise näidete ehk sõnade ja lausete valik on kõnealuses kontekstis loominguline. Kõnealuseid hinnanguid saavad asjakohaselt anda ainult vastava ala spetsialistid, kohtu ülesanne oleks juhtida asjatundjate tähelepanu sellele, mida konkreetselt tuleb hinnata. Hindamisel tuleb samuti arvestada autori mõtet ehk ideed, antud juhul on üldidee vastava keelereegli õpetamine kooliõpilastele. Teiste sõnadega, idee on koostada võimalikult lihtne ja kergesti meelde jääv teave vastava keelereegli kohta. Seega, lähtuda võib sellest, kas sarnase teose loomisel võib teine autor jõuda iseseisvalt nimetatud tunnuste osas identse tulemuseni – esitada täpselt samasugust sihitise üldinfot, kasutamise reegleid ja näiteid.⁷⁸⁰ Tuleb märkida, et antud juhul on võimalik, et autori valikud on loomingulised. Visuaalse seostatuse tunnus näitab, kuivõrd loominguliselt on seostatud skeemis erinevad

---

⁷⁷⁹ Samasuguse idee tekkimist teistel autoritel ei saa samuti välistada.

⁷⁸⁰ Antud juhul on tegemist küllaltki piiratud loomevabaduse olukorraga, seega, identse teose välistatus peaks tähendama vähemalt minimaalset loomingulisust.

infoplokkid. Valikuvabadus skeemi infoplokkide visuaalsel seostamisel on väga piiratud ning tõenäoliselt ei ole ka kõnealuse skeemi infoplokkide seostamine loominguine.

Lisaks tuleb kõnealuse teose originaalsuse kriteeriumile vastavuse osas märkida, et lähtuvalt olulisest loomevabaduse piiratuselt võib kohaldada originaalsuse taseme kogumise saavutamise põhimõtet.⁷⁸¹ Näiteks, kui esimese kontrollitava tunnuse – mnemotehnilise võtte valiku puhul on väljendatud vaevu tajutav, kaduvväike loominguilisus ning näiteks neljanda kontrollitava tunnuse – skeemi visuaalse seostatuse ja verbaalse märgistuse puhul on väljendatud samasugune loominguilisuse määr, siis kogumis on väljendatud minimaalne, kuid selgelt märgatav loominguilisus. Samas, kõnealust põhimõtet tuleks kohaldada ainult juhul, kui loomevabaduse piiratus on väga suur ehk võrreldav andmebaasidega seonduva loomevabadusega. Antud juhul peaks loomevabadus selginema ekspertide vastustest autori valikuvõimaluste kohta erinevate teose tunnuste vormimisel.

Kokkuvõtteks võib öelda, et kohus on olnud ilmselt raskustes kõnealuse teose originaalsuse tuvastamisega. Kohus märkis originaalsuse seisukohalt olulisi konkreetseid teose tunnuseid, kuid jättis need käsitlemata. Üldise tunnuseks on kohus osutanud väljendi „katkine aken“ skeemis memoreerimise eesmärgina kasutamisele ning leidnud, et see on originaalne. Samas, kohus ei põhjendanud, miks see on originaalne. Vastavalt eespool toodud analüüsile on küllaltki tõenäoline, et kõnealune autori valik ei ole loominguine. Lähtuvalt muude valikute analüüsist tuleb nentida, et skeem tervikuna võib ka mitte vastata EL õigusest tulenevale selgelt märgatava loominguilisuse nõudele. Seega, Euroopa Kohtu otsustest tulenevate originaalsuse hindamise testide ja hindamis põhimõtete kohaldamine on keerulistes juhtumites kahtlemata vajalik. Antud kohtuasja põhjal on näidatud, kuidas teose originaalsuse seisukohalt keerulise juhtumi lahendamine võiks käesoleva töö autori seisukohalt praktikas toimuda.

---

⁷⁸¹ Kõnealuse põhimõtte kohaldamise võimalikkust samuti oluliselt piiratud loomevabadusega teoseliigi – andmebaaside puhul on käsitletud eespool peatükis 3.1., lk 110.

Kokkuvõte

Käesoleva töö eesmärk oli määratleda Eesti autoriõiguse süsteemi originaalsuse kriteeriumi võimalikult täpne sisu, vastates kahele uurimisküsimusele ja kontrollides hüpoteesi. Töö eesmärk on saavutatud. Esimese uurimisküsimuse raames analüüsiti rahvusvaheliste lepingute, Euroopa liidu asjakohaste direktiivide ja Euroopa Kohtu praktika mõju Eesti originaalsuse kriteeriumi tõlgendusele. Analüüs näitas, et rahvusvahelised lepingud võimaldavad originaalsuse kriteeriumi väga erinevat sisustamist. Teoreetiliselt on siseriiklikult võimalik jätta kriteerium ka kehtestamata. Lepingud sisaldavad ka kriteeriumiga seotud põhimõtteid, millest üks ei ole selgesõnaliselt kohustuslik. Euroopa Liidu direktiivide analüüs näitas, et arvutiprogrammide, andmebaaside ja fotograafiateoste suhtes kehtestatud originaalsuse kriteeriumid võimaldavad samuti väga erinevat tõlgendamist. Arvestades direktiivide kriteeriumide üldlevinud tõlgendust, asjaomaste teoseliikide iseloomu, kriteeriumide ja nendega seotud põhimõtte sõnastust ja erinevate teoseliikide võrdse kohtlemise põhimõtet on käesoleva töö autor jõudnud järeldusele, et nimetatud kriteeriumidel on ühtne iseloom ning et ühtne kriteerium tähendab minimaalse, kuid samas selgelt märgatava loomingulisuse nõuet.

Euroopa Kohtu otsuste analüüs näitas, et otsustes on antud küllaltki selge vastus kriteeriumi sisu kohta. Esiteks on leidnud kinnistust, et tegemist on ühtse kriteeriumiga, erineva originaalsuse standardi kohaldamine eri teoseliikide suhtes on välistatud. Teiseks on kriteeriumi ulatust laiendatud kõigile teoseliikidele. Kolmandaks, loomingulisuse nõue on kriteeriumi osana selgelt kohustuslik. Samas, EL originaalsuse kriteerium ei kujuta endast Kontinentaal-Euroopa traditsioonilist autori isikupära kriteeriumi. Euroopa Kohtu otsused sisaldavad ka muid originaalsuse kriteeriumiga seonduvaid põhimõtteid ja selgitusi. Euroopa Kohtu otsustes esitatud tõlgenduste koosmõjust tuleneb, et kriteerium tähendab minimaalse, kuid selgelt märgatava loomingulisuse nõuet. Samuti on käesoleva töö autor jõudnud järeldusele, et otsused sisaldavad konkreetseid ja kohustuslikke originaalsuse hindamise teste traditsiooniliste kirjandusteoste, arvutiprogrammi graafiliste kasutajaliideste ja fotograafiateoste suhtes. Lisaks tulenevad Euroopa Kohtu otsustest hindamistestide kohaldamise ja uute testide väljatöötamise põhimõtted.

Teise uurimisküsimuse raames analüüsiti Eesti originaalsuse kriteeriumi sisu lähtuvalt autoriõiguse seadusest, õigusteadlaste kommentaaridest ja asjakohasest kohtupraktikast. Lähtuvalt rahvusvahelisest õigusest oli Eestil väga suur valikuvabadus originaalsuse kriteeriumi

ja sellega seotud põhimõtete sisustamisel. Eesti ei ole aga valinud teatud spetsiifilise tee, vaid võtnud kasutusele laialt tunnustatud autoriõiguse üldpõhimõtteid ja kehtestanud selgesõnaliselt originaalsuse kriteeriumi. Eesti süsteemis saab eristada kahte originaalsuse kriteeriumi. Esimese kriteeriumi, mis kehtis enne siseriikliku õiguse ühtlustamist asjaomaste EL direktiividega, sõnastus võimaldas tõlgendada sega kui kõrge või väga kõrge loominguilisuse nõuet. Kriteeriumi täpsem sisu selge ei ole, kuna teoreetikute tõlgendusi on üldistuste tegemiseks liiga vähe ning vastavast kohtuotsusest ei ole kohaldatav originaalsuse standard selge. Teine kriteerium vastab formaalselt EL direktiivide kriteeriumile. Teoreetikute poolt antud tõlgendused erinevad väga suurel määral, alates üksnes mittekopeerimise nõudest kuni kõrge loominguilisuse nõudeni. Esineb ka seisukohti, et Eesti kriteerium tähendab erinevate teoseliikide puhul erinevaid originaalsuse standardeid. Samuti esineb kriteeriumi formaalsete määratluste ja sisuliste käsitluste erinevusi. Erinevad seisukohad esinevad ka kriteeriumi kohaldamise kohta. Enamik õigusteadlastest toetub identsete teoste loomise välistatuse põhimõttele, kuid käesoleva töö autori seisukohalt tuleneb sellest erineva loomevabadusega teoseliikide puhul oluliselt erinev originaalsuse standard. Andmebaaside originaalsuse hindamiskriteeriumi puhul esineb vastuolu rahvusvahelise ja EL õigusega, samuti ei ole omavahel kooskõlas autoriõiguse seaduse sätted.

Eesti kohtupraktika analüüs näitas, et kohtuotsustest tulenev originaalsuse standard on kas suurel määral erinev või ebaselge. Erinevate teoseliikide suhtes kohaldab kohus erinevaid standardeid, mis ei ole Euroopa Kohtu tõlgendusega kooskõlas. Teose originaalsuse kriteeriumile vastavuse või mittevastavuse põhjendus peaaegu kõigis käsitletud kohtuotsuses kas puudub või on üldine või väga üldine. Põhjenduste üldisus või puudumine toob kaasa märkimisväärse subjektiivsuse võimalikkust originaalsuse hindamisel ja selguse puudumist nii juristide kui ka autorite ja teose kasutajate seas. Üldiselt võib kohtuotsustest lähtuvalt järeldada, et kohus ei pea originaalsuse kriteeriumi piisavalt oluliseks. Ühes kohtuotsuses võib põhjendusest järeldada vastuolu Euroopa Kohtu otsustes väljendatud paindlikkuse põhimõttega. Kohtuasjas, kus kohus on analüüsinud vastava teose originaalsust sisuliselt ja põhjalikult, on kohus olnud ilmselgelt raskustes teose originaalsuse tuvastamisega.

Käesoleva töö hüpotees on: originaalsuse kriteeriumi sisustamine Eesti õigussüsteemis ei ole selge. Võib öelda, et hüpotees leidis osaliselt kinnitust: kui võtta aluseks Eesti õigussüsteem eraldivõetuna, on hüpotees kinnitatud. Kui aga lähtuda sellest, et Euroopa Liidu õigus on Eesti õigussüsteemi osa, siis ei leidnud hüpotees kinnitust. Eesti ja Euroopa Liidu õiguse vahelise vastuolu ja Eesti originaalsuse kriteeriumiga seonduva olulise ebaselguse kõrvaldamiseks tuleb

lähtuda EL direktiividest ja asjaomastest Euroopa Kohtu otsustest tulenevast originaalsuse standardist, kohtuotsustes toodud originaalsuse hindamise testidest ning otsustest tulenevatest hindamistestide kohaldamise ja uute testide väljatöötamise põhimõtetest. Samuti tuleks lähtuda Euroopa Kohtu otsustes seoses originaalsuse kriteeriumiga toodud põhimõtetest ja selgitustest. Andmebaaside originaalsuse hindamiskriteeriumi probleemi tuleb käesoleva töö autori seisukohalt lahendada, sätestades autoriõiguse seaduses hindamiskriteeriumina „sisu valik ja/või korraldus“. Selline uudne lahendus välistaks ebasoovitava tõlgenduse ja pakuks täiendavaid võimalusi loominguilisuse väljendamiseks. Samuti vastaks rahvusvahelise ja EL õigusele ja lisaks oleks väga paindlik. Kõnealused vahetud muutused Eesti kriteeriumi sisus on väga olulised õiguskindluse tagamiseks.

Käesoleva töö panus õigusteadusliku uurimise edendamisel seisneb Eesti autoriõiguse süsteemi originaalsuse kriteeriumi sisustamise oluliste probleemide ja Euroopa Liidu autoriõiguse valdkonna originaalsuse kriteeriumi täpse sisu tuvastamises ning Euroopa Kohtu otsustes toodud originaalsuse hindamise testide kohustuslikkuse kindlaksmääramises ning hindamistestide kohaldamise ja uute testide väljatöötamise põhimõtete tuvastamises. Samuti on kõnealuseks panuseks ettepanek andmebaaside originaalsuse hindamise testi probleemi lahendamiseks.

Originality and Creativity Criterion of the Work

Summary

The aim of this master's thesis is to specify substance of originality criterion of Estonian copyright law as precisely as possible. Hypothesis of the thesis: substance of originality criterion in Estonian legal system is not clear. Research questions of the thesis: a) What influence do international agreements, European Union directives and decisions of the Court of Justice of the European Union have on the interpretation of originality criterion in Estonian copyright law and b) What is the substance of the notion of originality in Estonian legal system?

Analysis has shown that international agreements offer great, theoretically enormous freedom in defining originality criterion at the national level. Analysis of the EU directives has indicated that relevant originality criteria have unified nature and purport requirement of minimal but clearly perceivable creativity. One of the main conclusions resulting from the study of decisions of the Court of Justice is that decisions contain particular and obligatory originality evaluation tests for three categories of works, their implementation principles and principles for developing new tests. Another main conclusion is confirmation that originality in the EU means a requirement of minimal but clearly perceivable creativity. Decisions of the Court of Justice also contain principles, explanations and clear answers related to originality criterion. In Estonian copyright law, originality criterion is defined as usually broadly. Theoretical interpretations differ to a great degree both in relation to substance and to implementation of the criterion. Originality standard resulting from Estonian judicial practise varies also greatly or is unclear. In addition, it can be concluded that the court does not consider originality criterion sufficiently important. Dealing with a complicated and borderline case, the court had clearly experienced difficulties in ascertaining originality of a work. In conclusion it can be said that the hypothesis has been partially confirmed. Substance of originality criterion is unclear upon condition that Estonian legal system is examined separately from the EU law. In the opposite case, substance is clear. Solution for the problem of unclearness of Estonian originality criterion lies in basing on aforementioned originality standard, originality evaluation tests and related principles and also relevant principles, explanations and clear answers. Study has also revealed a problem in databases' originality evaluation test specified in Estonian copyright law. Basing on international and EU law and on the analysis of theoretical interpretations, author of this thesis suggests imposing a novel flexible test offering additional possibilities for expressing creativity.

Kasutatud allikad

Teadusartiklid ja monograafiad

1. Aua, K. Autorikahju olemus ja liigid. *Juridica* 2002/10, lk 678–685;
2. Aua, K. Lepingute tekstid ja autoriõigus – Pisuke, H., Kelli, A. (toim). *Intellektuaalse Omandi Infokiri* 2005/2, Tartu Ülikooli Õigusinstituut, lk 11. digar.nlib.ee/digar/show/?id=796 (19.04.2015);
3. Bechtold, S. Directive 2001/29/EC (Information Society Directive) of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society – Dreier, T., Hugenholtz, P. B. (toim). *Concise European Copyright Law*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2006, lk 343–403;
4. Bently, L. Council Directive 91/250/EEC (Computer Programs Directive) of 14 May 1991 on the legal protection of computer programs – Dreier, T., Hugenholtz, P. B. (toim). *Concise European Copyright Law*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2006, lk 211–238;
5. Bently, L. The return of industrial copyright? *European Intellectual Property Review* 2012/34 (10), lk 654–672;
6. Casas Vallés, R. The requirement of originality – Derclaye, E. (toim). *Research Handbook on the Future of EU Copyright*. Cheltenham; Northampton: Edward Elgar Publishing 2009, lk 102–132;
7. Cornish, W. R. Intellectual Property. *Yearbook of European Law* 1993/13 (1), lk 485–496;
8. Cornish, W. R., Llewelyn, D., Aplin, T. *Intellectual property: patents, copyright, trade marks and allied rights*. 7th ed. London: Sweet & Maxwell 2010;
9. Craig, P., de Búrca, G. *EU Law: Text, Cases, and Materials*. 5th ed. New York: Oxford University Press 2011;
10. Davis, J., Durant, A. To protect or not to protect? The eligibility of commercially used short verbal texts for copyright and trade mark protection. *Intellectual Property Quarterly* 2011/4, lk 345–370;
11. Derclaye, E. Software copyright protection: can Europe learn from American case law? Part 1. *European Intellectual Property Review* 2000/22 (1), lk 7–16;

12. Derclaye, E. *Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening (C-5/08): wonderful or worrisome? The impact of the ECJ ruling in Infopaq on UK copyright law.* *European Intellectual Property Review* 2010/32 (5), lk 247–251;
13. Derclaye, E. *Debunking some of UK copyright law's longstanding myths and misunderstandings.* *Intellectual Property Quarterly* 2013/1, lk 1–17;
14. Dreier, T. *Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works – Dreier, T., Hugenholtz, P. B. (toim). Concise European Copyright Law.* Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2006, lk 7–85;
15. Dreier, T. *The Role of the ECJ for the Development of Copyright in the European Communities.* *Journal of the Copyright Society of the U.S.A.* 2007/54 (2-3), lk 183–230;
16. Dreier, T., Hugenholtz, P. B. *Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS) (WTO Agreement, Annex 1C) – Dreier, T., Hugenholtz, P. B. (toim). Concise European Copyright Law.* Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2006, lk 195–209;
17. Durant, A. *‘Substantial similarity of expression’ in copyright infringement actions: a linguistic perspective – Bently, L., Davis, J., Ginsburg, J. C. (toim). Copyright and Piracy: an Interdisciplinary Critique.* Cambridge; New York: Cambridge University Press 2010, lk 147–193;
18. Dworkin, G. *Copyright, Patents and/or Sui Generis: What Regime Best Suits Computer Programs? – Hansen, H. C. (toim). International Intellectual Property Law & Policy. Vol. 1.* New York; London: Juris Publishing, Inc; Sweet & Maxwell 1996, lk 165–182;
19. Emilianides, A. C. *The author revived: harmonisation without justification.* *European Intellectual Property Review* 2004/26 (12), lk 538–541;
20. Ficsor, M. *The Spring 1997 Horace S. Manges Lecture – Copyright for the Digital Era: The WIPO “Internet” Treaties.* *Columbia-VLA Journal of Law & the Arts* 1997/21 (3 4), lk 197–224;
21. Ficsor, M. *The Law of Copyright and the Internet: The 1996 WIPO Treaties, their Interpretation and Implementation.* Oxford [etc.]: Oxford University Press 2002;
22. Ficsor, M. *Guide to the Copyright and Related Rights Treaties Administered by WIPO and Glossary of Copyright and Related Rights Terms.* Geneva: World Intellectual Property Organization 2003;
23. Gervais, D. J. *Feist Goes Global: A Comparative Analysis of the Notion of Originality in Copyright Law.* *Journal of the Copyright Society of the U.S.A.* 2002/49 (4), lk 949–982;

24. Gervais, D., Derclaye, E. The scope of computer program protection after SAS: are we closer to answers? *European Intellectual Property Review* 2012/34 (8), lk 565–572;
25. Gierczyk, Y. N. The Evolution of the European Legal System: The European Court of Justice's Role in the Harmonization of Laws. *ILSA Journal of International & Comparative Law* 2005/12 (1), lk 153–182;
26. Goldstein, P. *International Copyright: Principles, Law, and Practice*. Oxford; New York: Oxford University Press 2001;
27. Griffiths, J. *Infopaq, BSA and the "Europeanisation" of United Kingdom copyright law*. *Media & Arts Law Review* 2011/16. March 4, 2011. ssrn.com/abstract=1777027 (9.04.2015);
28. Groves, P. *Copyright and Designs Law: A Question of Balance: the Copyright, Designs and Patents Act 1988*. London: Graham & Trotman 1991;
29. Handig, C. The copyright term "work" - European harmonisation at an unknown level. *International Review of Intellectual Property and Competition Law* 2009/40 (6), lk 665–685;
30. Handig, C. The "sweat of the brow" is not enough! - more than a blueprint of the European copyright term "work". *European Intellectual Property Review* 2013/35 (6), lk 334–340;
31. Hilty, R. M. Copyright in the internal market. *International Review of Intellectual Property and Competition Law* 2004/35 (7), lk 760–775;
32. Hugenholtz, P. B. Directive 96/9/EC (Database Directive) of the European Parliament and of the Council of 11 March 1996 on the legal protection of databases – Dreier, T., Hugenholtz, P. B. (toim). *Concise European Copyright Law*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2006, lk 307–342;
33. Kalvi, A. Andmebaaside õiguskaitsest. *Õigusinstituudi Toimetised* 2000/3, lk 14–20;
34. Kalvi, A. Mida teha praktikas teose mõistega? – Pisuke, H., Jents, L., Kaasik, K., Kavald, S. (toim). *Intellektuaalse Omandi Infokiri* 2003/1, Tartu Ülikooli Õigusinstituut, lk 10. digar.nlib.ee/digar/show/?id=794 (9.04.2015);
35. Kalvi, A. Autoriõigus seljatab kinnisvarakuulutusi – Pisuke, H., Kelli, A. (toim). *Intellektuaalse Omandi Infokiri* 2005/2, Tartu Ülikooli Õigusinstituut, lk 10–11. digar.nlib.ee/digar/show/?id=796 (19.04.2015);
36. Karnell, G. W. G. *European Originality: A Copyright Chimera*. *Scandinavian Studies in Law* 2002/42, lk 73–82;

37. Kelli, A. Improvement of the Intellectual Property System as a Measure to Enhance Innovation. *Juridica International* 2009/16, lk 114–125;
38. Laffranque, J. Euroopa Liidu õigussüsteem ja Eesti õiguse koht selles. Tallinn: Juura 2006;
39. Ledendal, J. Copyright Protection of Software under the TRIPS Agreement – Software reengineering and reverse engineering in the context of international trade law. Sweden: Department of Business Law, School of Economics and Management, Lund University 2010;
40. Lind, S., Kelli, A. Kohtupidamine ja autoriõigus. Mis saab siis, kui kohtulahend on plagiaat? *Juridica* 2015/1, lk 34–43;
41. Loewenheim, U. Einleitung – Schricker, G., Loewenheim, U. (toim). Urheberrecht. Kommentar. 4., neu bearbeitete Auflage. München: C.H. Beck 2010, lk 49–91;
42. Marly, J. Urheberrechtsschutz für Computersoftware in der Europäischen Union: Abschied vom überkommenen Urheberrechtsverständnis. München: Beck 1995;
43. Ostrat, J. Disainlahenduste õiguskaitse probleeme. *Juridica* 1996/5, lk 232–236;
44. Ots, M. Autoriõiguse arengutendentsid. *Juridica* 1997/1, lk 22–25;
45. Pisuke, H. Autoriõigus ja autoriõigusega kaasnevad õigused: saavutused ja perspektiivid. *Õigusinstituudi Toimetised* 2000/3, lk 3–13;
46. Pisuke, H. Building a National Intellectual Property Protection System: Some Issues Concerning Copyright and Related Rights in Estonia. *Scandinavian Studies in Law* 2002/42, lk 127–145;
47. Pisuke, H. Eesti autoriõiguse kujunemine ja areng aastani 2002. *Juridica* 2002/10, lk 647–655;
48. Pisuke, H. Moral Rights of Author in Estonian Copyright Law. *Juridica International* 2002/7, lk 166–175;
49. Pisuke, H. Autoriõiguse seadus – Pisuke, H., Jents, L., Kaasik, K., Kavald, S. (toim). Intellektuaalse Omandi Infokiri 2003/1, Tartu Ülikooli Õigusinstituut, lk 6–7. digar.nlib.ee/digar/show/?id=794 (9.04.2015);
50. Pisuke, H. Cultural Dimension in Estonian Copyright Law. *Juridica International* 2004/9, lk 45–51;
51. Pisuke, H. Euroopa Liidu autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste kolm sammast – Pisuke, H., Kelli, A. (toim). Intellektuaalse Omandi Infokiri 2005/2, Tartu Ülikooli Õigusinstituut, lk 8–9. digar.nlib.ee/digar/show/?id=796 (9.04.2015);
52. Pisuke, H. Autoriõiguse seaduse eesmärk ja ülesanded. *Juridica* 2012/7, lk 491–498;

53. Rahmatian, A. Originality in UK copyright law: the old “skill and labour” doctrine under pressure. *International Review of Intellectual Property and Competition Law* 2013/44 (1), lk 4–34;
54. Reinbothe, J., von Lewinski, S. *The EC Directive on Rental and Lending Rights and on Piracy. Kommentar.* London: Sweet & Maxwell 1993;
55. Ricketson, S. *International Conventions – Gendreau, Y., Nordemann, A., Oesch, R. (toim). Copyright and Photographs: An International Survey.* London; The Hague; Boston: Kluwer Law International 1999, lk 15–45;
56. Ricketson, S., Ginsburg, J. C. *International Copyright and Neighbouring Rights: The Berne Convention and Beyond.* 2nd ed. Volume I. Oxford: Oxford University Press 2006;
57. Rosati, E. Originality in a Work, or a Work of Originality: The Effects of the Infopaq Decision. *Journal of the Copyright Society of the USA* 2010-2011/58 (4), lk 795–817;
58. Rosati, E. Towards an EU-wide copyright? (Judicial) pride and (legislative) prejudice. *Intellectual Property Quarterly* 2013/1, lk 47–68;
59. Rosentau, M. Intellektuaalse omandi õigused infotehnoloogia valdkonnas. Infotehnoloogilise loomingu olemus. *Juridica* 2008/3, lk 171–183;
60. Rosentau, M. Intellektuaalse omandi õigused infotehnoloogias. Autori varalised õigused. *Juridica* 2010/10, lk 751–768;
61. Saar, K. Arhitekti loometöö tulemuste õiguskaitse. *Juridica* 2002/10, lk 670–677;
62. Samuelson, P. Comparing U.S. and EC Copyright Protection for Computer Programs: Are They More Different Than They Seem? *Journal of Law and Commerce* 1994/13 (2), lk 279–300;
63. Samuelson, P., Vinje, T., Cornish, W. Does copyright protection under the EU Software Directive extend to computer program behaviour, languages and interfaces? *European Intellectual Property Review* 2012/34 (3), lk 158–166;
64. Schricker, G. Farewell to the "level of creativity" (Schopfungshöhe) in German copyright law? *International Review of Intellectual Property and Competition Law* 1995/26 (1), lk 41–48;
65. Senftleben, M. *WIPO Copyright Treaty (WCT) – Dreier, T., Hugenholtz, P. B. (toim). Concise European Copyright Law.* Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2006, lk 87–120;
66. Sobel, L. S. *The Framework of International Copyright.* *Cardozo Arts & Entertainment Law Journal* 1989/8 (1), lk 1–26;

67. Sterling, J. A. L. *World Copyright Law: Protection of Authors' Works, Performances, Phonograms, Films, Video, Broadcasts and Published Editions in National, International and Regional Law*. 3rd ed. London: Sweet & Maxwell 2008;
68. Tehver, J. Uued suunad andmebaaside loojate õiguste rahvusvahelisel kaitsel. *Juridica* 1997/1, lk 25–28;
69. Tritton, G., Davis, R., Edenborough, M., Graham, J., Malynicz, S., Roughton, A. *Intellectual Property in Europe*. 2nd ed. London: Sweet & Maxwell 2002;
70. Visser, D. Council Directive 93/98/EEC (Term Directive) of 29 October 1993 harmonizing the term of protection of copyright and certain related rights – Dreier, T., Hugenholtz, P. B. (toim). *Concise European Copyright Law*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2006, lk 287–305;
71. Vivant, M. Directive 2001/29/EC on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society – Lodder, A. R., Kaspersen, H. W. K. (toim). *eDirectives: Guide to European Union Law on E-Commerce. Commentary on the Directives on Distance Selling, Electronic Signatures, Electronic Commerce, Copyright in the Information Society, and Data Protection*. The Hague *etc.*: Kluwer Law International 2002, lk 95–117;
72. Von Lewinski, S. *International Copyright Law and Policy*. Oxford: Oxford University Press 2008;
73. Von Lewinski, S. Database Directive – Walter, M. M., von Lewinski, S. (toim). *European Copyright Law. A Commentary*. Oxford; New York: Oxford University Press 2010, lk 678–828;
74. Von Lewinski, S. Introduction – Walter, M. M., von Lewinski, S. (toim). *European Copyright Law. A Commentary*. Oxford; New York: Oxford University Press 2010, lk 3–38;
75. Von Lewinski, S. Status of Harmonization and Outlook. Rights of authors – Walter, M. M., von Lewinski, S. (toim). *European Copyright Law. A Commentary*. Oxford; New York: Oxford University Press 2010, lk 1472–1482;
76. Vousden, S. Infopaq and the Europeanisation of Copyright Law. *WIPO Journal* 2010/1 (2), lk 197–210;
77. Walter, M. M. Computer Program Directive. Article 1 Object of protection – Walter, M. M., von Lewinski, S. (toim). *European Copyright Law. A Commentary*. Oxford; New York: Oxford University Press 2010, lk 88–108;

78. Walter, M. M. Status of Harmonization and Outlook. Introductory remarks, Prerequisites of copyright protection: originality, Outlook, Vertical and horizontal harmonization – Walter, M. M., von Lewinski, S. (toim). European Copyright Law. A Commentary. Oxford; New York: Oxford University Press 2010, lk 1464, 1465–1468, 1514–1523, 1464–1465;
79. Walter, M. M. Term Directive – Walter, M. M., von Lewinski, S. (toim). European Copyright Law. A Commentary. Oxford; New York: Oxford University Press 2010, lk 499–677;

Teadusaruanded

80. Hugenholtz, B., van Eechoud, M., van Gompel, S., Guibault, L., Helberger, N., Rossini, M., Steijger, L., Dufft, N., Bohn, P. The Recasting of Copyright & Related Rights for the Knowledge Economy (final report). Institute for Information Law of the University of Amsterdam. The Netherlands, 2006. ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/etd2005imd195recast_report_2006.pdf (9.04.2015);
81. NautaDutilh. The Implementation and Application of Directive 96/9/EC on the Legal Protection of Databases. Study–Contract ETD/2001/B5-3001/E/72, Final Report. Belgium, 2003. ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/databases/etd2001b53001e72_en.pdf (9.04.2015);
82. Palethorpe, S., Verhulst, S. Report on the International Protection of Expressions of Folklore under Intellectual Property Law. Final Report. Programme in Comparative Media Law and Policy, University of Oxford. October 2000. ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/etd2000b53001e04_en.pdf (9.04.2015);

Populaarteaduslikud artiklid ja monograafiad

83. Pisuke, H. Autor ja ülikool. Autoriõiguse alused. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus 2004;
84. Pisuke, H. Autoriõiguse alused. Tallinn: KPMS & Partnerid 2006;
85. Bently, L. Arvamus. Avaldatud: IPKat Weblog. The Lionel, the Bezpečnostní softwarová asociace and the Wandering Court of Justice. 11 January 2011. ipkitten.blogspot.com/2011/01/lionel-bezpecnostni-softwarova-asociace.html (9.04.2015);

Rahvusvahelised lepingud

86. Vienna Convention on the Law of Treaties, 23 May 1969. United Nations, New York;
87. Convention Establishing the World Intellectual Property Organization, July 14, 1967, as amended on September 28, 1979. WIPO, Geneva;
88. Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works of September 9, 1886. Paris Act of July 24, 1971, as amended on September 28, 1979. WIPO, Geneva. Konventsiooni eestikeelne tekst: Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioon. Mitteametlik tõlge. RT II 1994, 16, 49;
89. North American Free Trade Agreement Between the Government of Canada, the Government of the United Mexican States and the Government of the United States of America, December 17, 1992. NAFTA Secretariat, Washington D.C.;
90. Соглашение о сотрудничестве в области охраны авторского права и смежных прав, 24 сентября 1993 г. Содружество Независимых Государств, Москва;
91. Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights. Annex 1C of the Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization, 15 April 1994. WTO, Geneva. Lepingu eestikeelne tekst: Intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping. Lisa 1C. RT II 1999, 22, 123;
92. WIPO Copyright Treaty, December 20, 1996. WIPO, Geneva. Lepingu eestikeelne tekst: WIPO autoriõiguse leping (WCT). Genf (1996). Euroopa Liidu Teataja eriväljaanne 2004, 11. Välissuhted, 33. köide, lk 210–216;
93. WIPO Performances and Phonograms Treaty, December 20, 1996. WIPO, Geneva;

Euroopa Liidu õigusaktid

94. Council Directive 93/98/EEC of 29 October 1993 harmonizing the term of protection of copyright and certain related rights, OJ L 290, 24.11.1993, lk 9–13;
95. Directive 96/9/EC of the European Parliament and of the Council of 11 March 1996 on the legal protection of databases, OJ L 77, 27.3.1996, lk 20–28;
96. Directive 98/71/EC of the European Parliament and of the Council of 13 October 1998 on the legal protection of designs, OJ L 289, 28.10.1998, lk 28–35;
97. Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society, OJ L 167, 22.6.2001, lk 10–19;

98. Commission Recommendation of 18 May 2005 on collective cross-border management of copyright and related rights for legitimate online music services (2005/737/EC), OJ L 276, 21.10.2005, lk 54–57;
99. Directive 2006/115/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on rental right and lending right and on certain rights related to copyright in the field of intellectual property (codified version), OJ L 376, 27.12.2006, lk 28–35;
100. Directive 2006/116/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on the term of protection of copyright and certain related rights (codified version), OJ L 372, 27.12.2006, lk 12–18;
101. Consolidated version of the Treaty establishing the European Community, OJ C 321E, 29.12.2006, lk 37–186;
102. Directive 2009/24/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the legal protection of computer programs (codified version), OJ L 111, 5.5.2009, lk 16–22;
103. Consolidated version of the Treaty on European Union, OJ C 326, 26.10.2012, lk 13–45;
104. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union, OJ C 326, 26.10.2012, lk 47–199;

Eesti õigusaktid

105. Autoriõiguse seadus. RT 1992, 49, 615;
106. Autoriõiguse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadus. RT I 1999, 97, 859;
107. Autoriõiguse seadus. RT I, 29.10.2014, 4;

Euroopa Kohtu lahendid

108. EKo 6.10.1982, C-283/81, *CILFIT vs. Ministero della Sanità*;
109. EKo 16.07.2009, C-5/08, *Infopaq International*;
110. EKo 22.12.2010, C-393/09, *Bezpečnostní softwarová asociace*;
111. EKo 27.01.2011, C-168/09, *Flos*;
112. EKo 4.10.2011, liidetud kohtuasjad C-403/08 ja C-429/08, *Football Association Premier League jt*;
113. EKo 1.12.2011, C-145/10, *Painer*;
114. EKo 01.03.2012, C-604/10, *Football Dataco jt*;
115. EKo 2.05.2012, C-406/10, *SAS Institute*;

116. EKo 2.05.2012, C-406/10, *SAS Institute*, kohtujuristi ettepanek;

Eesti kohtupraktika

117. RKTko III-2/1-93/95;

118. RKTko 3-2-1-60-98;

119. RKTko 3-2-1-84-98;

120. RKTko 3-2-1-128-04;

121. RKTko 3-2-1-155-11;

122. RKTko 3-2-1-71-12;

123. TlnRnKo II-2/142;

124. TlnRnKo 2-3/287/05;

125. TlnRnKo 2-08-13577;

126. TlnRnKo 2-09-23863;

127. HMKo 2-02-47;

128. HMKo 2-03-595;

129. HMKo 2-05-18646;

130. HMKm 2-11-52398;

131. HMKo 2-09-70939;

EL õigusaktide ettepanekud ja seondud dokument

132. Commission of the European Communities. Proposal for a Council Directive on the legal protection of computer programs, COM(88) 816 final, Brussels, 17 March 1989, OJ C 91, 12.4.1989, lk 4–16;

133. European Parliament. Legislative Resolution (Cooperation procedure: first reading) embodying the opinion of the European Parliament on the proposal from the Commission to the Council for a directive on the legal protection of computer programs. Minutes of the proceedings of the sitting of Wednesday, 11 July 1990, Part II. Texts adopted by the European Parliament, OJ C 231, 17.9.1990, lk 78–83;

134. Commission of the European Communities. Amended proposal for a Council Directive on the legal protection of computer programs, COM(90) 509 final, Brussels, 18 October 1990. Ettepanek on avaldatud: OJ C 320, 20.12.1990, lk 22–30, kuid komisjoni seletusi ei sisalda. Ettepaneku täisversioon on kättesaadav: aei.pitt.edu/11815/1/11815.pdf (9.04.2015);

135. Commission of the European Communities. Proposal for a Council Directive harmonizing the term of protection of copyright and certain related rights, COM(92) 33 final, Brussels, 23 March 1992. Ettepanek on avaldatud: OJ C 92, 11.4.1992, lk 6–9, kuid seletuskirja ei sisalda. Seletuskirja sisaldav ettepanek on kättesaadav: aei.pitt.edu/13149/1/13149.pdf (9.04.2015);
136. Commission of the European Communities. Proposal for a Council Directive on the legal protection of databases, COM(92) 24 final, Brussels, 13 May 1992. Ettepanek on avaldatud: OJ C 156, 23.6.1992, lk 4–10, kuid seletuskirja ei sisalda. Seletuskirja sisaldav ettepanek on kättesaadav: aei.pitt.edu/8653/1/8653.pdf (9.04.2015);

Eesti õigusaktide eelnõud ja seletuskirjad

137. Autoriseaduse eelnõu, oktoober 1992 (vastu võetud 11.11.1992 autoriõiguse seaduse nimetuse all). Kättesaadav Riigikogu arhiivist;
138. Autoriõiguse seaduse muutmise seadus. Eelnõu, 174 SE I. Seletuskiri autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu juurde, 08.09.1999. www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=992600017 (9.04.2015);
139. Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seadus. Eelnõu, 01.02.14. www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/autorioiguse_seaduse_eelnou_0.pdf (9.04.2015);
140. Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seadus (eelnõu), versioon: 19-7-2014. ajaveeb.just.ee/intellektuaalneomand/wp-content/uploads/2014/08/Aut%C3%95S-EN-19-7-2014.pdf (9.04.2015);
141. Seletuskiri autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu juurde. Seletuskirja versioon: 21.7.2014. ajaveeb.just.ee/intellektuaalneomand/wp-content/uploads/2014/08/Autori%C3%B5iguse-seletuskiri-21-7-2014.pdf (9.04.2015);

Muu

142. Bureaux Internationaux Réunis pour la Protection de la Propriété Intellectuelle. Documents de la Conférence réunie à Bruxelles du 5 au 26 juin 1948. Genève: BIRPI 1951;
143. Commission of the European Communities. Green Paper on Copyright and the Challenge of Technology – Copyright Issues Requiring Immediate Action, COM(88) 172 final, Brussels, 7 June 1988;

144. Commission of the European Communities. Copyright and Related Rights in the Information Society. Green Paper, COM(95) 382 final, Brussels, 19.07.1995;
145. Commission of the European Communities. Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee on the implementation and effects of Directive 91/250/EEC on the legal protection of computer programs, COM(2000) 199 final, Brussels, 10.04.2000;
146. Commission of the European Communities. Commission Staff Working Paper on the review of the EC legal framework in the field of copyright and related rights, SEC(2004) 995, Brussels, 19.7.2004;
147. Commission of the European Communities. First evaluation of Directive 96/9/EC on the legal protection of databases. DG Internal Market and Services Working Paper. Brussels, 12 December 2005.
ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/databases/evaluation_report_en.pdf (9.04.2015);
148. Eesti Rakenduslingvistika Ühing. Presidendi sõnavõistluse üldvõitja on ERÜ asutajaliige! Uudised, 02.12.2010. www.rakenduslingvistika.ee/index.php?view=news&newsId=34 (9.04.2015);
149. Ereht, M. Sõnamoodustus. – Ereht, M., Ereht, T., Ross, K. Eesti keele käsiraamat. 3., täiend. tr. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus 2007;
150. Kelli, A. Ühise autorsuse teke – Kelli, A., Nemvalts, K., Vasamäe, E., Hoffmann, T., Härmand, K., Värvi, A., Jents, L., Elunurm, S., Seppel, T. (koostajad). Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu ja seletuskirja esialgne lähtematerjal, versioon: 19.02.2013, lk 59–61.
www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/autorioiguse_analuis_0.pdf (9.04.2015);
151. Kelli, A., Nemvalts, K. Tõendamiskoormus autoriõiguslikus vaidluses – Nemvalts, K., Seppel, T., Kelli, A., Vasamäe, E., Elunurm, S., Adamsoo, R. (koostajad). Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste probleemide koondkaardistus, 17. juuli 2012, lk 6–7.
www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/autorioiguse_koondkaardistus_0.pdf (9.04.2015);
152. Kelli, A., Nemvalts, K. Isiklike õiguste kataloogi mahukus – Kelli, A., Nemvalts, K., Vasamäe, E., Hoffmann, T., Härmand, K., Värvi, A., Jents, L., Elunurm, S., Seppel, T. (koostajad). Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu ja

- seletuskirja esialgne lähtematerjal, versioon: 19.02.2013, lk 28–35.
www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/autorioiguse_analuus_0.pdf
(9.04.2015);
153. Kelli, A., Nemvalts, K. Kasutaja loodud sisu – Kelli, A., Nemvalts, K., Vasamäe, E., Hoffmann, T., Härmand, K., Väriv, A., Jents, L., Elunurm, S., Seppel, T. (koostajad). Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu ja seletuskirja esialgne lähtematerjal, versioon: 19.02.2013, lk 25–27.
www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/autorioiguse_analuus_0.pdf
(20.04.2015);
154. Kelli, A., Seppel, T. Kumulatiivne õiguskaitse – Kelli, A., Nemvalts, K., Vasamäe, E., Hoffmann, T., Härmand, K., Väriv, A., Jents, L., Elunurm, S., Seppel, T. (koostajad). Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu ja seletuskirja esialgne lähtematerjal, versioon: 19.02.2013, lk 21–24.
www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/autorioiguse_analuus_0.pdf
(9.04.2015);
155. Saar, K. Arhitektuuriteose õiguskaitse: põhjendused, võimalused ja probleemid. Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool 2010;
156. Seppel, T. Teose originaalse pealkirja õiguskaitse – Nemvalts, K., Seppel, T., Kelli, A., Vasamäe, E., Elunurm, S., Adamsoo, R. (koostajad). Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste probleemide koondkaardistus, 17. juuli 2012, lk 7–8.
www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/autorioiguse_koondkaardistus_0.pdf (20.04.2015);
157. Valdre, A. Selgitus uudissõna „taristu“ loomise kohta, veebilehe Facebook sõnum (25.05.2013);
158. Wittem Group. European Copyright Code. April 2010.
www.copyrightcode.eu/Wittem_European_copyright_code_21%20april%202010.pdf
(9.04.2015);